

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
Ευρωπαϊκό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα
στη Διοίκηση Επιχειρήσεων – Ολική Ποιότητα

**Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών («ηλεκτρονικών επικοινωνιών»)
κατά το Κοινοτικό και ελληνικό δίκαιο και οι επιπτώσεις αυτής στην
ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Κ. ΔΕΛΟΥΚΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ

ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ (ΜΔΕ – ΟΠ/0434)

Λέξεις κλειδιά

Τηλεπικοινωνίες, Σύγκλιση τηλεπικοινωνιών, Απελευθέρωση, Ηλεκτρονικές επικοινωνίες, Κοινοτικό και Ελληνικό δίκαιο, Κοινωνία της Πληροφορίας, Ιδιωτικοποίηση, Ευρυζωνικές υπηρεσίες, Πρόσβαση στον τοπικό βρόχο, Διαχείριση φάσματος, Διασύνδεση, Αδειοδότηση, Σταθερή και κινητή τηλεφωνία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία έχει ως στόχο να παρουσιάσει την εξέλιξη στο χώρο των τηλεπικοινωνιών κατά την τελευταία δεκαπενταετία, λόγω της απελευθέρωσης του κλάδου, καθώς και τις επιπτώσεις που προκύπτουν για το κοινωνικό σύνολο. Οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν οδηγήσει τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών σε μεγάλη ανάπτυξη ώστε να μπορεί ο καταναλωτής να απολαμβάνει υπηρεσίες που προέρχονται από τη σύγκλιση πολλών τεχνολογικών κλάδων. Σε αυτή τη ραγδαία ανάπτυξη συμβάλει η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, από 1/1/1998, καθώς και η κατάργηση του μονοπωλιακού καθεστώτος που επικρατούσε για πολλά χρόνια.

Ως «απελευθέρωση» χαρακτηρίζεται η μετάβαση μιας αγοράς από το μονοπώλιο σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς και πλήρους ανταγωνισμού και αυτό ακριβώς συμβαίνει τα τελευταία χρόνια και στο χώρο των τηλεπικοινωνιών. Με την ιδιωτικοποίηση κρατικών εταιρειών και με την εγκαθίδρυση στο χώρο νέων ιδιωτικών, ο χώρος των τηλεπικοινωνιών αλλάζει και γίνεται πιο ανταγωνιστικός και λιγότερο κρατικά ελεγχόμενος.

Για να εξασφαλιστεί η ομαλή και θεμιτή λειτουργία των παραπάνω δημιουργήθηκε ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο οφείλουν να συμμορφώνονται όλοι οι εμπλεκόμενοι στον χώρο των τηλεπικοινωνιών. Το πλαίσιο αυτό ξεκίνησε ως κοινοτική πρωτοβουλία στα μέσα της δεκαετίας του 1980, όπου η αλλαγή του καθεστώτος των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών από το μονοπώλιο σε αυτό της ελεύθερης αγοράς, δημιούργησε την ανάγκη για θεσμοθέτηση νόμων και κανόνων προκειμένου η αλλαγή να γίνει ομαλά και η αγορά να λειτουργεί χωρίς προβλήματα μέσα στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού. Το κοινοτικό πλαίσιο αποτελείται κατά κύριο λόγο από Οδηγίες, οι οποίες διευκολύνουν την εγκαθίδρυση τηλεπικοινωνιακών συστημάτων και τεχνολογιών. Τις Οδηγίες αυτές, τα κράτη μέλη της Ε.Ε. πρέπει να τις ενσωματώσουν στην δική τους νομοθεσία ώστε να διαμορφώσουν το δικό τους εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο όμως δεν θα πρέπει να απέχει πολύ από κράτος σε κράτος. Στην Ελλάδα ο βασικός νόμος που διέπει την αγορά των τηλεπικοινωνιών είναι ο Ν.3431/2006, που αντικατέστησε τον Ν.2867/2000, και περιέχει αναλυτικές διατάξεις με τις

οποίες ρυθμίζονται όλα τα θέματα που άπτονται της αγοράς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Επιπλέον, για τον έλεγχο της συμμόρφωσης των διαφόρων τηλεπικοινωνιακών εταιρειών με το κανονιστικό πλαίσιο, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διαφάνεια, και της εξασφάλισης ισότιμων όρων ανταγωνισμού, κρίνεται απαραίτητη η ίδρυση ανεξάρτητων ρυθμιστικών και ελεγκτικών αρχών.

Με την απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών και την κατάργηση των μονοπωλιακών χαρακτηριστικών της αγοράς έκαναν την είσοδό τους νέοι τηλεπικοινωνιακοί φορείς με αποτέλεσμα την εντατικοποίηση του ανταγωνισμού. Οι επιχειρήσεις πια μάχονται να επιβιώσουν στο παγκοσμιοποιημένο διεθνές επιχειρηματικό σκηνικό. Η ύπαρξη βέβαια τόσων φορέων, σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, καθώς και Διαδικτύου, έχει σαφέστατα οφέλη για το κοινό. Εμφανίζονται πολλές νέες θέσεις εργασίας, η τιμολογιακή πολιτική των διαφόρων εταιρειών λόγω του ανταγωνισμού οδηγεί σε χαμηλότερες χρεώσεις, κάνουν την εμφάνισή τους πολλές νέες και καινοτόμες υπηρεσίες, προωθείται η ανάπτυξη, η χρήση των υπηρεσιών γίνεται ευκολότερη και η αλληλεπίδραση μεταξύ διάφορων ασυσχέτιστων αρχικά υπηρεσιών γίνεται εφικτή.

Είναι σαφές, λοιπόν, ότι η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών ήταν μία σταδιακή και πολύπλοκη διαδικασία, η οποία χρίζει συνεχούς ελέγχου για να εξασφαλιστεί η ομαλότητά της. Ήταν και είναι κάτι το αναγκαίο που προωθεί την ανάπτυξη και επιφέρει σημαντικότερα οφέλη, τόσο οικονομικά, όσο και διευκόλυνσης, στο σύνολο των πολιτών που έχουν το προνόμιο να την απολαμβάνουν.

Τα θέματα που προαναφέρθηκαν θα αναπτυχθούν εκτενέστερα και αναλυτικά παρακάτω. Συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται η εξέλιξη του τηλεπικοινωνιακού κλάδου. Οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες εκσυγχρονίζονται και αναβαθμίζονται. Η αγορά απελευθερώνεται και η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης έχει ως αποτέλεσμα την παροχή ενός ολοκληρωμένου δικτύου υπηρεσιών.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται το Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, και συγκεκριμένα οι Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συντέλεσαν στην πλήρη

απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η πορεία προς την απελευθέρωση στην Ελλάδα με την ενσωμάτωση της ελληνικής νομοθεσίας στο κοινοτικό πλαίσιο. Η συμβολή της ΕΕΤΤ στη ρύθμιση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς είναι σημαντική.

Στα επόμενα δύο κεφάλαια αναλύεται η ελληνική αγορά βάσει οικονομικών μεγεθών, όπως μικτά κέρδη και σύνολο ενεργητικού. Παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία για τις επιμέρους αγορές της σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και του διαδικτύου. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον ανταγωνισμό που επικρατεί στις αγορές αυτές σε θέματα όπως η διασύνδεση, η αδειοδότηση, η προεπιλογή φορέα και η φορητότητα αριθμών.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αυτής παρουσιάζονται οι επιπτώσεις της απελευθέρωσης στην τηλεπικοινωνιακή αγορά. Τα θέματα που αναλύονται είναι η οικονομική ανάπτυξη και παραγωγικότητα, η απασχόληση, οι συγχωνεύσεις και οι νέες υπηρεσίες που συμβάλλουν στην ποιότητα ζωής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	6
ΕΙΚΟΝΕΣ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	9
ΠΙΝΑΚΕΣ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
1.1) Αποσαφήνιση εννοιών	13
1.2) Υπηρεσίες και υποδομή των τηλεπικοινωνιών	14
1.3) Κοινωνία της Πληροφορίας	18
1.3.1) Ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο i2010	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	21
Οι εξελίξεις στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών	21
1.1) Η αναδιάρθρωση των τηλεπικοινωνιακών αγορών	21
1.1.1) Ιδιωτικοποίηση και απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών.....	22
1.2) Η «σύγκλιση» στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	29
Το Νομοθετικό Πλαίσιο	29
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	29
Μέρος 1 ^ο : Κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο	30
1) Η πορεία προς την απελευθέρωση	30
2) Το νέο κανονιστικό πλαίσιο	36
3) Η εικόνα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι κύριες εξελίξεις στην Ευρώπη	42
3.1 Η μεταφορά και η εφαρμογή του νέου πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση	42
3.2 Οι εξελίξεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών	44
3.2.1 Κινητές υπηρεσίες.....	47
3.2.2 Ευρυζωνικές επικοινωνίες.....	50
3.2.3 Σταθερές φωνητικές υπηρεσίες	52
Μέρος 2 ^ο : Το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....	56
1) Η σταδιακή απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών.....	56

2) Το εναρμονισμένο πλαίσιο παροχής των απελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.....	66
3) Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	77
Η ελληνική τηλεπικοινωνιακή αγορά	77
3.1) Η αγορά της σταθερής τηλεφωνίας	79
3.2) Η αγορά της κινητής τηλεφωνίας	83
3.3) Το Διαδίκτυο.....	88
3.4) Αδειοδότηση.....	91
3.5) Διασύνδεση.....	93
3.6) Ευρυζωνικές υπηρεσίες.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	102
Η ενίσχυση του ανταγωνισμού	102
4.1) Προώθηση και διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού σε δίκτυα και υπηρεσίες	103
4.1.1) Διασύνδεση.....	104
4.1.2) Προεπιλογή φορέα και φορητότητα αριθμών.....	104
4.1.3) Αδεσμοποίητη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο	106
4.1.4) Μισθωμένες γραμμές.....	106
4.1.5) Διαχείριση φάσματος και αδειοδότηση.....	107
4.2) Στρατηγικές εισόδου και ανάπτυξης των νέων εταιρειών στην αγορά.....	110
4.2.1) Μοντέλα επιχειρησιακής στρατηγικής	110
4.2.2) Στάδια ανάπτυξης των νέων εταιρειών	112
4.3) Οι νέες εταιρείες και οι στρατηγικές διεύρυνσης.....	114
4.4) Ο ανταγωνισμός στην ελληνική αγορά και τα οφέλη που προκύπτουν	117
4.4.1) Σταθερή τηλεφωνία	117
4.4.2) Κινητή τηλεφωνία	125
4.4.3) Διανική αγορά.....	129
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	133
Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην ελληνική τηλεπικοινωνιακή αγορά ..	133
5.1) Οικονομική ανάπτυξη, παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα.....	134
5.2) Απασχόληση	136
5.3) Συγχωνεύσεις και εξαγορές.....	138

5.4) Νέες υπηρεσίες και ποιότητα ζωής.....	142
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	150
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	153
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	161
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	167
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3.....	171
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4.....	175

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εικόνα 1-1: Το μονοπάτι της σύγκλισης.....	26
Εικόνα 1-2: Η αξιακή αλυσίδα	28
Διάγραμμα 2-1: Αξία αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ25 (δισ. €).....	45
Διάγραμμα 2-2: Ετήσια ανάπτυξη ΕΕ25.....	46
Διάγραμμα 2-3: Κατανομή αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ25.....	47
Διάγραμμα 2-4: Κινητοί συνδρομητές και μέση διείσδυση ΕΕ25 και ΕΕ15, 1998 - 2004.....	48
Διάγραμμα 2-5: Διείσδυση συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας στην ΕΕ (2G και 3G)	49
Διάγραμμα 2-6: Σύνολο ευρυζωνικών σταθερών γραμμών στην ΕΕ.....	50
Διάγραμμα 2-7: Ρυθμός ευρυζωνικής διείσδυσης στην ΕΕ (Ιανουάριος 2008).....	52
Διάγραμμα 2-8: Εκτιμώμενος αριθμός σταθερών φορέων εκμετάλλευσης, ΕΕ25 και ΕΕ15	53
Διάγραμμα 2-9: Μέσο μερίδιο αγοράς κατεστημένων φορέων της ΕΕ στην αγορά φωνητικής τηλεφωνίας (βάσει εσόδων – Δεκ. 2004, 2005, 2006)	54
Διάγραμμα 3-1: Εξέλιξη βασικών οικονομικών μεγεθών αδειοδοτημένων παρόχων.....	78
Διάγραμμα 3-2: Κύκλος εργασιών τηλεπικοινωνιακών παρόχων.....	78
Διάγραμμα 3-3: Μικτά κέρδη τηλεπικοινωνιακών παρόχων.....	79
Διάγραμμα 3-4: Σύνολο ενεργητικού τηλεπικοινωνιακών παρόχων.....	79
Διάγραμμα 3-5: Εξέλιξη μεριδίων αγοράς βάσει του όγκου εξερχόμενων κλήσεων από σταθερό, εξαιρουμένων των dial-up κλήσεων.....	81
Διάγραμμα 3-6: Μεριδία αγοράς του ΟΤΕ ανά τύπο κλήσης, βάσει του όγκου της εξερχόμενης κίνησης.....	81
Διάγραμμα 3-7: Μέσο λιανικό έσοδο ανά λεπτό εξερχόμενης κλήσης, ανά τύπο κλήσης.....	83
Διάγραμμα 3-8: Η εξέλιξη του αριθμού των συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας.....	84
Διάγραμμα 3-9: Η εξέλιξη του αριθμού των συνδρομητών συμβολαίου και καρτοκινητής τηλεφωνίας	85
Διάγραμμα 3-10: Μεριδία αγοράς με βάση των αριθμό συνδρομητών.....	88
Διάγραμμα 3-11: Έσοδα από παροχή υπηρεσιών Διαδικτύου	89

Διάγραμμα 3-12: Συνδρομητές Διαδικτύου	89
Διάγραμμα 3-13: Καταχωρημένα ονόματα δικτυακών τόπων με κατάληξη (.gr) στο τέλος κάθε έτους	90
Διάγραμμα 3-14: Εξέλιξη αριθμού ειδικών αδειών	92
Διάγραμμα 3-15: Εξέλιξη αριθμού γενικών αδειών	92
Διάγραμμα 3-16: Κίνηση διασύνδεσης εναλλακτικών παρόχων μέσω ΟΤΕ	94
Διάγραμμα 3-17: Τέλη τοπικής διασύνδεσης 2006	95
Διάγραμμα 3-18: Τέλη απλής διασύνδεσης 2006	95
Διάγραμμα 3-19: Τέλη διπλής διασύνδεσης 2006	96
Διάγραμμα 3-20: Ετήσια Κίνηση διασύνδεσης παρόχων κινητής τηλεφωνίας	97
Διάγραμμα 3-21: Εξέλιξη αριθμού ευρυζωνικών γραμμών στην Ελλάδα	98
Διάγραμμα 3-22: Κατανομή ευρυζωνικών γραμμών στην Ελλάδα	99
Διάγραμμα 3-23: Εξέλιξη αριθμού γραμμών αδεσμοποίητης πρόσβασης τοπικού βρόχου	99
Διάγραμμα 4-1: Κόστος αστικής κλήσης	121
Διάγραμμα 4-2: Κόστος υπεραστικής κλήσης	122
Διάγραμμα 4-3: Κόστος 3-λεπτης διεθνούς κλήσης από σταθερό τηλέφωνο προς επιλεγμένους προορισμούς	123
Διάγραμμα 4-4: Μέσο μηνιαίο έξοδο οικιακού χρήστη	124
Διάγραμμα 4-5: Μέσο μηνιαίο έξοδο επαγγελματία χρήστη	124
Διάγραμμα 4-6: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή TIM	126
Διάγραμμα 4-7: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή Q-TELECOM	126
Διάγραμμα 4-8: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή VODAFONE	127
Διάγραμμα 4-9: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή COSMOTE	127
Διάγραμμα 4-10: Εξέλιξη μηνιαίου δείκτη τιμών καταναλωτή	132
Διάγραμμα 4-11: Ετήσια μεταβολή μέσου δείκτη τιμών καταναλωτή (%) σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του προηγούμενου έτους	132

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 3-1: Λιανικά έσοδα σταθερής τηλεφωνίας (σε εκατ. €).....	82
Πίνακας 3-2: Πωλήσεις και κέρδη προ φόρων κινητής τηλεφωνίας.....	87
Πίνακας 3-3: Βασικοί αριθμοδείκτες εταιρειών.....	87
Πίνακας 3-4: Αριθμός παρόχων ανά δραστηριότητα (31.12.2006).....	93
Πίνακας 4-1: Ρόλοι επιχειρήσεων και χαρακτηριστικά στρατηγικών.....	116
Πίνακας 4-2: Μείωση τελών τερματισμού σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας.....	128

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κόσμος οδηγείται με ταχείς ρυθμούς προς ένα κοινωνικοοικονομικό σύστημα βασισμένο στη συνεχή ροή πληροφοριών. Είναι πλέον σαφές ότι όλες οι πολιτικές για την ανάπτυξη απαιτούν εξελιγμένα επικοινωνιακά συστήματα. Οι τηλεπικοινωνίες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής. Αυτή η θέση ενισχύεται και από την αυξημένη ζήτηση για εξειδικευμένα τηλεπικοινωνιακά συστήματα από τη βιομηχανία που αναζητά μέσω αυτών ένα όπλο για την επιβίωση στα πλαίσια του έντονου ανταγωνισμού. Η κυριότερη συνεισφορά μίας ανεπτυγμένης τηλεπικοινωνιακής υποδομής είναι ότι βελτιώνεται η αποδοτικότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων όλων των κλάδων της οικονομίας.

Μέχρι το 1980 το βασικό μοντέλο που επικρατούσε ήταν το μονοπώλιο στην παροχή δικτυακής υποδομής και τερματικού εξοπλισμού (δημόσιο στην Ευρώπη, ιδιωτικό στις ΗΠΑ). Η εγκατάσταση τηλεπικοινωνιακής υποδομής ενείχε μεγάλα κόστη για τα οποία ο «διπλασιασμός» δεν ήταν ούτε οικονομικά προσοδοφόρος για τους ιδιώτες, ούτε κοινωνικά επιθυμητός. Κατά συνέπεια, οι Δημόσιοι Οργανισμοί Τηλεφωνίας – Τηλεγραφίας (PPT) απέκτησαν το φυσικό μονοπώλιο στην παροχή τηλεπικοινωνιακής υποδομής.

Το «άνοιγμα της τηλεπικοινωνιακής αγοράς» έγινε τη δεκαετία του 1980, που οι κυβερνήσεις αναζητούσαν τρόπους οικονομικής ανάπτυξης, με την ιδιωτικοποίηση των οργανισμών κοινής ωφέλειας που μονοπωλούσαν την αγορά. Στην απελευθέρωση των αγορών συντέλεσαν κυρίως η σύγκλιση της τεχνολογίας των υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιών καθώς επίσης και η σημασία που έχουν οι τηλεπικοινωνίες στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Οι τηλεπικοινωνίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας καθώς παράγουν σημαντικό μέρος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Ανάμεσα στους λόγους που οδήγησαν στην απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς υπήρξαν επίσης η ανάπτυξη μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς που θα μπορούσε να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, η αύξηση των απαιτήσεων των πελατών, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων

υπηρεσιών και η ανάγκη, τέλος, προσέλκυσης ιδιωτικών επενδύσεων για την τόνωση των εθνικών οικονομιών.

Η πρώτη Κοινοτική προσπάθεια για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών έγινε το 1987 με την έκδοση της Πράσινου Βίβλου¹ για τις τηλεπικοινωνίες. Η Βίβλος αυτή πρότεινε την εισαγωγή του ανταγωνισμού στις τερματικές συσκευές και στις υπηρεσίες. Πράγματι, το 1988 εκδόθηκε Ευρωπαϊκή Οδηγία² για την απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιακών τερματικών συσκευών, ενώ δύο χρόνια μετά εκδόθηκε δεύτερη Οδηγία για τον ανταγωνισμό στην αγορά των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Το εύρος της δεύτερης αυτής Οδηγίας σταδιακά επεκτάθηκε μέχρι το 1998, όπου η φωνητική τηλεφωνία και τα δίκτυα απελευθερώθηκαν πλήρως. Στην Ελλάδα η πλήρης απελευθέρωση επιτεύχθηκε την 1/1/2001.

1.1) Αποσαφήνιση εννοιών

Ως ηλεκτρονική επικοινωνία ορίζεται³: «η αμοιβαία επαφή μεταξύ ατόμων ή ομάδων, και συγκεκριμένα η μεταβίβαση και η ανταλλαγή μηνυμάτων και πληροφοριών από κάποιον που νοείται ως πομπός προς κάποιον που νοείται ως δέκτης μέσω κοινού συστήματος σημάτων, συμβόλων ή τρόπων συμπεριφοράς». Στην περίπτωση όπου ο πομπός και ο δέκτης βρίσκονται σε απόσταση μεταξύ τους και η επικοινωνία επιτυγχάνεται με τη χρήση ειδικών συσκευών που μεταβιβάζουν και δέχονται σήματα, τότε αντί για τον όρο «επικοινωνία» χρησιμοποιείται ο όρος «τηλεπικοινωνία». Στις μέρες μας, το σύνολο των μέσων (ενσύρματων, ραδιοηλεκτρικών, οπτικών, ηλεκτρομαγνητικών), μέσω των οποίων επιτελείται η επικοινωνία αυτή, έχει επικρατήσει με τον όρο «ηλεκτρονικές επικοινωνίες».

Σύμφωνα με τον Ν. 2246/94⁴, ο οποίος αποτελεί το ρυθμιστικό πλαίσιο για την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών στη χώρα μας, ως «Τηλεπικοινωνία» ορίζεται «η μετάδοση, εκπομπή ή λήψη σημείων, σημάτων, γραπτού κειμένου, εικόνων, ήχων ή πληροφοριών κάθε είδους που

¹ European Commission, COM(87) 290 final, 30.07.1987

² ΕΕ των ΕΚ της 16.5.1988 Οδηγία 88/301/ΕΟΚ L131/73, 27. 5.1988

³ Μπαμπινιώτης Γ., «Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας», Κέντρο λεξικολογίας Ε.Π.Ε.

⁴ Νόμος 2246/1994, για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 172 20.10.1994

πραγματοποιείται με ενσύρματα, οπτικά, ραδιοηλεκτρικά ή άλλα ηλεκτρομαγνητικά συστήματα».

1.2) Υπηρεσίες και υποδομή των τηλεπικοινωνιών

Η τηλεπικοινωνιακή αγορά είναι μία ευρύτερη έννοια η οποία αποτελείται από τρεις επιμέρους αγορές, εκείνη της υποδομής, των υπηρεσιών και του τηλεπικοινωνιακού υλικού και εξοπλισμού. Στην αγορά αυτή εμπλέκονται τέσσερις ομάδες ενδιαφερομένων, και συγκεκριμένα, οι κατασκευαστές εξοπλισμού που προμηθεύουν τον εξοπλισμό των δικτύων και τις τερματικές συσκευές, οι οργανισμοί που κατέχουν και λειτουργούν τα δίκτυα επικοινωνιών, οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών μέσω των ιδιωτικών ή δημόσιων δικτύων και οι καταναλωτές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.⁵

Η αγορά των υποδομών περιλαμβάνει τα διάφορα δίκτυα μέσω των οποίων μεταφέρονται τα σήματα των μηνυμάτων από τους αποστολείς στους λήπτες. Τα δίκτυα, τα οποία έχουν να κάνουν με συστήματα εξ αποστάσεως ανταλλαγής πληροφοριών, κατέχουν πλέον εξέχουσα θέση στη σύγχρονη κοινωνία. Εδώ ανήκουν το τηλεφωνικό δίκτυο όπως και τα διάφορα δίκτυα επικοινωνίας ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τα τελευταία, έχουν βοηθήσει τα μέγιστα στην ταχύτατη και ασφαλή μεταφορά δεδομένων και πληροφοριών κάθε τύπου (κείμενο, βίντεο, ήχος κτλ.) μεταξύ υπολογιστικών συστημάτων που μπορεί να απέχουν τεράστιες αποστάσεις μεταξύ τους. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 2867/2000⁶ ως τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ορίζονται «τα συστήματα μετάδοσης και, κατά περίπτωση, εξοπλισμοί μεταγωγής και άλλα μέσα μεταφοράς σημάτων μεταξύ καθορισμένων Τερματικών Σημείων με τη χρήση καλωδίου, ραδιοσυχνοτήτων, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου». Πιο απλά το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο ορίζεται ως «ένα σύνολο από κόμβους που είναι διασυνδεδεμένοι έτσι ώστε να επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφορίας».⁷ Τα δίκτυα αυτά μπορεί να είναι είτε ασύρματα, όταν στη διεπαφή μεταξύ δύο κόμβων χρησιμοποιείται ασύρματη ζεύξη, είτε ενσύρματα, όταν χρησιμοποιούνται χάλκινα ή ομοαξονικά καλώδια ή οπτικές ίνες. Τα

⁵ Πρακτικά ΕΕΤ 1996, Ημερίδα: «Τηλεπικοινωνιακά Δίκτυα Δεδομένων»

⁶ Νόμος 2867/2000 σχετικά με την «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 273 19.12.2000

⁷ Jean Walrand, «Δίκτυα επικοινωνιών», εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα 1997, σελ. 3

δίκτυα οπτικών ινών, όπως και τα ασύρματα προσφέρουν υψηλούς ρυθμούς μετάδοσης δεδομένων και χρησιμοποιούνται κυρίως για την κατασκευή του δικτύου κορμού.

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες ενσύρματης μεταφοράς δεδομένων και φωνής: η χαμηλών ρυθμών (narrowband) και η υψηλών ρυθμών (broadband). Όσες εταιρείες δεν αναπτύξουν το δικό τους δίκτυο, απευθύνονται στον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ) για να «νοικιάσουν» τον τηλεφωνικό τοπικό βρόχο (Local Loop) για μία ή περισσότερες περιοχές. Από το τοπικό κέντρο του ΟΤΕ οι κλήσεις μεταφέρονται στο κέντρο της νέας εταιρείας και από εκεί (ανάλογα με το είδος τους) μπορεί να δρομολογούνται προς το εξωτερικό ή το Διαδίκτυο.

Στις συνδέσεις χαμηλού εύρους ζώνης συνήθως μόνο ένα «σήμα» (π.χ., φωνή) μπορεί να περάσει από το φυσικό μέσο, ενώ στις συνδέσεις υψηλού εύρους ζώνης (broadband) είναι δυνατόν να διέλθουν «σήματα» από διαφορετικές πηγές, όπως, για παράδειγμα, φωνή, εικόνα, δεδομένα κ.λπ. Κάπου ενδιάμεσα υπάρχουν τεχνολογίες μεταφοράς δεδομένων οι οποίες προσφέρουν ενδιάμεσες χωρητικότητες όπως το ISDN και μερικές DSL (Digital Subscribers Line). Σε γενικές γραμμές πάντως όσες τεχνολογίες προσφέρουν εύρος ζώνης πάνω από 2Mbps χαρακτηρίζονται ως ευρυζωνικές (broadband).

Κλασσικό παράδειγμα ενσύρματου δικτύου αποτελεί το Public Switched Telephone Network (PSTN), το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο του ΟΤΕ, το οποίο αναφέρεται και ως Plain Old Telephone Service (POTS). Πρόκειται για ένα υβριδικό δίκτυο στο οποίο η μεταφορά της φωνής από τους συνομιλούντες προς τα τοπικά κέντρα, και αντίστροφα, γίνεται με αναλογικό τρόπο ενώ η διασύνδεση των τοπικών κέντρων μεταξύ τους είναι ψηφιακή. Η ποιότητα της φωνής είναι αρκετά καλή και πλέον δεν υπάρχουν τα προβλήματα του παρελθόντος. Το δημόσιο δίκτυο του ΟΤΕ είναι το μεγάλο όπλο του απέναντι στην απελευθέρωση, αφού αρκετές εταιρείες προσφεύγουν σε αυτόν για να νοικιάσουν κάποιο κομμάτι του. Σήμερα, οι βασικές χρήσεις του δικτύου του ΟΤΕ είναι η φωνητική επικοινωνία και η

σύνδεση με το Internet, ενώ αρκετές νέες υπηρεσίες κάνουν και θα κάνουν την εμφάνισή τους.⁸

Πρόσφατα, τα περισσότερα ενσύρματα συστήματα επικοινωνιών αντικαθίστανται από καλώδια οπτικών ινών και δίκτυα δορυφόρων που παρέχουν υπηρεσίες εξαιρετικά μεγάλου εύρους-ζώνης καθιστώντας δυνατή τη μετάδοση μεγάλης ποικιλίας υπηρεσιών φωνής, δεδομένων, video και πολυμέσων. Δίκτυα υψίρρυθμων επικοινωνιών συνδέουν υπολογιστές και μία ποικιλία περιφερειακών διατάξεων που είναι κατεσπαρμένες σε όλο τον κόσμο.⁹

Στις μέρες μας είμαστε μάρτυρες επίσης της ραγδαίας ανάπτυξης των ασύρματων δικτύων. Συγκεκριμένα, υπάρχει ένα σχεδόν παγκόσμιο ασύρματο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, το GSM, το οποίο δεν είναι άλλο από το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους για την απόκτηση άδειας «σταθερής» φωνητικής τηλεφωνίας. Ο λόγος είναι ότι ενδιαφέρονται να αυξήσουν τη βάση των συνδρομητών τους, ενώ έχουν ήδη την απαραίτητη υποδομή για να αναπτύξουν τα απαιτούμενα δίκτυα, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα θα είναι ασύρματα.

Ένας άλλος τύπος ασύρματης διεπαφής είναι το σύστημα DECT (Digital Enhanced Cordless Telecommunications). Πρόκειται για μια μικρογραφία των δικτύων GSM, αφού η οικιακή βάση του λειτουργεί ως μικρή κυψέλη, η οποία μπορεί να δεχτεί μέχρι έξι ασύρματες συσκευές. Οι βάσεις μπορούν να συνδεθούν με άλλες, έτσι ώστε να καλυφθεί μεγαλύτερος χώρος πέρα από τα 50 μέτρα εσωτερικού και τα 300 μέτρα εξωτερικού των προδιαγραφών του. Επίσης, η κάθε συσκευή μπορεί να δηλωθεί σε περισσότερες από μία βάσεις, δημιουργώντας ένα εκτεταμένο δίκτυο κινητής επικοινωνίας σε επίπεδο οικίας ή εταιρείας ή ακόμα και ενός μεγάλου εργοστασιακού χώρου. Το DECT είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να μεταφέρει και δεδομένα παράλληλα με τη φωνή και να χρησιμοποιηθεί σε εφαρμογές όπως η δημιουργία ασύρματου τοπικού δικτύου. Σήμερα υπάρχει αρκετό ενδιαφέρον από πολλές εταιρείες για την

⁸ Κουρκουτάς Γ., «Γραμμές επικοινωνίας: Ενσύρματη επικοινωνία», Περιοδικό «RAM», τεύχος 140, 1/10/2000, σελ. 120 (www.in.gr/articles)

⁹ J.Proakis, M.Salehi, «Συστήματα Τηλεπικοινωνιών», εκδ. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2002, σελ. 3-5

ανάπτυξη δημόσιων δικτύων DECT. Με τη χρήση της συγκεκριμένης ασύρματης τεχνολογίας οι νέες εταιρείες δεν θα χρειαστεί να νοικιάσουν το σταθερό, ενσύρματο δίκτυο του ΟΤΕ, αφού ο τοπικός βρόχος (Local Loop) θα έχει τη μορφή των ασύρματων τηλεφωνικών συσκευών.¹⁰

Όσον αφορά στις «υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών», αυτές ορίζονται¹¹ ως «οι υπηρεσίες που παρέχονται συνήθως έναντι αμοιβής των οποίων η παροχή συνίσταται, εν όλω ή εν μέρει, στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών μετάδοσης σε δίκτυα, που χρησιμοποιούνται για ραδιοηλεκτρονικές μεταδόσεις». Στις τηλεπικοινωνίες, όπως και σε άλλους τομείς, η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων υπηρεσιών. Έτσι, εκτός από την τηλεγραφία, την τηλεφωνία (σταθερή και κινητή), την τηλεομοιοτυπία και τη μεταφορά δεδομένων κειμένου και εικόνας, στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες έρχονται να προστεθούν νέες υπηρεσίες όπως, έμμεση φωνητική επικοινωνία (καταγραφή μηνυμάτων τηλεφωνητή), βίντεοκλήσεις, τηλεδιασκέψεις, τηλεφωνία μέσω διαδικτύου, βίντεο κατά παραγγελία (Video on Demand) και άλλα. Οι υπηρεσίες αυτές χωρίζονται στις βασικές, οι οποίες περιλαμβάνουν τη φωνητική τηλεφωνία και την τηλεγραφία, και στις υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας (ανταγωνιστικές), οι οποίες περιλαμβάνουν όλες τις υπόλοιπες υπηρεσίες. Σύμφωνα με την Έκθεση πεπραγμένων 2004 της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες κατηγοριοποιούνται σε σταθερές, κινητές και δορυφορικές και αναλυτικά παρουσιάζονται στο Παράρτημα 2.

Τέλος, η αγορά του τηλεπικοινωνιακού υλικού και εξοπλισμού περιλαμβάνει όλα εκείνα τα μέσα με τα οποία πραγματοποιείται η διαπροσωπική ανταλλαγή μηνυμάτων και πληροφοριών. Ανάλογα με τη χρήση του, ο εξοπλισμός μπορεί να είναι είτε τερματικός – όπως τηλέφωνα, τηλεομοιοτυπικές συσκευές, διαμορφωτές/αποδιαμορφωτές (modems), ή προσωπικοί υπολογιστές – είτε ενδιάμεσος – όπως υπολογιστές εξυπηρετητές, δρομολογητές, κέντρα μεταγωγής, και άλλα. Σήμερα, υπάρχει η

¹⁰ Κουρκουτάς Γ., «Γραμμές επικοινωνίας: Ασύρματη επικοινωνία», ό.π., σελ. 126-128 (www.in.gr/articles)

¹¹ Νόμος 3431/2006 «Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 13/Α/3.02.2006

τάση για λειτουργία σε όλο και μεγαλύτερους ρυθμούς δεδομένων και η ενσωμάτωση σε μία τερματική συσκευή όλο και περισσότερων λειτουργιών, ώστε να μπορεί να εκμεταλλεύεται πολλές διαφορετικές υπηρεσίες.

1.3) Κοινωνία της Πληροφορίας

Η ανάγκη για την πρόσβαση όλων των πολιτών σε πληροφορίες οδήγησε στη μετάβαση στην Κοινωνία της Πληροφορίας και κατά συνέπεια στην απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών. Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών βελτιώνεται, μειώνονται οι τιμές και αυξάνονται οι επιλογές του τελικού χρήστη. Ειδικότερα, οι εφαρμογές πληροφορικής και επικοινωνιών δίνουν τη δυνατότητα καλύτερων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας (με μεγαλύτερη πρόσβαση στην ιατρική γνώση και εξειδίκευση), μεγαλύτερης ασφάλειας, καλύτερων και ασφαλέστερων μεταφορών, διαφύλαξης του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Οι νέες τεχνολογίες αλλάζουν τις δομές της εργασίας, δημιουργώντας απαιτήσεις για νέες δεξιότητες, και νέους τρόπους εργασίας όπως η τηλε-εργασία. Στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται, η προσαρμοστικότητα στην αλλαγή και οι ευέλικτες δομές στην απασχόληση είναι πρωταρχικής σημασίας για οικονομική απόδοση και ανταγωνιστικότητα. Ταυτόχρονα, η έμφαση στη γνώση και τις δεξιότητες δημιουργεί την ανάγκη συνεχούς δια βίου μάθησης, και επιβάλλει αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα και στα συστήματα κατάρτισης.

Η Κοινωνία της Πληροφορίας αποτελεί ένα ευρύτερο πλαίσιο τεχνολογικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, στο οποίο εντάσσονται όλες οι εξελίξεις στις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες και στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Σκοπός είναι να εξασφαλιστεί μία κοινωνία για όλους χωρίς διακρίσεις σε πληροφοριακά «έχοντες» και «μη έχοντες», με διαφύλαξη των δικαιωμάτων του πολίτη και με εξασφάλιση της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης.

1.3.1) Ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο «i2010»

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο i2010 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο αποτελεί συνέχεια του eEurope 2005¹² και καθορίζει τις πολιτικές κατευθύνσεις για την κοινωνία της πληροφορίας και των μέσων επικοινωνίας. Στόχος της στρατηγικής αυτής αποτελεί η ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Ειδικότερα, η Επιτροπή προτείνει τρεις στόχους προτεραιότητας που πρέπει να επιτευχθούν στους τομείς της κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων επικοινωνίας¹³:

- Δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου της πληροφορίας που προωθεί ανοιχτή και ανταγωνιστική εσωτερική αγορά για την κοινωνία της πληροφορίας, παρέχοντας οικονομικά προσιτές και ασφαλείς επικοινωνίες, υψηλού ζωνικού εύρους και ποικίλου περιεχομένου, καθώς και ψηφιακές υπηρεσίες.
- Ενίσχυση της καινοτομίας και των επενδύσεων στην έρευνα για τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την προαγωγή της ανάπτυξης και τη δημιουργία καλύτερων και περισσότερων θέσεων απασχόλησης.
- Ολοκλήρωση της δημιουργίας μιας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που παρέχει υψηλής ποιότητας δημόσιες υπηρεσίες, προάγει την ποιότητα ζωής και προωθεί την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Καθώς η τηλεπικοινωνιακή αγορά διευρύνεται και ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων γίνεται εντονότερος, οι χρήστες δεν αντιμετωπίζονται πλέον ως συνδρομητές ενός οργανισμού αλλά ως πελάτες, όπου οι ανάγκες τους παρουσιάζουν μεγάλη σημασία για μία τηλεπικοινωνιακή επιχείρηση. Επιπλέον, η έννοια της «καθολικής υπηρεσίας» επαναπροσδιορίζεται. Παραδοσιακά, η έννοια της καθολικής υπηρεσίας σήμαινε πρόσβαση όλων των πολιτών σε ένα περιορισμένο φάσμα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε ανεκτή τιμή και με ευρεία

¹² Σχέδιο δράσης εστιασμένο στην επέκταση των δυνατοτήτων σύνδεσης στο Διαδίκτυο στην Ευρώπη. Το σχέδιο αυτό αποσκοπεί στην πρακτική έκφραση των ανωτέρω δυνατοτήτων με αύξηση της παραγωγικότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων, καθώς και με βελτίωση της ποιότητας και της προσπέλασης των υπηρεσιών προς όφελος όλων των ευρωπαϊκών πολιτών, με βάση μια ασφαλή υποδομή ευρυζωνικών επικοινωνιών, η οποία θα είναι διαθέσιμη στο μεγαλύτερο δυνατό αριθμό πολιτών.

¹³ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση», COM(2005) 229 τελικό, Βρυξέλλες 1.6.2005

γεωγραφική κάλυψη. Στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον η έννοια αυτή αποκτάει οικουμενικό χαρακτήρα. Δεν περιορίζεται πια στη βασική τηλεφωνία αλλά επεκτείνεται σε νέες, εξελισσόμενες υπηρεσίες, ενώ το περιεχόμενό της είναι δυναμικό και διαπραγματεύσιμο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Οι εξελίξεις στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών

1.1) Η αναδιάρθρωση των τηλεπικοινωνιακών αγορών

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1970 και 1980, παρατηρείται μία ριζική αναδιάρθρωση στο τηλεπικοινωνιακό τοπίο. Η ψηφιακή τεχνολογία διεισδύει στις τηλεπικοινωνίες και δημιουργεί νέες ευκαιρίες στην αγορά των τηλεπικοινωνιών, οι οποίες οδηγούν στη μεταγενέστερη απελευθέρωσή τους. Συγκεκριμένα, οι συμβατικές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, που χαρακτηρίζονταν από την αναλογική τεχνολογία και το φυσικό μονοπώλιο, ανατρέπονται και μετασχηματίζονται τεχνικά και θεσμικά¹.

Η «τεχνική αλλαγή» περιλαμβάνει την εισαγωγή της ψηφιακής τεχνολογίας στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, που είναι γνωστή με τον όρο «ψηφιακοποίηση». Οι εξελίξεις της ψηφιακής τεχνολογίας, δεν διαμορφώνουν μόνο την οικονομική δραστηριότητα στην ψηφιακή αγορά, αλλά συντελούν στη δημιουργία νέων υπηρεσιών και νέων μεθόδων διαχείρισης του ψηφιακού περιεχομένου. Η ψηφιακή τεχνολογία διεισδύει στα δίκτυα και στις συσκευές των τηλεπικοινωνιών συμβάλλοντας σημαντικά στην περαιτέρω επέκταση των νέων τεχνολογιών. Ειδικότερα, τα διάφορα είδη πληροφορίας (φωνή-ήχος, δεδομένα, ακίνητες και κινητές εικόνες) μετασχηματίζονται στον ίδιο ψηφιακό κώδικα και μεταφέρονται σε μεγάλους όγκους με τη χρήση οπτικών ινών. Η ψηφιακή φωνή δεν έχει καμία διαφορά από μία ψηφιακή εικόνα ή ένα ψηφιοποιημένο βίντεο ή από σήματα επικοινωνίας μεταξύ υπολογιστών, αφού όλα αυτά αποτελούν πλέον «άσσους και μηδενικά οργανωμένα σε πακέτα με προσημειωμένη απλά την πληροφορία του αποστολέα και του παραλήπτη». Είναι φανερό λοιπόν ότι ένα τηλεπικοινωνιακό δίκτυο ξεφεύγει από ένα τυπικό δίκτυο άμεσης φωνητικής επικοινωνίας και εξελίσσεται σε ένα πλήρες επικοινωνιακό δίκτυο που μπορεί να συμπεριλαμβάνει ποικίλες υπηρεσίες όπως έμμεση φωνητική επικοινωνία (καταγραφή μηνυμάτων τηλεφωνητή) βίντεοκλήσεις, τηλεδιασκέψεις, φωνητικές πύλες και αυτά από το δίκτυο

¹ Κιντής, Ανδρέας Α., «2004, Η ελληνική οικονομία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα», Ιονική Τράπεζα, 1995, σελ. 664-666

σταθερής τηλεφωνίας και μόνο. Κάνοντας χρήση του ίδιου δικτύου ο καθένας μπορεί να εκμεταλλευτεί τις αμέτρητες υπηρεσίες του διαδικτύου. Σε όλα αυτά έρχεται να προστεθεί και η ευκολία χρήσης και η φορητότητα μέσω του ασύρματου επικοινωνιακού δικτύου της κινητής τηλεφωνίας. Οι κλασικές μονόδρομες επικοινωνίες όπως η ραδιοφωνία και η τηλεόραση εξελίσσονται επίσης με τεχνολογίες όπως το teletext και η διαδραστική τηλεόραση.

Από την άλλη πλευρά, ο «θεσμικός μετασχηματισμός» αναφέρεται στις νέες τάσεις που επικρατούν για την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών καθώς και στην εφαρμογή νέων τηλεπικοινωνιακών πολιτικών. Δημιουργούνται νέοι τρόποι μετάδοσης και διαχείρισης του περιεχομένου των επικοινωνιακών συστημάτων στις τοπικές αγορές τους. Ο ρόλος του κράτους αλλάζει και η ευθύνη της ιδιοκτησίας, της διαχείρισης και λειτουργίας των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών μετατοπίζεται από το μονοπώλιο σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο για την Ανάπτυξη της Κοινής Αγοράς των Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών και Εξοπλισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής² «είναι απαραίτητο, για την επίτευξη και διατήρηση συνεχούς, ισορροπημένης οικονομικής ανάπτυξης μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, να πραγματοποιήσουμε έναν ισχυρό Ευρωπαϊκό τομέα Τηλεπικοινωνιών και μία καλή ανταγωνιστική θέση της Ευρωπαϊκής οικονομίας, βάζοντας τέλος σε όλα τα είδη των διάφορων εθνικών ελέγχων και μονοπωλίων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα». Επομένως, οι νομοθεσίες απαλλάσσονται σταδιακά από κανόνες και ρυθμίσεις που συντελούσαν στη διατήρηση μονοπωλιακής αγοράς, εκσυγχρονίζονται και διαμορφώνουν νέο περιεχόμενο βασισμένο στην ιδιωτικοποίηση των τηλεπικοινωνιών και στην απελευθέρωση της αγοράς τους.

1.1.1) Ιδιωτικοποίηση και απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών

Η ιδιωτικοποίηση και η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών είναι δύο έννοιες συσχετισμένες, ωστόσο όμως υπάρχουν κάποιες διακριτές διαφορές τόσο στον τρόπο που αναπτύσσονται όσο και σε κάποιες βασικές αρχές που χαρακτηρίζουν την καθεμία από αυτές. Η ιδιωτικοποίηση αναφέρεται στην

²Green Paper on The Development of the Common market for Telecommunications Services and Equipment, Brussels COM(87) 290, final 30.7.87

αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος με τη μεταφορά μίας κρατικής επιχείρησης στον ιδιωτικό τομέα. Ο νέος φορέας που προκύπτει μπορεί να είναι είτε μονοπωλιακός είτε μέρος μίας απελευθερωμένης ανταγωνιστικής αγοράς. Από την άλλη μεριά, απελευθέρωση είναι το άνοιγμα μίας μονοπωλιακής αγοράς σε παροχή ανταγωνιστικών ιδιωτικών υπηρεσιών και αγαθών. Εάν ο προηγούμενος μονοπωλιακός φορέας ήταν κρατικός ή όχι είναι κάτι που δεν έχει ιδιαίτερη σημασία στη διαδικασία.³

Στην πορεία προς την ιδιωτικοποίηση και την απελευθέρωση έπαιξαν σημαντικό ρόλο κάποιοι παράγοντες. Θεμέλιος λίθος, στον οποίο στηρίχθηκε η προσπάθεια της απελευθέρωσης ήταν το Ευρωπαϊκό περιβάλλον ρύθμισης. Το Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, οι ρυθμιστικές αρχές και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπήρξαν πλούτος γνώσης και εμπειρίας, καθώς και ευκαιρία συμμετοχής σε μία αλυσίδα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας εξαιρετικά ενισχυτικής για την πορεία της απελευθέρωσης. Το κανονιστικό πλαίσιο, ειδικότερα, λειτουργώντας σε ένα περιβάλλον πλήρους ανταγωνισμού, στοχεύει στην ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη διασφάλιση της λειτουργίας του ανταγωνισμού σε κάθε επιμέρους αγορά του τομέα.⁴

Ένας άλλος κύριος παράγοντας ιδιωτικοποίησης είναι η πολιτική βούληση της κυβέρνησης να μειωθεί η κρατική συμμετοχή σε υπηρεσίες που επηρεάζουν την οικονομία. Ένας ακόμη παράγοντας είναι η κακή διαχείριση των δημοσίων τηλεπικοινωνιακών οργανισμών που συχνά υπολειτουργούν σε σχέση με τους αντίστοιχους ιδιωτικούς. Καθώς η οικονομική δύναμη του φορέα αυξάνεται, οι απαιτήσεις των πελατών γίνονται όλο και πιο μεγάλες, κάτι που ο δημόσιος φορέας αδυνατεί να ικανοποιήσει, ή και αν το κάνει δεν είναι τόσο επιτυχές όσο η αντίστοιχη κίνηση του ιδιωτικού ανταγωνιστή. Για να μπορέσει να ικανοποιήσει ο δημόσιος φορέας τις αυξανόμενες απαιτήσεις του δυναμικά μεταβαλλόμενου χώρου των τηλεπικοινωνιών, θα πρέπει, σε τακτά χρονικά διαστήματα, να καταβάλλει μεγάλα χρηματικά ποσά ως αναπτυξιακές επενδύσεις, κάτι που εξαρτάται από την οικονομική και πολιτική κατάσταση που θα επικρατεί, και τότε η πρόσβαση σε ιδιωτικά κεφάλαια δείχνει τη

^{3 3} Κιντής, Ανδρέας Α., «2004, Η ελληνική οικονομία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα», Ιονική Τράπεζα, 1995, σελ. 666

⁴ Ημερίδα της ΕΕΤΤ, «Τηλεπικοινωνίες: 3 χρόνια απελευθέρωσης», 9-12-2003

μεγάλη σημασία της. Τέλος, όλη αυτή η δυναμική του χώρου δείχνει ότι η ιδιωτικοποίηση σε συνδυασμό με την απελευθέρωση στον αντίστοιχο χώρο, θα προσδώσει λόγω του ανταγωνισμού πολλά οικονομικά οφέλη τόσο στην αγορά όσο και στο κράτος το οποίο θα απορροφήσει μεγάλο κεφάλαιο.

Ο κύριος λόγος που οδηγεί στην απελευθέρωση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής είναι η φτωχή απόδοση των υπαρχόντων δημόσιων φορέων, κάτι που αποτελεί και κοινή αιτία για την ιδιωτικοποίηση. Επίσης οι κυβερνήσεις που αποφασίζουν τέτοιες κινήσεις προσδοκούν και στη βελτίωση του ανταγωνισμού που θα προσφέρει νέες, τεχνολογικά εξελιγμένες υπηρεσίες. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, η απελευθέρωση θα μπορέσει να δημιουργήσει μία ισχυρή κίνηση κεφαλαίου στους οικονομικούς κύκλους, κάτι που κάθε υγιής ηγεσία κράτους επιδιώκει και προσδοκά. Τα τελευταία χρόνια, όπου όλο και περισσότερο γίνεται αναγκαία η χρήση των τηλεπικοινωνιών από μεγάλες επιχειρήσεις, έγινε φανερό η ανάγκη για χαμηλότερες χρεώσεις που θα μπορούσαν μόνο να επιτευχθούν με τον ανταγωνισμό ιδιωτικών εταιριών και την εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Η αυξημένη χρήση του internet δημιούργησε την ανάγκη για νέες υποδομές διακίνησης δεδομένων αλλά και διαχείρισης αναβαθμισμένων απαιτητικών υπηρεσιών. Οι απαιτήσεις των καταναλωτών για πιο γρήγορο και πιο φθηνό internet, όπως επίσης και η απελευθέρωση των επικοινωνιών σε άλλα κράτη που έδιναν περισσότερες δυνατότητες με μικρότερο κόστος, ανάγκασαν τα υπόλοιπα κράτη να μιμηθούν το νέο τρόπο διαχείρισης των επικοινωνιών κάτω από ένα καθεστώς ιδιωτικής μέριμνας.⁵

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί με επιτυχία η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών πρέπει να ληφθούν υπόψη κάποιες παράμετροι. Το πρώτο και κύριο θέμα είναι ότι το νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να εφαρμόζεται αυστηρά και να μη συνδέεται με τους κρατικούς τηλεπικοινωνιακούς φορείς είτε αυτοί δρουν κάτω από πλήρη κρατικό έλεγχο είτε βρίσκονται υπό το καθεστώς ιδιωτικοποίησης. Μάλιστα, σε μερικές περιπτώσεις, το κανονιστικό πλαίσιο είναι και η κύρια αιτία επιτυχούς ή αποτυχημένης μετάβασης στην απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών. Μια άλλη παράμετρος που πρέπει να

⁵ Γιακουμάκης Μ., «Ανταγωνισμός, πολιτική ανταγωνισμού και ρύθμιση αγορών- προβλήματα εφαρμογής και εξελίξεις σε Ευρώπη και Ελλάδα», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 13.12.2005, (www.de.aueb.gr/uploadfiles/Giakoumakis.pdf)

ρυθμιστεί είναι ότι η διασύνδεση των φορέων πρέπει να γίνεται με διαφάνεια και να είναι προσανατολισμένη στο κόστος. Θα πρέπει να δίνεται ευκολία πρόσβασης σε νέες εισόδους και να δημιουργηθεί ένα κανονιστικό πλαίσιο που θα ενισχύει τον υγιή ανταγωνισμό ώστε να διατηρούνται οι απαραίτητες ισορροπίες, θα διαλύει τα μονοπώλια και θα τα απομακρύνει τα υψηλά κέρδη. Η βιομηχανία παραγωγής τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού θα πρέπει να είναι πάντα ενημερωμένη και σε θέση να καλύπτει τις απαιτήσεις του χώρου γρήγορα και αποτελεσματικά, ώστε να συνεισφέρει με αυτό τον τρόπο σε πιο αποδοτικές τηλεπικοινωνιακές λύσεις με αναβαθμισμένες παροχές και μείωση του κόστους.⁶

1.2) Η «σύγκλιση» στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών

Ο τομέας των επικοινωνιών και των ηλεκτρονικών εφαρμογών πρωτοστατεί δυναμικά σε κάθε μορφή ανάπτυξης. Οι νέες επικοινωνιακές υπηρεσίες και κυρίως η ολοένα και μεγαλύτερη ανάπτυξη του Διαδικτύου επιφέρουν καινοτόμες αλλαγές και εξελίξεις στους τρόπους της επικοινωνίας αλλά και των εμπορικών συναλλαγών. Κύριο χαρακτηριστικό των εξελίξεων αυτών αποτελεί η τεχνολογική σύγκλιση των τομέων των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και της πληροφορικής. Είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί εδώ ότι η πολιτική απελευθέρωσης και εναρμόνισης έχει επιταχύνει -αλλά και ενισχύσει- το φαινόμενο αυτό.

Η σύγκλιση στους τομείς των Τηλεπικοινωνιών, των Οπτικοακουστικών Μέσων Ενημέρωσης και των τεχνολογιών της Πληροφορικής, δημιουργεί νέες ευκαιρίες για την ευημερία των πολιτών. Ειδικότερα, πρόκειται για τη σύγκλιση σταθερών, κινητών, επίγειων και δορυφορικών επικοινωνιών, όπως επίσης και για τη σύγκλιση συστημάτων επικοινωνιών και εντοπισμού. Η σύγκλιση γενικότερα νοείται ως⁷:

- ικανότητα ενός δικτύου να προσφέρει υπηρεσίες που παραδοσιακά προσφέρονταν από άλλα δίκτυα,

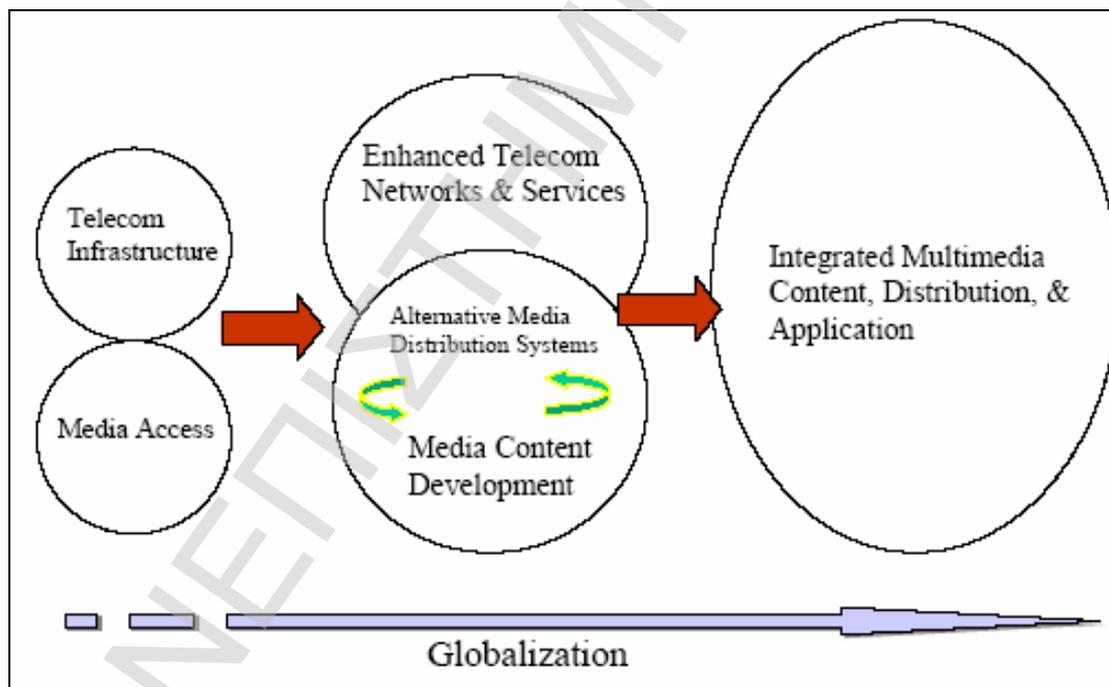
⁶ Γιακουμάκης Μ., *ibid.*, (www.de.aueb.gr/uploadfiles/Giakoumakis.pdf)

⁷ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, “Green Paper on the convergence of the telecommunications, media and information technology sectors, and the implications for regulation”, COM(97) 623 τελικό, Βρυξέλλες, 3.12.1997

- συνένωση καταναλωτικών συσκευών, όπως το τηλέφωνο, η τηλεόραση και ο προσωπικός υπολογιστής.

Η διαδικασία της σύγκλισης ξεκινάει καθώς μία εταιρεία επιθυμεί να δραστηριοποιηθεί πέρα από τη βασική της τηλεπικοινωνιακή υποδομή, χρησιμοποιώντας εναλλακτικές τεχνολογίες, όπως καλωδιακά και δορυφορικά μέσα. Στόχος της εταιρείας είναι να ανταποκριθεί στις ανάγκες για βελτιωμένη ποιότητα και ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών και καλύτερη τιμολόγηση. Έτσι, μέσα από το τηλεοπτικό δίκτυο είναι δυνατό να μεταφέρονται υπηρεσίες διαδικτύου, ενώ από τα επικοινωνιακά δίκτυα μεταφέρονται βίντεο. Η σύγκλιση περιλαμβάνει την τεχνολογία και τον τερματικό εξοπλισμό, την προσαρμογή των βιομηχανιών των τριών τομέων, τις αγορές και υπηρεσίες, καθώς και τις κανονιστικές ρυθμίσεις και τα μέτρα που πρέπει να ακολουθηθούν. Σταδιακά τα αντικείμενα κάποιων εταιρειών επικαλύπτονται και η δραστηριοποίησή τους γίνεται από κοινού.⁸

Η τηλεπικοινωνιακή σύγκλιση απεικονίζεται στο σχήμα που ακολουθεί.

Εικόνα 1-1: Το μονοπάτι της σύγκλισης

Πηγή: "Rivalry Through Alliances: Competitive Strategy In the Global Telecommunications Market"

⁸ Sylvia Chan-Olmsted and Mark A. Jamison, "Rivalry Through Alliances: Competitive Strategy In the Global Telecommunications Market", January 2001

Η καθιέρωση της ψηφιακής τεχνολογίας στις επικοινωνίες έχει ως αποτέλεσμα τον εκσυγχρονισμό και την τεχνολογική αναβάθμιση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και των ηλεκτρονικών συστημάτων, συμβάλλοντας έτσι στη σύγκλισή τους. Η ψηφιακή τεχνολογία επιτρέπει την παροχή από το ίδιο δίκτυο παραδοσιακών και νέων υπηρεσιών υψηλότερης χωρητικότητας καθώς επίσης και τη χρήση τερματικών που συνδυάζουν χρήσεις τηλεφώνου, τηλεόρασης και ηλεκτρονικού υπολογιστή. Δίκτυα, περιεχόμενο, υπηρεσίες, μέσα και συσκευές επικοινωνιών περνούν στη φάση της ψηφιακής σύγκλισης συμβάλλοντας έτσι στην επίτευξη της κοινωνίας της πληροφορίας.

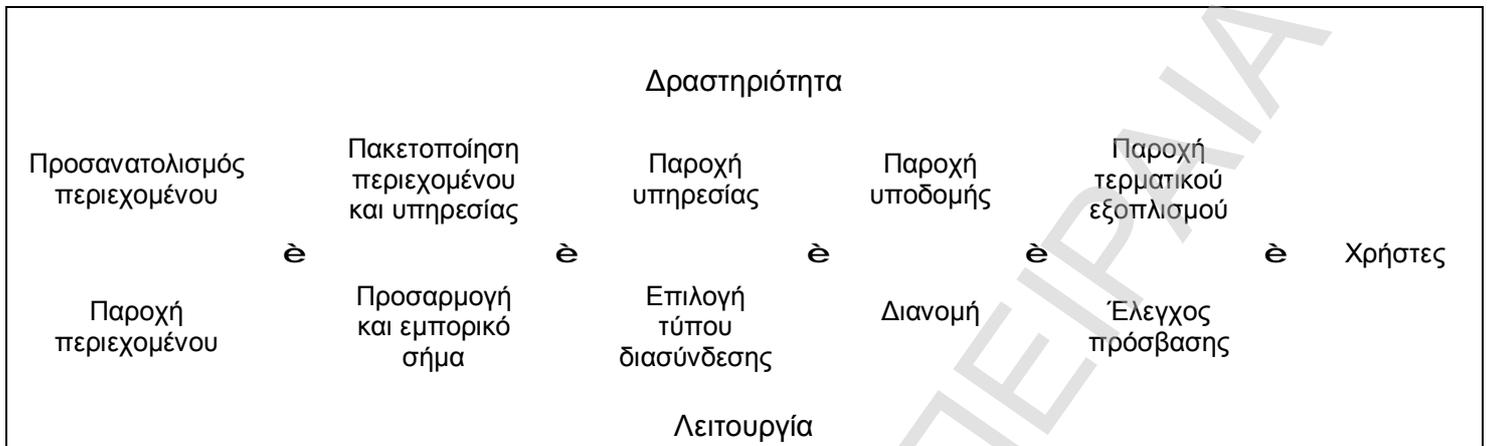
Σε γενικές γραμμές, η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι αποτέλεσμα της καθολικής επικράτησης των ψηφιακών τεχνολογιών και της διεύρυνσής τους στους τομείς των επικοινωνιών. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει, επίσης, η είσοδος του διαδικτύου ως τρόπος μετάδοσης των πληροφοριών και η καθιέρωση της ηλεκτρονικής υπογραφής⁹ με σκοπό τη διευκόλυνση των συναλλαγών μέσω του διαδικτύου. Η ανάπτυξη των δικτύων, οι εξελίξεις στο χώρο της τηλεόρασης και η δημιουργία πακέτων που συνδυάζουν ψυχαγωγία, κινητή και σταθερή τηλεφωνία, συμβάλλουν επίσης στην υλοποίηση της σύγκλισης.¹⁰

Ο συνδυασμός της απελευθέρωσης της αγοράς με τη σύγκλιση των τεχνολογιών θα δώσει τη δυνατότητα στους καταναλωτές να απολαμβάνουν τις υπηρεσίες ενός ολοκληρωμένου δικτύου υπηρεσιών. Οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα πλέον να επιλέγουν τόσο το ολοκληρωμένο πακέτο που επιθυμούν όσο και τον πάροχο υπηρεσιών ανεξάρτητα από την τεχνολογία που θα αξιοποιούν. Στόχος των εταιρειών είναι να παρέχουν ένα σύνολο υπηρεσιών και όχι ένα μέρος αυτών. Έτσι μία εταιρεία λειτουργεί σε περισσότερα από ένα στοιχεία του δικτύου παρέχοντας όχι μόνο μία συγκεκριμένη υπηρεσία αλλά και την υποδομή. Προκειμένου όμως να αυξηθούν οι δυνατότητες και οι προσφορές προς τον πελάτη, εγκαθιδρύονται

⁹ Η ηλεκτρονική υπογραφή είναι η "κλειδωμένη" σύντηξη ηλεκτρονικού κειμένου, η οποία παρέχει εγγύηση της αυθεντικότητας και της μη αλλοιώσής του. Έχει επιβεβαιωτική λειτουργία (ο παραλήπτης είναι βέβαιος ότι το μήνυμα που παραλαμβάνει ανήκει στον αποστολέα χωρίς αλλοιώσεις) και εμπιστευτική λειτουργία (μόνο ο παραλήπτης μπορεί να διαβάσει το μήνυμα).

¹⁰ Βραχαλής Γ., Δεμερτζής Α., Έρευνα: τηλεπικοινωνίες, «Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις», Ενημερωτικό δελτίο ΤΕΕ, Τεύχος 2123, 23.10.2000

συμφωνίες μεταξύ διαφορετικών φορέων στη βιομηχανία των πληροφοριών, είτε με τη μορφή συγχωνεύσεων είτε με τη μορφή στρατηγικών συμμαχιών.

Εικόνα 1-2: Η αξιακή αλυσίδα

Πηγή: Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, "Green Paper on the convergence of the telecommunications, media and information technology sectors, and the implications for regulation", COM(97) 623 τελικό, Βρυξέλλες, 3.12.1997

Συνοψίζοντας, η σύγκλιση είναι δυνατό να οδηγήσει στο ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων υπηρεσιών όσον αφορά στις τηλεπικοινωνίες, τα μέσα ενημέρωσης και τις τεχνολογίες πληροφοριών. Οι υπηρεσίες αυτές εξελίσσονται, αλλά και νέες κάνουν την εμφάνισή τους διευρύνοντας την αγορά των πληροφοριών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέες επενδυτικές ευκαιρίες από την πλευρά των επιχειρηματιών καθώς και νέες θέσεις εργασίας, συμβάλλοντας στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Σε κάθε περίπτωση όμως, κρίνεται σκόπιμο να υιοθετείται το κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο να είναι ευέλικτο και να εγγυάται την ανάπτυξη νέων αγορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Το Νομοθετικό Πλαίσιο

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Τα τελευταία χρόνια οι τηλεπικοινωνίες, υπό την πίεση των δυνάμεων της αγοράς, αλλάζουν κατεύθυνση και ακολουθούν έναν «εμπορικό» προσανατολισμό. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών, η οποία εκδηλώθηκε αρχικά στην Ιαπωνία και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ξεκίνησε σταδιακά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις διαφοροποιήσεις στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών της.

Το καθεστώς των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών μεταβλήθηκε από το μονοπώλιο σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς. Οι δυνάμεις της αγοράς και η σύγκλιση των τεχνολογιών επιβάλλουν την ύπαρξη ενός συστήματος που θα έχει ως στόχο την ομαλή και επί ίσοις όροις είσοδο νέων επιχειρήσεων και τη διασφάλιση ενός δυναμικού ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Η αλλαγή του τηλεπικοινωνιακού τοπίου δημιούργησε την ανάγκη για την εφαρμογή ενός κανονιστικού πλαισίου σύμφωνα με το οποίο θα λειτουργούν οι τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις. Το κανονιστικό πλαίσιο περιλαμβάνει τη θεσμοθέτηση νόμων και κανόνων προκειμένου η τηλεπικοινωνιακή αγορά να λειτουργεί χωρίς προβλήματα μέσα στα πλαίσια του υγιούς ανταγωνισμού. Οι νόμοι αυτοί είναι δυνατό να αλλάζουν ανάλογα με τις συνθήκες και τη λειτουργία της αγοράς. Εάν υιοθετηθεί ένα κανονιστικό πλαίσιο το οποίο δεν είναι ευέλικτο και δεν εγγυάται την ανάπτυξη νέων αγορών, υπάρχει περίπτωση η Ε.Ε. να βρεθεί σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με τη θέση των ανταγωνιστών της.

Μέρος 1^ο: Κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο

1) Η πορεία προς την απελευθέρωση

Έως τα μέσα της δεκαετίας του '80, ο τομέας των τηλεπικοινωνιών χαρακτηριζόταν από τη μονοπωλιακή δραστηριότητα των δημόσιων νομικών προσώπων, η οποία δεν έδινε ευκαιρίες για ανάπτυξη μέσα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τιμές των υπηρεσιών καθορίζονταν με πολιτικές αποφάσεις και όχι σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς.

Οι πρώτες προσπάθειες της Κοινοτικής πολιτικής για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών και την καθιέρωση κοινής αναπτυξιακής πολιτικής έγιναν το 1984. Τα σημαντικότερα μέτρα που υιοθετήθηκαν εκείνη την περίοδο ήταν τα εξής¹¹:

- Ανάπτυξη προτύπων ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα που δημιουργείται λόγω των διαφορετικών εθνικών προδιαγραφών του κάθε κράτους- μέλους,
- κοινά προγράμματα έρευνας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, όπως η προπαρασκευαστική και η κύρια φάση του προγράμματος RACE (R&D in Advanced Communications Technologies in Europe) σχετικά με την τεχνολογία για επικοινωνίες στην Ευρώπη και το πρόγραμμα ACTS (Advanced Communications Technology and Services), το οποίο αντικατέστησε το RACE 1994,
- ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το STAR (Special Telecommunications Action of Regional Development) που υιοθετήθηκε το 1986 και το Telematics για την περίοδο 1992-1993,
- εσωτερικά βήματα για κοινές ευρωπαϊκές θέσεις στο διεθνή τηλεπικοινωνιακό χώρο.

Η θεσμική εκκίνηση για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς έγινε από την Επιτροπή με τη δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου του 1987 σχετικά με την κοινή αγορά των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και του εξοπλισμού.¹² Με την Πράσινη Βίβλο του 1987 δόθηκε προτεραιότητα στην απελευθέρωση των αγορών των

¹¹ European Commission, "Status Report on European Union Telecommunications Policy", 7.5.1997

¹² European Commission, COM(87) 290 final, 30.07.1987

τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και του τερματικού εξοπλισμού, με εξαίρεση τη βασική φωνητική τηλεφωνία. Στόχος της Επιτροπής είναι η εισαγωγή του ανταγωνισμού στην τηλεπικοινωνιακή αγορά προκειμένου οι πολίτες να επωφελούνται από τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά.

Η Πράσινη Βίβλος του 1987 ακολουθήθηκε από μία σειρά διαβουλεύσεων με όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη, τους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς, τους φορείς παροχής υπηρεσιών και τους χρήστες. Αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων αυτών ήταν το Ψήφισμα του Συμβουλίου στις 30 Ιουνίου του 1988 σχετικά με την ανάπτυξη κοινής αγοράς για τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και τον εξοπλισμό¹³, καθώς και μία σειρά άλλων ψηφισμάτων του Συμβουλίου που αφορούσαν θέματα σχετικά με:

- την ανάπτυξη των δορυφορικών επικοινωνιών¹⁴,
- την αναθεώρηση της κατάστασης που επικρατεί στον τηλεπικοινωνιακό τομέα και την ανάγκη για μεγαλύτερη ανάπτυξη του κλάδου των τηλεπικοινωνιών¹⁵,
- τις αρχές και το χρονοδιάγραμμα για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υποδομών¹⁶,
- την περαιτέρω ανάπτυξη των κινητών και προσωπικών επικοινωνιών¹⁷,
- τη θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου για τις τηλεπικοινωνίες¹⁸

Μία από τις πρώτες κοινοτικές ρυθμίσεις της απελευθέρωσης ήταν αυτή που αφορούσε τον ελεύθερο ανταγωνισμό στις αγορές του τερματικού εξοπλισμού, η οποία εισήχθη με την Οδηγία 88/301/ΕΟΚ¹⁹ στις 16 Μαΐου του 1988. Με την Οδηγία αυτή καταργήθηκαν τα ειδικά και αποκλειστικά δικαιώματα που είχαν χορηγηθεί σε κρατικές επιχειρήσεις σχετικά με την εισαγωγή, εμπορία, λειτουργία και συντήρηση τερματικών συσκευών (άρθρο 2).

Το σημαντικό βήμα όμως για την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών και την εγκαθίδρυση μίας εσωτερικής τηλεπικοινωνιακής αγοράς ελεύθερου

¹³ EE C 257, 4.10.1988

¹⁴ Council Resolution of 19 December 1991: 92/C 8/01; OJ C 8/1, 14.01.92 1993

¹⁵ Council Resolution of 22 July 1993: 93/C 213/01; OJ C 213/1, 06.8.1993

¹⁶ Council Resolution of 22 December 1994: 94/C 379/03; OJ C 379/4, 31.12.1994

¹⁷ Council Resolution of 29 June 1995: 95/C 188/02; OJ C 188/3, 22.7.1995

¹⁸ Council Resolution of 18 September 1995: 95/C 258/01, OJ C 258/1, 3.10.1995

¹⁹ EE των ΕΚ της 16.5.1988 Οδηγία 88/301/ΕΟΚ L131/73, 27. 5.1988

ανταγωνισμού πραγματοποιήθηκε με τις «δίδυμες» Οδηγίες 90/387/ΕΟΚ²⁰ και 90/388/ΕΟΚ²¹ που δημοσιεύτηκαν ταυτόχρονα στις 28.6.1990. Στόχος των Οδηγιών αυτών ήταν να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προς όφελος των καταναλωτών και της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής βιομηχανίας. Οι Οδηγίες αυτές έδωσαν το έναυσμα για τη σταδιακή απελευθέρωση του ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες. Η αναφορά στην Οδηγία της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 90/388/ΕΟΚ, η οποία αναθεωρήθηκε αργότερα από την Οδηγία 96/19/ΕΚ, την Οδηγία 99/64/ΕΚ και την πρόσφατη 2002/77/ΕΚ, είναι σημαντική γιατί δείχνει τις πρώτες προσπάθειες της Επιτροπής για τη δημιουργία ενός κοινού νομικού πλαισίου για όλα τα κράτη-μέλη. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας 90/388, τα κράτη-μέλη πρέπει να καταργήσουν τα αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, εκτός των υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας, και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε οικονομικός φορέας έχει το δικαίωμα και πληρεί όλες τις προϋποθέσεις για να παρέχει τις υπηρεσίες αυτές. Οι άδειες για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών θα πρέπει να χορηγούνται με κριτήρια αντικειμενικά, διαφανή και χωρίς διακρίσεις.

Η Οδηγία του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 90/387/ΕΟΚ αναφέρεται στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision – ONP). Η εφαρμογή αυτή αναφέρεται στην ανοικτή και αποτελεσματική πρόσβαση και χρήση των δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών. Οι προϋποθέσεις παροχής ανοικτού δικτύου πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια, να είναι διαφανείς και να εξασφαλίζουν ισότητα πρόσβασης. Ειδικότερα, η Οδηγία προβλέπει ορισμένους λόγους (άρθρο 3§2) γενικού δημόσιου συμφέροντος και μη οικονομικού χαρακτήρα που δύναται να περιορίσουν την πρόσβαση σε δίκτυα και υπηρεσίες, υπό την προϋπόθεση ότι είναι αντικειμενικά αιτιολογημένοι.

²⁰ ΕΕ L 192 24.7.1990 σελ. 1-9

²¹ ΕΕ L 192 24.7.1990 σελ. 10-16

Πέραν τούτων, κατά την πορεία προς την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών δημοσιεύτηκαν αποφάσεις, αναλύσεις, υποδείξεις καθώς και μία σειρά από Πράσινες Βίβλους. Το 1990 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πράσινη Βίβλο για τις δορυφορικές επικοινωνίες.²² Δύο χρόνια μετά, η Επιτροπή περιγράφει στην Έκθεση του 1992 την κατάσταση που επικρατούσε στην αγορά των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών²³. Επιπλέον, στις 16.6.1993 εξεδόθη ψήφισμα από το Συμβούλιο που προβλέπει τη σταδιακή απελευθέρωση της ενδοκοινοτικής δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας. Στο ψήφισμα της 22.7.1993²⁴ θέτονται νέες αρχές για την ανάπτυξη μίας ρυθμιστικής πολιτικής τηλεπικοινωνιών και ορίζονται βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι. Η υιοθέτηση νομοθετικών προτάσεων στους τομείς παροχής υπηρεσιών ανοικτού δικτύου και δορυφορικών επικοινωνιών και η ανάπτυξη μελλοντικής πολιτικής για την κινητή και προσωπική επικοινωνία, ανήκουν στους βραχυπρόθεσμους στόχους. Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι αναφέρονται στη σταδιακή απελευθέρωση της ενδοκοινοτικής δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας και στην ανάγκη σταδιακής εξισορρόπησης της τιμολογιακής πολιτικής. Στην Ανακοίνωση²⁵ της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διευρύνονται οι στόχοι σχετικά με την απελευθέρωση των υπηρεσιών δημόσιας φωνητικής τηλεφωνίας, την παροχή ανοικτού δικτύου, τις τηλεπικοινωνιακές υποδομές και τα καλωδιακά δίκτυα, την κινητή τηλεφωνία και την παροχή καθολικής υπηρεσίας. Όσον αφορά ιδιαίτερα στις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες η Επιτροπή δημοσίευσε τον Απρίλιο του 1994 την Πράσινη Βίβλο²⁶ σχετικά με τις κινητές τηλεπικοινωνίες. Οι στόχοι της Επιτροπής με τη Βίβλο αυτή ήταν η ανάπτυξη της αγοράς κινητών υπηρεσιών, εξοπλισμού και τερματικών, ο καθορισμός κοινών αρχών σχετικά με την παροχή κινητής υποδομής, την ανάπτυξη κινητών δικτύων και υπηρεσιών και την προμήθεια κινητών τερματικών, η προώθηση της εξέλιξης της αγοράς κινητών επικοινωνιών σε υπηρεσίες μαζικών επικοινωνιών, και τέλος η προώθηση της δημιουργίας διευρωπαϊκών δικτύων και υπηρεσιών. Προκειμένου να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι θα

²² European Commission, COM(90) 490, 20.11.1990

²³ Communication by the Commission, SEC(92) 1048, 21.10.1992

²⁴ Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των ΕΚ 213/6.8.1993

²⁵ Communication to the Council and the European Parliament COM(93) 159, 28.04.1993

²⁶ European Commission, COM(94) 145, 27.04.1994

πρέπει να καθιερωθεί ανταγωνισμός, σε ένα χώρο, όμως, που εξακολουθούν να υφίστανται αποκλειστικά δικαιώματα. Έτσι η Επιτροπή πρότεινε πέντε θεμελιώδεις αλλαγές²⁷: α) την κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων που εξακολουθούν να υπάρχουν, με την προϋπόθεση να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις έκδοσης αδειών, β) την άρση όλων των περιορισμών στην παροχή κινητών υπηρεσιών, γ) την πλήρη ελευθερία στους φορείς εκμετάλλευσης κινητών δικτύων, δ) την απεριόριστη προσφορά υπηρεσιών διά μέσου των σταθερών και κινητών δικτύων και ε) τη διευκόλυνση της πανευρωπαϊκής λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών.

Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υποδομών και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης αναφέρεται στην Πράσινη Βίβλο²⁸ που δημοσίευσε η Επιτροπή τον Οκτώβριο του 1994 και τον Ιανουάριο του 1995. Σημαντική ώθηση για την ανάπτυξη μίας κοινής τηλεπικοινωνιακής πολιτικής στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσε επίσης και η Λευκή Βίβλος σχετικά με την «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση»²⁹.

Στην πορεία της διευρυμένης απελευθέρωσης, επεκτάθηκε το νέο καθεστώς και στους κλάδους που είχαν εξαιρεθεί αρχικά. Επομένως, η Οδηγία 90/388/ΕΟΚ τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε το αρχικό πεδίο εφαρμογής της με τις ακόλουθες Οδηγίες, που αποτέλεσαν τη δέσμη των ειδικών Οδηγιών:

- Οδηγία 94/46/ΕΚ της Επιτροπής για τις δορυφορικές επικοινωνίες και τις υπηρεσίες μετάδοσης μέσω δορυφόρου³⁰,
- Οδηγία 95/51/ΕΚ της Επιτροπής για την παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών μέσω καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων³¹,
- Οδηγία 96/2/ΕΚ της Επιτροπής για τις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες³²,

²⁷ Βουρδουμπάς Τ., Συνοδινός Χ. «Απελευθέρωση ανταγωνισμού τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και εξοπλισμού εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», Νομικό Βήμα, τόμος 44, 1996, σελ. 1087

²⁸ European Commission, COM(94) 440, 25.10.1994 και COM(94) 682, 25.01.1995

²⁹ European Commission, White Paper on 'Growth, Competitiveness and Employment', COM(93) 700, 05.12.1993

³⁰ EE L 268 19.10.1994 σελ.15-21

³¹ EE L 256 26.10.1995 σελ.49-54

³² EE L 020 26.1.1996 σελ.59-66

- Οδηγία 96/19/ΕΚ της Επιτροπής (πλήρης απελευθέρωση) για όλες τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες σε ένα πλήρως ανταγωνιστικό περιβάλλον³³.

Ειδικότερα, το άρθρο 2 της Οδηγίας 96/19/ΕΚ επιβάλλει την κατάργηση των αποκλειστικών και ειδικών δικαιωμάτων παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, περιλαμβανομένης της εγκατάστασης και των τηλεπικοινωνιακών δικτύων που απαιτούνται για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Επιτρέπεται μόνο η διατήρηση ειδικών δικαιωμάτων όσον αφορά στη φωνητική τηλεφωνία έως το 1998, ενώ για κάποιες χώρες όπως την Ισπανία, την Πορτογαλία, την Ιρλανδία και την Ελλάδα, το όριο αυτό παρατείνεται έως το 2003.

Η έκδοση της Πράσινης Βίβλου του 1997³⁴ σχετικά με τη σύγκλιση στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και της πληροφορικής τεχνολογίας, αντικατοπτρίζει την είσοδο στη νέα κανονιστική φάση. Τα λειτουργικά όρια μεταξύ τηλεπικοινωνίας, πληροφορικής και οπτικοακουστικών μέσων ενημέρωσης είναι πλέον δυσδιάκριτα, καθώς αναπτύσσονται συνεχώς νέες εφαρμογές. Με την ολοκλήρωση της σταδιακής απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών και την αξιόλογη πρόοδο που έχει σημειωθεί στον τομέα της πληροφορικής τεχνολογίας ανασυντάσσεται το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών λαμβάνοντας υπόψη τη νέα τεχνολογική πραγματικότητα.

Η είσοδος στην κοινωνία της πληροφορίας είναι πλέον πραγματικότητα και νέες έννοιες, όπως ψηφιοποίηση, διαδραστικότητα, συμπίεση δεδομένων, κτλ, έρχονται στην επιφάνεια διαμορφώνοντας το τηλεπικοινωνιακό τοπίο. Η σύγκλιση των διαφόρων μέσων και μορφών μετάδοσης πληροφοριών, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου και των ψηφιακών δικτύων γενικότερα, έχουν ως αποτέλεσμα τον επαναπροσδιορισμό του όρου τηλεπικοινωνιών σε έναν όρο περισσότερο ευέλικτο και προσαρμόσιμο, τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

³³ ΕΕ L 074 22.3.1996 σελ.13-24

³⁴ European Commission, COM(97) 623 της 3.12.1997

2) Το νέο κανονιστικό πλαίσιο

Το 1999 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε μία διαδικασία αναθεώρησης και ανασύνταξης της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας³⁵. Η διαδικασία αυτή κατέληξε στην έγκριση ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες το 2002, με έναρξη εφαρμογής τον Ιούλιο του 2003. Στο αναθεωρημένο νομικό πλαίσιο δε γίνεται αναφορά σε «τηλεπικοινωνιακό τομέα» αλλά σε «ηλεκτρονικές επικοινωνίες». Στόχος της αναθεώρησης ήταν να θεσπιστεί ένα νέο σύνολο κανόνων που θα στοχεύουν στην «απορρύθμιση» (deregulation). Επιπλέον λαμβάνεται μέριμνα, οι κανόνες να είναι τεχνολογικά ουδέτεροι, αλλά και ευέλικτοι ώστε να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες αγορές του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Το νέο κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες ενισχύει τον ανταγωνισμό και παρέχει ένα νομικό περιβάλλον που προωθεί τις επενδύσεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Διευκολύνει την είσοδο στην αγορά και βασίζεται σε μία τεχνολογικά ουδέτερη προσέγγιση λαμβάνοντας υπόψη την τεχνολογική σύγκλιση. Ο τομέας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε όλες σχεδόν τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες και συνεισφέρει σημαντικά στην ανάπτυξη της παραγωγικότητας της εργασίας.

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο της 7^{ης} Μαρτίου 2002, διέπει όλα τα ηλεκτρονικά δίκτυα και τις υπηρεσίες μετάδοσης, είναι πιο ευέλικτο και απλοποιημένο ώστε να ανταποκρίνεται στις πιο σύνθετες και δυναμικές αγορές. Στόχοι του νέου ρυθμιστικού πλαισίου είναι η ενθάρρυνση του ανταγωνισμού στις αγορές ηλεκτρονικών τηλεπικοινωνιών, η βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και η διασφάλιση των συμφερόντων των χρηστών. Επιπλέον, ενισχύεται ο ρόλος των εθνικών κανονιστικών αρχών έτσι ώστε να εξακολουθήσουν να είναι ισχυρές και ανεξάρτητες.³⁶

Το ρυθμιστικό πλαίσιο περί δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και υπηρεσιών αποτελείται από την Οδηγία 2002/77/ΕΚ³⁷ για την απελευθέρωση και πέντε Οδηγίες εναρμόνισης, γνωστές και ως «ειδικές Οδηγίες»:

³⁵ European Commission, COM(99) 539 10.11.1999

³⁶ Σταματούδη Ε., «Αφιέρωμα στις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες: Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο για τα Δίκτυα και τις Υπηρεσίες Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών με έμφαση στην Οδηγία Πλαίσιο 2002/21/ΕΚ», Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΔΙΜΕΕ), 2004, σελ. 339-349

³⁷ ΕΕ L 249 17.9.2002

- Οδηγία 2002/19/ΕΚ³⁸ για την πρόσβαση
- Οδηγία 2002/20/ΕΚ³⁹ για την αδειοδότηση
- Οδηγία πλαίσιο 2002/21/ΕΚ⁴⁰
- Οδηγία 2002/22/ΕΚ⁴¹ για την καθολική υπηρεσία
- Οδηγία 2002/58/ΕΚ⁴² για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Στο ενιαίο κανονιστικό πλαίσιο προστίθενται επίσης, η Απόφαση 676/2002/ΕΚ⁴³ σχετικά με ένα κανονιστικό πλαίσιο για την πολιτική του ραδιοφάσματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και ο Κανονισμός 2000/2887/ΕΚ⁴⁴ σχετικά με την αδεσμοποίητη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ασχολείται επίσης ενεργά με την προαγωγή και τη στήριξη της ανάπτυξης των κινητών επικοινωνιών τρίτης γενιάς (3G).

Οι Οδηγίες που περιλαμβάνονται στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο αφορούν μόνο τη μετάδοση μέσω των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και όχι τη ρύθμιση του περιεχομένου των μεταδιδόμενων πληροφοριών. Ενόψει της τεχνολογικής σύγκλισης και της συνεχώς αναπτυσσόμενης και εξελισσόμενης τεχνολογίας, το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο δεν περιορίζεται πλέον σε δίκτυα και υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, αλλά καλύπτει και το σύνολο των δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Επομένως, στο νέο πλαίσιο περιλαμβάνονται τα σταθερά και κινητά δίκτυα τηλεπικοινωνιών, τα δίκτυα καλωδιακής ή δορυφορικής τηλεόρασης, καθώς και τα ηλεκτρικά δίκτυα, στο βαθμό που χρησιμοποιούνται για υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Εξαιρείται, αντίθετα, το περιεχόμενο των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως το ραδιοηλεκτρονικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο ή οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Το ίδιο ισχύει και για τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό.

Η Οδηγία για την απελευθέρωση 2002/77/ΕΚ, σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε τις Οδηγίες 90/388/ΕΟΚ, 94/46/ΕΚ, 95/51/ΕΚ, 96/2/ΕΚ,

³⁸ ΕΕ L 108 24.4.2002

³⁹ ΕΕ L 108 24.4.2002

⁴⁰ ΕΕ L 108 24.4.2002

⁴¹ ΕΕ L 108 24.4.2002

⁴² ΕΕ L 201 31.7.2002

⁴³ ΕΕ L 108 24.4.2002

⁴⁴ ΕΕ L 336 30.12.2000

96/19/EK και 99/64/EK⁴⁵. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή τα κράτη μέλη δε χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα για τη δημιουργία και τη λειτουργία δικτύων και την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Κάθε επιχείρηση έχει δικαίωμα παροχής υπηρεσιών και εγκατάστασης ή λειτουργίας δικτύων. Η κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων αναφέρεται επίσης στα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων, στις υπηρεσίες καταλόγου και στα δίκτυα καλωδιακής τηλεόρασης.

Η Οδηγία πλαίσιο 2002/21/EK σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε την Οδηγία 90/387/EK για την εφαρμογή παροχής ανοικτού δικτύου, η οποία τροποποιήθηκε από την 97/51/EK⁴⁶ με σκοπό την προσαρμογή της στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του τηλεπικοινωνιακού τομέα. Στην Οδηγία αυτή, και συγκεκριμένα στο σημείο α) του άρθρου 2, ορίζονται τα δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ως «τα συστήματα μετάδοσης και, κατά περίπτωση, ο εξοπλισμός μεταγωγής ή δρομολόγησης και οι λοιποί πόροι που επιτρέπουν τη μεταφορά σημάτων, με τη χρήση καλωδίου, ραδιοσημάτων, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου, συμπεριλαμβανομένων των δορυφορικών δικτύων, των σταθερών (μεταγωγή δεδομένων μέσω κυκλωμάτων και πακετομεταγωγή συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου) και κινητών επίγειων δικτύων, των συστημάτων ηλεκτρονικών καλωδίων, εφόσον χρησιμοποιούνται για ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, καθώς και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης, ανεξάρτητα από το είδος των μεταφερόμενων πληροφοριών». Στο ίδιο άρθρο ορίζονται επίσης οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ως υπηρεσίες που παρέχονται συνήθως έναντι αμοιβής, και που συνίστανται στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Εξαιρούνται οι υπηρεσίες που παρέχουν περιεχόμενο μεταδιδόμενο με χρήση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή που ασκούν έλεγχο επί του περιεχομένου. Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει ένα μεγάλο φάσμα υπηρεσιών που προσφέρονται επί γραμμής αλλά και με άλλους τρόπους. Δεν περιλαμβάνονται όμως οι υπηρεσίες της κοινωνία της

⁴⁵ ΕΕ L 175 10.7.1999 σελ.39-42 προκειμένου να εξασφαλιστεί ο νομικός διαχωρισμός της παροχής δικτύων τηλεπικοινωνιών από την παροχή δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης που ανήκουν στον ίδιο φορέα

⁴⁶ ΕΕ L 295 29.10.1997 σελ.23-34 για την τροποποίηση των Οδηγιών 90/387/ΕΟΚ και 92/44/ΕΟΚ με σκοπό την προσαρμογή τους στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του τηλεπικοινωνιακού τομέα

πληροφορίας δεδομένου ότι αυτές δε συνίστανται στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Στην Οδηγία πλαίσιο τονίζονται επίσης ιδιαίτερα οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των εθνικών κανονιστικών αρχών και θεσπίζονται διαδικασίες για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Κοινότητα. Στο νέο νομοθετικό πλαίσιο οι αρχές αυτές ενισχύονται ώστε ο νομοθέτης να έχει όσο το δυνατόν λιγότερα περιθώρια παρεμβάσεων. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 8, στα πλαίσια των καθηκόντων τους μπορούν να συμβάλλουν στην προαγωγή της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, να προάγουν τον ανταγωνισμό στην παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και να προάγουν τα συμφέροντα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, προκειμένου να επιτευχθούν συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά θα πρέπει να διερευνηθούν οι επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση σε αυτήν. Έτσι, στην Οδηγία Πλαίσιο προσδιορίζονται οι παράμετροι καθώς και η διαδικασία καθορισμού και διερεύνησης των επιχειρήσεων αυτών. Η διερεύνηση γίνεται σε τρία στάδια: α) καθορισμός της αγοράς (άρθρο 15), β) ανάλυση της αγοράς και καθορισμός της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης (άρθρο 16) και γ) επιβολή ειδικών κανονιστικών υποχρεώσεων ή τροποποίηση των υπάρχουσών υποχρεώσεων, σε περίπτωση διαπίστωσης δεσπόζουσας θέσης. Τέλος, η Οδηγία προβλέπει μηχανισμούς διαβούλευσης και συνεργασίας προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη εναρμόνιση και συνέπεια στην ενσωμάτωση των νέων κανόνων από τα κράτη μέλη και να ευνοηθεί έτσι η λειτουργία της Κοινής Αγοράς (άρθρα 6 και 7).

Η Οδηγία 2002/19/EK, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς επίσης και με τη διασύνδεσή τους, αντικατέστησε την Οδηγία 92/44/ΕΟΚ⁴⁷, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/51/EK, την Οδηγία 95/47/EK⁴⁸ και την

⁴⁷ ΕΕ L 165 19.6.1992 σελ.27-36 για την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου στις μισθωμένες γραμμές

⁴⁸ ΕΕ L 281 23.11.1995σελ.51-54 σχετικά με τη χρήση προτύπων για τη μετάδοση τηλεοπτικού σήματος

Οδηγία 97/33/ΕΚ⁴⁹, όπως τροποποιήθηκε από την 98/61/ΕΚ⁵⁰. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας, ως πρόσβαση ορίζεται «η διάθεση ευκολιών ή/και υπηρεσιών σε άλλη επιχείρηση, βάσει καθορισμένων όρων, σε αποκλειστική ή μη βάση, για τον σκοπό παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών». Στο ίδιο άρθρο, η διασύνδεση ορίζεται ως «η φυσική και λογική ζεύξη δημόσιων δικτύων επικοινωνιών που χρησιμοποιούνται από την ίδια ή διαφορετική επιχείρηση, προκειμένου να παρέχεται στους χρήστες μιας επιχείρησης η δυνατότητα να επικοινωνούν με χρήστες της ίδιας ή άλλης επιχείρησης ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, που παρέχονται από άλλη επιχείρηση». Με την Οδηγία 2002/19/ΕΚ θεσπίζονται δικαιώματα και υποχρεώσεις για φορείς εκμετάλλευσης και για επιχειρήσεις που επιδιώκουν πρόσβαση ή διασύνδεση στα δικά τους δίκτυα και ορίζονται οι εξουσίες και τα καθήκοντα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών όσον αφορά την πρόσβαση και τη διασύνδεση. Επιπλέον, ορίζονται διαδικασίες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι υποχρεώσεις των εθνικών ρυθμιστικών αρχών αναθεωρούνται. Σημειώνεται ότι η πρόσβαση δεν αναφέρεται στους τελικούς χρήστες.

Η Οδηγία 2002/20/ΕΚ σχετικά με την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών αναφέρεται στην Οδηγία 97/13/ΕΚ⁵¹, στην Οδηγία 87/372/ΕΚ⁵², στην Οδηγία 90/544/ΕΚ⁵³ και στην Οδηγία 91/287/ΕΟΚ⁵⁴. Με την Οδηγία αυτή ρυθμίζεται το καθεστώς των γενικών αδειών για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς επίσης και τα ειδικά δικαιώματα που παρέχονται με τη γενική άδεια. Η παρούσα Οδηγία, επιπλέον, αναφέρεται και στα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων και αριθμών, αλλά και στους όρους και τις ειδικές υποχρεώσεις που συνοδεύουν τα δικαιώματα αυτά και τη γενική άδεια.

⁴⁹ ΕΕ L 199 26.7.1997 σελ.32-52 για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλιστεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα

⁵⁰ ΕΕ L 268 3.10.1998 σελ.37-38 για την τροποποίηση της 97/33/ΕΚ σε ό,τι αφορά τη φορητότητα των αριθμών και την προεπιλογή φορέα

⁵¹ ΕΕ L 117 7.5.1997σελ.15-27 σχετικά με το κοινό πλαίσιο γενικών και ειδικών αδειών στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών

⁵² ΕΕ L 196 17.7.1987σελ.85-86 σχετικά με τις ζώνες συχνότητας που θα διατεθούν για τη συντονισμένη εγκατάσταση πανευρωπαϊκών ψηφιακών κυψελωτών δημόσιων επίγειων κινητών επικοινωνιών στην Κοινότητα

⁵³ ΕΕ L 310 9.11.1990σελ.28-29 σχετικά με τις ζώνες που ορίζονται για τη συντονισμένη εγκατάσταση του πανευρωπαϊκού επίγειου δημόσιου συστήματος ραδιοτηλεειδοποίησης στην Κοινότητα

⁵⁴ ΕΕ L 144 8.6.1991σελ.45-46 σχετικά με τη ζώνη συχνοτήτων που πρέπει να οριστεί για τη συντονισμένη εγκατάσταση ψηφιακών ευρωπαϊκών ασύρματων τηλεπικοινωνιών (DECT) στην Κοινότητα

Η Οδηγία 2002/22/EK, σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε την Οδηγία 98/10/EK⁵⁵ και την Οδηγία 97/33/EK όπως τροποποιήθηκε από την 98/61/EK. Στην Οδηγία αυτή καθορίζονται τα δικαιώματα των τελικών χρηστών καθώς και οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρέχουν διαθέσιμα στο κοινό δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι υπηρεσίες πρέπει να παρέχονται σε καθορισμένη ποιότητα, σε προσιτές τιμές και χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. Εκτός από τη διάθεση της καθολικής υπηρεσίας, η Οδηγία αναφέρεται επίσης στην παροχή πρόσβασης σε σταθερές θέσεις, στις υπηρεσίες καταλόγου και πληροφοριών καταλόγου, στην παροχή κοινόχρηστων τηλεφώνων και στα ειδικά μέτρα για μειονεκτούντες χρήστες. Η χρηματοδότηση των υποχρεώσεων της καθολικής υπηρεσίας πραγματοποιείται με μηχανισμούς αποζημίωσης ή επιμερισμό του κόστους μεταξύ των φορέων παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (άρθρο 13).

Τέλος, η Οδηγία 2002/58/EK, σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, αντικατέστησε την Οδηγία 97/66/EK⁵⁶. Στόχος της Οδηγίας είναι αφενός η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή όσον αφορά την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, και αφετέρου η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Στο άρθρο 5 της Οδηγίας διασφαλίζεται το απόρρητο των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης, και ειδικότερα η κοινοτική νομοθεσία απαγορεύει την ακρόαση, την υποκλοπή, την αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης των επικοινωνιών και των δεδομένων κίνησης. Η Οδηγία καθιστά νόμιμη κάθε αποθήκευση δεδομένων κίνησης και θέσης μόνο για θεμιτούς σκοπούς, για σκοπούς που αφορούν την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, της εθνικής άμυνας και την εφαρμογή του ποινικού

⁵⁵ ΕΕ L 101 1.4.1998 σελ.24-47 σχετικά με την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) στη φωνητική τηλεφωνία και με την καθολική υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον

⁵⁶ ΕΕ L 024 30.1.1998 σελ.1-8 περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα

δικαίου (πρόληψη, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων) και εφόσον το γνωρίζει ο χρήστης. Η Οδηγία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις σχετικά με την ανώνυμη και διαφανή επικοινωνία μέσω του περιορισμού της αναγνώρισης καλούσας και συνδεδεμένης γραμμής (άρθρο 8), τους αναλυτικούς λογαριασμούς και τους καταλόγους των συνδρομητών (άρθρα 7 και 12), και για τις αυτόκλητες (μη ζητηθείσες) κλήσεις. Κάθε διάταξη νόμου με την οποία παρακωλύεται, εμποδίζεται και διακόπτεται η επικοινωνία, αντίκειται στην κοινοτική νομοθεσία αλλά και σε κανόνες συνταγματικής ισχύος.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εναρμονιστούν και να ενσωματώσουν τους κανόνες του νέου κανονιστικού πλαισίου. Οι ειδικές Οδηγίες του νέου κανονιστικού πλαισίου αποτελούν ένα ολοκληρωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο που θέτει τις βάσεις για μία υγιή εξέλιξη στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Όταν το νέο πλαίσιο μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών θα συμβάλει στη δημιουργία ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, στην τόνωση της καινοτομίας, στην αύξηση των επιλογών των καταναλωτών και στη μείωση των τιμών.

3) Η εικόνα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι κύριες εξελίξεις στην Ευρώπη

3.1 Η μεταφορά και η εφαρμογή του νέου πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το νέο κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες όφειλε να έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών έως την 24^η Ιουλίου 2003, όσον αφορά τις βασικές οδηγίες (Οδηγίες πλαίσιο για την πρόσβαση, την αδειοδότηση, την καθολική υπηρεσία και τον ανταγωνισμό), και έως την 31^η Οκτωβρίου 2003, όσον αφορά την Οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Για τα δέκα νέα κράτη μέλη, το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο ισχύει στο σύνολό του από την 1^η Μαρτίου 2004. Οι όποιες καθυστερήσεις ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο των

κρατών μελών επιβραδύνουν τη διαδικασία ανάλυσης των αγορών από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές (ΕΡΑ).⁵⁷

Σύμφωνα με την 10^η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵⁸, σχετικά με τις αγορές των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη, έως το 2004 είκοσι κράτη μέλη ολοκλήρωσαν τη θέσπιση πρωτογενούς νομοθεσίας, είτε με πλήρη αναδιατύπωση υφιστάμενων νόμων, είτε με την εισαγωγή νέας νομοθεσίας. Αντιθέτως, τα υπόλοιπα πέντε κράτη μέλη, το Βέλγιο, η τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ελλάδα και το Λουξεμβούργο, δεν έχουν εγκρίνει πρωτογενή νομοθεσία για τη μεταφορά του πλαισίου. Η Επιτροπή εξετάζει εάν οι μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών είναι σε συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο και ακολούθως αναλαμβάνει ενδεδειγμένη δράση.

Η Επιτροπή στη 10^η Έκθεσή της αναφέρει ότι κατά την εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου προέκυψαν ορισμένα θέματα κανονιστικής ρύθμισης. Ένα πρώτο θέμα που προκύπτει, αφορά στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές (ΕΡΑ), οι οποίες πρέπει να είναι ανεξάρτητες και να ασκούν τις εξουσίες που καθορίζονται στο πλαίσιο χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις. Η Επιτροπή όμως έχει επιφυλάξεις σχετικά με την τήρηση των αρχών της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας. Οι επιφυλάξεις αυτές πηγάζουν από το γεγονός ότι δεν έχει εξασφαλιστεί σε όλες τις περιπτώσεις πλήρης διαχωρισμός μεταξύ της συμμετοχής του κράτους και της λήψης αποφάσεων ρυθμιστικού χαρακτήρα. Ένα άλλο θέμα, αφορά στα τέλη για την αδειοδότηση υπηρεσιών. Τα τέλη που αναφέρονται στην αδειοδότηση και τη χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης είναι διαφανή, αντικειμενικά δικαιολογημένα και καλύπτουν μόνο το πραγματικό διοικητικό κόστος. Εντούτοις, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι σε πολλά κράτη μέλη τα τέλη είναι σχετικά υψηλά και θα πρέπει να επαληθευτεί η συμμόρφωση με τις εν λόγω αρχές. Επιπλέον, η παροχή καθολικής υπηρεσίας σε όλους τους τελικούς χρήστες σε οικονομικά προσιτές τιμές και με καθορισμένη ποιότητα αποτελεί βασική αρχή του νέου κανονιστικού πλαισίου. Η Επιτροπή εξετάζει περιπτώσεις όπου ο πάροχος

⁵⁷ Σταματούδη Ε., ό.π., σελ. 349

⁵⁸ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», Βρυξέλλες, 2.12.2004 COM(2004) 759 τελικό

καθολικής υπηρεσίας καθορίζεται χωρίς να λαμβάνει υπόψη την αρχή αυτή ή χωρίς την απαραίτητη διαφάνεια.

Εκτός των παραπάνω, η Επιτροπή εξετάζει και μία σειρά από άλλα θέματα σχετικά με την εφαρμογή του νέου κανονιστικού πλαισίου στην (Ε.Ε.). Ειδικότερα, πρόκειται για περιπτώσεις που αφορούν στη χορήγηση μεμονωμένων δικαιωμάτων για τη χρήση ραδιοσυχνοτήτων, στη χορήγηση δικαιωμάτων εγκατάστασης κεραιών για την παροχή κινητών υπηρεσιών, στις υποχρεώσεις μεταφοράς σήματος, όταν κρίνεται απαραίτητο για την αντιμετώπιση στόχων γενικού συμφέροντος, στην προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και τέλος, στην υλοποίηση των «συνθηκών εκκίνησης» στα νέα κράτη μέλη. Απαραίτητη προϋπόθεση για την προώθηση του ανταγωνισμού, της καινοτομίας και των επενδύσεων αποτελεί η πλήρης και ορθή υλοποίηση του πλαισίου των κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού.

3.2 Οι εξελίξεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

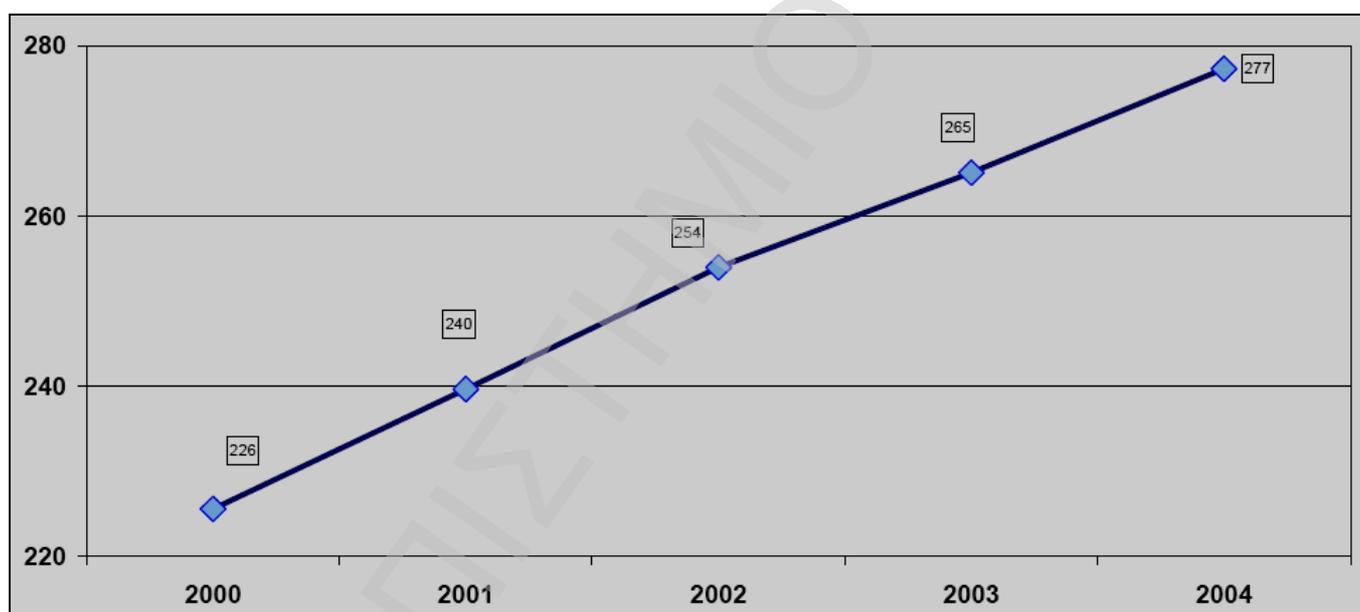
Ο τομέας των υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην ευρωπαϊκή αγορά παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές για ανάπτυξη. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών σε συνδυασμό με το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και στην ένταση του ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να επωφελούνται από τις προσιτές τιμές, την ποιότητα και τις καινοτόμες υπηρεσίες. Οι βελτιωμένες οικονομικές συνθήκες σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση των εσόδων από τις υπηρεσίες δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες ώστε ο κλάδος να ανακάμψει.⁵⁹

Ως αποτέλεσμα του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και της ευελιξίας που παρέχει το νέο πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων, οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες προσφέρουν ευνοϊκά στοιχεία στους καταναλωτές, με την έννοια των χαμηλότερων τιμών και της μεγαλύτερης επιλογής καινοτόμων υπηρεσιών. Η είσοδος νέων φορέων εκμετάλλευσης στην αγορά είχε ως

⁵⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Συνδέσεις υψηλών ταχυτήτων στην Ευρώπη: πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», COM(2004) 61 τελικό

αποτέλεσμα μεγαλύτερες δυνατότητες επιλογής για τις ευρυζωνικές επικοινωνίες, μέσω της αυξανόμενης ποικιλίας προσφορών ως προς τις τιμές και τη χωρητικότητα. Οι επικοινωνίες τρίτης γενιάς καθίστανται πραγματικότητα και διαδίδονται προηγμένες υπηρεσίες δεδομένων προστιθέμενης αξίας, υποστηριζόμενες από αυξημένες επενδύσεις στην υποδομή.⁶⁰

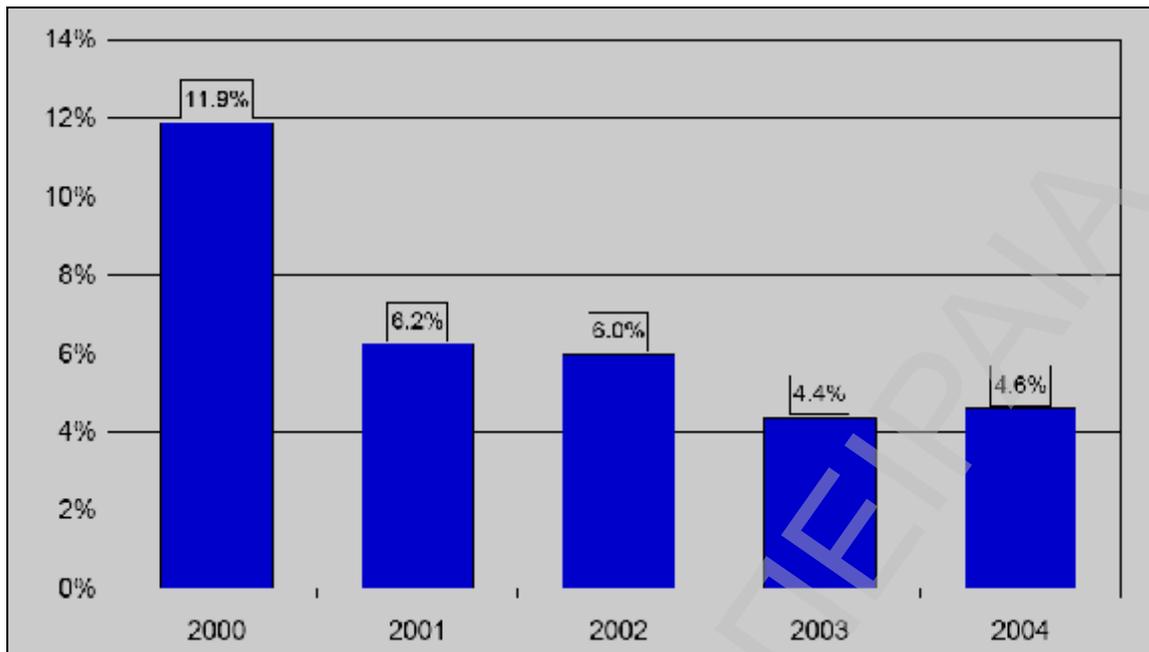
Η συνολική αξία των υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών για το 2004 ήταν 277 δις €, το οποίο υπολογίζεται στο 43% του τομέα των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Ο συνολικός ρυθμός ανάπτυξης για το 2004 σταθεροποιήθηκε στο 4,6%, και υπολογίζεται ότι θα υπερβεί το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ στην Ε.Ε. (2,1%). Τα αποτελέσματα αυτά παρουσιάζονται στα παρακάτω διαγράμματα.

Διάγραμμα 2-1: Αξία αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ25 (δισ. €)

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», COM(2004) 759

⁶⁰ Παράρτημα Ανακοίνωσης της Επιτροπής (COM(2004) 759), SEC(2004)1535 VOLUME I σελ.65

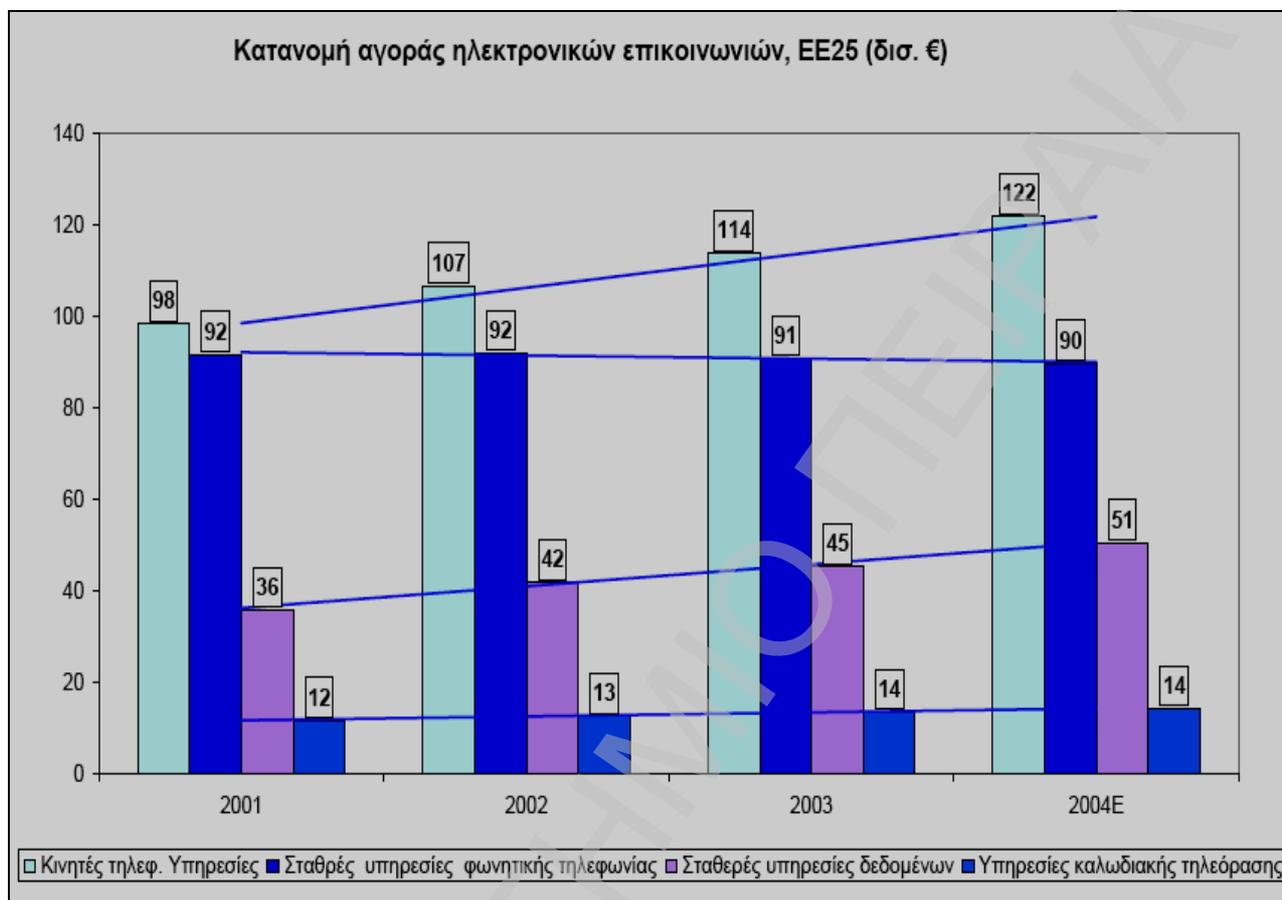
Διάγραμμα 2-2: Ετήσια ανάπτυξη ΕΕ25

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», COM(2004) 759

Οι γενικές τάσεις ανάπτυξης βασίζονται στις εξελίξεις που συμβαίνουν στους επιμέρους τομείς του κλάδου των τηλεπικοινωνιών. Ειδικότερα, η παραδοσιακή τηλεφωνία σταθερής γραμμής μειώθηκε από άποψη αξίας, καθώς η ένταση του ανταγωνισμού, λόγω των κινητών επικοινωνιών και της εισόδου νεοεισερχόμενων στην αγορά, συμπίεσε τις τιμές. Επιπλέον, η διείσδυση των ευρυζωνικών επικοινωνιών έχει αυξηθεί σημαντικά, ωθούμενη από τις χαμηλότερες τιμές και τον εντατικό ανταγωνισμό στις υποδομές, αφού οι νεοεισερχόμενοι αυξάνουν τις επενδύσεις τους. Η διείσδυση, τέλος, των κινητών επικοινωνιών συνεχίζει να αυξάνει, και ενώ οι φωνητικές επικοινωνίες παραμένουν κυρίαρχες, παρατηρείται ανάπτυξη στις κινητές υπηρεσίες δεδομένων. Η ανάπτυξη δικτύων και υπηρεσιών τρίτης γενιάς παρατηρείται πλέον στα περισσότερα κράτη μέλη.⁶¹ Από το 2004 και έως το 2007 οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών εξακολουθούν να αποτελούν το μεγαλύτερο κομμάτι του συνόλου του κλάδου των ΤΠΕ αντιπροσωπεύοντας

⁶¹ Παράρτημα Ανακοίνωσης της Επιτροπής (COM(2004) 759), SEC(2004)1535 VOLUME I σελ.45

περίπου το 44% της συνολικής αξίας του. Τα εκτιμούμενα έσοδα ανέρχονται σε 293 δις ευρώ, σε σχέση με 289 δις ευρώ το 2006.⁶²

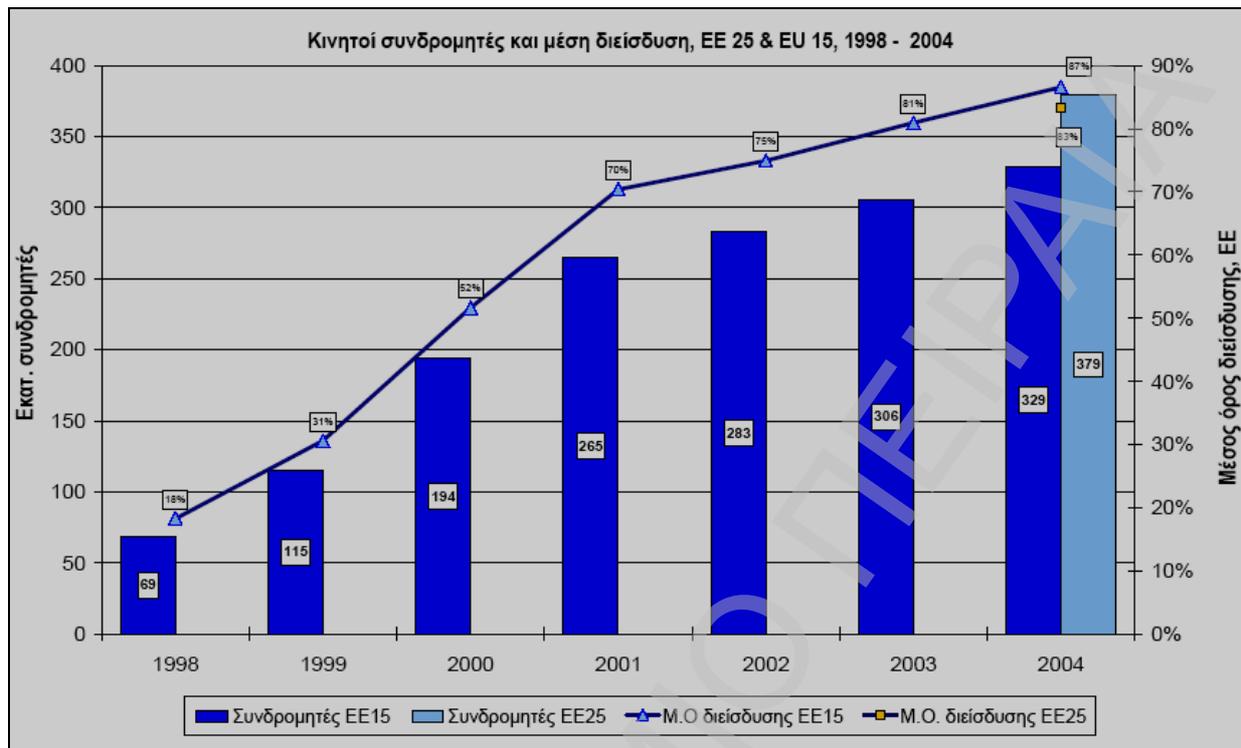
Διάγραμμα 2-3: Κατανομή αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ25

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», COM(2004) 759

3.2.1 Κινητές υπηρεσίες

Ο τομέας των κινητών υπηρεσιών παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη, της τάξεως του 7% και τα εισοδήματα από τις κινητές υπηρεσίες υπερβαίνουν τα αντίστοιχα των σταθερών φωνητικών. Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται εν μέρει στις υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, όπως στις κινητές υπηρεσίες δεδομένων. Ο μέσος όρος του βαθμού διεύθυνσης συνεχίζει να αυξάνεται, φτάνοντας στο 83% το 2004 για την Ε.Ε. των 25, ενώ οι συνδρομητές των κινητών επικοινωνιών ξεπερνούν τα 379 εκατομμύρια.

⁶² Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

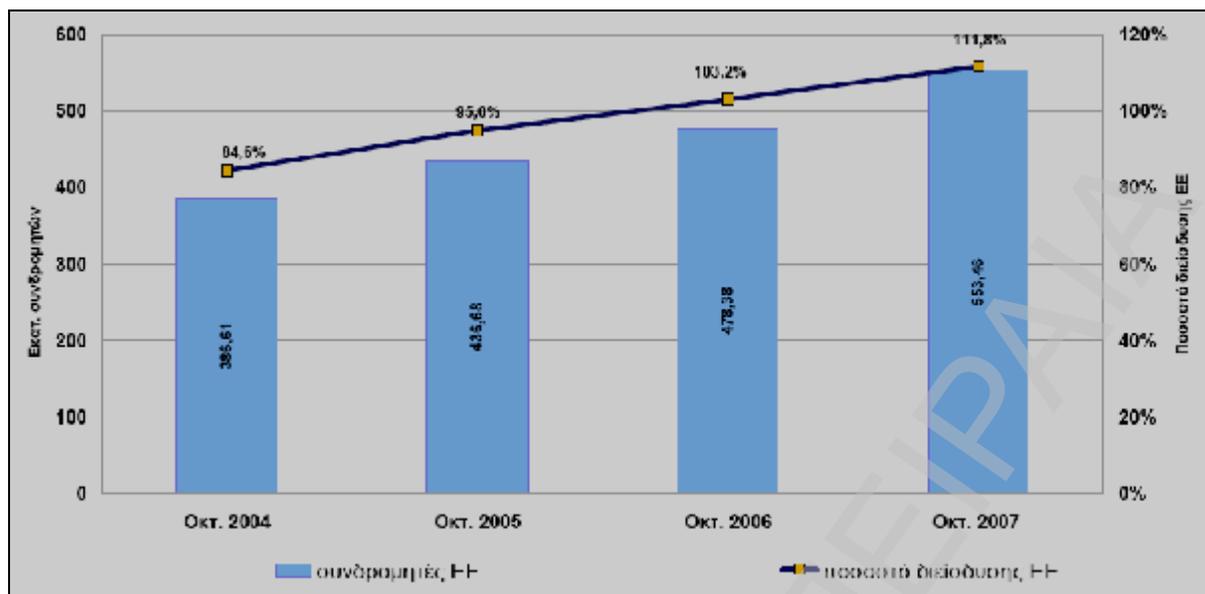

Διάγραμμα 2-4: Κινητοί συνδρομητές και μέση διείσδυση ΕΕ25 και ΕΕ15, 1998 - 2004

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», COM(2004) 759

Η διείσδυση συνέχισε να αυξάνεται έως το πλασματικό ποσοστό 111,8% του πληθυσμού σε σύγκριση με 103,2% το προηγούμενο έτος. Τα έσοδα από τις κινητές επικοινωνίες εκτιμώνται στα 137 δις ευρώ το 2007 σημειώνοντας αύξηση 3,8%.⁶³

⁶³ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

Διάγραμμα 2-5: Διείσδυση συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας στην ΕΕ (2G και 3G)

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

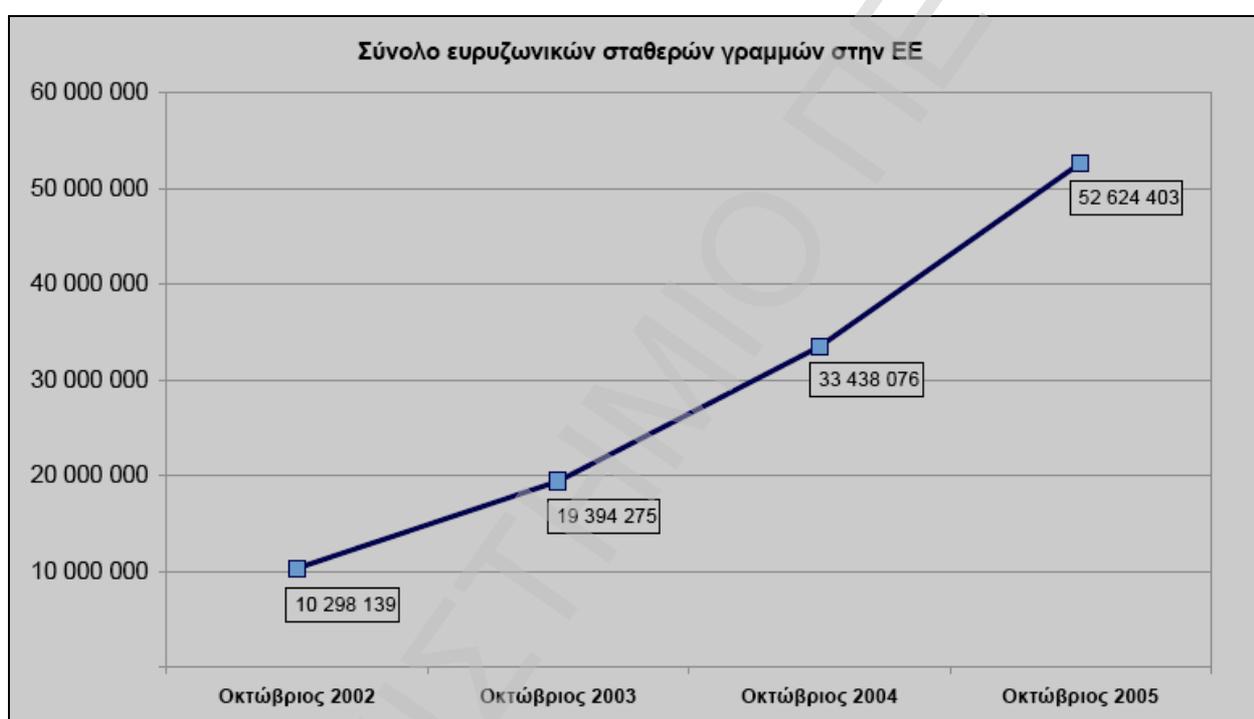
Επιπλέον, ο ανταγωνισμός σε ορισμένες πτυχές του τομέα των κινητών υπηρεσιών αυξάνεται σημαντικά. Το μέσο μερίδιο αγοράς των ηγετικών φορέων εκμετάλλευσης μειώθηκε, από 46,6% πέρυσι σε 43,2 % φέτος, πτώση μεγαλύτερη από αυτήν που παρατηρήθηκε κατά την τελευταία τριετία. Τα σχετικά μερίδια αγοράς των ηγετικών φορέων εκμετάλλευσης, των κύριων ανταγωνιστών και των νεοεισερχόμενων σε κάθε κράτος μέλος δε παρουσίασαν σημαντική μεταβολή από το 2004. Όσον αφορά στη φορητότητα κινητού αριθμού, που παρέχει στους συνδρομητές τη δυνατότητα να διατηρούν τον αριθμό τους μετακινούμενοι από έναν φορέα εκμετάλλευσης σε άλλον, σημειώθηκε σημαντική αύξηση, με τις σημαντικότερες αυξήσεις να συμβαίνουν σε χώρες όπως, η Φιλανδία, με ποσοστό μεταφοράς αριθμού 68,18%, η Δανία (42,06%), η Ισπανία (27,3%), η Αγγλία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Γερμανία, και η Ιρλανδία. Τον Οκτώβριο του 2007 είχαν μεταφέρει τον αριθμό τους.

Η παροχή υπηρεσιών τρίτης γενιάς (3G) αυξήθηκε σημαντικά το 2007 με 86 φορείς εκμετάλλευσης να παρέχουν υπηρεσίες 3G σε εμπορική βάση. Εκτιμάται ότι η διείσδυση των 3G στην Ε.Ε. αυξήθηκε από 11% στο τέλος του

2006 σε ποσοστό 20% στο τέλος του 2007, που αντιστοιχεί περίπου σε 88 εκατ. συνδρομητές τρίτης γενιάς.⁶⁴

3.2.2 Ευρυζωνικές επικοινωνίες

Οι ευρυζωνικές επικοινωνίες αποτελούν την γρηγορότερα αναπτυσσόμενη αγορά στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Το 2007 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των εσόδων των ευρυζωνικών δεδομένων, τα οποία εκτιμώνται σε 62 δις ευρώ, έναντι 58,5 δις το 2006.⁶⁵

Διάγραμμα 2-6: Σύνολο ευρυζωνικών σταθερών γραμμών στην ΕΕ

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές στις Ευρωπαϊκές ηλεκτρονικές επικοινωνίες», COM(2006) 68

Ο αριθμός των γραμμών σταθερής ευρυζωνικής πρόσβασης αυξήθηκε σημαντικά με αποτέλεσμα να ξεπερνάει τις 99 εκατ. συνδέσεις τον Ιανουάριο του 2008 σε σύγκριση με τις 53 περίπου εκατ. ευρυζωνικές γραμμές που ήταν τον Οκτώβριο του 2005. Η αύξηση στην εγκατάσταση ευρυζωνικών συνδέσεων οφείλεται σε μεγάλο βαθμό από την ένταση της ανταγωνιστικής

⁶⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Εκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

⁶⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Εκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

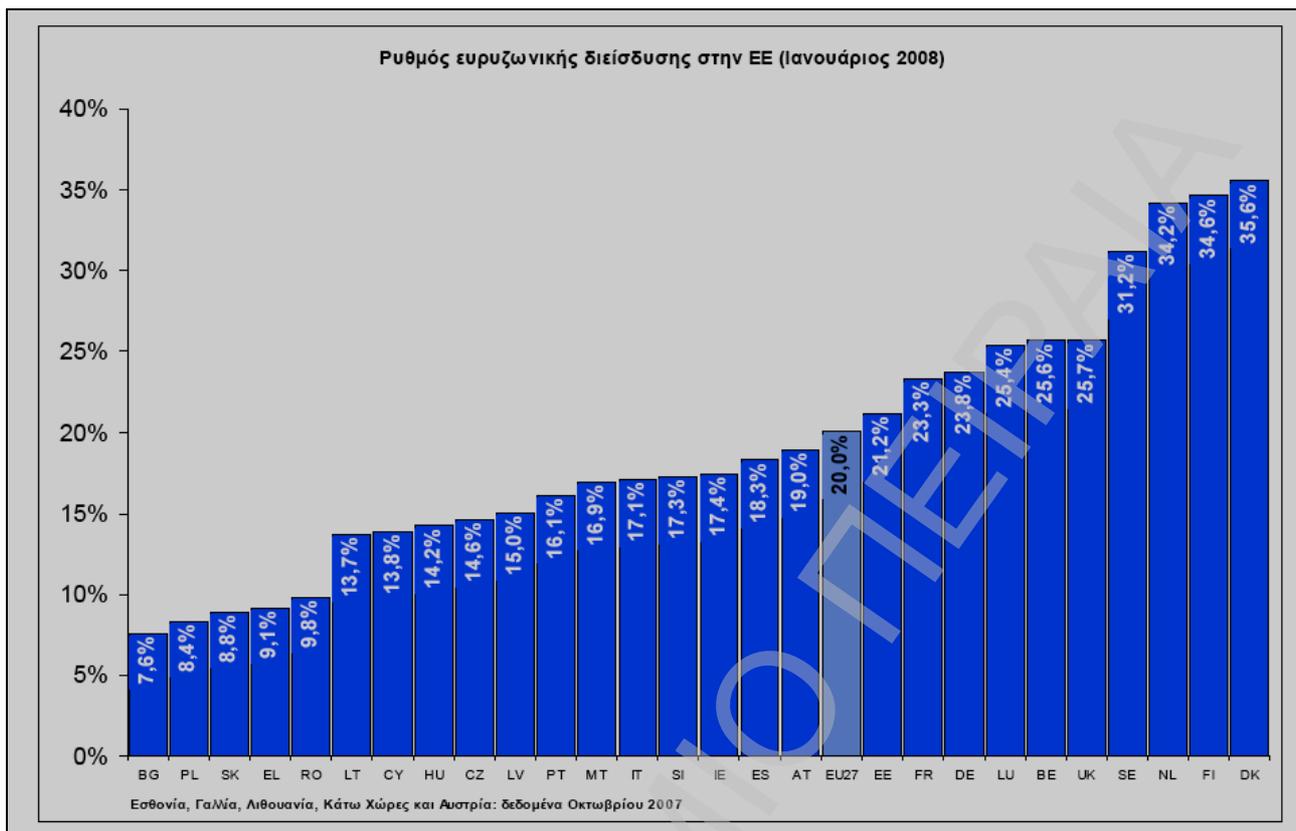
πίεσης και από την επιθυμία των σταθερών φορέων εκμετάλλευσης να αντισταθμίσουν τα μειούμενα έσοδα από την φωνητική τηλεφωνία. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι ο ανταγωνισμός αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας. Τα κράτη μέλη με τις καλύτερες επιδόσεις είναι εκείνα στα οποία υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ υποδομών, όπως οι Κάτω Χώρες και η Δανία. Επιπλέον, οι αποτελεσματικές κανονιστικές ρυθμίσεις, οι οποίες επιτρέπουν την πρόσβαση στην υποδομή του κατεστημένου φορέα εκμετάλλευσης, ενισχύουν τον ανταγωνισμό τόσο σε επίπεδο υπηρεσιών όσο και σε επίπεδο υποδομών. Αντιθέτως, σε κράτη μέλη όπου υπάρχει ανεπαρκής ρυθμιστική πολιτική και απουσία ανταγωνισμού σε επίπεδο υποδομών παρατηρούνται μικρές επιδόσεις στην ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας.

Ο βαθμός ευρυζωνικής διείσδυσης παρουσιάζει σημαντική διακύμανση μεταξύ των κρατών μελών. Ο μέσος βαθμός διείσδυσης στη ΕΕ αυξήθηκε σε ποσοστό 20% τον Ιανουάριο του 2008 και η απόσταση μεταξύ των κρατών μελών με την υψηλότερη και τη χαμηλότερη διείσδυση σε 28 ποσοστιαίες μονάδες. Η ευρυζωνική διείσδυση είναι υψηλότερη σε χώρες όπου υφίσταται βιώσιμος ανταγωνισμός βάσει υποδομών μέσω καλωδιακού και άλλων εναλλακτικών δικτύων, καθώς και μέσω αποδεσμοποίησης του τοπικού βρόχου.⁶⁶ Σημειώνεται ότι η Ελλάδα υστερεί σημαντικά στην ευρυζωνική πρόσβαση σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Το γεγονός αυτό αναλύεται στο κεφάλαιο 4.

Σημαντικές διαφορές στη διάθεση ευρυζωνικών συνδέσεων υπάρχουν επίσης μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών. Η κάλυψη DSL (Digital Subscriber Line)⁶⁷, η δεσπόζουσα τεχνολογία ευρυζωνικής πρόσβασης στην ΕΕ (με ποσοστό 80% του συνόλου των γραμμών) είναι 71,3% στις αγροτικές περιοχές σε σύγκριση με 89,3% σε εθνικό επίπεδο (94% αστική κάλυψη). Στις καλωδιακές συνδέσεις η διαφορά είναι ακόμη μεγαλύτερη όπου η κάλυψη είναι 7,4% στις αγροτικές περιοχές και 35,6% σε εθνικό επίπεδο.

⁶⁶ Παράρτημα 10¹⁵ Έκθεσης της Επιτροπής (COM(2004) 759), SEC(2004)1535 VOLUME I σελ.50

⁶⁷ Τεχνολογία που μετατρέπει το απλό τηλεφωνικό καλώδιο σε ένα διάλογο ψηφιακής επικοινωνίας μεγάλου εύρους ζώνης με τη χρήση ειδικών modems, τα οποία τοποθετούνται στις δυο άκρες της γραμμής.

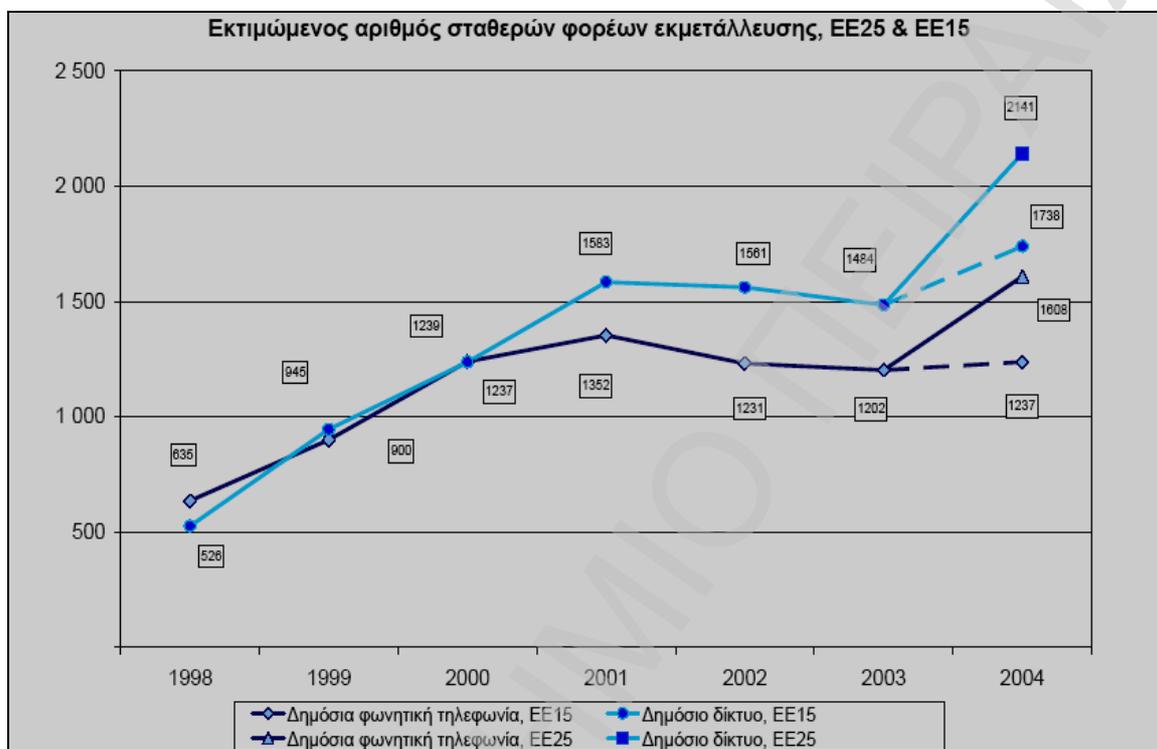
Διάγραμμα 2-7: Ρυθμός ευρυζωνικής διείσδυσης στην ΕΕ (Ιανουάριος 2008)

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

3.2.3 Σταθερές φωνητικές υπηρεσίες

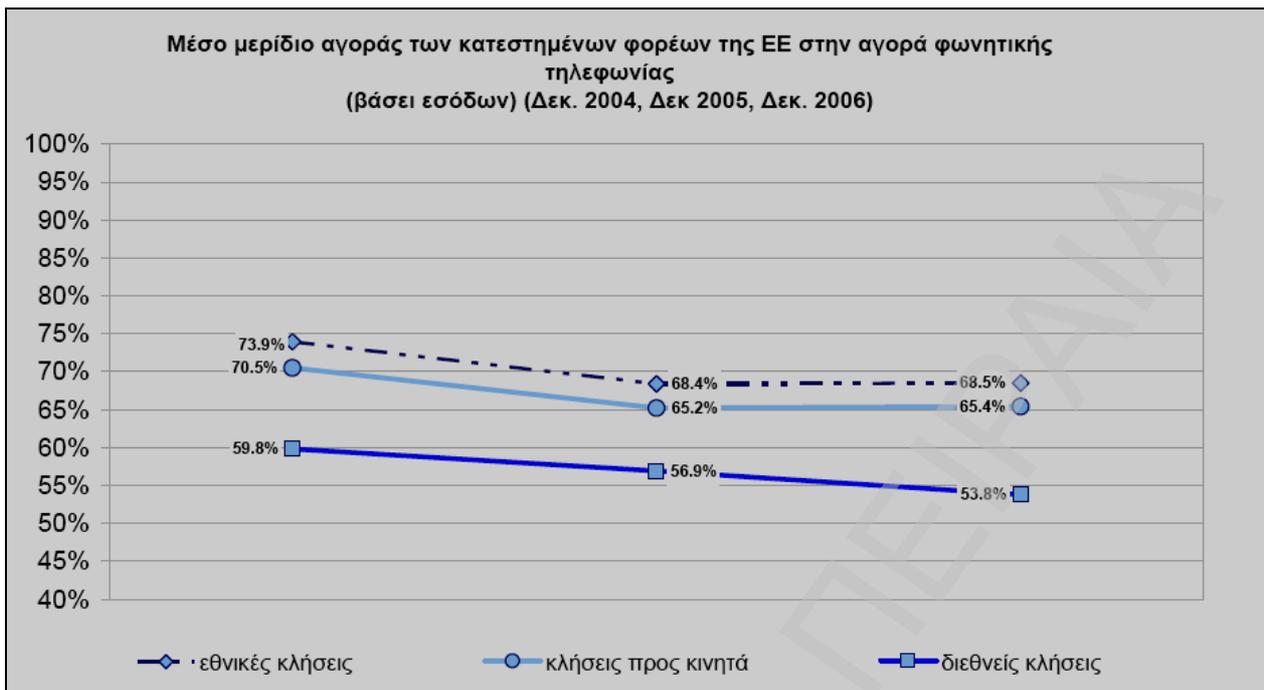
Παρά τη συνεχή μείωση στα έσοδα του τομέα των σταθερών επικοινωνιών, για πρώτη φορά μετά από σειρά ετών, παρατηρήθηκε αύξηση του εκτιμώμενου αριθμού συντελεστών που εισήλθαν στη συγκεκριμένη αγορά. Επιπλέον, το μερίδιο των κατεστημένων φορέων εξακολουθεί να έχει καθοδική πορεία. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των νεοεισερχόμενων φορέων στην αγορά, υποδεικνύει αύξηση του επιπέδου του ανταγωνισμού στην αγορά των σταθερών επικοινωνιών σε διάφορες χώρες. Σε ορισμένες χώρες, οι κατεστημένοι φορείς σταθερών επικοινωνιών ενίσχυσαν τη θέση τους ενώ η αγορά παραμένει ισχυρά συγκεντρωμένη. Παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού των γραμμών απευθείας πρόσβασης που προσέφεραν οι νεοεισερχόμενοι καθώς και πολλών διαφορετικών και

προσαρμοσμένων τιμολογιακών πακέτων που στοχεύουν στη συγκράτηση των πελατών τους. Επιπλέον, όσον αφορά στην εδραίωση της φορητότητας σταθερού αριθμού, παρατηρήθηκε αύξηση η οποία συμβάλλει σημαντικά στον ανταγωνισμό.

Διάγραμμα 2-8: Εκτιμώμενος αριθμός σταθερών φορέων εκμετάλλευσης, ΕΕ25 και ΕΕ15

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», COM(2004) 759

Διάγραμμα 2-9: Μέσο μερίδιο αγοράς κατεστημένων φορέων της ΕΕ στην αγορά φωνητικής τηλεφωνίας (βάσει εσόδων – Δεκ. 2004, 2005, 2006)

Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής, ««Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

Όπως παρατηρείται στο παραπάνω διάγραμμα, το μερίδιο των κατεστημένων φορέων στην αγορά ακολουθεί πτωτική τάση σε όλα τα τμήματα των σταθερών κλήσεων. Σε ορισμένα κράτη μέλη, όμως, το τμήμα των τοπικών κλήσεων κυρίως, παραμένει ιδιαίτερα υψηλό. Επιπλέον, σημειώνεται ότι υπάρχει μεγάλη συσχέτιση χρονικά μεταξύ της απελευθέρωσης της αγοράς, και κατά συνέπεια της άρσης των κανονιστικών ρυθμίσεων στην αγορά, και του αντίστοιχου μεριδίου των κατεστημένων φορέων. Αυτό είναι ιδιαίτερα φανερό στα νέα κράτη μέλη, όπου το μερίδιο των κατεστημένων φορέων, κυρίως στο τμήμα των τοπικών κλήσεων, υπερβαίνει σε πολλές περιπτώσεις το 90%.

Επίσης, παρατηρήθηκε αύξηση στις έμμεσες μεθόδους πρόσβασης σε πάροχο από τους συνδρομητές, χρησιμοποιώντας επιλογή ή προεπιλογή φορέα. Ειδικότερα, ένα ποσοστό 31% των συνδρομητών χρησιμοποιούν εναλλακτικό φορέα εκμετάλλευσης για υπεραστικές ή διεθνείς κλήσεις. Για τις τοπικές κλήσεις το αντίστοιχο ποσοστό είναι 20%.⁶⁸ Η νέα τάση που επικρατεί είναι οι δεσμοποιημένες υπηρεσίες, όπου οι φορείς εκμετάλλευσης

⁶⁸ Παράρτημα Ανακοίνωσης της Επιτροπής (COM(2004) 759), SEC(2004)1535 VOLUME I σελ.59

προσφέρουν ένα μίγμα σταθερών φωνητικών, ευρυζωνικών, κινητών επικοινωνιών και τηλεοπτικής σύνδεσης. Ένα ποσοστό 29% των νοικοκυριών είναι συνδρομητές σε τουλάχιστον μία δεσμοποιημένη υπηρεσία.⁶⁹

Η μείωση των εσόδων από τις σταθερές επικοινωνίες θα μπορούσε να οφείλεται στην υποκατάσταση των σταθερών από τις κινητές επικοινωνίες, δεδομένης και της αύξησης των εσόδων από τις κινητές επικοινωνίες. Υπάρχουν ενδείξεις, όμως, ότι η καινοτομία που προέρχεται από τα αυξημένα επίπεδα ανταγωνισμού και την άφιξη νέων τεχνολογιών, όπως φωνή μέσω πρωτοκόλλου του διαδικτύου και προϊόντα σύγκλισης σταθερών-κινητών επικοινωνιών, ενδέχεται να ελαττώσει την καθοδική πορεία των εσόδων της σταθερής φωνητικής τηλεφωνίας.

⁶⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το2007», COM(2008) 153

Μέρος 2^ο: Το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα

1) Η σταδιακή απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών

Μετά από τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ήταν αναγκαία η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στο κοινοτικό τηλεπικοινωνιακό καθεστώς.

Το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης της αγοράς των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και την προσαρμογή στο κοινοτικό καθεστώς έγινε με την ανάθεση της παροχής κινητών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, με προσπέλαση στο δίκτυο του ΟΤΕ, σε ιδιώτες ή άλλους κρατικούς φορείς. Σημειώνεται ότι μέχρι το 1990 η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και η ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων, γενικότερα, ανήκε κατά αποκλειστικότητα σε έναν ενιαίο δημόσιο φορέα. Στην Ελλάδα, ως ενιαίος εθνικός τηλεπικοινωνιακός φορέας χαρακτηριζόταν ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), που ιδρύθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 1049/1949⁷⁰ με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας αμιγώς κρατικής ιδιοκτησίας. Στον ΟΤΕ παραχωρήθηκε το προνόμιο της μονοπωλιακής εκμετάλλευσης του τηλεπικοινωνιακού δικτύου της χώρας και όλων των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (αστική, υπεραστική, διεθνής, ενσύρματη και ασύρματη επικοινωνία).

Οι πρωτοβουλίες προσαρμογής στο κοινοτικό πλαίσιο έγιναν εντονότερες ύστερα από παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με το άρθρο 169 της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΟΚ. Οι πρωτοβουλίες αυτές απέβλεπαν στην αναδιοργάνωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα, λαμβάνοντας υπόψη την είσοδο ιδιωτικών φορέων στην τηλεπικοινωνιακή αγορά, και στην αναμόρφωση του καταστατικού του ΟΤΕ για την ομαλή προσαρμογή του στις νέες συνθήκες. Η διαμόρφωση, όμως, ενός νέου τηλεπικοινωνιακού καθεστώτος στον ελληνικό χώρο πραγματοποιήθηκε θεσμικά μέσα από δύο διαδοχικούς νόμους, σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του

⁷⁰ ΝΔ 1049/49 περί οργάνωσης των τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος (ΦΕΚ Α' 195)

τηλεπικοινωνιακού τομέα, τον 2075/1992⁷¹ ο οποίος αργότερα αντικαταστάθηκε από τον Ν. 2246/1994⁷².

Με τον Ν. 2075/92 έγινε το πρώτο βήμα για την απελευθέρωση όλων των τηλεπικοινωνιακών αγορών, με εξαίρεση εκείνων του δικτύου και ορισμένων υπηρεσιών, όπου σύμφωνα με την Οδηγία COM (87) 290 διατηρούν μονοπωλιακά δικαιώματα. Ο ΟΤΕ εξακολουθούσε, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Ν. 2075/92, να έχει το μονοπώλιο της φωνητικής τηλεφωνίας και του δικτύου. Προβλεπόταν, ωστόσο, η εγκατάσταση νέου δικτύου από ιδιωτική επιχείρηση κατόπιν αδείας, καθώς επίσης και η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από ιδιωτικούς φορείς με απλή δήλωση. Η άδεια, σύμφωνα με το νόμο, ήταν απαραίτητη όταν μία επιχείρηση παρείχε τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες μέσω δικού της δικτύου ή συνδέονταν με δίκτυο άλλου κράτους. Η δήλωση επαρκούσε για τις επιχειρήσεις που παρείχαν υπηρεσίες χωρίς να κατασκευάσουν το δικό τους δίκτυο.

Όσον αφορά τον ΟΤΕ, ιδιαίτερα, ακολούθησε σειρά νομοθετημάτων (Προεδρικό Διάταγμα 361/91⁷³ και νόμος 2000/91⁷⁴) με βάση τα οποία πραγματοποιήθηκε η έξοδος του στο δημόσιο και αποκρατικοποιήθηκε, επιτρέποντας την απόκτηση μετοχών από ιδιώτες, με την προϋπόθεση ότι το 51% θα ανήκει στην κυριότητα του δημοσίου. Η σημαντική πρόοδος προς την εναρμόνιση με την κοινοτική νομοθεσία για της τηλεπικοινωνίες επιτυγχάνεται με το Προεδρικό Διάταγμα 274/1993⁷⁵ με το οποίο ο Ν. 2075/92 προσαρμόστηκε στις Οδηγίες 90/387/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ.

Ένα χρόνο μετά, η νέα κυβέρνηση κατήργησε τον Ν. 2075/92 αδρανοποιώντας ταυτόχρονα και τη λειτουργία του βασικού οργάνου για τη ρύθμιση των τηλεπικοινωνιών, της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών (Ε.Ε.Τ.). Ο νέος νόμος 2246/94 που ψηφίστηκε από τη Βουλή είχε ως σκοπό, σύμφωνα με το άρθρο 1, την καθιέρωση ρυθμιστικού πλαισίου ολοκληρωμένης πολιτικής για τη λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών

⁷¹ Ν. 2075/1992, για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 129 31.7.1992

⁷² Ν. 2246/1994, για την «οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 172 20.10.1994

⁷³ ΠΔ 361/1991 για την «έξοδο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος Α.Ε. από το δημόσιο τομέα»

⁷⁴ Ν. 2000/91 «για την αποκρατικοποίηση, απλούστευση των διαδικασιών εκκαθάρισης, ενισχύσεως των κανόνων ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις» (Α 206)

⁷⁵ ΦΕΚ 117 19.7.1993

της Ελλάδας. Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε όλο το επίγειο και διαστημικό τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και στον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό, ο οποίος παράγεται, διατίθεται, εγκαθίσταται ή λειτουργεί μέσα στα όρια του κράτους και αφορά κάθε μορφής τηλεπικοινωνιακή δραστηριότητα, η οποία ασκείται είτε από το κράτος είτε από φυσικά πρόσωπα ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (άρθρο 1 §3). Στο νόμο ορίζεται αφενός ότι η άσκηση τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας τελεί υπό την εποπτεία του κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, και αφετέρου ότι η άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων είναι ελεύθερη, με εξαίρεση τις δραστηριότητες εκείνες, οι οποίες παραχωρούνται ως αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα στον ΟΤΕ (άρθρο 1§4). Τα αποκλειστικά αυτά δικαιώματα είναι η εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση του δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου και η παροχή της φωνητικής τηλεφωνίας(άρθρο 3§7). Σε γενικές γραμμές ο νόμος αναφέρεται στη διοίκηση του τομέα των τηλεπικοινωνιών, στη σύσταση και στις αρμοδιότητες της Ε.Ε.Τ., στον τρόπο με τον οποίο μία επιχείρηση κάνει αίτηση στην Ε.Ε.Τ. για άδεια, δήλωση ή έγκριση ώστε να προσφέρει τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, στη δομή και λειτουργία της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και στην τιμολογιακή πολιτική που πρέπει να ακολουθούν οι επιχειρήσεις.

Η παροχή κάθε τηλεπικοινωνιακής υπηρεσίας, πλην της φωνητικής, απελευθερώνεται και επιτρέπεται σύμφωνα με προϋποθέσεις και όρους που καθορίζονται από τον Ν. 2246/94. Στο άρθρο 1§2 προβλέπεται ότι η πρόσβαση και χρήση δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών καθίσταται ελεύθερη υπό προϋποθέσεις και εφόσον δε θίγονται «ουσιώδεις απαιτήσεις». Όσον αφορά στον ΟΤΕ, στο νόμο περιέχονται ειδικές ρυθμίσεις που κατοχύρωναν τα δικαιώματα του οργανισμού (άρθρο 3§7). Εκτός των αποκλειστικών δικαιωμάτων που του χορηγούνται, δίνεται η δυνατότητα πλέον στον ΟΤΕ, να αναπτύσσει στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού, όλες τις κινητές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, καθώς και άλλες τηλεπικοινωνιακές δραστηριότητες όπως, εισαγωγή, εμπορία, εγκατάσταση και συντήρηση τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού. Το προεδρικό διάταγμα

437/1995⁷⁶ καθορίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του οργανισμού όσον αφορά στην παροχή ανοιχτού δικτύου, στην κοστολόγηση των υπηρεσιών και στη σχέση του οργανισμού με τους χρήστες. Επιπλέον, το διάταγμα περιγράφει τις αποκλειστικές υπηρεσίες που παρέχονται από τον οργανισμό, μεταξύ των οποίων και η παροχή ψηφιακού δικτύου και δορυφορικών υπηρεσιών, καθώς επίσης και υπηρεσίες προσωπικών επικοινωνιών (Personal Communications Network) μέσω του δικτύου προσωπικών επικοινωνιών σε πανελλαδική βάση (άρθρα 12 και 14).

Εντούτοις, η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών δεν είναι τόσο ευρεία όσο την επιτάσσει η κοινοτική νομοθεσία. Ειδικότερα, στο Ν. 2246/94 υπάρχουν διατάξεις που εξαρτούν την απελευθέρωση αυτή από αόριστες και απροσδιόριστες έννοιες που περιλαμβάνονται στο νόμο και οι οποίες αντιτίθενται στο κοινοτικό πλαίσιο που προστατεύει το δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο από ιδιωτικές καταχρήσεις. Το άρθρο 1§4 του νόμου αναφέρει στην περίπτωση Ι ότι η κάλυψη τηλεπικοινωνιακών αναγκών από τους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών και τους φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών πραγματοποιείται υπό τον όρο ότι συντρέχουν οι απαραίτητες οικονομικές προϋποθέσεις. Στο άρθρο 3§2 αναφέρεται ότι η παροχή των απελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών επιτρέπεται εφόσον είναι συμβατή ή όχι με τη σωστή εκπλήρωση της αποστολής που έχει τεθεί στον ΟΤΕ. Επιπλέον, στο ίδιο άρθρο 3§4 ορίζεται ότι για την ανανέωση ή χορήγηση οποιασδήποτε άδειας παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών λαμβάνονται υπόψη η γενικότερη κατάσταση της εθνικής οικονομίας, οι ανάγκες της εσωτερικής αγοράς και η ενίσχυση του ανταγωνισμού και τρίτον, η συμβολή στην ανάπτυξη και ολοκλήρωση της εθνικής τηλεπικοινωνιακής υποδομής. Οι διατάξεις αυτές έρχονται σε αντίθεση με το απελευθερωτικό πνεύμα των κοινοτικών οδηγιών.⁷⁷

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να γίνει μία σύντομη αναφορά στο Ν. 2257/1994⁷⁸ καθώς και σε μία σειρά νομοθετημάτων με βάση τα οποία επιτρέπεται σε ιδιώτες να συμμετέχουν στο μετοχικού κεφάλαιο του ΟΤΕ.

⁷⁶ Προεδρικό Διάταγμα 437/95 «έκδοση ειδικής άδειας για την εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση τηλεπικοινωνιακών δικτύων και την άσκηση άλλων τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων από τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος Α.Ε., (ΟΤΕ)» ΦΕΚ Α 250 5.12.1995

⁷⁷ Βουρδουμπάς Τ., Συνοδινός Χ. ό.π., σελ. 1080

⁷⁸ Ν. 2257/94 για την «οργάνωση και λειτουργία του ΟΤΕ» ΦΕΚ Α 197 23.11.1994

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του νόμου 2257/94 επιτρέπεται η συμμετοχή ιδιωτών, φυσικών και νομικών προσώπων, στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ μέχρι και 25%. Στη συνέχεια, ακολούθησαν άλλοι νόμοι με τους οποίους το ποσοστό υποχρεωτικής συμμετοχής του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο περιορίστηκε στο 1/3.⁷⁹ Η μερική ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ επιτεύχθηκε το 1996 με τη ψήφιση του νόμου 2374/96⁸⁰. Με το νόμο αυτό ορίστηκε ότι το μετοχικό κεφάλαιο του ΟΤΕ αυξήθηκε κατά 6,034% και οι μετοχές που θα προκύψουν θα διατεθούν, με δημόσια εγγραφή ή ιδιωτική τοποθέτηση, σε εργαζόμενους του οργανισμού. Επιπλέον δόθηκε η δυνατότητα στον Υπουργό Οικονομικών να μεταβιβάζει τις μετοχές του ΟΤΕ μέχρι ποσοστού 2% του μετοχικού κεφαλαίου και επετράπη σε φορείς κοινωνικής ασφάλισης κατά τη διαχείριση των διαθεσίμων τους να αγοράζουν και να πωλούν μετοχές.

Ο Ν. 2246/94 καθώς και όλες οι σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες του Έλληνα νομοθέτη προκάλεσαν την αντίδραση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς η χώρα μας δε συμμορφώνονταν και δεν προσαρμόζονταν πλήρως με το υφιστάμενο τότε κοινοτικό πλαίσιο, και συγκεκριμένα με τις Οδηγίες 90/387/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ. Το γεγονός ότι το Ελληνικό Δημόσιο είχε το μεγαλύτερο ποσοστό των μετοχών του ΟΤΕ και παράλληλα ασκούσε αρμοδιότητες τηλεπικοινωνιακής εποπτείας, έθιγε τη βασική αρχή του διαχωρισμού ρυθμιστικών και λειτουργικών αρμοδιοτήτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Επιτροπή να αποστείλει στο Ελληνικό κράτος αιτιολογημένη γνώμη για έλλειψη συμμόρφωσης στις παραπάνω Οδηγίες.⁸¹

Τα βασικά σημεία για τα οποία κατηγορείτο η Ελλάδα από την Επιτροπή ήταν⁸²:

- η χορήγηση τρίτης άδειας κινητής τηλεφωνίας στον ΟΤΕ χωρίς να έχουν τη δυνατότητα ανάλογων ευκαιριών οι άλλες επιχειρήσεις,

⁷⁹ Ν. 2642/1998 «μητρώο επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 216, Νόμος 2731/1999 «ρύθμιση θεμάτων διμερούς κρατικής αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας, ρύθμιση θεμάτων μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 138, Νόμος 2843/2000 «Εκσυγχρονισμός των χρηματιστηριακών συναλλαγών, εισαγωγή εταιριών επενδύσεων στην ποντοπόρο ναυτιλία στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 219

⁸⁰ Ν. 2374/96 για την «εισαγωγή μετοχών του ΟΤΕ στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 32 29.02.1996

⁸¹ Βουρδουμπάς Τ., Συνοδινός Χ. ό.π., σελ. 1086

⁸² Φ. Σπαθόπουλος και Ν. Φραγκάκης, Το ρυθμιστικό πλαίσιο του τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, «Κοινοτικές και Εθνικές Ρυθμίσεις στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών»,

- η χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων στον ΟΤΕ για παροχή ψηφιακού δικτύου και δορυφορικών υπηρεσιών, σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 437/95, είναι ασυμβίβαστη με το κοινοτικό πλαίσιο,
- το όριο χωρητικότητας (2x64 kbits) για τις επιχειρήσεις που παρέχουν ελευθερωμένες υπηρεσίες είναι χαμηλό και δε βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια,
- η χορήγηση άδειας μόνο σε επιχειρήσεις που έχουν έδρα στην Ελλάδα και η ονομαστικοποίηση των μετοχών περιορίζουν και παρεμποδίζουν τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών.

Η Οδηγία 96/19/ΕΚ, που αντικατέστησε την 90/388/ΕΟΚ, αναφέρεται στην κατάργηση όλων των αποκλειστικών δικαιωμάτων για παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, περιλαμβανομένης της εγκατάστασης και παροχής των τηλεπικοινωνιακών δικτύων που απαιτούνται για την παροχή των υπηρεσιών αυτών, την 1.1.1998. Για κράτη μέλη με λιγότερο ανεπτυγμένα δίκτυα, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, όπως προαναφέρθηκε, δόθηκε μεταβατική περίοδος πέντε ετών ώστε να προβούν σε διορθωτικές προσαρμογές. Η Ελλάδα, ύστερα από αίτηση στις 25.6.1996, η οποία περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή των σχεδιαζόμενων προσαρμογών και ακριβές χρονοδιάγραμμα, ζήτησε και έλαβε παράταση για τη σταθερή τηλεφωνία μέχρι την 31.12.2000, επικαλούμενη τους εξής λόγους⁸³:

- Ο ΟΤΕ θέλησε να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα για την ψηφιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό της υποδομής του, το οποίο απαιτούσε μεγάλες κεφαλαιουχικές επενδύσεις. Η ανάπτυξη αυτού του προγράμματος όμως έπρεπε να γίνει σταδιακά καθώς υπήρχαν περιορισμοί σχετικά με τους χρηματοδοτικούς πόρους της Ελλάδας, το υψηλό κόστος του προγράμματος και τις υψηλές δαπάνες που απαιτούνται για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
- Εάν υπήρχε πλήρης απελευθέρωση και ανταγωνισμός από το 1998, το επενδυτικό πρόγραμμα του ΟΤΕ θα κινδύνευε καθώς ο Οργανισμός θα στερούνταν τα έσοδα που απαιτούνται για τον εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιακών υποδομών της Ελλάδας και για την ανάπτυξη

⁸³ Βλ. σχετικά την Απόφαση της Επιτροπής 98/607/ΕΚ σχετικά με τις πρόσθετες μεταβατικές περιόδους που ζήτησε η Ελλάδα για την εφαρμογή της Οδηγίας 90/388 σχετικά με το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό

δικτύου και την παροχή καθολικής υπηρεσίας στις πιο απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Η δυσκολία παροχής καθολικής υπηρεσίας πηγάζει κυρίως από τις ιδιαιτερότητες της μορφολογίας του ελληνικού εδάφους (αραιοκατοικημένες και απομακρυσμένες ορεινές περιοχές και νησιά), το χαμηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ και το υψηλό κόστος εξυπηρέτησης ενός μεγάλου αριθμού πελατών.

- Η ψηφιοποίηση του δικτύου στην Ελλάδα καθυστέρησε με αποτέλεσμα να καθυστερήσει και ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών που βασιζόταν κυρίως στην ψηφιοποίηση. Επομένως, μία πρόσθετη μεταβατική περίοδος κρίνονταν απαραίτητη προκειμένου να πραγματοποιηθούν σημαντικές κεφαλαιουχικές επενδύσεις για την αναβάθμιση και ψηφιοποίηση του δικτύου του ΟΤΕ πριν την εισαγωγή του ανταγωνισμού.
- Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο ΟΤΕ είναι η σημαντική διαφορά μεταξύ των τιμολογίων για τις τοπικές και υπεραστικές συνδιαλέξεις. Η διαφορά παραμένει παρά την πολιτική που εφαρμόστηκε το 1993 για την προσαρμογή των τιμολογίων προς το κόστος και κατά την οποία αυξήθηκαν οι τιμές των τοπικών συνδιαλέξεων και μειώθηκαν οι τιμές των υπεραστικών. Η μεταβατική περίοδος είναι απαραίτητη προκειμένου να εξισορροπηθούν τα τιμολόγια και να εξασφαλιστεί η χρηματοοικονομική σταθερότητα του ΟΤΕ.
- Η μεταβατική περίοδος ήταν απαραίτητη, επίσης, προκειμένου ο ΟΤΕ να μετατραπεί σε ένα σύγχρονο οργανισμό, που θα λειτουργούσε με εμπορικά κριτήρια και θα απαλλαγόταν από τον κρατικό έλεγχο. Επιπλέον, το προσωπικό απαιτούνταν να καταρτιστεί και να εκπαιδευτεί κατάλληλα ώστε να προσαρμοστεί στις ανάγκες της σύγχρονης τηλεπικοινωνιακής τεχνολογίας, στις απαιτήσεις της αγοράς και στις νέες μεθόδους διαχείρισης και μάρκετινγκ. Σύμφωνα με το νομικό καθεστώς που επικρατούσε, ο ΟΤΕ δε δύναται να απολύσει προσωπικό, επομένως κάθε προσπάθεια μείωσης του προσωπικού εν όψει του ανταγωνισμού από την ελευθέρωση της αγοράς το 1998 ήταν δυνατό να προκαλέσει πολιτικές και κοινωνικές αντιδράσεις.

- Η απελευθέρωση, τέλος, της εναλλακτικής υποδομής δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί πριν από την απελευθέρωση της φωνητικής τηλεφωνίας και των δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων. Η μεταβατική περίοδος είναι απαραίτητη διαφορετικά ο ΟΤΕ θα στερούνταν σημαντικά έσοδα αφού οι φορείς παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω μιας τέτοιας υποδομής θα ήταν σε θέση να καταστρατηγήσουν την παρέκκλιση για τη φωνητική τηλεφωνία.

Στις 18.6.1997 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα δύναται να αναβάλει την κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων για την παροχή φωνητικής τηλεφωνίας και την εγκατάσταση και παροχή δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων έως τις 31.12.2000. Το άρθρο 1 της Απόφασης περιγράφει το ακριβές χρονοδιάγραμμα προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας από τις αρχές του 1997 έως τα τέλη του 2000. Στο άρθρο 2 αναφέρεται ότι η Ελλάδα δύναται να αναβάλει έως την 1.10.1997 την άρση των περιορισμών για τις ήδη ελευθερωμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω: α) δικτύων εγκατεστημένων από το φορέα παροχής των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, β) υποδομών που παρέχουν τρίτοι και γ) της από κοινού χρήσης δικτύων, λοιπών εγκαταστάσεων και κτιρίων.

Από αυτή τη περίοδο και έπειτα παρατηρείται στην Ελλάδα ένα νέο τηλεπικοινωνιακό τοπίο, διαφορετικό από εκείνο που ίσχυε στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Ακολουθεί σειρά νομοθετημάτων, νόμων και προεδρικών διαταγμάτων, τα οποία πλαισιώνουν και καθορίζουν την πραγματική απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα. Όσον αφορά στην εγκατάσταση υποδομών εναλλακτικών δικτύων και στην παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών μέσω αυτών, οι διατάξεις του Ν. 2578/1998⁸⁴ αναφέρονται στην οριστική απελευθέρωσή τους. Οι δορυφορικές επικοινωνίες, ως αποκλειστικό δικαίωμα του ΟΤΕ, απελευθερώνονται σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 212/1997⁸⁵ και την Υπουργική απόφαση 61647/1997⁸⁶.

⁸⁴ Ν. 2578/1998 για τη «δομή και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ Α 30 17.2.1998, άρθρο 12

⁸⁵ ΠΔ 212/1997 «Περί εναρμόνισης της Ελληνικής Νομοθεσίας προς την Οδηγία 1994/46/ΕΚ (Δορυφορικές Επικοινωνίες)» ΦΕΚ Α 166 25.8.1997

Επιπλέον, οι κινητές και προσωπικές επικοινωνίες απελευθερώνονται με το προεδρικό διάταγμα 124/1998⁸⁷ ενώ τα αποκλειστικά δικαιώματα για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω καλωδιακού δικτύου καταργούνται με το προεδρικό διάταγμα 123/1998⁸⁸. Με τα προεδρικά διατάγματα 40/1996⁸⁹ και 121/1998⁹⁰ (τα οποία μεταφέρουν στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 92/44) απελευθερώνεται η χρήση και πρόσβαση μισθωμένων γραμμών. Η σταθερή τηλεφωνία, η διαθεσιμότητα των σταθερών δημόσιων τηλεφωνικών υπηρεσιών και ο προσδιορισμός του περιεχομένου της καθολικής υπηρεσίας ρυθμίζονται σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 181/1999⁹¹. Θέματα σχετικά με τη διασύνδεση για τη διασφάλιση της καθολικής υπηρεσίας και της διαλειτουργικότητας, καθώς επίσης και τη φορητότητα των αριθμών και την προεπιλογή φορέα, ρυθμίζονται στο προεδρικό διάταγμα 165/1999⁹², ενώ προβλήματα σχετικά με την αδειοδότηση επιλύονται στο ΠΔ 157/1999⁹³. Η προστασία, τέλος, των προσωπικών δεδομένων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα ρυθμίζεται από το νόμο 2774/1999⁹⁴ και ζητήματα σχετικά με τον τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό αναφέρονται στα προεδρικά διατάγματα 424/1995⁹⁵ και 122/1998.

Τέλος, στο πλαίσιο του απορρήτου των επικοινωνιών έχουν εκδοθεί οι Υπουργικές Αποφάσεις Αρχής Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών

⁸⁶ Υπ. Απ. 61647/1997 «Κανονισμός προϋποθέσεων και διαδικασιών χορηγήσεως, ανανεώσεως, αναστολής, ανακλήσεως αδείας σχετικά με την παροχή δορυφορικών υπηρεσιών» ΦΕΚ Β 505

⁸⁷ ΠΔ 124/1998 «Περί κινητών και προσωπικών επικοινωνιών σε προσαρμογή προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/2/ΕΚ» ΦΕΚ Α 103

⁸⁸ ΠΔ 123/1998 «Σχετικά με την κατάργηση των περιορισμών στη χρήση καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή απελευθερωμένων υπηρεσιών, σε προσαρμογή προς την Οδηγία 90/388/ΕΟΚ, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 95/51/ΕΚ» ΦΕΚ Α 103

⁸⁹ ΠΔ 40/1996 «Παροχή ανοικτού δικτύου στις Μισθωμένες Γραμμές, σε προσαρμογή προς την Οδηγία 1992/44/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 1994/439/ΕΕ» ΦΕΚ Α 27 22.2.1996

⁹⁰ ΠΔ 121/1998 «Κανονισμός περιορισμών πρόσβασης και χρήσης μισθωμένων γραμμών» ΦΕΚ Α 103

⁹¹ ΠΔ 181/1999 «Προσαρμογή στην Οδηγία 1998/10/ΕΚ για την εφαρμογή της Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΡ) στη φωνητική τηλεφωνία και για την Καθολική Υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον» ΦΕΚ Α 170 20.8.1999

⁹² ΠΔ 165/1999 «Για την τροποποίηση του Νόμου 2246/1994, όπως εκάστοτε ισχύει, σε συμμόρφωση α) προς την Οδηγία 1997/33/ΕΚ για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών, προκειμένου να διασφαλιστεί η Καθολική Υπηρεσία (ΚΥ) και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΠ) και β) προς την Οδηγία 1998/61/ΕΚ Περί Τροποποίησης της Οδηγίας 1997/33/ΕΚ» ΦΕΚ Α 159 4.8.1999

⁹³ ΠΔ 157/1999 «Χορήγηση Γενικών και Ειδικών Αδειών στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών, σε Προσαρμογή προς την Οδηγία 1997/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» ΦΕΚ Α 153 29.7.1999

⁹⁴ Ν.2774/1999 «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα» ΦΕΚ Α 287

⁹⁵ ΠΔ 424/1995 «Σχετικά με τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/263/ΕΟΚ, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 93/68/ΕΟΚ» ΦΕΚ Α 243

629/12.11.2004⁹⁶, 630/12.11.2004⁹⁷, 631/12.11.2004⁹⁸, 632/14.11.2004⁹⁹, 633/14.11.2004¹⁰⁰ και 634/14.11.2004¹⁰¹ σχετικά με το Απόρρητο των κινητών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, των σταθερών, των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω ασύρματων δικτύων, το απόρρητο στις Διαδικτυακές επικοινωνίες, το απόρρητο στις Διαδικτυακές υποδομές και το απόρρητο εφαρμογών και χρήση διαδικτύου αντίστοιχα.¹⁰²

Το γεγονός ότι ο τομέας των τηλεπικοινωνιών έχει σημαντικά οφέλη για την εθνική οικονομία και ανάπτυξη, επιβάλλει την έγκαιρη και άμεση ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου με την ενσωμάτωση των αντίστοιχων κοινοτικών οδηγιών. Το νέο θεσμικό πλαίσιο αναμένεται να προωθήσει την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και να στηρίξει τις νέες επενδυτικές δραστηριότητες σε εναλλακτικά δίκτυα, υποδομές και νέες υπηρεσίες. Για την ολοκλήρωση του νέου αυτού θεσμικού πλαισίου τίθενται προτεραιότητες¹⁰³, όπως, η υιοθέτηση των Κοινοτικών Οδηγιών απελευθέρωσης και εναρμόνισης, η λήψη νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων για την προστασία των ήδη απελευθερωμένων υπηρεσιών, η επιτήρηση της ελεύθερης πρόσβασης στα δίκτυα για τη μη εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης του ΟΤΕ με βάση το πλαίσιο παροχής ανοικτού δικτύου και της ισότιμης μεταχείρισης παροχών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από δημόσιες επιχειρήσεις. Προτεραιότητες αποτελούν επίσης, οι ρυθμίσεις για διασύνδεση με βάση τη διαφάνεια και την αντικειμενικότητα, η εφαρμογή του νέου Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης και η αποσαφήνιση των όρων εγκατάστασης κοινόχρηστων υπηρεσιών για δεδομένα (Internet) και εγκαταστάσεις κοινόχρηστων τερματικών σε

⁹⁶Υπ. Απ. 629/12.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Κινητών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών» ΦΕΚ Β 87 26.01.2005

⁹⁷Υπ. Απ. 630/12.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Σταθερών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών» ΦΕΚ Β 87 26.01.2005

⁹⁸Υπ. Απ. 631/12.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών μέσω Ασύρματων Δικτύων» ΦΕΚ Β 87 26.01.2005

⁹⁹Υπ. Απ. 632/14.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου στις Διαδικτυακές Επικοινωνίες και τις συναφείς Υπηρεσίες και Εφαρμογές» ΦΕΚ Β 88 26.01.2005

¹⁰⁰Υπ. Απ. 633/14.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Διαδικτυακών Υποδομών» ΦΕΚ Β 88 26.01.2005

¹⁰¹Υπ. Απ. 634/14.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Εφαρμογών και Χρήστη Διαδικτύου» ΦΕΚ Β 88 26.01.2005

¹⁰² Νομικό περιοδικό, «Κώδικας νομικού βήματος», εκδ. Δικηγορικός σύλλογος Αθηνών, Τόμος 53, Τεύχος 1, Ιανουάριος 2005

¹⁰³ «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της πληροφορίας», Στρατηγική και δράσεις, 2002, (επικαιροποίηση με πρόσφατες δράσεις του κειμένου στρατηγικής που εγκρίθηκε το 1999 από το Υπουργικό Συμβούλιο), σελ. 10-12, (<http://broadband.cti.gr/download/strathgikh.pdf>)

δημόσιους χώρους. Στο πλαίσιο της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών, τέλος, σημαντική είναι η αξιοποίηση των εναλλακτικών δικτύων, των υποδομών δηλαδή εκτός του δικτύου του ΟΤΕ. Η ανάπτυξη των υποδομών αυτών θα οδηγήσει στην προσαρμογή στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον και στον προσανατολισμό σε νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες με οφέλη για τον καταναλωτή.

2) Το εναρμονισμένο πλαίσιο παροχής των απελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών

Το 2000 αποτέλεσε σταθμό για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, καθώς τη χρονιά εκείνη τέθηκε σε εφαρμογή το νέο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η πορεία της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς το κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τη ρύθμιση του κλάδου των τηλεπικοινωνιών ολοκληρώθηκε με το Ν. 2867/2000¹⁰⁴. Το νέο θεσμικό πλαίσιο αποτελείται επιπλέον από Υπουργικές Αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα και αποφάσεις που εκδίδονται από την ΕΕΤΤ.

Ο Ν. 2867/2000 αποτελεί το ενιαίο νομοθέτημα όπου ρυθμίζονται οι απελευθερωμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και χαράσσονται οι βασικές κατευθύνσεις για την υιοθέτηση των απαραίτητων κανονιστικών πράξεων ώστε να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες προσαρμογής σε μία συνεχώς μεταβαλλόμενη αγορά. Με το νέο νόμο, ο ρόλος του κράτους μεταλλάσσεται και από ρόλο επιχειρηματία μετατρέπεται σε ρόλο ρυθμιστή της αγοράς. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου αυτού, καθίσταται πλέον ελεύθερη η άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων, που σχετίζονται με τα δίκτυα, τις υπηρεσίες και τον εξοπλισμό, και οι αρχές που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών είναι οι εξής(άρθρο 1§4):

- η προστασία του καταναλωτή
- η προστασία του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού
- η προστασία των προσωπικών δεδομένων και του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών

¹⁰⁴ Ν. 2867/2000 σχετικά με την «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ Α 273 19.12.2000

- η παροχή Καθολικής Υπηρεσίας για όλες τις περιοχές και όλους τους κατοίκους της χώρας
- η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών.

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) είναι υπεύθυνη, σύμφωνα με το άρθρο 1§6, για τη σωστή άσκηση των τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις «αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής διακρίσεων μεταξύ τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, καθώς και για την πλήρωση των Ουσιωδών Απαιτήσεων του άρθρου 2 του παρόντος». Στο άρθρο 2 οι ουσιώδεις απαιτήσεις περιλαμβάνουν την ασφάλεια του δικτύου, τη διατήρηση της ακεραιότητάς του, την προστασία δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, του απορρήτου των πληροφοριών και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, την προστασία του περιβάλλοντος και την αποτελεσματική χρήση του φάσματος των συχνοτήτων καθώς και την αποφυγή βλαπτικής παρεμβολής μεταξύ ραδιοηλεκτρονικών συστημάτων και άλλων διαστημικών ή επίγειων τεχνικών συστημάτων. Για τους παραπάνω λόγους δημοσίου συμφέροντος η εγκατάσταση και λειτουργία τηλεπικοινωνιακών δικτύων και η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μπορούν να επιτραπούν υπό προϋποθέσεις.

Τα άρθρα 5 και 6 του νόμου αναφέρονται στην έκδοση γενικών και ειδικών αδειών, αντίστοιχα, για την άσκηση οποιασδήποτε τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας. Εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6 και απαιτούν την έκδοση ειδικής άδειας, η άσκηση οποιασδήποτε άλλης τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας απαιτεί την έκδοση γενικής άδειας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5, για την υπαγωγή στο καθεστώς γενικής άδειας θα πρέπει να περάσουν 15 μέρες από τη στιγμή που ο ενδιαφερόμενος κατέθεσε στην ΕΕΤΤ Δήλωση Καταχώρησης, όπου δηλώνεται η έναρξη της άσκησης τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων. Για την άσκηση δραστηριοτήτων όπως, εισαγωγή, εμπορία, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού και για την απλή μεταπώληση τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, δεν απαιτείται η έκδοση γενικής άδειας αλλά αρκεί μία απλή γνωστοποίηση στην ΕΕΤΤ. Σε Απόφαση που

εξέδωσε η ΕΕΤΤ¹⁰⁵ ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την απόκτηση γενικών αδειών, τις κατηγορίες των αδειών, στοιχεία και όροι που περιέχονται στη Δήλωση Καταχώρησης, και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στις γενικές άδειες.

Στο άρθρο 6 ορίζεται ότι οι ειδικές άδειες εκδίδονται για δραστηριότητες που αφορούν στην εγκατάσταση τηλεπικοινωνιακών δικτύων για τα οποία απαιτείται πρόσβαση ή/και διέλευση μέσω δημόσιων πραγμάτων ή κοινόχρηστων χώρων ή ιδιοκτησιών τρίτων, και σε τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες για την παροχή των οποίων απαιτείται η χρήση σπάνιων πόρων (φάσμα ραδιοσυχνοτήτων, θέσεις γεωστατικής τροχιάς). Οι ειδικές άδειες εκδίδονται από την ΕΕΤΤ μέσα σε διάστημα έξι εβδομάδων από την υποβολή αίτησης της τηλεπικοινωνιακής επιχείρησης, και ο αριθμός τους, σύμφωνα με την παράγραφο 3, μπορεί να περιοριστεί μόνο όταν απαιτείται η διασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των ραδιοσυχνοτήτων και η παροχή επαρκών αριθμών προς όφελος των χρηστών και της ανάπτυξης του ανταγωνισμού. Η ειδική άδεια είναι αυστηρά προσωπική και απαγορεύεται κάθε είδους εκμίσθωση και συνεκμετάλλευσή της. Όπως ισχύει και στην περίπτωση των γενικών αδειών, η ΕΕΤΤ εξέδωσε Απόφαση¹⁰⁶, όπου ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις έκδοσης, την ανανέωση και παράταση των αδειών, το περιεχόμενο της αίτησης έκδοσης ειδικών αδειών, τη διαδικασία επιβολής κυρώσεων και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην έκδοση των αδειών αυτών. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι εκδόθηκε νεότερη Απόφαση της ΕΕΤΤ, 218/38/2001¹⁰⁷, με την οποία τροποποιούνται οι δύο προηγούμενες Αποφάσεις των γενικών και ειδικών αδειών.

Το άρθρο 7 περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με την αριθμοδότηση και τις ραδιοσυχνότητες των ραδιοεπικοινωνιών. Η ΕΕΤΤ μεριμνά για την αποτελεσματική χρήση και εκχώρηση των αριθμών ή ομάδων αριθμών στις ενδιαφερόμενες τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις εκδίδοντας τις Αποφάσεις 206/2/2001¹⁰⁸ και 207/6/2001¹⁰⁹ με βάση τις διατάξεις του άρθρου 7 σχετικά

¹⁰⁵ Απόφαση 207/3/2001 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Γενικών Αδειών» ΦΕΚ 195 Β 01.3.2001

¹⁰⁶ Απόφαση 207/02/2001 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Ειδικών Αδειών» ΦΕΚ 195 Β 01.3.2001

¹⁰⁷ Απόφαση 218/38/2001 της ΕΕΤΤ «Τροποποίηση των Αποφάσεων της ΕΕΤΤ 207/2/02.02.2001 'Κανονισμός Ειδικών Αδειών' και 207/3/02.02.2001 'Κανονισμός Γενικών Αδειών'» ΦΕΚ 689/Β/01.6.2001

¹⁰⁸ Απόφαση 206/02/2001 της ΕΕΤΤ «Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών» ΦΕΚ 127/Β/08.2.2001

με την αριθμοδότηση. Όσον αφορά στη διαχείριση του φάσματος των ραδιοσυχνοτήτων και τον έλεγχο των ραδιοεκπομπών, η ΕΕΤΤ εκδίδει την Απόφαση 210/2/2001¹¹⁰ με βάση τις διατάξεις του νόμου.

Στα άρθρα 8 και 9 του Ν. 2867/2000 προσδιορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών και των χρηστών αντίστοιχα. Στα πλαίσια ανάπτυξης ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, το άρθρο 8 ορίζει ότι όλοι οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν Ανοικτό Δίκτυο, δηλαδή ελεύθερη και αποτελεσματική πρόσβαση στα Δημόσια Τηλεπικοινωνιακά Δίκτυα και Υπηρεσίες, ανεξαρτήτως της υποδομής που χρησιμοποιούν και αντί εύλογου τιμήματος. Η παροχή αυτή θα πρέπει, σύμφωνα με την παράγραφο 1, να γίνεται εφαρμόζοντας τις αρχές της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της αποφυγής διακρίσεων, της ισότητας στην πρόσβαση, προσφέροντας την ίδια ποιότητα υπηρεσίας με τις θυγατρικές επιχειρήσεις ή τους εταίρους τους στην αγορά. Στην παράγραφο 3 ορίζεται ότι οι επιχειρήσεις που παρέχουν κινητά ή σταθερά δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα ή υπηρεσίες, καθώς και μισθωμένες γραμμές στις εγκαταστάσεις των χρηστών, οφείλουν να προσφέρουν διασύνδεση μεταξύ τους ή με αλλοδαπούς οργανισμούς. Οι συμφωνίες αυτές πρέπει να κοινοποιούνται στην ΕΕΤΤ, η οποία οφείλει να ελέγχει τους όρους διαφάνειας και την προσανατολισμένη στο κόστος τιμολόγηση της διασύνδεσης. Επιπλέον, κάθε οργανισμός έχει το δικαίωμα πρόσβασης και διέλευσης των δικτύων του σε δημόσια και κοινόχρηστα πράγματα καθώς και σύστασης προσωπικής δουλείας σε ακίνητα ιδιωτών προκειμένου να επιτευχθεί η εγκατάσταση ή διέλευση δικτύων και εγκαταστάσεων (παράγραφος 4). Με την απελευθέρωση της σταθερής τηλεφωνίας, πλέον κάθε οργανισμός έχει δικαίωμα να παρέχει Καθολική Υπηρεσία, το προκαθορισμένο (σύμφωνα με το άρθρο 2) ελάχιστο σύνολο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας, που προσφέρεται σε όλους τους χρήστες ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης σε προσιτή τιμή. Η

¹⁰⁹ Απόφαση 207/6/2001 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Αριθμών του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών» ΦΕΚ 1597/Β/16.02.2001

¹¹⁰ Απόφαση 210/02/2001 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Εκχώρησης Μεμονωμένων Ραδιοσυχνοτήτων ή Ζωνών Ραδιοσυχνοτήτων, υπό Καθεστώς Ειδικής Άδειας, για Παροχή Δημόσιων Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών» ΦΕΚ 285/Β/19.3.2001

Καθολική Υπηρεσία περιλαμβάνει τη δυνατότητα σύνδεσης στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, την υπηρεσία πληροφοριών τηλεφωνικού καταλόγου, τα κοινόχρηστα τηλέφωνα, διευκολύνσεις και ρυθμίσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες, υπηρεσίες συνδρομής από τηλεφωνητή και δωρεάν πρόσβαση σε υπηρεσίες εκτάκτου ανάγκης χρησιμοποιώντας τον κωδικό «112» ή άλλους αριθμούς έκτακτης ανάγκης. Η ΕΕΤΤ εκδίδει Αποφάσεις σχετικά με τους υπόχρεους για παροχή Καθολικής Υπηρεσίας (Απόφαση 240/13/2001¹¹¹ και Απόφαση 264/140/2002¹¹²), τις κανονιστικές διατάξεις (Απόφαση 244/124/2002¹¹³), το περιεχόμενο (Απόφαση 255/83/2002¹¹⁴) και τις αρχές κοστολόγησης (Απόφαση 261/143/2002¹¹⁵). Ειδικότερα, η Απόφαση 255/83/2002 προσδιορίζει και συγκεκριμενοποιεί τις παροχές προς το κοινό και καθορίζει τις υποχρεώσεις των Παρόχων Καθολικής Υπηρεσίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι, Πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας μέχρι το 2003 ήταν ο ΟΤΕ. Τα σημαντικότερα σημεία της Απόφασης αφορούν ρυθμίσεις σχετικά με την έκδοση τηλεφωνικών καταλόγων και υπηρεσιών τηλεφωνικού καταλόγου, τα κοινόχρηστα τηλέφωνα που καλύπτουν τις ανάγκες των χρηστών, τις διευκολύνσεις και παροχές για άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως εκπτώσεις και ειδικό εξοπλισμό, καθώς επίσης και την επίλυση διαφορών σχετικά με την εξόφληση λογαριασμών.¹¹⁶ Τέλος, ορίζεται ότι οι οργανισμοί με σημαντική θέση στην αγορά (που κατέχουν μερίδιο ίσο ή μεγαλύτερο του 25% στη γεωγραφική αγορά που δραστηριοποιούνται) έχουν ειδικές υποχρεώσεις, μεταξύ των οποίων και η υποχρέωση πλήρως αποδεδουλευμένης πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο τους σε επιχειρήσεις που εισέρχονται πρώτη φορά στο συγκεκριμένο αντικείμενο (παράγραφος 6).

Οι χρήστες, από την άλλη πλευρά έχουν δικαιώματα, όπως αυτά κατοχυρώνονται με το άρθρο 9 του Ν. 2867/2000 και τα οποία οι

¹¹¹ Απόφαση 240/13/2001 της ΕΕΤΤ «Ορισμός Υπόχρεων Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 23/Β/16.01.2002

¹¹² Απόφαση 264/140/2002 της ΕΕΤΤ «Ορισμός Υπόχρεων Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 789/Β/24.10.2002

¹¹³ Απόφαση 244/124/2002 της ΕΕΤΤ, της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2002 «Κανονιστικές Διατάξεις περί Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 188/Β/20.02.2002

¹¹⁴ Απόφαση 255/83/2002 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός του περιεχομένου της Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 874/Β/12.7.2002

¹¹⁵ Απόφαση 261/143/2002 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Αρχών Κοστολόγησης και Τιμολόγησης Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 1208/Β/18.9.2002

¹¹⁶ Δελτίο τύπου της ΕΕΤΤ, «Τηλεπικοινωνίες για όλους- Καθολική υπηρεσία», Μαρούσι, 22.7.2002

τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη. Στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι κάθε χρήστης έχει το δικαίωμα:

- σύνδεσης με τα νομίμως λειτουργούντα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την υποβολή της σχετικής αίτησης,
- ακώλυτης και ποιοτικής χρήσης των νομίμως παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών,
- σύνδεσης σε τερματικό σημείο του σταθερού δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου και χρήσης τερματικού εξοπλισμού ελεύθερης επιλογής του χρήστη, εφόσον είναι κατάλληλος για την παρεχόμενη σύνδεση,
- να λαμβάνει αναλυτικούς λογαριασμούς χρέωσης με το αντίτιμο των παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών με επαρκείς λεπτομέρειες, ώστε να καθίσταται δυνατή η επαλήθευση και ο έλεγχος των τελών,
- να διατηρεί εμπιστευτικό και απόρρητο το χαρακτήρα των επικοινωνιών του,
- ίσης μεταχείρισης σε θέματα τιμολόγησης, με την επιφύλαξη των χρηστών με ειδικές ανάγκες, και
- να ζητά από τις τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις τη χρήση της ελληνικής γλώσσας για οποιαδήποτε παρεχόμενη υπηρεσία.

Το άρθρο 9 επιπλέον, περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με τη μονομερή προσωρινή ή οριστική διακοπή της παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (άρθρα 2 και 3), καθώς επίσης και με πλήρη και άμεση αποκατάσταση του χρήστη σε περίπτωση που υπέστη ζημία ή ηθική βλάβη. Στο άρθρο 5, τέλος, ορίζεται το δικαίωμα των χρηστών για πρόσβαση σε τηλεφωνικούς καταλόγους με την επιφύλαξη για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων.

Μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2004, το νέο κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες δεν είχε ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο, εκτός από την Οδηγία 2002/19/EK για την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία ενσωματώθηκε με

το Προεδρικό Διάταγμα 343/2002¹¹⁷. Η χώρα ωστόσο βρίσκεται στη φάση του σχεδιασμού και ολοκλήρωσης των σχετικών νομοθετικών κειμένων που θα ενσωματώσουν και τις υπόλοιπες Οδηγίες στο ελληνικό δίκαιο. Πράγματι, στις αρχές του 2006 δημοσιεύτηκε ο νέος Νόμος για τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες, Ν.3431/2006¹¹⁸, οι διατάξεις του οποίου καθορίζουν το πλαίσιο παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ενώ παράλληλα ενσωματώνουν στην ελληνική νομοθεσία τις σχετικές ευρωπαϊκές οδηγίες. Δύο χρόνια μετά, τον Ιούλιο του 2008 δημοσιεύτηκε με Απόφαση της ΕΕΤΤ¹¹⁹ Κώδικας Δεοντολογίας που καθορίζει τις διαδικασίες τις οποίες πρέπει να ακολουθεί κάθε πάροχος υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την παροχή των υπηρεσιών αυτών προς τους καταναλωτές. Ο Κώδικας αυτός έχοντας υπόψη το Ν.3431/2006 καθώς και τον Ν.2251/1994¹²⁰, για την προστασία του καταναλωτή, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.3587/2007¹²¹, διασφαλίζει περαιτέρω τον καταναλωτή σε θέματα όπως πώληση και διαφήμιση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, ενημέρωση και εξυπηρέτηση του καταναλωτή, σύναψη συμβάσεων, ποιότητα των υπηρεσιών, χρεώσεις, χρόνοι ενεργοποίησης και προσωπικό παρόχου. Η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διέπεται από τις αρχές της προστασίας του καταναλωτή, της διαφάνειας και της αμεροληψίας.

3) Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων

Η πορεία προς την απελευθέρωση απαιτεί την παρουσία και δράση μίας ανεξάρτητης και ισχυρής ρυθμιστικής αρχής που σκοπό έχει τον έλεγχο της πολιτικής που χαράσσει το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, καθώς και την αποτελεσματική εφαρμογή της. Η ανεξαρτησία της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) κρίθηκε απαραίτητη

¹¹⁷ ΠΔ 343/2002 «Προσαρμογή στην Οδηγία 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους» ΦΕΚ Α 284 22.11.2002

¹¹⁸ Ν.3431/2006 «Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες Διατάξεις», ΦΕΚ 13/Α/2006

¹¹⁹ Απόφαση 488/82/2008 ΕΕΤΤ, «Κώδικας Δεοντολογίας για την Παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στους καταναλωτές», ΦΕΚ 1505/Β/2008

¹²⁰ Ν.2251/1994 «Προστασία των καταναλωτών», ΦΕΚ 191/Α/16.11.1994

¹²¹ Ν.3587/2007, Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν.2251/1994 περί «Προστασίας των καταναλωτών», ΦΕΚ 152/Α/10.07.2007

για την προώθηση του υγιούς ανταγωνισμού, την ορθολογική οργάνωση του τηλεπικοινωνιακού τομέα και την προστασία των δικαιωμάτων χρήστη.

Η ΕΕΤΤ ιδρύθηκε το 1992 με το Ν. 2075/1992. Ο συγκεκριμένος νόμος αναφερόταν στην ίδρυση μίας Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ), η οποία σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 15 είχε κανονιστικές, γνωμοδοτικές, ελεγκτικές και διοικητικές αρμοδιότητες. Η λειτουργία της όμως ξεκίνησε το 1995, έχοντας ως αρμοδιότητα την εποπτεία της απελευθερωμένης αγοράς των τηλεπικοινωνιών. Αργότερα, με το Ν. 2246/94 καθορίζεται η σύσταση, οι αρμοδιότητες, η συγκρότηση, η λειτουργία και τα έσοδα της ΕΕΤ. Οι αρμοδιότητές της όμως παρουσίασαν υποχώρηση σε σχέση με τον προηγούμενο νόμο (2075/92) και είχε περιορισμένη διοικητική και λειτουργική αυτοτέλεια ανεξαρτησία. Συγκεκριμένα, την "εθνική αρχή τηλεπικοινωνιών" αποτελεί η Γενική Γραμματεία Επικοινωνιών, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, ενώ η ΕΕΤ υποβαθμίζεται σε γνωμοδοτικό όργανο που απολαμβάνει διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και εποπτεύεται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Επιπλέον, ενώ με τον παλαιότερο νόμο 2075/92 η θητεία των μελών της ΕΕΤ ήταν δυνατόν να ανανεωθεί μία φορά, στο νέο νόμο δεν υπάρχει διάταξη που να εμποδίζει τη συνεχή ανανέωση της θητείας των μελών της ΕΕΤ. Το 1998, με τη ψήφιση του Ν. 2668/1998, σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, η ευθύνη για τη ρύθμιση της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών ανατέθηκε στην ΕΕΤ, η οποία μετονομάστηκε, πλέον σε Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Ο νεότερος νόμος 2867/2000 κατοχυρώνει την ΕΕΤΤ ως ανεξάρτητη αρχή και ενισχύει τον εποπτικό, ελεγκτικό και ρυθμιστικό ρόλο της. Πέρα από τους νόμους, έχει εκδοθεί και η Υπουργική Απόφαση 44/95¹²² που αναφέρεται στη συγκρότηση της ΕΕΤ και η Υπουργική Απόφαση 59/99¹²³ σχετικά με το διορισμό των μελών της ΕΕΤΤ.

Το άρθρο 3 του Ν. 2867/2000 αναφέρεται στη συγκρότηση, τις αρμοδιότητες, τη λειτουργία και τη διοίκηση της ΕΕΤΤ. Η ΕΕΤΤ είναι η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή, διοικητικά αυτοτελής και οικονομικά ανεξάρτητη, η οποία

¹²²Υπ. Απ. 44 «Συγκρότηση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών» ΦΕΚ 29/Β/19.01.1995

¹²³Υπ. Απ. 59 «Διορισμός μελών και ορισμός αντιπροέδρων στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)» ΦΕΚ 92/Β/10.02.1999

επιβλέπει και ρυθμίζει την τηλεπικοινωνιακή αγορά και την αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών (άρθρο 3§1 και 2) και έχει ως όραμα διευρύνει και να αναβαθμίζει διαρκώς την επικοινωνία, ώστε η Ελλάδα να συμμετέχει στην Κοινωνία της Γνώσης. Η παράγραφος 3 ορίζει ότι η ΕΕΤΤ απαρτίζεται από εννέα μέλη, εκ των οποίων ένας είναι Πρόεδρος και δύο Αντιπρόεδροι αρμόδιοι για τους τομείς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών αντίστοιχα. Επιπλέον, η ΕΕΤΤ απαρτίζεται από το νομικό συμβούλιο, το ειδικό επιστημονικό προσωπικό και το τακτικό προσωπικό. Η οργανωτική της δομή καθορίζεται με το Προεδρικό Διάταγμα 387/2002¹²⁴. Σύμφωνα με τον Ν. 3371/2005, ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι επιλέγονται και διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών και γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Τα υπόλοιπα μέλη διορίζονται από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Τα μέλη της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 3§14 του Ν. 2867/2000, ο ρόλος της ΕΕΤΤ ενισχύεται αποκτώντας περισσότερες ρυθμιστικές, κανονιστικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της απελευθερωμένης αγοράς. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η ΕΕΤΤ προβαίνει στην έκδοση κανονιστικών ή ατομικών πράξεων, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ιδιαίτερα, οι σημαντικότερες αρμοδιότητες της ΕΕΤΤ είναι:

- ρύθμιση όλων των θεμάτων που αφορούν στις Γενικές και Ειδικές άδειες (χορήγηση, ανανέωση, τροποποίηση, ανάκληση, αναστολή, μεταβίβαση και συνεκμετάλλευση), καθορίζοντας τους όρους και διεξάγοντας (όπου προβλέπεται) τους διαγωνισμούς για την χορήγηση Ειδικών Αδειών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών,
- καθορισμός, με την έκδοση σχετικών κανονισμών, των αρχών κοστολόγησης και τιμολόγησης για την πρόσβαση και χρήση του Τοπικού Βρόχου, των Μισθωμένων Γραμμών και της Διασύνδεσης,

¹²⁴ΠΔ 382/2002 «Εσωτερική διάρθρωση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, προσόντα και τρόπος επιλογής προϊσταμένων και συναφείς διατάξεις» ΦΕΚ 335/Α/31.12.2002

- σύνταξη το Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης, εκχώρηση αριθμών στους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς και ονομάτων δικτυακών τόπων (domain names),
- ρύθμιση θεμάτων του Διαδικτύου και του τερματικού εξοπλισμού,
- διαχείριση του Φάσματος Ραδιοσυχνοτήτων, εκχώρηση μεμονωμένων ραδιοσυχνοτήτων ή ζωνών ραδιοσυχνοτήτων και τήρηση μητρώου εκχωρούμενων ραδιοσυχνοτήτων,
- εποπτεία και έλεγχος της χρήσης του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων,
- χορήγηση αδειών κατασκευής κεραιών,
- σύνταξη του Εθνικού Κανονισμού Ραδιοεπικοινωνιών, καθώς και των προϋποθέσεων Παροχής Ανοικτού Δικτύου και των πιθανών, λόγω Ουσιωδών Απαιτήσεων, περιορισμών πρόσβασης στο Δίκτυο,
- εφαρμογή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού στην αγορά των τηλεπικοινωνιών,
- κατάρτιση καταλόγου των οργανισμών με σημαντική ισχύ στην αγορά, καθώς και αυτών που έχουν υποχρέωση παροχής μισθωμένων γραμμών,
- έκδοση των Κωδίκων Δεοντολογίας,
- εφαρμογή της Καθολικής Υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων χρηματοδότησής της,
- άσκηση εποπτείας επί της αγοράς τηλεπικοινωνιών, ελέγχοντας τις συμβάσεις διασύνδεσης, παροχής υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας και κινητής επικοινωνίας, ώστε να διασφαλισθεί η προστασία των καταναλωτών, η διασύνδεση και η διαλειτουργικότητα των δικτύων.
- γνωμοδότηση για τη λήψη νομοθετικών μέτρων,
- διαβίβαση προς τις αρμόδιες αρχές αιτήσεων των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων προς λήψη απαραίτητων αδειών και συνεργασία με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και άλλους διεθνείς φορείς,
- επίλυση διαφορών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών οργανισμών ή μεταξύ αυτών και του Δημοσίου, χρηστών και ιδιωτών.

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, σύμφωνα με το νέο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, η ΕΕΤΤ έχει θέσει σημαντικούς στόχους¹²⁵ σχετικά με την ανάπτυξη των αγορών δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς επίσης και την αύξηση της διείσδυσης της ευρυζωνικότητας. Η έμφαση της ΕΕΤΤ δίνεται στην προσαρμογή του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου στο νέο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που προκύπτει το 2005 μετά την εναρμόνιση με το νέο κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο. Επιπλέον, η ΕΕΤΤ στοχεύει στην εξασφάλιση των καταναλωτών σε ολόένα και μεγαλύτερο εύρος δικτύων και υπηρεσιών επικοινωνίας, αλλά και στη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην Καθολική Υπηρεσία. Τέλος, η ΕΕΤΤ μεριμνά για την επαρκή ενημέρωση των καταναλωτών, τη βελτίωση της διαδικασίας διαχείρισης των αιτημάτων τους και τη λήψη μέτρων με απώτερο σκοπό την επίλυση θεμάτων που αφορούν τους καταναλωτές.

¹²⁵ Έκθεση πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004, Τομέας τηλεπικοινωνιών, σελ. 123

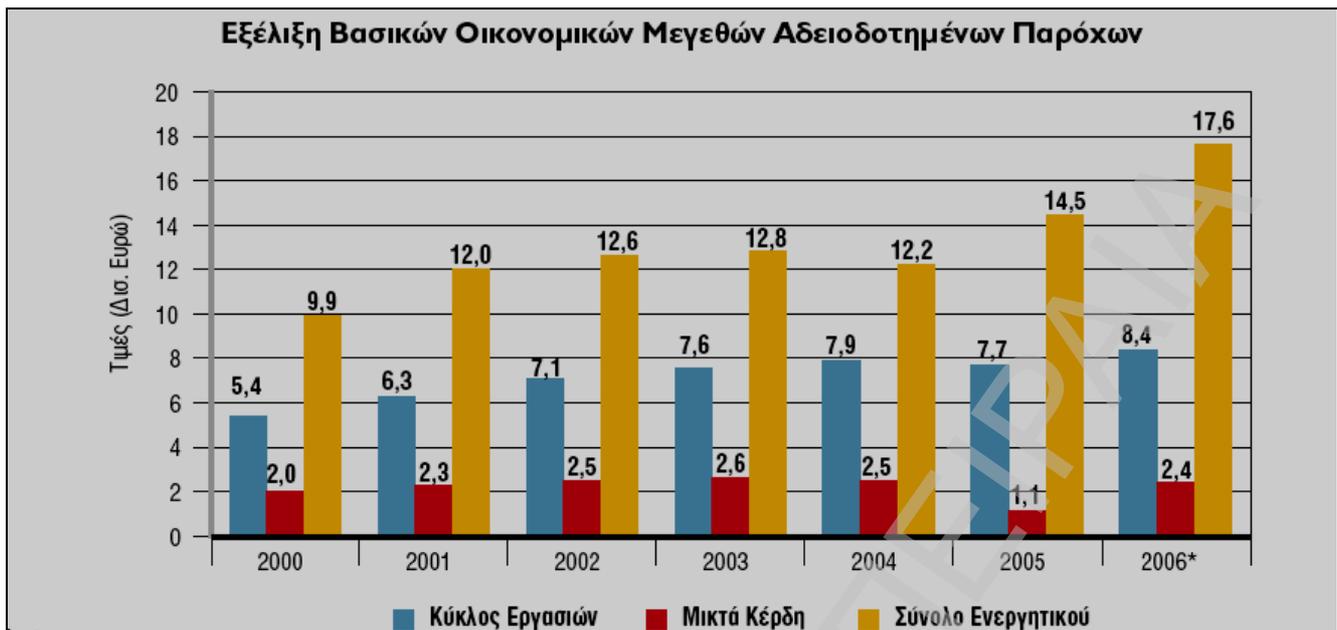
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ελληνική τηλεπικοινωνιακή αγορά

Ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών αποτελεί την πλέον αναπτυσσόμενη αγορά, ιδιαίτερα μετά τη δεκαετία του 1990, όπου αναπτύχθηκε η κινητή τηλεφωνία και διαδόθηκε ευρέως η χρήση του Διαδικτύου. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, η ισχυρή θέση που έχουν αποκτήσει οι τηλεπικοινωνιακές εταιρείες στην ελληνική αγορά και οι νέες επιχειρηματικές προσπάθειες, που κάνουν την εμφάνισή τους δημιουργούν ένα τοπίο έντονων αλλαγών και ανακατατάξεων.

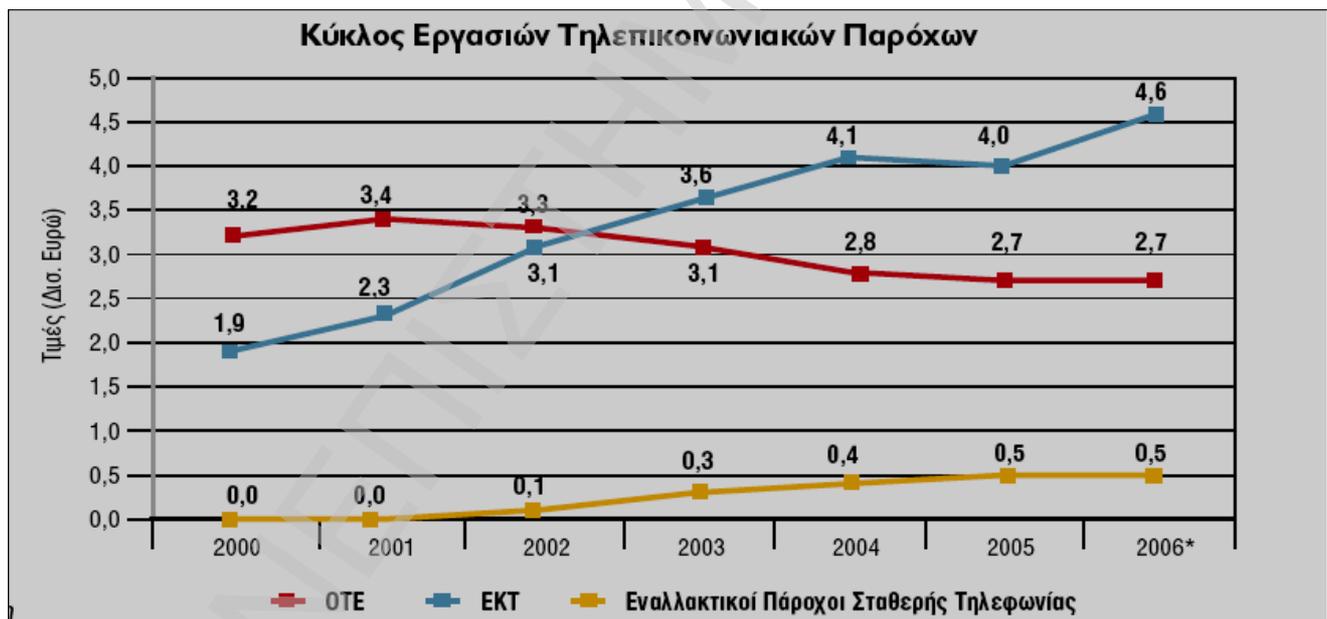
Η πορεία της ελληνικής αγοράς τηλεπικοινωνιών ακολουθεί γενικότερα τις τάσεις της ευρωπαϊκής αγοράς. Έτσι, η σταθερή τηλεφωνία από το 2002 παρουσιάζει πτωτικές τάσεις εξαιτίας της συμπίεσης των τιμών από τον ανταγωνισμό και της υποκατάστασής της από την κινητή τηλεφωνία, μέχρι το 2005, όπου τα μικτά κέρδη του ΟΤΕ επέστρεψαν σε θετική πορεία και οι εναλλακτικοί πάροχοι σταθερής τηλεφωνίας σταδιακά βελτίωσαν την πορεία τους. Από την άλλη, η κινητή τηλεφωνία αναπτύσσεται με σταθερούς ρυθμούς, κατέχοντας την πρώτη θέση. Το 2006 οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας αύξησαν το σύνολο του ενεργητικού τους, το οποίο έφτασε στα 9δισ.€. Στη σταθερή τηλεφωνία το αντίστοιχα σύνολο του ενεργητικού του ΟΤΕ μειώθηκε, φθάνοντας στα 6,8 δισ€, ενώ οι εναλλακτικοί πάροχοι σημείωσαν σημαντική άνοδο, και το σύνολο του ενεργητικού τους το 2006 έφτασε στο 1δισ€. Η συνολική αγορά μέχρι και το 2006 παρουσίασε θετική μεταβολή αναφορικά με όλα τα βασικά οικονομικά μεγέθη (κύκλος εργασιών, σύνολο ενεργητικού και μικτά κέρδη). Ο ΟΤΕ παρουσίασε οριακή άνοδο κατά 0,3%, οι εναλλακτικοί πάροχοι σταθερής τηλεφωνίας κατά 6% ενώ οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας παρουσίασαν σημαντική άνοδο της τάξης του 16%.¹ Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στα παρακάτω διαγράμματα.

¹ Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006, «Επισκόπηση αγορών», σελ. 8-10

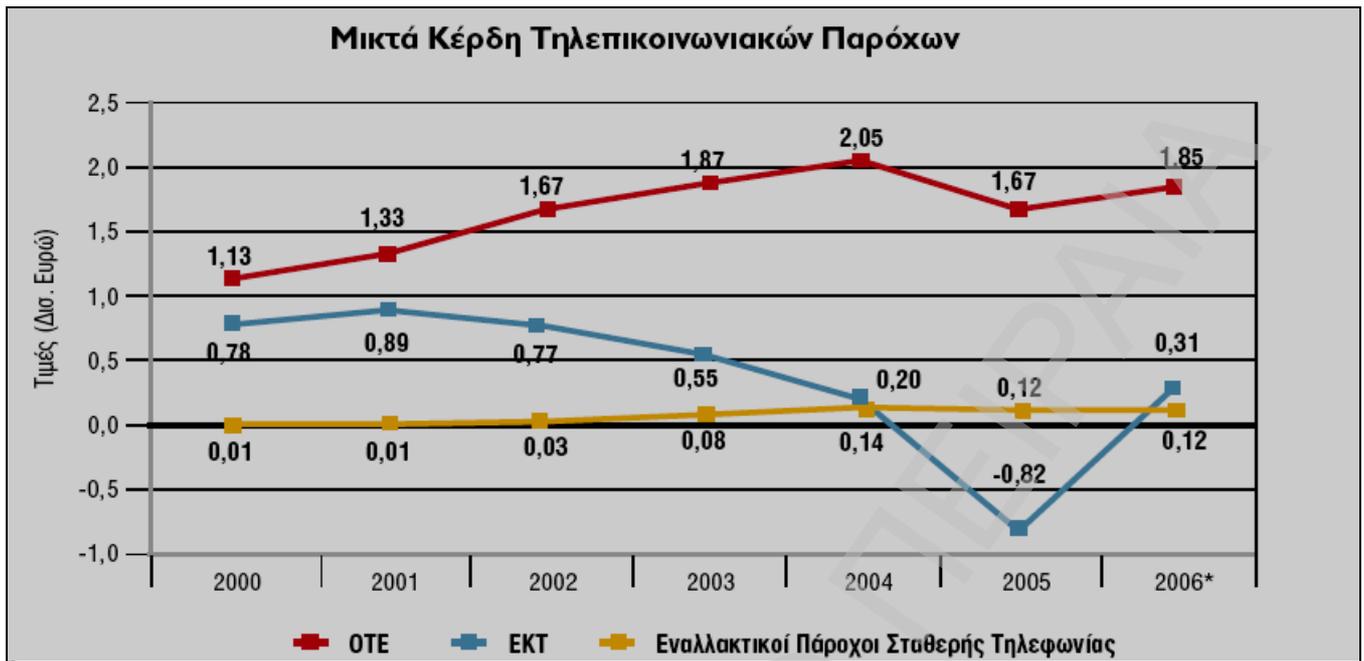
Διάγραμμα 3-1: Εξέλιξη βασικών οικονομικών μεγεθών αδειοδοτημένων παρόχων

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

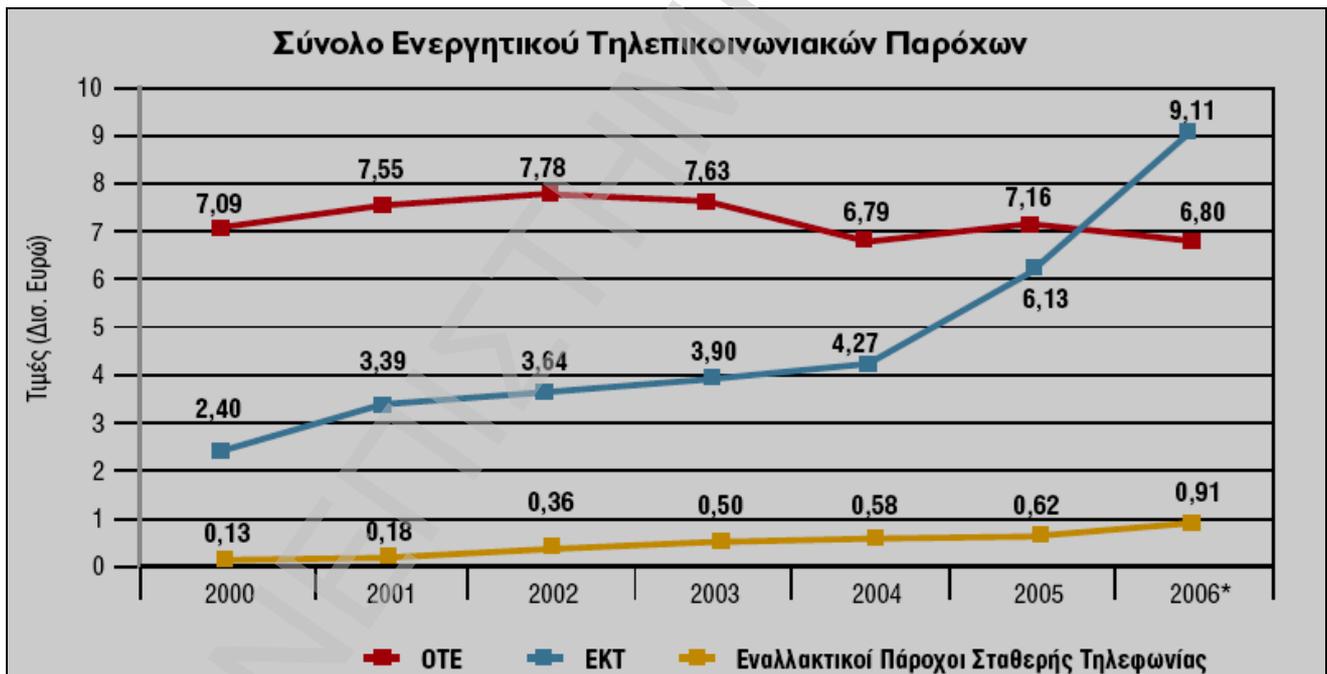

Διάγραμμα 3-2: Κύκλος εργασιών τηλεπικοινωνιακών παρόχων

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 3-3: Μικτά κέρδη τηλεπικοινωνιακών παρόχων
 Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 3-4: Σύνολο ενεργητικού τηλεπικοινωνιακών παρόχων
 Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

3.1) Η αγορά της σταθερής τηλεφωνίας

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, είχε ως συνέπεια την εμφάνιση και έντονη παρουσία

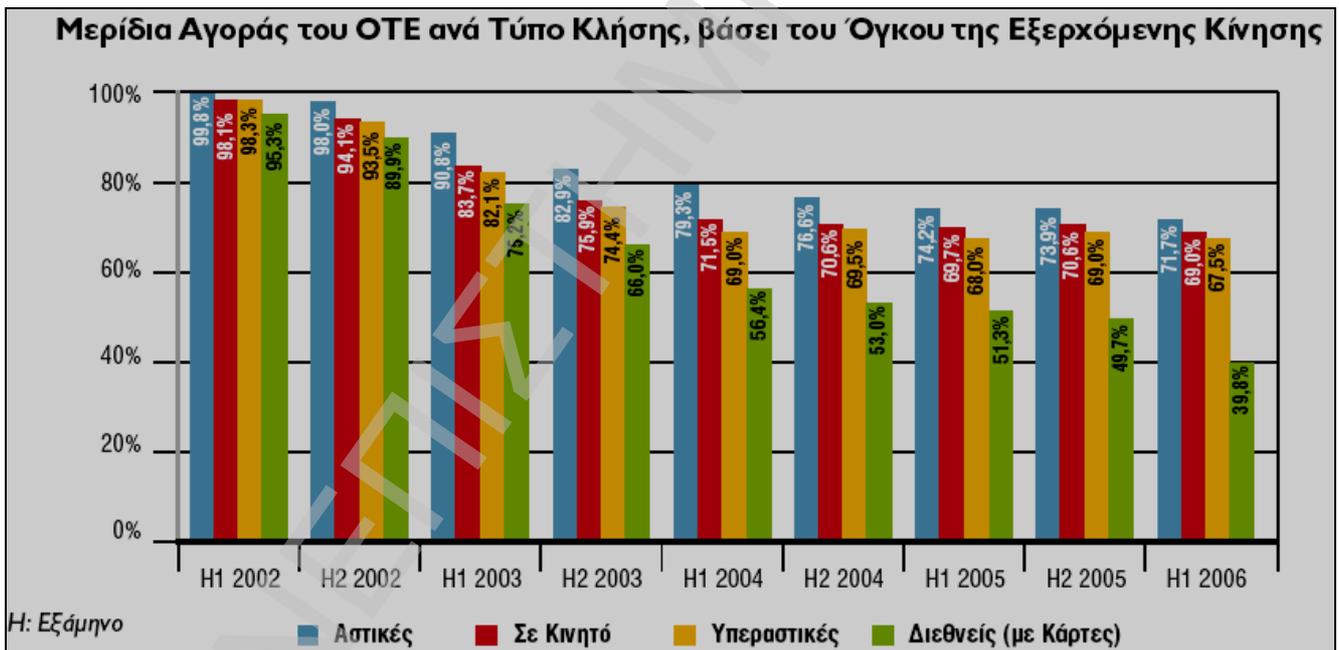
νέων εναλλακτικών παρόχων. Οι νέοι εναλλακτικοί φορείς εμφανίζουν ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα, μεταξύ των οποίων είναι η ευέλικτη τιμολογιακή πολιτική που ακολουθούν, οι σύγχρονες πολιτικές μάρκετινγκ, καθώς και η καλύτερη ικανότητα προσαρμογής και ταχύτητα αντίδρασης. Από την άλλη πλευρά, ο ΟΤΕ υπερτερεί ως προς την εγκατεστημένη δικτυακή υποδομή, το πελατολόγιο που έχει ήδη αποκτήσει και την εμπειρία στην παροχή υπηρεσιών.

Οι εναλλακτικοί πάροχοι κερδίζουν μερίδια στις αγορές αστικών, υπεραστικών και διεθνών κλήσεων καθώς και κλήσεων προς κινητά, τα οποία δείχνουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών για τη διεκπεραίωση των κλήσεών τους μέσω επιλογής φορέα. Τα μερίδια αυτά είναι συγκρίσιμα με τον αντίστοιχο μέσο όρο μεριδίων των εναλλακτικών παρόχων των κρατών μελών της Ε.Ε., λαμβάνοντας υπόψη την τριετή καθυστέρηση στην έναρξη της απελευθέρωσης στην ελληνική αγορά. Ειδικότερα, το πρώτο εξάμηνο του 2006 οι εναλλακτικοί πάροχοι απέσπασαν μερίδιο 31% περίπου από τον ΟΤΕ έναντι 29% του πρώτου εξαμήνου του 2005. Το 2006 αυξήθηκε περαιτέρω και το μερίδιο των μικρότερων εναλλακτικών παρόχων, το οποίο κυμάνθηκε στο 14,5%, μειώνοντας τη διαφορά από τους τρεις μεγαλύτερους παρόχους από 5,5 εκατοστιαίες μονάδες το 2004 σε 1,7 μονάδες το 2006. Η μείωση του μεριδίου του ΟΤΕ παρουσιάζεται σε όλες τις κατηγορίες κλήσεων και κυρίως στις διεθνείς κλήσεις (συμπεριλαμβανομένων των καρτών). Το δεύτερο εξάμηνο του 2005 το μερίδιο του ΟΤΕ στις διεθνείς κλήσεις μειώθηκε κάτω από το 50% ενώ το 2006 μειώθηκε περαιτέρω κάτω από το 40%.

Διάγραμμα 3-5: Εξέλιξη μεριδίων αγοράς βάσει του όγκου εξερχόμενων κλήσεων από σταθερό, εξαιρουμένων των dial-up κλήσεων

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 3-6: Μερίδια αγοράς του ΟΤΕ ανά τύπο κλήσης, βάσει του όγκου της εξερχόμενης κίνησης

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η ΕΕΤΤ² τον Ιούλιο 2005 σε κατοίκους από όλη τη χώρα με θέμα «Η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα», παρατηρήθηκε ότι η διείσδυση της σταθερής τηλεφωνίας ανέρχεται σε ποσοστό 87%, που αντιστοιχεί περίπου σε 3.220.000 νοικοκυριά. Το 82,3% των νοικοκυριών χρησιμοποιεί αποκλειστικά τον ΟΤΕ και το 17,7% χρησιμοποιεί και ή μόνο εναλλακτικούς παρόχους. Ο σημαντικότερος παράγοντας επιλογής παρόχου είναι οι χαμηλές χρεώσεις, σε ποσοστό 82,3%, ενώ 31,5% επιλέγουν πάροχο σύμφωνα με την ποιότητα των συνδιαλέξεων.

Τα λιανικά έσοδα της σταθερής τηλεφωνίας κυμάνθηκαν το 2006 λίγο πάνω από 1 δις.€. Στα έσοδα αυτά περιλαμβάνονται τόσο τα έσοδα από σταθερές πηγές (πάγια τέλη, τέλη σύνδεσης, κ.α.) όσο και από την κίνηση (αστικές, υπεραστικές, διεθνείς κλήσεις και κλήσεις προς κινητά). Ενώ λοιπόν, τα έσοδα από τα πάγια των συνδέσεων PSTN και ISDN αυξάνονται, τα έσοδα από τις τηλεφωνικές κλήσεις μειώνονται εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού που επικρατεί στην αγορά.

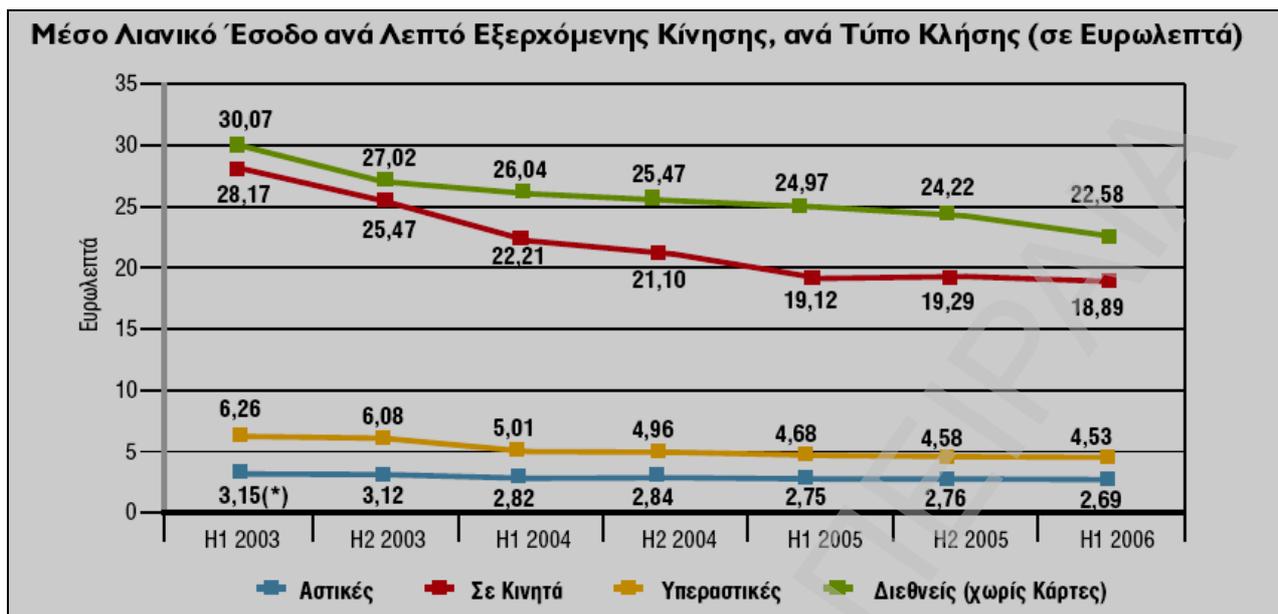
Πίνακας 3-1: Λιανικά έσοδα σταθερής τηλεφωνίας (σε εκατ.€)

	2003		2004		2005		2006
	1 ^ο εξ	2 ^ο εξ	1 ^ο εξ	2 ^ο εξ	1 ^ο εξ	2 ^ο εξ	1 ^ο εξ
Σύνδεση, πάγια τέλη και πρόσθετες διευκολύνσεις	358	378	390	401	420	432	443
Κίνηση (εκτός dial-up κίνηση)	721	692	655	623	593	570	566
Σύνολο	1.079	1.071	1.045	1.023	1.013	1.002	1.009

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Η μείωση των εσόδων αυτών, και πιο συγκεκριμένα του μέσου λιανικού εσόδου ανά λεπτό κλήσης απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

² Δελτίο τύπου ΕΕΤΤ, «Έρευνα καταναλωτών: Η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα», 6.10.2005. Τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιεύτηκαν στην ιστοσελίδα της ΕΕΤΤ (www.eett.gr)

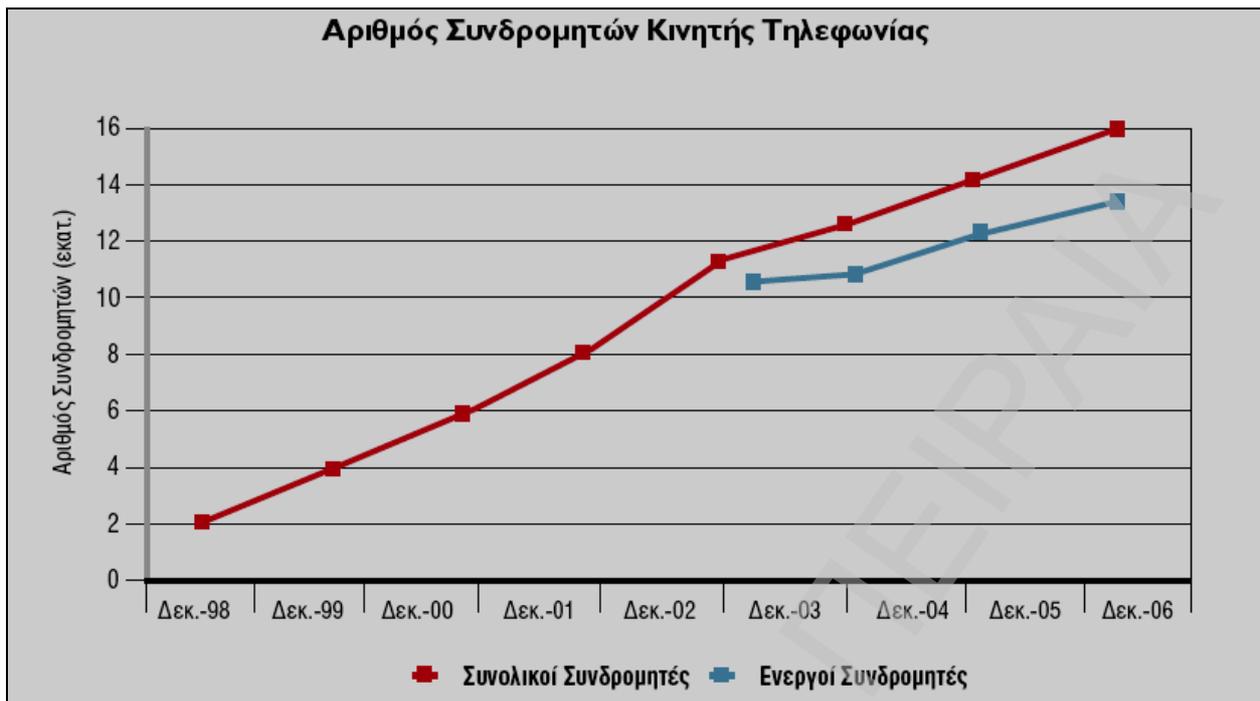
Διάγραμμα 3-7: Μέσο λιανικό έσοδο ανά λεπτό εξερχόμενης κλήσης, ανά τύπο κλήσης

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

3.2) Η αγορά της κινητής τηλεφωνίας

Η εικόνα της κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζεται ιδιαίτερα θετική. Η ποιότητα της εξυπηρέτησης των συνδρομητών, ο υγιής ανταγωνισμός και η ελκυστική τιμολογιακή πολιτική που ακολουθούν οι εταιρείες προς όφελος των καταναλωτών, έχουν ως αποτέλεσμα η κινητή τηλεφωνία να αποτελεί τη βασική επιλογή για πολλούς καταναλωτές.

Η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζεται υψηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε. Ειδικότερα, στην Ελλάδα το ποσοστό διείσδυσης στον πληθυσμό της χώρας είναι 99,81%, ποσοστό αυξανόμενο κατά 10,5% σε σχέση με το 2005, που κυμαινόταν στο 89,3%.

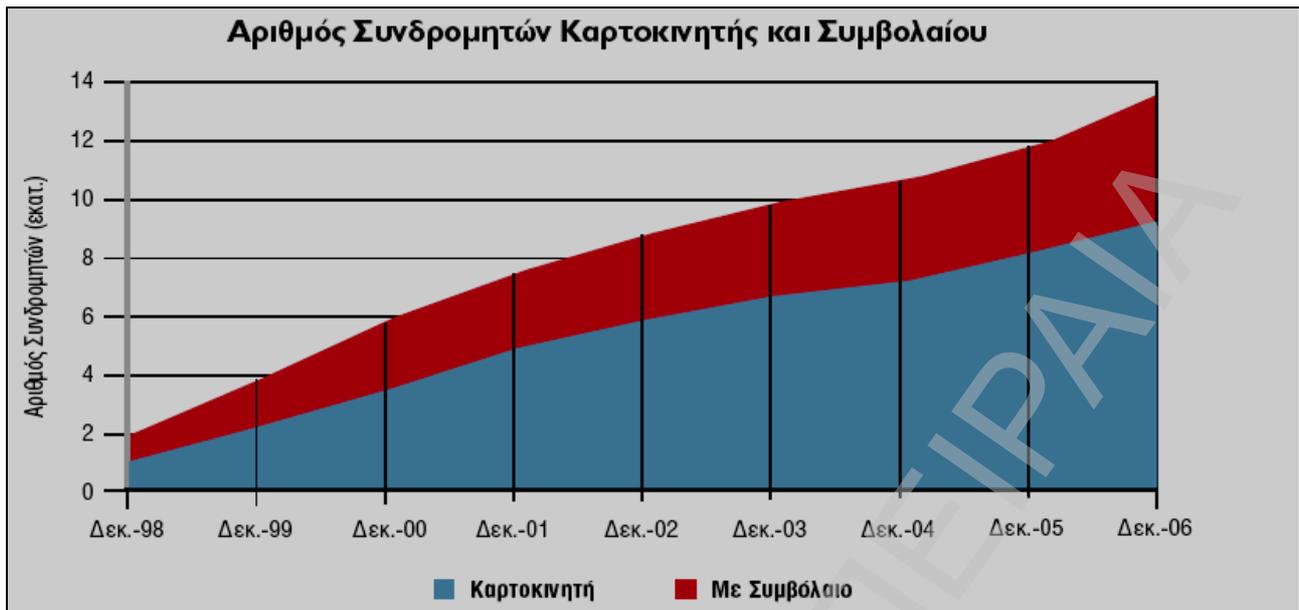

Διάγραμμα 3-8: Η εξέλιξη του αριθμού των συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Ο συνολικός αριθμός των συνδρομητών το 2006 ήταν 13.875.000, από τους οποίους οι ενεργοί συνδρομητές ήταν 11.098.000, παρουσιάζοντας αύξηση 7,6% σε σχέση με το 2005. Ο αριθμός των ενεργών συνδρομητών αντιστοιχεί σε 99,77% διείσδυση στον πληθυσμό.

Η εξέλιξη του συνολικού αριθμού συνδρομητών που χρησιμοποιούν καρτοκινητή έναντι του συμβολαίου παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα. Για το 2006 το ποσοστό των συνδρομητών αυτών ήταν 69%, παρουσιάζοντας αύξηση 3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το ποσοστό των ενεργών συνδρομητών καρτοκινητής έφτασε στο 61,5%, σε σχέση με 60% που ήταν το 2005.

Διάγραμμα 3-9: Η εξέλιξη του αριθμού των συνδρομητών συμβολαίου και καρτοκινητής τηλεφωνίας

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

Από το 2004 και έπειτα παρέχονται εμπορικά στους Έλληνες καταναλωτές υπηρεσίες τρίτης γενιάς (3G) από παρόχους που έχουν την άδεια για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών, μέσω των δικτύων τρίτης γενιάς (3G), Cosmote, TIM³, Vodafone. Ένα βασικό εμπόδιο που παρουσιάζεται στην αγορά της κινητής τηλεφωνίας είναι τα υψηλά τέλη τερματισμού σε κινητά δίκτυα, γεγονός που έχει αντίκτυπο τόσο στον τελικό καταναλωτή όσο και στον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου πρωταρχικός στόχος της EETT αποτελεί η μείωση των τελών τερματισμού στα κινητά δίκτυα. Η μείωση των τελών αυτών κατά 15% την 1^η Οκτωβρίου 2004 αποτέλεσε σημαντικό βήμα.⁴

Η αγορά της κινητής τηλεφωνίας βρίσκεται στο στάδιο της ωρίμανσης. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην αγορά αυτή δίνουν περισσότερη έμφαση στην ποιότητα και στην ποικιλία των υπηρεσιών που προσφέρουν. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στους καταναλωτές να χρησιμοποιούν τεχνολογικά εξελιγμένες υπηρεσίες, όπως τα κινητά τρίτης γενιάς (3G). Οι καταναλωτές είναι αρκετά δεκτικοί και εξοικειώνονται σχετικά γρήγορα με τα νέα

³ Η εταιρεία TIM, όπως αναγράφεται παρακάτω στη σελίδα 138, από το 2007 ονομάζεται Wind. Ωστόσο στην εργασία θα παρουσιάζεται με το όνομα TIM καθώς όλα τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται αντλήθηκαν τη περίοδο που η εταιρεία ονομαζόταν ακόμα TIM.

⁴ EETT «Η ελληνική αγορά τηλεπικοινωνιών», Μάρτιος 2005

τεχνολογικά επιτεύγματα τόσο σε επίπεδο υπηρεσιών όσο και σε επίπεδο συσκευών.

Σύμφωνα με την έρευνα της ΕΕΤΤ οι σημαντικότεροι παράγοντες επιλογής εταιρείας κινητής τηλεφωνίας είναι οι χαμηλές χρεώσεις κλήσεων, η κάλυψη δικτύου και οι χαμηλές χρεώσεις γραπτών μηνυμάτων (sms). Όσον αφορά στις χρήσεις του κινητού τηλεφώνου, το 68% των νοικοκυριών πραγματοποιούν φωνητικές κλήσεις και 32% στέλνουν γραπτά μηνύματα. Σε ό,τι αφορά την κινητικότητα των πελατών των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, ένας στους δέκα δηλώνει ότι έχει αλλάξει πάροχο το τελευταίο έτος ενώ δύο στους τρεις γνωρίζουν για τη δυνατότητα που έχουν να κρατήσουν τον αριθμό κλήσης τους ακόμα και αν αλλάξουν εταιρεία.

Το έξοδο για κάθε χρήστη κινητής τηλεφωνίας περιλαμβάνει σε ετήσια βάση το σταθερό έξοδο, το οποίο αφορά πάγιο τέλος και τυχόν τέλος εγκατάστασης νέας σύνδεσης και το μεταβλητό έξοδο, που δεν είναι άλλο από το έξοδο χρήσης. Ειδικότερα τα έξοδα χρήσης αναφέρονται σε 65 εξερχόμενες κλήσεις (21% σε αστικές κλήσεις, 72% σε κλήσεις προς κινητά τηλέφωνα 7% σε κλήσεις προς φωνητικούς τηλεφωνητές) 50 εξερχόμενα γραπτά κείμενα (sms). Το 47% των κλήσεων γενικά πραγματοποιείται σε ώρες αιχμής, το 30% τις υπόλοιπες ώρες της ημέρας και το 23% κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου.⁵

Οι πωλήσεις του κλάδου αυξήθηκαν το 2004 κατά 14% σε σχέση με το 2003. Η Vodafone παρουσίασε τις μεγαλύτερες πωλήσεις ύψους 1.683 εκατ.€ και ακολουθούν κατά σειρά η Cosmote, η Tim και η Q-Telecom. Όσον αφορά στην κερδοφορία του κλάδου, σημειώθηκε αύξηση κατά 17% συγκριτικά με το 2003, με την Vodafone να αυξάνει τα κέρδη της κατά 23,2%, παρουσιάζοντας την υψηλότερη κερδοφορία. Σχετικά με τα περιθώρια κέρδους, η Cosmote βρίσκεται σε καλύτερη θέση από τους υπόλοιπους. Η δανειακή επιβάρυνση της Cosmote μειώθηκε από 0,27 το 2003 σε 0,02 το 2004, και ακολουθούν η Vodafone και η Tim. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες.

⁵ Έκθεση πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006, «Επισκόπηση αγορών», σελ. 32

Πίνακας 3-2: Πωλήσεις και κέρδη προ φόρων κινητής τηλεφωνίας

Επωνυμία	Πωλήσεις (χιλ.€)		Δ%	Κέρδη προ φόρων (χιλ.€)		Δ%
	2004	2003		2004	2003	
Cosmote	1.470	1.254	17,3%	431,4	360	19,8%
Vodafone	1.683	1.474	14,2%	435,6	354	23,1%
Tim	836	804	4%	104,5	135	-22,6%
Q-Telecom	106	60	76%	1,1	-15	107,3%
Σύνολο	4.095	3.591	14%	973	834	17%

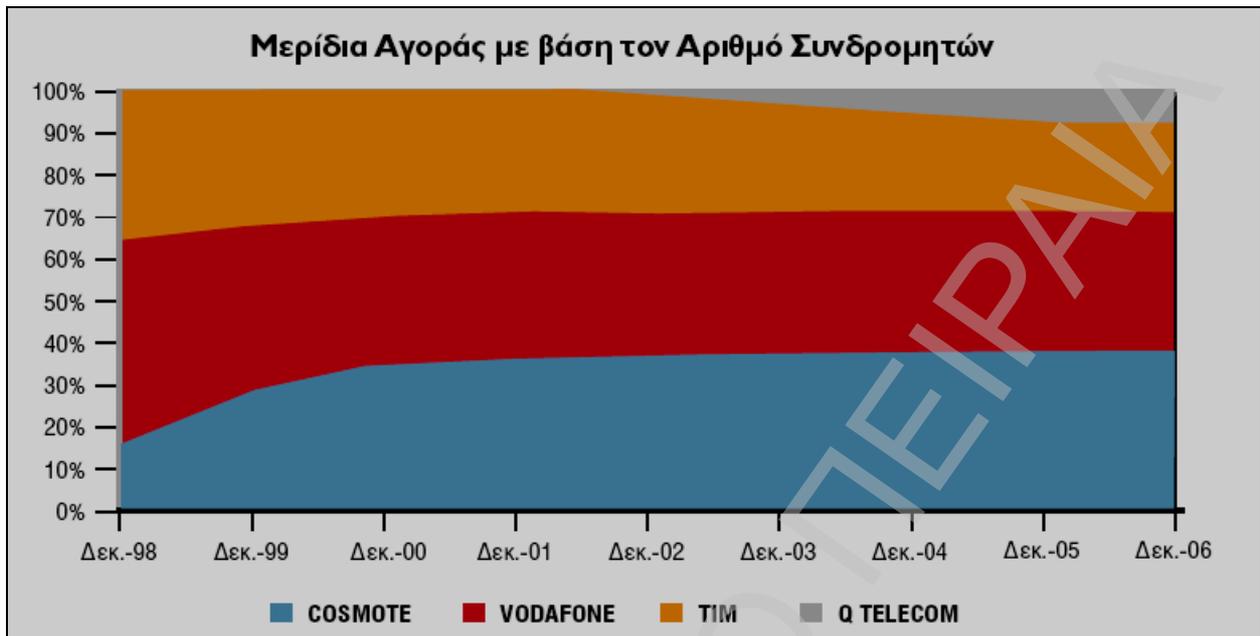
Πηγή: Περιοδικό «Χρήμα», Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα: «Τηλεπικοινωνίες: ενόψει ραγδαίων αλλαγών», Τεύχος 314, Οκτώβριος 2005

Πίνακας 3-3: Βασικοί αριθμοδείκτες εταιρειών

	Cosmote	Vodafone	Tim	Q-Telecom
Μικτό περιθώριο	55,5%	49,4%	46,2%	-
Λειτουργικό περιθώριο	29,9%	26,6%	13,8%	14,6%
Καθαρό περιθώριο	29,3%	25,9%	12,5%	1%
Ίδια κεφάλαια / παθητικό	0,24	0,59	0,45	-
Δανειακή επιβάρυνση	0,02	0,02	0,21	0,09
Γενική ρευστότητα	0,22	0,9	0,66	0,88

Πηγή: Περιοδικό «Χρήμα», Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα: «Τηλεπικοινωνίες: ενόψει ραγδαίων αλλαγών», Τεύχος 314, Οκτώβριος 2005

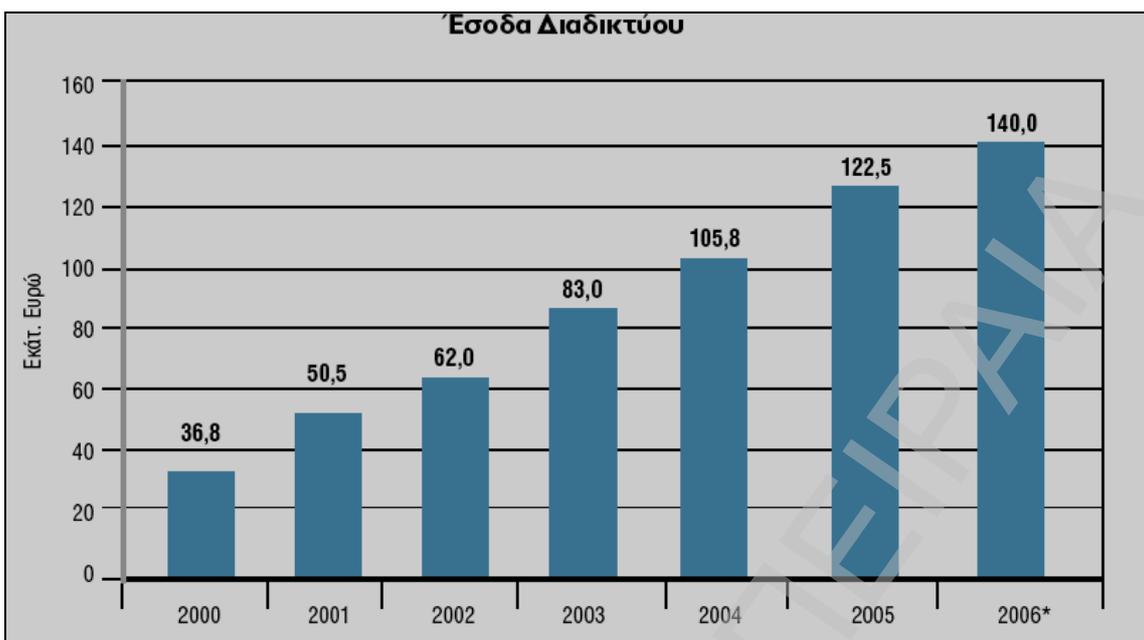
Η κατανομή του συνολικού αριθμού συνδρομητών ανά εταιρεία κινητής τηλεφωνίας απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 3-10: Μερίδια αγοράς με βάση των αριθμό συνδρομητών
 Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

3.3) Το Διαδίκτυο

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέγονται από αδειοδοτημένους παρόχους, η αγορά του Διαδικτύου αναπτύσσεται συνεχώς. Τα συνολικά έσοδα των αδειοδοτημένων παρόχων από υπηρεσίες διαδικτύου το 2006 εκτιμάται ότι πλησίασαν τα 140 εκατ.€, αυξήθηκαν δηλαδή κατά 14% σε σχέση με το 2005.

Διάγραμμα 3-11: Έσοδα από παροχή υπηρεσιών Διαδικτύου

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

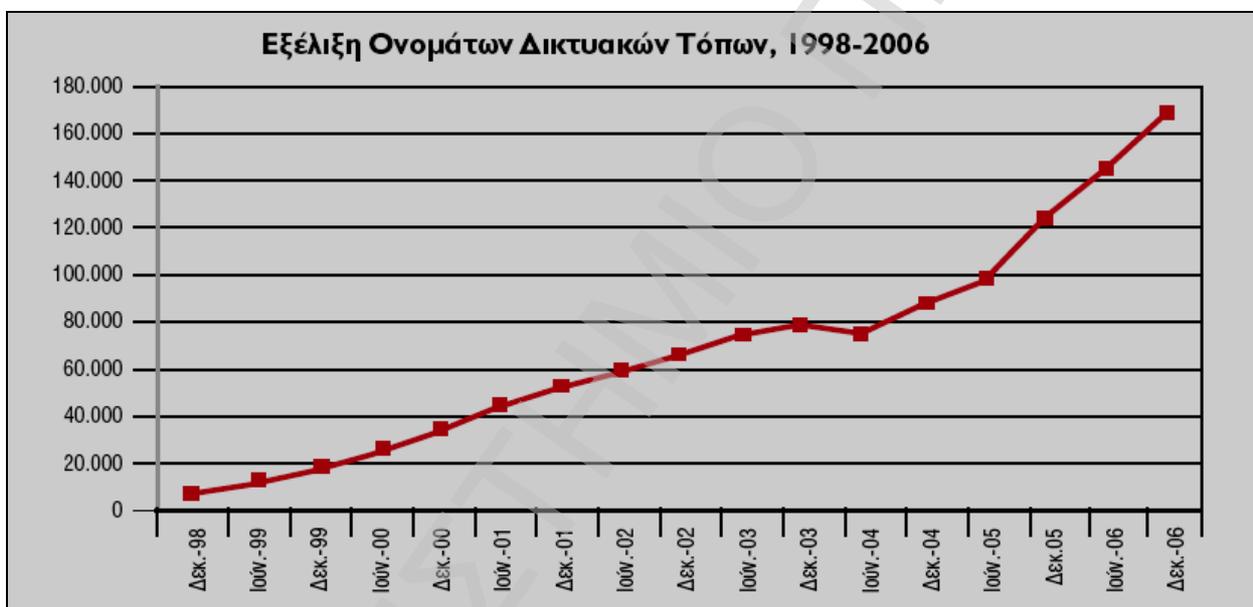

Διάγραμμα 3-12: Συνδρομητές Διαδικτύου

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

Αντίθετα, ο αριθμός των συνδρομητών παρουσίασε μικρή αύξηση (4%) φτάνοντας το 2006 τους 918.000. Η δυσανάλογη αύξηση των εσόδων σε σχέση με αυτή των συνδρομητών οφείλεται στο γεγονός ότι η αύξηση των συνδρομητών αποδίδει υψηλότερο έσοδο ανά συνδρομητή στους παρόχους υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο.

Τον Απρίλιο 2004 εφαρμόστηκε ο νέος τρόπος χορήγησης ονομάτων δικτυακών τόπων με κατάληξη «.gr» σύμφωνα με το νέο Κανονισμό⁶ της ΕΕΤΤ. Η νέα διαδικασία εκχώρησης «ονομάτων χώρων» είναι πιο γρήγορη και ευέλικτη, οι προθεσμίες πιο σύντομες και απαιτούνται λιγότερα έγγραφα, η μεταβίβαση των οποίων γίνεται ηλεκτρονικά. Ως αποτέλεσμα της νέας διαδικασίας ο αριθμός των «ονομάτων χώρων» με κατάληξη .gr, συμπεριλαμβανομένων και των υπο-τόπων (com.gr, net.gr, edu.gr, gov.gr) αυξήθηκε το 2006, φθάνοντας στα 180.000 ονόματα. Το παρακάτω διάγραμμα απεικονίζει τον αριθμό των καταχωρημένων ονομάτων από το 1998 έως το 2006.

Διάγραμμα 3-13: Καταχωρημένα ονόματα δικτυακών τόπων με κατάληξη (.gr) στο τέλος κάθε έτους

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Στην έρευνα της ΕΕΤΤ σχετικά με την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα, παρατηρήθηκε ότι η διείσδυση του διαδικτύου στα νοικοκυριά ανέρχεται περίπου στο 16%. Για το 25,2% των χρηστών του διαδικτύου η μέση εβδομαδιαία χρήση από το σπίτι είναι 1-2 ώρες. Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά που παίζουν βασικό ρόλο κατά τη

⁶ Απόφαση ΕΕΤΤ «Κανονισμός διαχείρισης και εκχώρησης ονομάτων χώρου με κατάληξη .gr», ΑΠ 268/73/2002, ΦΕΚ 1617/Β/31.12.2004, όπως τροποποιήθηκε με την Απόφαση ΕΕΤΤ 310/16/2004, ΦΕΚ 559/Β/02.4.2004

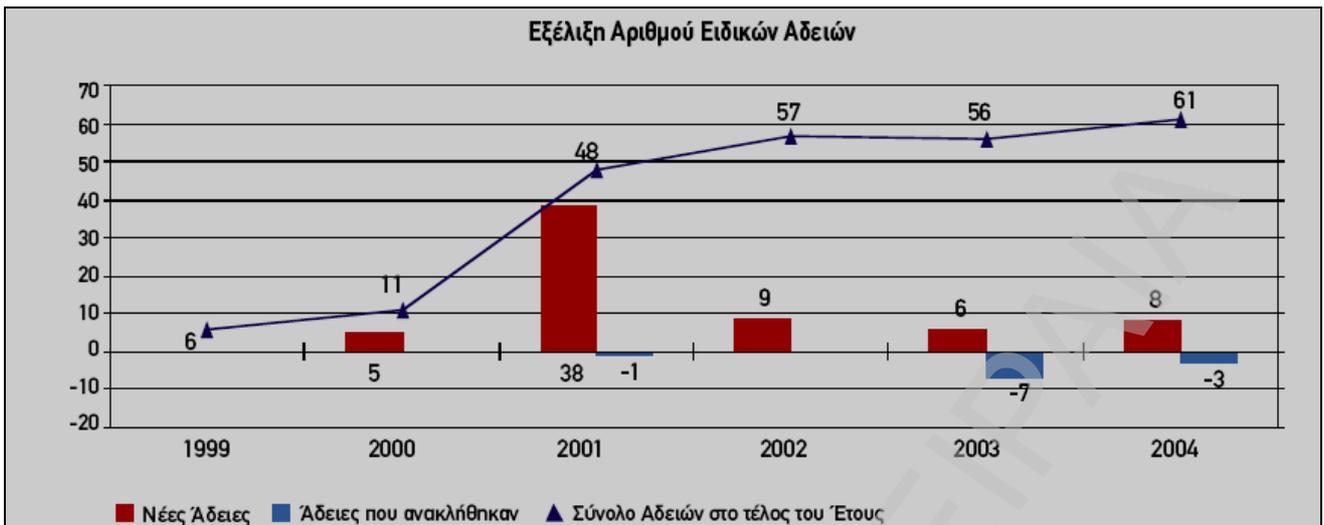
σύνδεση των χρηστών με το internet είναι οι χαμηλές χρεώσεις, η ποιότητα και αξιοπιστία των υπηρεσιών καθώς και η ταχύτητα πρόσβασης.

3.4) Αδειοδότηση

Όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, μία από τις αρμοδιότητες της ΕΕΤΤ είναι η χορήγηση γενικών και ειδικών αδειών για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Η ειδική άδεια απαιτείται για την εγκατάσταση τηλεπικοινωνιακών δικτύων μέσω δημόσιων χώρων και για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών χρησιμοποιώντας σπάνιους πόρους (αριθμούς ή συχνότητες). Η γενική άδεια χορηγείται για την άσκηση κάθε τηλεπικοινωνιακής δραστηριότητας που δεν περιλαμβάνεται στο πλαίσιο των ειδικών αδειών. Μετά τον Ιούνιο του 2006 εφαρμόστηκε ο νέος Κανονισμός Γενικών Αδειών⁷, ο οποίος εναρμονίζει πλήρως τη διαδικασία αδειοδότησης των Παρόχων δικτύων ή/και ηλεκτρονικών υπηρεσιών στην Ελλάδα με το υφιστάμενο Ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Από το 2000 έως το 2004 δόθηκαν συνολικά 61 ειδικές άδειες και 266 γενικές άδειες. Μετά το 2001, όπου δόθηκαν οι περισσότερες ειδικές άδειες, κάθε χρόνο χορηγούνται νέες σε ποσοστό 10% με 20% των υπαρχόντων ειδικών αδειών. Η εξέλιξη του αριθμού των αδειών απεικονίζεται στα παρακάτω διαγράμματα. Ο πίνακας περιλαμβάνει τις κύριες δραστηριότητες της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τον αντίστοιχο αριθμό παρόχων που δραστηριοποιούνται σε αυτές έως το τέλος του 2006.

⁷ Απόφαση ΕΕΤΤ 390/3/2006 «Κανονισμός Γενικών Αδειών», ΦΕΚ 748/Β/2006

Διάγραμμα 3-14: Εξέλιξη αριθμού ειδικών αδειών

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004

Διάγραμμα 3-15: Εξέλιξη αριθμού γενικών αδειών

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004

Πίνακας 3-4: Αριθμός παρόχων ανά δραστηριότητα (31.12.2006)

Δραστηριότητα	Αριθμός παρόχων
Φωνητική τηλεφωνία και ανάπτυξη σταθερού δικτύου	103
Φωνητική τηλεφωνία	102
Ανάπτυξη σταθερού δικτύου	38
Δορυφορικά	12
Κινητή τηλεφωνία 2 ^{ης} γενιάς	5
Κινητή τηλεφωνία 3 ^{ης} γενιάς	4
TETRA (σύστημα ασύρματης τηλεφωνίας)	1
W-LAN (ασύρματα τοπικά δίκτυα)	38

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

3.5) Διασύνδεση

Η εξασφάλιση της δυνατότητας διασύνδεσης των τηλεπικοινωνιακών δικτύων αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και την ομαλή λειτουργία του τηλεπικοινωνιακού τομέα, δεδομένου ότι επιτρέπει την επικοινωνία ανάμεσα σε χρήστες διαφορετικών δικτύων καθώς και την πρόσβαση των χρηστών ενός δικτύου σε υπηρεσίες που παρέχονται σε άλλα δίκτυα.

Στον τομέα των σταθερών κλήσεων, τόσο η συλλογή κλήσεων από το δίκτυο του ΟΤΕ, όσο και ο τερματισμός κλήσεων σε αυτό παρουσιάζουν αύξηση. Συγκεκριμένα, η συλλογή κλήσεων ανήλθε στα 6,8 δις λεπτά (αύξηση 5,7% σε σχέση με το 2005) και ο τερματισμός κλήσεων παρουσίασε αύξηση 5,5%. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην αγορά της σταθερής τηλεφωνίας. Τα τέλη διασύνδεσης επηρεάζουν σημαντικά την ανάπτυξη της αγοράς. Σύμφωνα με την 12^η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα τέλη διασύνδεσης τον Οκτώβριο του 2006 στην

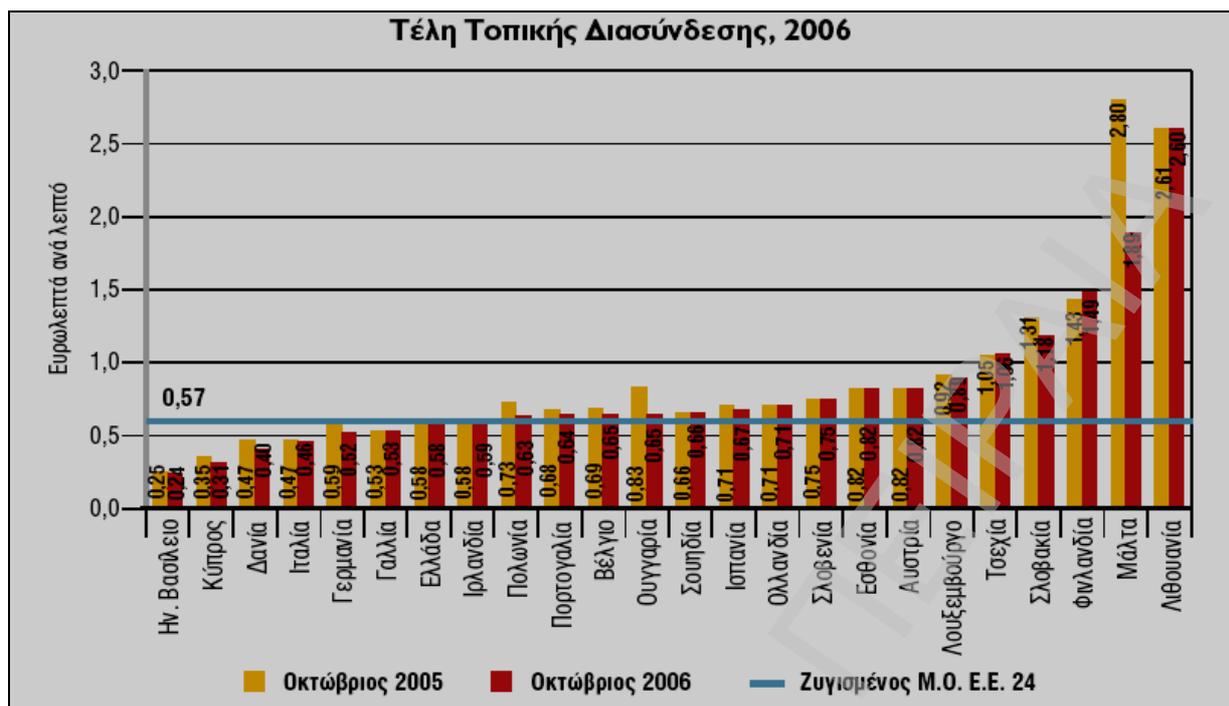
Ελλάδα ήταν χαμηλότερα από τους μέσους όρους της Ε.Ε.⁸Τούτο προκύπτει και από τα παρακάτω διαγράμματα.

Διάγραμμα 3-16: Κίνηση διασύνδεσης εναλλακτικών παρόχων μέσω ΟΤΕ

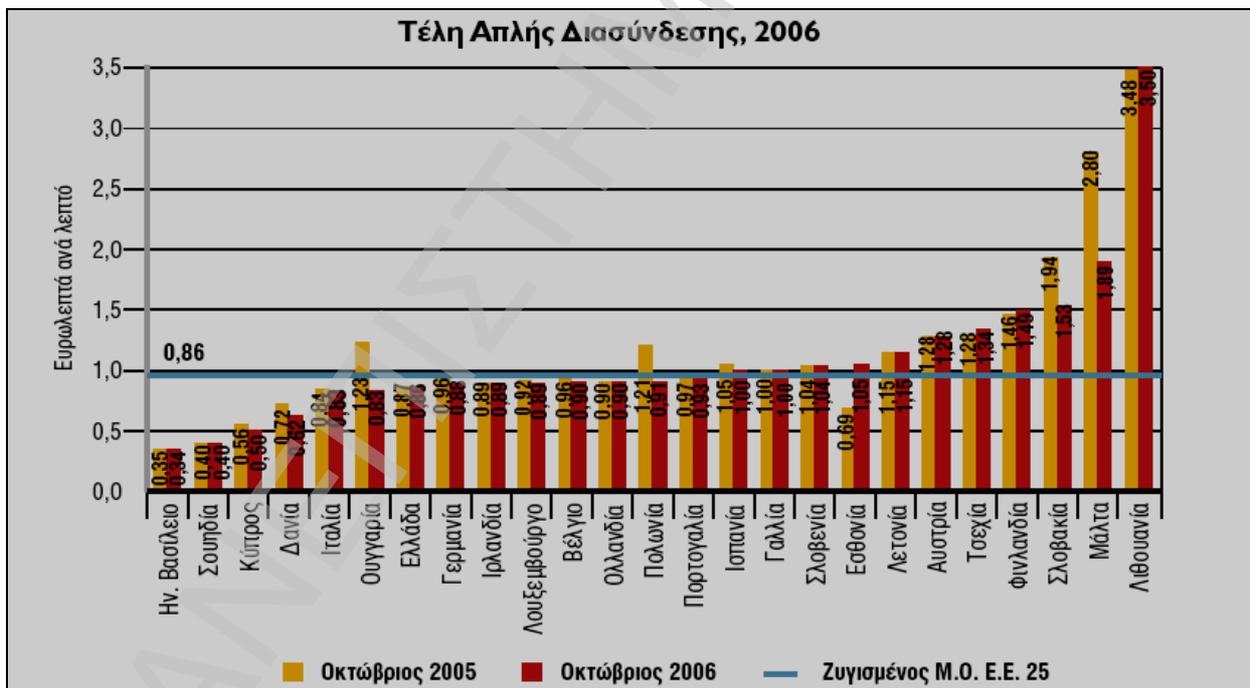
Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

⁸ Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004, «Επισκόπηση αγορών»

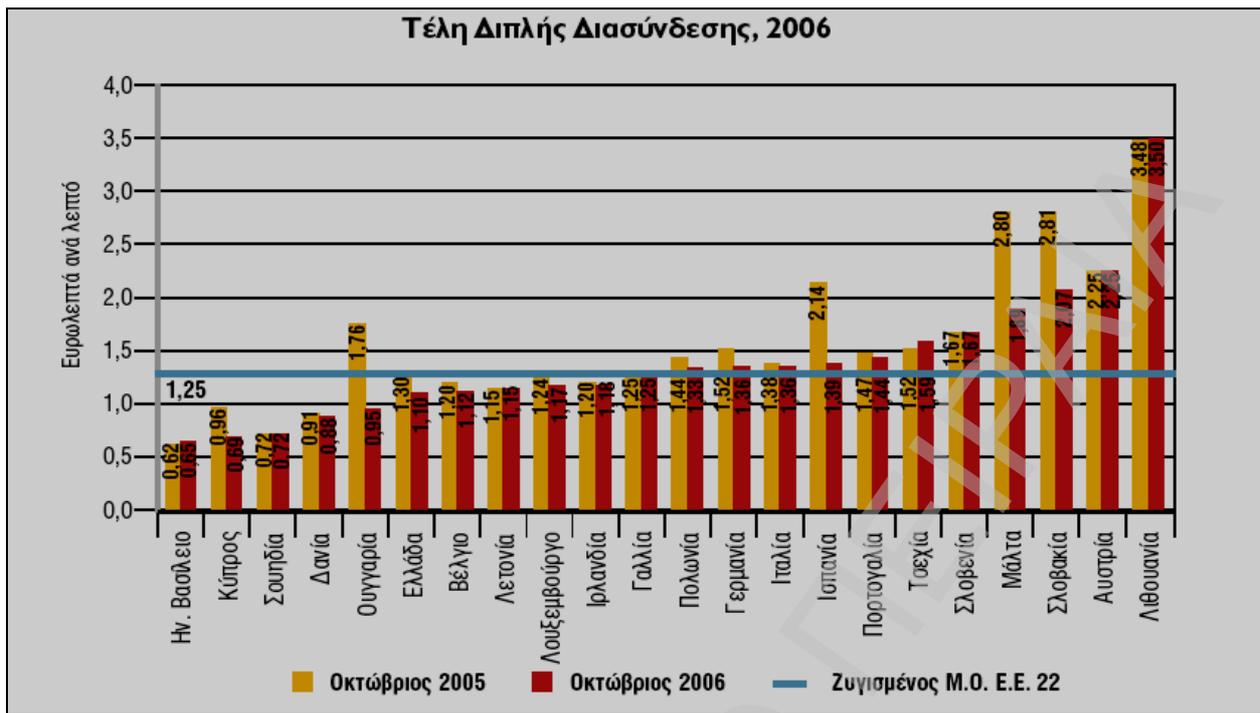
Διάγραμμα 3-17: Τέλη τοπικής διασύνδεσης 2006

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 3-18: Τέλη απλής διασύνδεσης 2006

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 3-19: Τέλη διπλής διασύνδεσης 2006

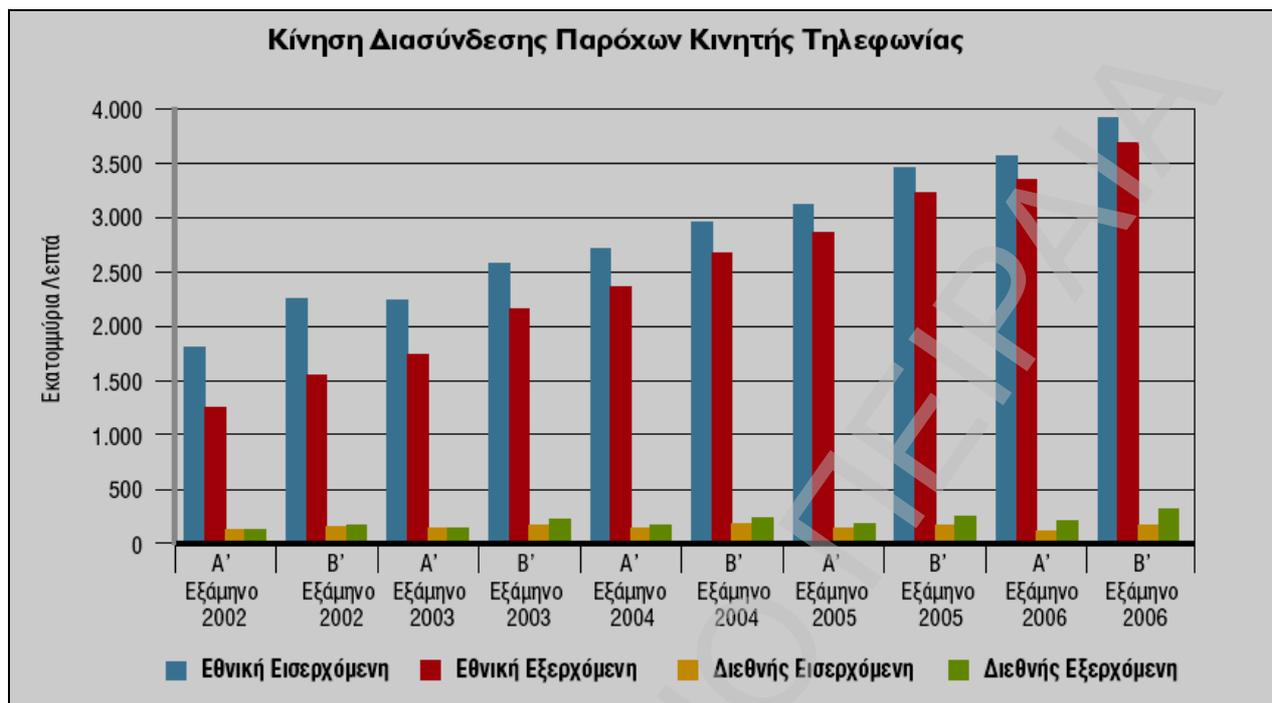
Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Η Ελλάδα αποτελεί ένα από τα οικονομικότερα κράτη μέλη δεδομένου ότι για την τοπική και απλή διασύνδεση βρίσκεται στην 7^η και 6^η θέση αντίστοιχα.

Στον τομέα των κινητών κλήσεων η κίνηση της διασύνδεσης παρουσίασε σημαντική αύξηση το 2006. Η ΕΕΤΤ, τα τελευταία χρόνια έχει παρέμβει, στα πλαίσια της υφιστάμενης ελληνικής νομοθεσίας, για τα τέλη τερματισμού κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, τα οποία παραμένουν υψηλά στην Ελλάδα, συγκρινόμενα με τα τέλη των άλλων κρατών μελών της ΕΕ. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εθνική και διεθνής κίνηση διασύνδεσης (εισερχόμενη και εξερχόμενη) για τις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας. Η εθνική εισερχόμενη κίνηση είναι η κίνηση που εισέρχεται στο δίκτυο κάθε εταιρείας, προερχόμενη από τα δίκτυα των λοιπών εγχώριων εταιρειών κινητής και σταθερής τηλεφωνίας (ΟΤΕ και εναλλακτικοί πάροχοι). Η εξερχόμενη κίνηση, αντίστοιχα, αποτελεί την κίνηση από το δίκτυο κάθε εταιρείας κινητής τηλεφωνίας προς τις υπόλοιπους παρόχους κινητής και σταθερής τηλεφωνίας. Η διεθνής κίνηση διασύνδεσης προέρχεται από ή προορίζεται προς παρόχους του εξωτερικού.

Η διεθνής εξερχόμενη κίνηση σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση (20%) σε σχέση με το 2005 και μετά ακολουθούν η εθνική εξερχόμενη και

εισερχόμενη κίνηση, οι οποίες παρουσίασαν αύξηση κατά 16% και 14% αντίστοιχα. Αντίθετα, η διεθνής εισερχόμενη παρουσίασε πτώση κατά 10%.

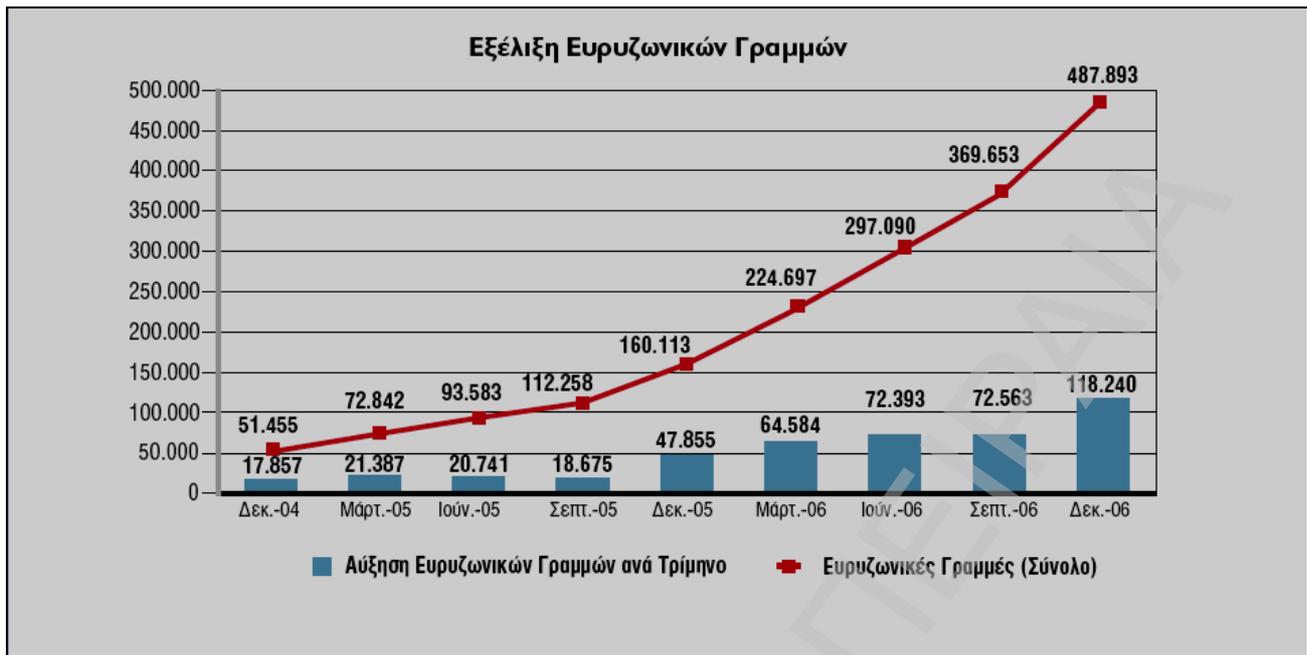
Διάγραμμα 3-20: Ετήσια Κίνηση διασύνδεσης παρόχων κινητής τηλεφωνίας

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

3.6) Ευρυζωνικές υπηρεσίες

Η Ελλάδα παρουσίασε το 2006 τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σε αριθμό ευρυζωνικών γραμμών, οι οποίες έφτασαν τις 500.000 στο τέλος του 2006 έναντι 160.000 γραμμών στο τέλος του 2005. Παρόλα αυτά η διεύρυνση της ευρυζωνικότητας στην Ελλάδα παρουσιάζει υστέρηση σε σύγκριση με τα λοιπά κράτη-μέλη της Ευρώπης των "15", όπου η ευρυζωνική διεύρυνση στο 15,7% , έναντι ποσοστού 4,4% στην Ελλάδα. Η ΕΕΤΤ παρακολουθεί στενά τη διεύρυνση της ευρυζωνικότητας στην Ελλάδα και έχει ήδη κάνει σημαντικά βήματα και παρεμβάσεις κανονιστικού και ελεγκτικού χαρακτήρα.⁹

⁹ ΕΕΤΤ «Η ελληνική αγορά τηλεπικοινωνιών», Μάρτιος 2005

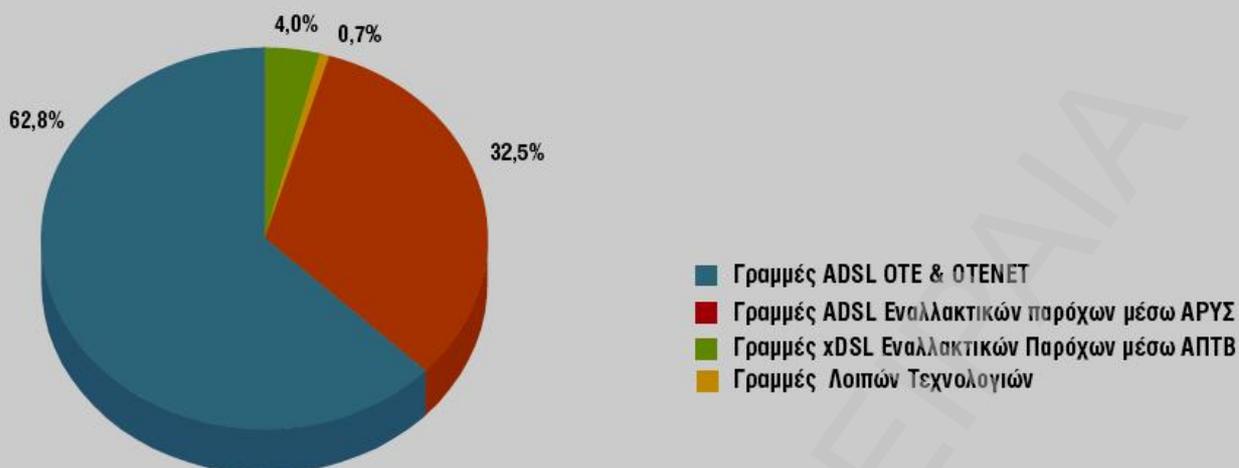

Διάγραμμα 3-21: Εξέλιξη αριθμού ευρυζωνικών γραμμών στην Ελλάδα

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

Η πρόσβαση ADSL αποτελεί την επικρατέστερη μέθοδο παροχής ευρυζωνικής πρόσβασης σε δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με ποσοστό 99%. Αναλυτικότερα, το 95% των ευρυζωνικών γραμμών είναι τεχνολογία ADSL, που παρέχεται είτε μέσω του ΟΤΕ είτε μέσω γραμμών ΑΡΥΣ (Ασύμμετρος Ρυθμός Σύνδεσης), ενώ το 4% είναι τεχνολογίας DSL μέσω Αδεσμοποίητης Πρόσβασης Τοπικού Βρόχου. Στο τέλος του 2006 οι γραμμές ADSL έφτασαν τις 465.000. Το μεγαλύτερο μερίδιο των γραμμών αυτών ανήκει στον ΟΤΕ σε συνεργασία με την ΟΤΕNET και ανέρχεται σε ποσοστό 65,9% έναντι ποσοστού 73,2% το 2005, γεγονός που υποδηλώνει αύξηση του μεριδίου των εναλλακτικών παρόχων

Κατανομή Ευρυζωνικών Γραμμών ανά Τεχνολογία, Δεκέμβριος 2006

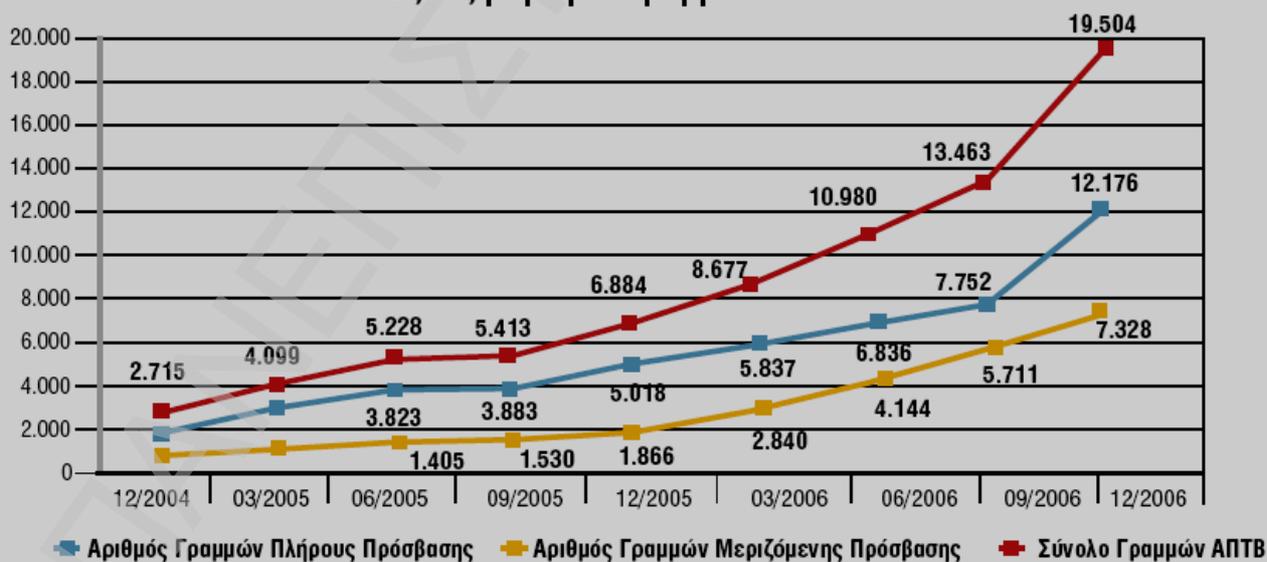

Διάγραμμα 3-22: Κατανομή ευρυζωνικών γραμμών στην Ελλάδα

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Η Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο αναπτύχθηκε σε αριθμό γραμμών, και συγκεκριμένα στο τέλος του 2006 ο αριθμός γραμμών ανήλθε στις 19.500 έναντι 7.000 που υπήρχαν στο τέλος του 2005. Η εξέλιξη αυτή δείχνει το αυξημένο ενδιαφέρον των εναλλακτικών παρόχων τόσο για την Πλήρη Αδεσμοποίηση όσο και για την Μεριζόμενη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο του ΟΤΕ.

Εξέλιξη Αριθμού Γραμμών ΑΠΤΒ

Διάγραμμα 3-23: Εξέλιξη αριθμού γραμμών αδεσμοποίητης πρόσβασης τοπικού βρόχου

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης που παρατηρείται στις συνδέσεις ADSL και στις γραμμές Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο αποτελεί θετικό στοιχείο και δείχνει το έντονο ενδιαφέρον της αγοράς. Ωστόσο, απαιτείται να γίνουν ορισμένες σημαντικές παρεμβάσεις προκειμένου η Ελλάδα να προσεγγίσει το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συνοψίζοντας, σημειώνεται ότι η εγχώρια τηλεπικοινωνιακή αγορά βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο. Η σταθερή τηλεφωνία παρουσιάζει σημάδια κορεσμού, γεγονός που αποδεικνύεται από τη σχεδόν στάσιμη πελατεία και τον έντονο ανταγωνισμό από την κινητή τηλεφωνία, που μειώνει τις τιμές με αποτέλεσμα να μειώνονται τα περιθώρια κέρδους για τις εταιρείες του κλάδου. Το υψηλό επενδυτικό κόστος και το μικρό σχετικά μέγεθος της αγοράς αποτελούν σημαντικά εμπόδια τόσο για τις νεοεισερχόμενες όσο και για τις ήδη υπάρχουσες εταιρείες.

Η κινητή τηλεφωνία βρίσκεται στο στάδιο της ωρίμανσης. Η τρίτη γενιά κινητών (3G) αποτελεί επανάσταση στο χώρο των κινητών, καθώς αλλάζει τα δεδομένα αφού δημιουργούνται νέες συσκευές, οι οποίες προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες (αποστολή και λήψη βίντεο, συνομιλία μέσω βίντεο, μουσική με υψηλής ποιότητας ήχο, τρισδιάστατα παιχνίδια, κλπ) σε σχέση με τις υπάρχουσες. Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας, προκειμένου να γίνουν ανταγωνιστικές, στοχεύουν περισσότερο στη χρήση των κινητών και στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και λιγότερο στον αριθμό των συνδρομητών.

Κρίσιμος παράγοντας για την μελλοντική πορεία των εταιρειών γενικότερα αποτελεί η ικανότητά τους να λειτουργούν αποτελεσματικά και να μειώνουν το κόστος τους. Επιπλέον, πολλές εταιρείες ευνοούνται από επιχειρηματικές και στρατηγικές κινήσεις, όπως εξαγορές και συγχωνεύσεις, που δημιουργούν καλύτερες συνθήκες για την αύξηση της πελατείας τους. Η πρόσβαση σε πελάτες, η διακίνηση δεδομένων χωρίς χωρικούς περιορισμούς και η παροχή υπηρεσιών πραγματικής αξίας που να ανταποκρίνονται στη

ζήτηση αποτελούν βασικούς παράγοντες που δημιουργούν «προστιθέμενη αξία» στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών¹⁰.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

¹⁰ Μπουλούκος Π., Ζώτος Γερ., «Οι τηλεπικοινωνίες στην εποχή της απελευθέρωσης», Περιοδικό «Οικονομικός ταχυδρόμος», 30-11-2002, σελ.48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ενίσχυση του ανταγωνισμού

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια η κατάσταση που επικρατούσε στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ήταν ένας συνδυασμός από τις μέχρι τότε διαθέσιμες τεχνολογίες, τις κυβερνητικές πολιτικές και κάποιες σταθερές επιχειρηματικές διαδικασίες. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, τα δίκτυα και οι υπηρεσίες ανήκαν σε μία ενιαία οντότητα, τον Εθνικό Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών, που ήταν μία μονοπωλιακή, κρατικά ιδιόκτητη εταιρεία. Το μοντέλο αυτό όμως, όπως διαπιστώσαμε, δεν υπάρχει πλέον.

Το 2001 αποτέλεσε ορόσημο για τις τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα, καθώς εκείνη τη χρονιά, όπως έχει προαναφερθεί¹¹, πραγματοποιήθηκε με επιτυχία η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς. Ένα χρόνο μετά τη δημοσίευση του Ν. 2867/2000 «σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών», το τηλεπικοινωνιακό τοπίο άλλαξε δραστικά στη χώρα μας. Νέες εταιρείες εισήλθαν στην ανοικτή πλέον αγορά και προσφέρουν παραδοσιακές αλλά και καινοτόμες υπηρεσίες, ενώ οι καταναλωτές απέκτησαν το δικαίωμα της επιλογής παρόχου. Η πλήρης κατάργηση των μονοπωλιακών χαρακτηριστικών της αγοράς των τηλεπικοινωνιών είχε άμεσα οικονομικά αποτελέσματα για τους καταναλωτές, καθώς τους έδωσε την ευκαιρία να επωφεληθούν από τη μείωση των τιμολογίων και την ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών.¹²

Με την απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών και την ταυτόχρονη μετάβαση από τα μονοπώλια στο καθεστώς ελεύθερης αγοράς, δημιουργήθηκε μία ανταγωνιστική αγορά όπου διασφαλίζονται τα δικαιώματα των νεοεισερχομένων σε αυτή. Σύμφωνα με το άρθρο 2§1 και 2 της Οδηγίας 2002/77/ΕΚ σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τα κράτη δεν χορηγούν ή διατηρούν σε ισχύ αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα για τη δημιουργία δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή για την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών

¹¹ βλ. σχετικά κεφάλαιο 2, μέρος 2^ο «το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα» και κεφάλαιο 3 «η ελληνική τηλεπικοινωνιακή αγορά»

¹² Δελτίο Τύπου ΕΕΤΤ, «Πλήρης η απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών τον 1^ο χρόνο μετά την εφαρμογή του Ν.2867. Καθοριστικό ο ρόλος της ΕΕΤΤ.», 2002

ηλεκτρονικών επικοινωνιών και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν σε κάθε επιχείρηση το δικαίωμα παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή εγκατάστασης και λειτουργίας δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η χορήγηση ιδιαίτερων προνομίων ή αποκλειστικών δικαιωμάτων και η δημιουργία μονοπωλίων θέτουν σε κίνδυνο την ακεραιότητα του ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού.¹³

Οι αυξημένες απαιτήσεις των καταναλωτών, η εκτεταμένη χρήση των υπολογιστών και ο ελεύθερος ανταγωνισμός έχουν ως αποτέλεσμα την είσοδο νέων τηλεπικοινωνιακών φορέων στην αγορά, την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών και την αγορά ολοκληρωμένων υπηρεσιών ευρέος φάσματος, όπως επίσης και την απορρόφηση της νέας τεχνολογίας. Η ζήτηση για τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες συνεπάγεται την εισροή ξένων κεφαλαίων και την αύξηση των περιθωρίων για επενδύσεις. Οι τιμές μειώνονται προς όφελος του καταναλωτή και δημιουργούνται οφέλη για την ευρύτερη οικονομία και την ανάπτυξη, που ενισχύουν ισχυρά τα εισοδήματα και την απασχόληση.

4.1) Προώθηση και διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού σε δίκτυα και υπηρεσίες

Ο τομέας των τηλεπικοινωνιών είναι εξαιρετικά δυναμικός και περιέχει περίπλοκες ρυθμίσεις. Για το λόγο αυτό ο Ν. 2867/2000 έδωσε στην ΕΕΤΤ τη δυνατότητα να ελέγχει τον ανταγωνισμό και να εισάγει νομοθετικά μέτρα που να συμβάλουν καθοριστικά στην εγκαθίδρυση συνθηκών ανταγωνισμού και στην αποφυγή κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης. Η προστασία και η διασφάλιση του ανταγωνισμού είναι κυρίως σημαντική για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, ιδιαίτερα στο περιβάλλον της σύγκλισης των τεχνολογιών. Ο ανταγωνισμός πρέπει να λειτουργεί στα πλαίσια ενός υγιούς καθεστώτος με διαδικασίες συντονισμού και ελέγχου τέτοιες που να αποφεύγονται καταστάσεις «ασυδοσίας» στην αγορά. Κρίνεται σκόπιμο λοιπόν να ληφθούν μέτρα που ενθαρρύνουν και προωθούν τον υγιή ανταγωνισμό σε θέματα όπως διασύνδεση, προεπιλογή φορέα και φορητότητα αριθμών, διαχείριση του φάσματος και αδειοδότηση.¹⁴

¹³ βλ. σχετικά κεφάλαιο 2, μέρος 1^ο «το νέο κανονιστικό πλαίσιο»

¹⁴ Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004 και «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας» Στρατηγική και δράσεις 2002, ό.π., σελ. 103-106

4.1.1) Διασύνδεση

Η εξασφάλιση της διασύνδεσης των τηλεπικοινωνιακών δικτύων αποτελεί σημαντικό παράγοντα σε μία ανταγωνιστική αγορά καθώς επιτρέπει την επικοινωνία από οποιαδήποτε άκρο ενός δικτύου με ένα άλλο άκρο ενός διαφορετικού δικτύου. Επιπλέον, η διασύνδεση των δικτύων εγγυάται την πρόσβαση των χρηστών ενός δικτύου σε υπηρεσίες που παρέχονται από άλλα δίκτυα, καθώς επίσης και το δικαίωμα κάθε νεοεισερχόμενου να διασυνδεθεί με τα υπάρχοντα δίκτυα. Η ελεύθερη πρόσβαση στα δίκτυα προσδιορίζεται με την έννοια της παροχής ανοικτού δικτύου (open network provision), η οποία εξασφαλίζει την ανοικτή πρόσβαση στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και υπηρεσίες. Τα δίκτυα πρέπει να διασυνδέονται με καθεστώς διαφάνειας και δίκαιης συμμετοχής στους σπάνιους πόρους. Επίσης, πρέπει να ορίζονται κανόνες διαπραγμάτευσης μεταξύ του κυρίαρχου παρόχου και των ανταγωνιστών του για την αποτελεσματική διασύνδεση των δικτύων τους.

Το 2001 είχαν εισαχθεί στο Υπόδειγμα Προσφοράς Διασύνδεσης (ΥΠΔ) του ΟΤΕ ειδικές διατάξεις για τη ρύθμιση των όρων παροχής υπηρεσιών, και συγκεκριμένα για την υποχρέωση του ΟΤΕ να παραδίδει, σε προβλεπόμενα από το Υπόδειγμα Προσφοράς Διασύνδεσης σημεία διασύνδεσης, κλήσεις που ξεκινούν από το δίκτυό του και προορίζονται προς αριθμούς των εναλλακτικών παρόχων. Το Υπόδειγμα αυτό του ΟΤΕ αποτελεί τη βάση για τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ αυτού και των εναλλακτικών παρόχων σταθερής τηλεφωνίας και για τη χορήγηση πρόσβασης, ώστε να αναπτυχθεί ο ανταγωνισμός στις συγκεκριμένη αγορά. Η ΕΕΤΤ, με την ελεγκτική παρέμβασή της και τη διεξαγωγή Ακροάσεων, έχει λύσει σημαντικά προβλήματα εφαρμογής του Υποδείγματος και κατά συνέπεια διασφάλισης αποτελεσματικής διασύνδεσης.¹⁵

4.1.2) Προεπιλογή φορέα και φορητότητα αριθμών

Η παροχή της φορητότητας αριθμών και η προεπιλογή φορέα αποτελούν βασικές παραμέτρους προώθησης του ανταγωνισμού στην

¹⁵ Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004, «Τομέας τηλεπικοινωνιών»

τηλεπικοινωνιακή αγορά. Από τον Ιανουάριο του 2003 ολοκληρώθηκε το θεσμικό πλαίσιο και η εφαρμογή της προεπιλογής φορέα, η οποία έγινε αμέσως αποδεκτή από τους καταναλωτές. Με την προεπιλογή φορέα δίνεται η δυνατότητα στους καταναλωτές να προεπιλέγουν τον εναλλακτικό πάροχο μέσω του οποίου θα πραγματοποιούν κλήσεις συγκεκριμένου τύπου (αστικές, υπεραστικές, διεθνείς και κλήσεις προς κινητά). Χρησιμοποιώντας την προεπιλογή φορέα, δεν είναι απαραίτητη η πληκτρολόγηση του αντίστοιχου κωδικού επιλογής φορέα.

Η ΕΕΤΤ στην προσπάθειά της να επαναπροσελκύσει και να επανακτήσει συνδρομητές, τροποποίησε το Δεκέμβριο του 2004 τον σχετικό Κανονισμό¹⁶, με αποτέλεσμα να απλοποιηθεί η διαδικασία υποβολής αιτήσεων για προεπιλογή φορέα και να παρέχεται η δυνατότητα για τηλεφωνική ή ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων. Επιπλέον, όλα τα είδη των αιτήσεων (ενεργοποίηση, κατάργηση, αλλαγή παρόχου) υποβάλλονται πλέον στον πάροχο που θέλει να προεπιλέξει ο συνδρομητής. Η υποχρέωση των παρόχων για τη σύνταξη από κοινού ενός Κώδικα Δεοντολογίας, αποτελεί σημαντικό βήμα για την προστασία του καταναλωτή.

Η φορητότητα αριθμών επιτρέπει στους καταναλωτές να διατηρούν τον αριθμό τους όταν αλλάζουν πάροχο δικτύου, ενισχύοντας έτσι τον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, πριν την εισαγωγή της φορητότητας, οι τηλεφωνικοί αριθμοί συνδέονταν στενά με το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, γεγονός που αποτελούσε ισχυρό εμπόδιο στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού, εφόσον ο καταναλωτής που ήθελε να αλλάξει πάροχο όφειλε να αλλάξει και αριθμό. Με το νέο αυτό μέτρο, οι τηλεφωνικοί αριθμοί ανήκουν πλέον στους συνδρομητές σταθερής και κινητής τηλεφωνίας. Έτσι, τόσο τα νοικοκυριά όσο και οι επιχειρήσεις έχουν την ευελιξία επιλογής παρόχου χωρίς τον περιορισμό της αλλαγής του αριθμού τους, που συνεπάγονταν σημαντικό κόστος και χρόνο προσαρμογής. Επιπλέον, μειώνεται η εξάρτηση των καταναλωτών από τους παρόχους, οι οποίοι προσπαθώντας να προσελκύσουν συνδρομητές και να διατηρήσουν τους υφιστάμενους, βελτιώνουν την ποιότητα, την ποικιλία και την τιμή των παρεχόμενων υπηρεσιών.

¹⁶ Απόφαση ΕΕΤΤ 254/70/2002 «Κανονισμός Εισαγωγής της Προεπιλογής Φορέα στην Ελληνική Αγορά», ΦΕΚ 773/Β/21.6.2002

Στα πλαίσια της προώθησης και διασφάλισης του ανταγωνισμού, καθώς και της ανάπτυξης της επικοινωνιακής υποδομής, εκπονήθηκε και εφαρμόστηκε επίσης το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης. Το νέο 10ψήφιο σχέδιο αριθμοδότησης εφαρμόστηκε τον Ιούλιο του 2001, όπου και λειτούργησε παράλληλα με το παλιό σχέδιο για ένα χρόνο περίπου. Η οριστική εισαγωγή του νέου σχεδίου πραγματοποιήθηκε οριστικά το Νοέμβριο του 2002 για τη σταθερή τηλεφωνία και τον Ιανουάριο του 2003 για την κινητή. Παράλληλα, στο περιβάλλον της σύγκλισης των τεχνολογιών τίθεται και το θέμα της διευθυνσιοδότησης. Το θέμα αυτό αναφέρεται κυρίως στα πλαίσια του ηλεκτρονικού εμπορίου και αφορά στην εκχώρηση και διαχείριση ονομάτων, καθώς επίσης και σε θέματα κρυπτογράφησης.

4.1.3) Αδεσμοποίητη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο

Η αποδέσμευση του τοπικού βρόχου επιτρέπει στους διάφορους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους να χρησιμοποιούν το δίκτυο του ΟΤΕ προκειμένου να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στους καταναλωτές. Ενισχύεται έτσι ο ανταγωνισμός και προωθείται η παροχή νέων υπηρεσιών καθώς και η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στα δίκτυα πρόσβασης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρέχονται στους καταναλωτές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε ανταγωνιστικές τιμές.

Η ΕΕΤΤ, με τις αποφάσεις 217/29/18.5.2001¹⁷ και 238/95/14.12.2001¹⁸, έχει εγκρίνει τις προσφορές του ΟΤΕ για την αδεσμοποίητη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο, η οποία με βάση τις προσφορές αυτές, εφαρμόστηκε και υλοποιήθηκε πλήρως.

4.1.4) Μισθωμένες γραμμές

Ένας παράγοντας που έχει σημασία επίσης για την προώθηση και εδραίωση του ανταγωνισμού και την ανάπτυξη της αγοράς, είναι οι μισθωμένες γραμμές. Οι μισθωμένες γραμμές διαδραματίζουν σημαντικό

¹⁷ Απόφαση ΕΕΤΤ 217/29/2001, «Προσφορά αναφοράς αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος Α.Ε. (ΟΤΕ), Μέρος 1^ο: Πλήρως αδεσμοποίητη πρόσβαση», ΦΕΚ 751/Β/15.6.2001

¹⁸ Απόφαση ΕΕΤΤ 238/95/2001, «Προσφορά αναφοράς αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος Α.Ε. (ΟΤΕ), Μέρος 2^ο: Μεριζόμενη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο», ΦΕΚ 1781/Β/31.12.2001

ρόλο στην ανάπτυξη των δικτύων των τηλεπικοινωνιακών παρόχων και στην υλοποίηση της διασύνδεσης ανάμεσα στους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους. Επιπλέον, παρέχουν πρόσβαση κυρίως σε ευρυζωνικές υπηρεσίες.

Ο ΟΤΕ κατέχει σημαντική ισχύ στην αγορά, όσον αφορά στην παροχή μισθωμένων γραμμών. Βασική προτεραιότητα της ΕΕΤΤ αποτελεί η εξασφάλιση της παροχής μισθωμένων γραμμών που χρησιμοποιούνται για τη διασύνδεση του ΟΤΕ με τους υπόλοιπους παρόχους σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και για την υλοποίηση των δικτύων των εναλλακτικών παρόχων. Η ΕΕΤΤ διενεργεί συνεχείς ελέγχους και ακροάσεις προκειμένου να διερευνηθούν τυχόν παραβάσεις σχετικά με τις υποχρεώσεις του ΟΤΕ για την παροχή μισθωμένων γραμμών. Οι έλεγχοι αυτοί συντελούν στην ομαλή λειτουργία της εν λόγω αγοράς και στην προστασία του ανταγωνισμού.

4.1.5) Διαχείριση φάσματος και αδειοδότηση

Το φάσμα και κυρίως οι ραδιοσυχνότητες αποτελούν σπάνιο πόρο με αποτέλεσμα να έχουν ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και ειδικότερα στις ασύρματες (επίγειες και δορυφορικές) επικοινωνίες. Υπάρχουν δίκτυα ραδιοεπικοινωνιών ανάμεσα σε καθορισμένα σταθερά σημεία που χρησιμοποιούνται για την παροχή δημόσιων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών ή για την κάλυψη τηλεπικοινωνιακών αναγκών ίδιας χρήσης. Τα δίκτυα αυτά αποτελούνται από σταθερούς σταθμούς που επικοινωνούν μεταξύ τους με ασύρματες ζεύξεις υψηλών συχνοτήτων και παρέχουν τη δυνατότητα σε τηλεπικοινωνιακούς παρόχους να αναπτύξουν τα δίκτυά τους σε σύντομο χρονικό διάστημα και με χαμηλό κόστος.

Η δυνατότητα χρήσης φάσματος παραχωρείται με τη χρέωση παγίων ή περιοδικών τελών που καθορίζονται σύμφωνα με διαδικασίες πλειοδοσίας. Η επιβολή τελών λειτουργεί ως κίνητρο για την αποδοτικότερη αξιοποίηση του φάσματος από τους χρήστες καθώς και ως ελεγκτικός μηχανισμός της ΕΕΤΤ για την εξασφάλιση της σωστής και βέλτιστης χρήσης του φάσματος.

Η παράνομη χρήση του φάσματος, που παρατηρείται συχνά στην Ελλάδα, δημιουργεί προβλήματα στα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και στους χρήστες και εγκυμονεί κινδύνους για την ασφάλεια. Κρίνεται απαραίτητη επομένως η λήψη μέτρων για την αποτελεσματική και ασφαλή διαχείριση του

φάσματος με την υιοθέτηση κυρίως ενός λεπτομερειακού χάρτη κατανομής φάσματος και εκχώρησης συχνοτήτων. Το 2004 τέθηκε σε λειτουργία το Εθνικό Σύστημα Διαχείρισης και Εποπτείας Φάσματος το οποίο συμβάλλει στη βελτίωση των διαδικασιών και στην αποδοτική διαχείριση του διαθέσιμου φάσματος ραδιοσυχνοτήτων. Στόχος, είναι να παρέχονται ασύρματες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες σε προκαθορισμένα επίπεδα ποιότητας και να συντονίζονται όσο το δυνατόν περισσότεροι χρήστες, διασφαλίζοντας έτσι τη βέλτιστη αξιοποίηση του διαθέσιμου φάσματος για την κάλυψη υφιστάμενων αλλά και μελλοντικών αναγκών.¹⁹

Η αδειοδότηση καθορίζει τις προϋποθέσεις εκείνες που πρέπει να πληροί ένας οργανισμός όταν κάνει αίτηση για άδεια παροχής υπηρεσιών. Καθώς αναπτύσσεται η τηλεπικοινωνιακή αγορά και προκειμένου να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός, οι περιορισμοί εισόδου πρέπει να απλοποιούνται. Με την υιοθέτηση του Εθνικού Συστήματος Διαχείρισης και Εποπτείας Φάσματος, η ΕΕΤΤ μείωσε το χρόνο απόκρισης στα αιτήματα αδειοδότησης των τηλεπικοινωνιακών παρόχων, συμβάλλοντας έτσι στη γρήγορη ανάπτυξη και εξέλιξη των δικτύων τους.²⁰

Συμπερασματικά, η εξασφάλιση ενός υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα του κρατικού φορέα. Βασικές αρχές για την τήρηση του ανταγωνισμού αποτελούν η ισότιμη πρόσβαση στην αγορά καθώς επίσης και η εξασφάλιση της διαφάνειας και αντικειμενικότητας στη λειτουργία της αγοράς. Οι ραδιοσυχνότητες, που αναφέρθηκαν παραπάνω, και οι αριθμοί που χρησιμοποιούνται στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες αποτελούν σπάνιους πόρους, που διατίθενται περιορισμένα και η παροχή τους εξαρτάται από τη χορήγηση αδειών. Προκειμένου να υπάρχει υγιής ανταγωνισμός, οι άδειες αυτές πρέπει να χορηγούνται από ανεξάρτητη δημόσια αρχή, η οποία θα ελέγχει και τη διαφάνεια των υποψηφίων ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα διαπλοκής. Επιπλέον, θα πρέπει να τηρούνται κανόνες διαφάνειας στη λειτουργία της αγοράς, με συνεχείς ελέγχους και κυρώσεις, και να εφαρμόζονται οι κανόνες δεοντολογίας στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη

¹⁹ Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004, «Τομέας φάσματος ραδιοσυχνοτήτων», σελ. 125-141

²⁰ «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας», Στρατηγική και δράσεις, 2002, (επικαιροποίηση με πρόσφατες δράσεις του κειμένου στρατηγικής που εγκρίθηκε το 1999 από το Υπουργικό Συμβούλιο), σελ. 105, (<http://broadband.cti.gr/download/strathgikh.pdf>)

αγορά. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι ο ανταγωνισμός είναι κυρίως σε επίπεδο υπηρεσιών. Ο ανταγωνισμός σε επίπεδο υποδομών έχει καθυστερήσει αρκετά παρά το γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά για παράδειγμα την αδεσμοποίητη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο, την αριθμοδότηση και αδειοδότηση, και τη φορητότητα αριθμών, είναι σε ισχύ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

4.2) Στρατηγικές εισόδου και ανάπτυξης των νέων εταιρειών στην αγορά

Μετά την απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών οξύνθηκε ο ανταγωνισμός και νέες τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις έκαναν την είσοδό τους, επιθυμώντας να διασφαλίσουν μία ισχυρή θέση στην αγορά. Οι συνθήκες που επικρατούν τα τελευταία χρόνια στην αγορά ωθούν τις τηλεπικοινωνιακές εταιρείες σε διαρκή εγρήγορση. Πρέπει να βρίσκονται στο σωστό μέρος, τη σωστή χρονική στιγμή, με το σωστό προϊόν. Πετυχημένοι ανταγωνιστές είναι εκείνοι που διαθέτουν μεγάλα κεφάλαια, ακολουθούν συγκεκριμένη στρατηγική και προσφέρουν νέες, ποιοτικές και βελτιωμένες υπηρεσίες προς τους καταναλωτές, με χαμηλό κόστος, αποκτώντας συγκριτικό πλεονέκτημα για την κυριαρχία στην αγορά.

4.2.1) Μοντέλα επιχειρησιακής στρατηγικής

Οι τηλεπικοινωνιακές εταιρείες μπορούν να ανταγωνιστούν μεταξύ τους χρησιμοποιώντας τρεις στρατηγικές σύμφωνα με το «μοντέλο ανταγωνιστικής στρατηγικής του Porter²¹»²².

Η «ηγεσία κόστους» (cost leadership) αποτελεί την πρώτη στρατηγική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία στόχος των εταιρειών είναι να πετύχουν χαμηλότερο κόστος. Έτσι, τους δίνεται η δυνατότητα είτε να μειώσουν τις τιμές τους είτε να τις διατηρήσουν, επενδύοντας τα κέρδη στην έρευνα και ανάπτυξη νέων τηλεπικοινωνιακών προϊόντων και υπηρεσιών, ώστε να εδραιωθούν δυναμικά στην αγορά.

Η δεύτερη στρατηγική προσέγγιση είναι η «διαφοροποίηση» (differentiation). Οι εταιρείες προσπαθούν να αποσπάσουν μερίδια στην αγορά δημιουργώντας νέα, διαφοροποιημένα προϊόντα και υπηρεσίες ως προς κάποια χαρακτηριστικά τους, όπως το σχέδιο, την ποιότητα, την αξιοπιστία, τη λειτουργικότητα, κλπ. Η διαδικασία της διαφοροποίησης ενισχύεται κυρίως μέσα από διαδικασίες μάρκετινγκ (προβολή και διαφήμιση).

²¹ Michael Porter: Καθηγητής πανεπιστημίου στο Harvard και συγγραφέας. Αντικείμενο της ακαδημαϊκής και συγγραφικής του δραστηριότητας αποτελεί η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και η ανάπτυξη στρατηγικών ανταγωνισμού.

²² Sylvia Chan-Olmsted and Mark A. Jamison , “Rivalry Through Alliances: Competitive Strategy In the Global Telecommunications Market”, January 2001, σελ.13

Η τρίτη στρατηγική ονομάζεται «εστίαση» (focus). Η εστίαση μπορεί να γίνει είτε σε μία συγκεκριμένη αγορά ή τμήμα αυτής (niche) είτε σε ένα συγκεκριμένο προϊόν. Η στρατηγική αυτή ακολουθείται συνήθως από μία εταιρεία που γνωρίζει πολύ καλά τους πελάτες της ή έχει επαρκή γνώση και εμπειρία σε ένα εύρος προϊόντων. Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας ακολούθησαν αυτή τη στρατηγική, αφού επικεντρώθηκαν σε συγκεκριμένο τμήμα της αγοράς.

Ένα άλλο μοντέλο στρατηγικών παρουσιάστηκε από τους Hax and Wilde²³, οι οποίοι πρότειναν τρεις επιλογές για την ανταγωνιστική στάση των εταιρειών. Η πρώτη επιλογή αφορά στο «καλύτερο προϊόν» (best product). Μία εταιρεία μπορεί να προωθήσει το καλύτερο προϊόν της επιθετικά μέσα από οικονομίες κλίμακας ή και απλοποιήσεις στην παραγωγή και στις επιχειρηματικές διαδικασίες. Επιπλέον, μπορεί να το διαφοροποιήσει στους καταναλωτές χρησιμοποιώντας διαφορετικές τεχνολογίες και επιπρόσθετα χαρακτηριστικά.

Η δεύτερη επιλογή αφορά στην «παροχή λύσεων» στους καταναλωτές (consumer solutions). Οι εταιρείες ακολουθώντας αυτήν την επιλογή προσφέρουν υπηρεσίες που είναι προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένες ομάδες πελατών και στις ανάγκες τους. Αναλόγως του είδους των πελατών: τοπικοί, εθνικοί ή διεθνείς, προσφέρονται διαφορετικού είδους λύσεις.

Η τρίτη και τελευταία προσέγγιση αποκαλείται «εγκλωβισμός στο σύστημα» (system lock-in). Οι εταιρείες προσπαθούν να προσελκύσουν νέους συνεργάτες (παρόχους, προμηθευτές, κλπ) και να τους διατηρήσουν με στόχο να προσθέσουν αξία στις υπηρεσίες τους. Με αυτό τον τρόπο καταφέρνουν να εγκλωβίσουν ταυτόχρονα και τους πελάτες τους.

Οι παραπάνω στρατηγικές δεν αποκλείουν η μία την άλλη, αλλά μπορούν να συνδυαστούν ώστε να προκύψουν και άλλες μορφές. Τελευταία, παρατηρείται η τάση, οι εταιρείες να συνάπτουν συμμαχίες μεταξύ τους, προκειμένου να μειώσουν το ρίσκο και το κόστος εισόδου σε νέες αγορές, να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας, να παράγουν συλλογικά προϊόντα υψηλής τεχνολογίας πιο αποδοτικά και να ωφελούνται από τους κοινά διαμοιραζόμενους πόρους. Κάποιες φορές όμως, οι συμφωνίες αυτές μπορεί

²³ A. Hax and D.L. Wilde, "The delta model: Adaptive management for a changing world", *Sloan Management Review*, 1999, 40(2): 11-28

να είναι ιδιαίτερα επιζήμιες για τον ανταγωνισμό. Κυρίως όταν θέτουν τους δικούς τους κανόνες και προσπαθούν να συνθλίψουν τους ανταγωνιστές τους και να τους θέσουν εκτός αγοράς. Σε αυτό το σημείο είναι που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει και επιβάλλει τη νομοθεσία της ΕΕ, ενεργώντας ως «διαιτητής» που εξασφαλίζει τη συμμετοχή όλων των επιχειρήσεων στο «παιχνίδι» με τους ίδιους κανόνες.

4.2.2) Στάδια ανάπτυξης των νέων εταιρειών

Η είσοδος και η ανάπτυξη των νέων εταιρειών πραγματοποιείται σε τρία ευδιάκριτα στάδια.²⁴ Το πρώτο στάδιο, είναι η φάση της δημιουργίας, όπου η εταιρεία εισέρχεται στην αγορά και προσπαθεί να αποσπάσει κάποιο αρχικό μερίδιο. Η εταιρεία πρέπει να ξεπεράσει οποιοδήποτε πρόβλημα έναρξης και να αρχίσει να λειτουργεί το συντομότερο δυνατό, προκειμένου να αποκτήσει τους πρώτους πελάτες. Μία τυπική πολιτική που ακολουθούν οι εταιρείες στη φάση αυτή είναι η παροχή φθηνότερων τιμολογίων για όλες τις κλήσεις και κατ' επέκταση η διαφοροποίηση από τον ανταγωνισμό. Η διαφοροποίηση από τους ανταγωνιστές, επίσης, επιτυγχάνεται με την παροχή εξατομικευμένων και ανταγωνιστικών υπηρεσιών που θα προσελκύσουν νέους πελάτες και θα επιτρέψουν στις εταιρείες να αποκτήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα. Απαιτούνται βέβαια σημαντικές επενδύσεις προκειμένου να κατασκευαστούν δίκτυα, να στελεχωθούν οι εταιρείες και να χρηματοδοτηθούν οι εκπτώσεις που θα προσελκύσουν τους νέους πελάτες.

Στο δεύτερο στάδιο είναι η φάση της ανάπτυξης όπου οι εταιρείες έχουν καθιερωθεί πλέον στην αγορά. Στη φάση αυτή η κάθε εταιρεία προσπαθεί να μεγιστοποιήσει την κάλυψη και την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των πελατών της. Έτσι, προσφέρονται ειδικά πακέτα τιμών, παρέχονται επιπρόσθετες υπηρεσίες και αναβαθμίζονται τα πληροφοριακά συστήματα ώστε η εταιρεία να εξαπλωθεί και να αυξήσει το αρχικό μερίδιο αγοράς. Προκειμένου να προσελκυσθούν επιχειρηματικοί πελάτες, που αποφέρουν υψηλό κέρδος, απαιτούνται συνεργασίες franchising με εμπορικούς παρόχους, για την παροχή

²⁴ «Οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στην Ελλάδα», σελ. 96-97, ICAP A.E., Eurocom Expertise A.E., Οκτώβριος 1998

υπηρεσιών σε συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς, καθώς επίσης είναι απαραίτητο να παρέχονται γρήγορες και ευέλικτες λύσεις.

Η φάση της ωρίμανσης, αποτελεί το τρίτο στάδιο, όπου οι εταιρείες πρέπει να καλύπτουν τις ανάγκες της αγοράς, ενώ δεν αποκλείεται να αντιμετωπίσουν τον έντονο ανταγωνισμό από νέες εταιρείες που εισέρχονται στην αγορά, εκμεταλλευόμενες τις ευνοϊκές συνθήκες που επικρατούν. Τα έσοδα από νέους πελάτες μειώνονται με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ανάγκη για διαφοροποίηση στις προσφερόμενες υπηρεσίες. Προκειμένου να επιβιώσουν οι εταιρείες σε αυτή τη φάση, θα πρέπει να είναι ευέλικτες, να ανταποκρίνονται γρήγορα στις συνθήκες της αγοράς και να προσελκύουν κυρίως επικερδής πελάτες, προσφέροντας διαφορετικά πακέτα υπηρεσιών και στρατηγικές τιμολόγησης και εξασφαλίζοντας την πίστη των πελατών τους στην εταιρεία. Επιπλέον, πολλές φορές απαιτείται ο επανασχεδιασμός της οργανωτικής δομής της εταιρείας και η βελτίωση της υποδομής, όσον αφορά κυρίως στις τεχνολογίες πληροφοριακών συστημάτων.

4.3) Οι νέες εταιρείες και οι στρατηγικές διεύρυνσης

Στην απελευθερωμένη αγορά των τηλεπικοινωνιών και λόγω του έντονου ανταγωνισμού που επικρατεί, έχουν κάνει την εμφάνισή τους νέες εταιρείες, που δραστηριοποιούνται στο χώρο και επιδιώκουν να αποσπάσουν σημαντικά μερίδια. Οι εταιρείες αυτές ταξινομούνται σε πέντε κατηγορίες ανάλογα με τη στρατηγική ανάπτυξης και διεύρυνσης που ακολουθούν.²⁵

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι επιχειρήσεις, που χαρακτηρίζονται ως «incumbents» και αναφέρονται αποκλειστικά στους εθνικούς οργανισμούς. Οι επιχειρήσεις αυτές δραστηριοποιούνται ήδη στον κλάδο, με ισχυρή παρουσία στην αγορά, με αποτέλεσμα να έχουν επαρκή γνώση της αγοράς και των καταναλωτών και μεγάλη εμπειρία στις τηλεπικοινωνιακές λειτουργίες.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, κλπ), οι οποίες διαθέτουν τηλεπικοινωνιακή υποδομή για ίδια χρήση αλλά έχουν τη δυνατότητα να τη διευρύνουν, ώστε να προσφέρουν υπηρεσίες στην τηλεπικοινωνιακή αγορά σε ανταγωνιστικές τιμές. Οι επιχειρήσεις αυτής της κατηγορίας, που αναφέρονται με το όνομα «expansionists», μπορούν να συνδεθούν με επιχειρήσεις παροχής πρόσβασης και να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και στις τηλεπικοινωνίες. Διαθέτουν επίσης κεφάλαια και πόρους προκειμένου να επεκταθούν στην αγορά και εκμεταλλεύονται την τιμολογιακή πολιτική των εθνικών οργανισμών, προσφέροντας συνήθως χαμηλότερες τιμές για τις υπεραστικές κλήσεις.

Οι «colonists» αποτελούν μία άλλη κατηγορία επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε άλλες αγορές και προσπαθούν να κερδίσουν μερίδια από την τηλεπικοινωνιακή αγορά. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν γνώση της αγοράς και των καταναλωτών, όπως επίσης και τη σχετική υποδομή, αλλά δεν έχουν εμπειρία σε τηλεπικοινωνιακές λειτουργίες, καθώς δεν δραστηριοποιούνται πολύ στον κλάδο. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι εξής επιχειρήσεις:

- Επιχειρήσεις Παροχής Ολοκληρωμένων Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών: Στόχος των εταιρειών αυτών αποτελεί η παροχή

²⁵ «Οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στην Ελλάδα», , ICAP A.E., Eurocom Expertise A.E., Οκτώβριος 1998, σελ. 52-61

ευέλικτων και ελκυστικών λύσεων, καθώς και η πλήρης κάλυψη και υποστήριξη των επιχειρηματικών πελατών όσον αφορά στη διεθνή φωνητική τηλεφωνία και μεταφορά δεδομένων. Αποτελούν συνήθως ηγέτες της αγοράς και εκμεταλλεύονται τα πλεονεκτήματα νέων αγορών, συνάπτοντας συμμαχίες ώστε να κυριαρχήσουν στην αγορά.

- **Επιχειρήσεις Παροχής Πρόσβασης:** Οι εταιρείες αυτές έχουν δική τους δικτυακή υποδομή και παρέχουν τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες τόσο σε επιχειρηματικούς όσο και σε οικιακούς πελάτες. Επιπλέον διαθέτουν σημαντικά κεφάλαια ώστε να αντιμετωπίσουν το αρχικό κόστος εισόδου και προσφέρουν εναλλακτικές λύσεις ανταγωνιστικού κόστους.
- **Επιχειρήσεις Καλωδιακής Τηλεόρασης:** Οι επιχειρήσεις αυτές χρησιμοποιούν το δικό τους δίκτυο για να παρέχουν υπηρεσίες σε οικιακούς καταναλωτές και μικρές επιχειρήσεις. Προερχόμενοι από την αγορά της τηλεόρασης, έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες πολυμέσων, όπως κατά παραγγελία video, κλπ.
- **Επιχειρήσεις Εξειδικευμένων Αγορών:** Στόχος των επιχειρήσεων αυτών αποτελούν οι εξειδικευμένες αγορές (niche), όπως η πρόσβαση στο internet, οι δορυφορικές επικοινωνίες, κλπ.

Οι Νέες Εθνικές Τηλεπικοινωνιακές Επιχειρήσεις ανήκουν στην κατηγορία «intruders», όπου ενώ έχουν σχετική εμπειρία σε τηλεπικοινωνιακές λειτουργίες, έχουν περιορισμένη γνώση της αγοράς εφόσον δε δραστηριοποιούνται αρκετά στον κλάδο. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν ως στόχο να ανταγωνιστούν τους εθνικούς οργανισμούς παρέχοντας ποιοτικές υπηρεσίες σε χαμηλές τιμές, και καλύτερα επίπεδα εξυπηρέτησης, προκειμένου να καλύψουν την αγορά και να επιβιώσουν από τον ανταγωνισμό. Οι νέες επιχειρήσεις επενδύουν κυρίως σε ψηφιακά κέντρα και δίκτυα οπτικών ινών, ώστε να προσφέρουν φθηνότερες υπεραστικές κλήσεις από τον αντίστοιχο εθνικό οργανισμό.

Τέλος, αναφέρεται η κατηγορία «combiners», η οποία αφορά στις επιχειρήσεις εκείνες που επιδιώκουν συνδυασμένα να κερδίσουν σημαντικά μερίδια αγοράς. Οι Εταιρείες Κινητής Τηλεφωνίας, αναπτύσσοντας νέα «πακέτα» υπηρεσιών, παρέχουν ευέλικτες και ποιο οικονομικές υπηρεσίες

σε σύγκριση με τη σταθερή τηλεφωνία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης και οι Επιχειρήσεις Παροχής Εναλλακτικών Υποδομών, οι οποίες προσφέρουν εναλλακτικές υποδομές προκειμένου να συγκριθούν με τους εθνικούς οργανισμούς στο τμήμα των διεθνών υπηρεσιών. Η μείωση των τιμών και η καθιέρωση εξειδικευμένων τιμολογίων σε επιχειρηματικούς πελάτες, αποτελούν στρατηγικές ανάπτυξης των συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

Σε γενικές γραμμές, οι στρατηγικές που ακολουθούν οι παραπάνω επιχειρήσεις αναφέρονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4-1: Ρόλοι επιχειρήσεων και χαρακτηριστικά στρατηγικών

Ρόλος Επιχείρησης	Στρατηγικό πλεονέκτημα	Στρατηγικό μειονέκτημα	Στρατηγική
Incumbent	Παρουσία σε όλες τις αγορές	Η προϋπάρχουσα εικόνα	Προστατευτισμός
Expansionist	Μικρότερο κόστος	Περιορισμένο εύρος υπηρεσιών	Ενδυνάμωση μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών
Colonist	Υπάρχουσα σχέση με καταναλωτές	Έλλειψη γνώσης τηλεπικοινωνιών	Συνλειτουργία με υπάρχουσες επιχειρηματικές δραστηριότητες
Intruder	Ικανότητα διαφοροποίησης	Έλλειψη υποδομής και παρουσίας στην αγορά	Ευκαιριακή συνεργασία με τοπικούς εταίρους
Combiner	Πλεονέκτημα συνεργασιών	Ύπαρξη διαφορετικών σκοπών ανά εταίρο	Ενδυνάμωση μέσω στρατηγικών συνεργασιών

Πηγή: «Οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στην Ελλάδα», ICAP Α.Ε. ό.π.

4.4) Ο ανταγωνισμός στην ελληνική αγορά και τα οφέλη που προκύπτουν

Ο ανταγωνισμός που λαμβάνει χώρα τόσο στη σταθερή όσο και στην κινητή τηλεφωνία αλλάζει τα δεδομένα στην τηλεπικοινωνιακή αγορά. Η αγορά αναπτύσσεται με εκθετικούς ρυθμούς. Βασικός ανταγωνιστής της σταθερής τηλεφωνίας αποτελεί η κινητή. Το κινητό τηλέφωνο δεν προορίζεται μόνο για υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών και για γραπτά δεδομένα, αλλά και για τη μετάδοση εικόνας και πολυφωνικού ήχου. Η αγορά της κινητής τηλεφωνίας εξελίσσεται συνεχώς μειώνοντας τις τιμές της με αποτέλεσμα να κερδίζει νέους συνδρομητές αλλά και μεγαλύτερη χρήση από τους πελάτες της. Ειδικότερα, στο χώρο της κινητής τηλεφωνίας, υπάρχει σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ των τεσσάρων εταιριών που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών (Cosmote, Vodafone, TIM και Q-Telecom), οι οποίες επενδύουν σημαντικά ποσά για τη δημιουργία βελτιωμένων τηλεπικοινωνιακών και τεχνολογικών υποδομών, προκειμένου να αυξήσουν τους πελάτες τους. Από την άλλη πλευρά, στο χώρο της σταθερής τηλεφωνίας, οι εναλλακτικοί πάροχοι έχουν αυξηθεί απειλητικά, κερδίζοντας σημαντικά μερίδια από το «τέως» μονοπώλιο του ΟΤΕ. Έντονος ανταγωνισμός επικρατεί επίσης και στο χώρο της λιανικής αγοράς. Ο ανταγωνισμός στο χώρο αυτό αναφέρεται σε επίπεδο ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών, τιμών και διείσδυσης νέων τεχνολογιών.

4.4.1) Σταθερή τηλεφωνία

Στη σταθερή τηλεφωνία ο ΟΤΕ αποτελεί ηγέτη στην αγορά. Σταδιακά όμως χάνει μερίδια αγοράς από την ισχυρή παρουσία των εναλλακτικών παρόχων, οι οποίοι προσφέρουν ποικίλα προγράμματα και υπηρεσίες, αυξάνοντας τις επιλογές των καταναλωτών. Ως εναλλακτικοί φορείς παροχής υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας ορίζονται οι εταιρείες εκείνες που αγόρασαν άδεια σταθερής ασύρματης πρόσβασης καθώς και οι μικρές εταιρείες που διασυνδέθηκαν με τον ΟΤΕ και χρησιμοποιούν το βασικό δίκτυό του²⁶. Απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνονται οι κλήσεις μέσω των περισσότερων

²⁶ Τέτα Ηγουμενίδη, «Τηλεπικοινωνίες - ο ανταγωνισμός στη σταθερή τηλεφωνία», Περιοδικό «Eurostochos», τεύχος 34, Απρίλιος 2002, σελ. 50

εναλλακτικών φορέων αποτελεί η ύπαρξη της τηλεφωνικής σύνδεσης με τον ΟΤΕ.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, οι καταναλωτές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε πληθώρα εναλλακτικών παρόχων²⁷ προκειμένου να πραγματοποιήσουν αστικές, υπεραστικές, διεθνείς κλήσεις, αλλά και κλήσεις από σταθερά σε κινητά τηλέφωνα, με σημαντικό όφελος. Πλεονεκτήματα των εναλλακτικών φορέων, που χρησιμοποιούνται από τις αντίστοιχες εταιρείες, προκειμένου να αποσπάσουν μερίδια από τον ΟΤΕ αποτελούν η μείωση του κόστους στις κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω του δικτύου τους, χρέωση κλήσεων ανά δευτερόλεπτο, η παροχή αναλυτικού λογαριασμού στους πελάτες τους, η παροχή λογαριασμού ηλεκτρονικά, η 24ωρη εξυπηρέτηση και η έμφαση που δίνεται στην παροχή νέων υπηρεσιών. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαφήμιση, ισχυροποιούν τη θέση των εναλλακτικών φορέων στην αγορά.²⁸

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 3, το 2006 οι εναλλακτικοί πάροχοι απέσπασαν μερίδιο 31% περίπου από τον ΟΤΕ έναντι 29% του πρώτου εξαμήνου του 2005. Σε κάθε περίπτωση ο ΟΤΕ προσπαθεί να προστατέψει τη θέση του στην αγορά ενώ από την άλλη πλευρά οι εναλλακτικοί φορείς προσπαθούν να επιβιώσουν αποσπώντας του σημαντική πελατεία. Από τον πόλεμο αυτό οι μόνοι κερδισμένοι είναι οι καταναλωτές, οι οποίοι αποκομίζουν τα οφέλη που προκύπτουν. Στα πλαίσια αυτά στόχος του Οργανισμού είναι να εκσυγχρονίσει πλήρως το δίκτυό του ώστε να αντιμετωπίσει με επιτυχία το σκληρό ανταγωνισμό. Επιπλέον, έχει επενδύσει μεγάλα κεφάλαια για την ψηφιοποίηση του δικτύου του, την αναβάθμιση των υπηρεσιών του και την ανάπτυξη ευρυζωνικών συνδέσεων μεγάλης χωρητικότητας και υψηλής ταχύτητας για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη μεταφορά φωνής, εικόνας και δεδομένων. Μέσω των ευρυζωνικών δικτύων του Οργανισμού, οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν προγράμματα συνδρομητικών και ψηφιακών καναλιών, να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και να κάνουν χρήση συνδρομητικών υπηρεσιών. Σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί το ισχυρό δίκτυο του

²⁷ Πληροφορίες σχετικά με τους εναλλακτικούς παρόχους αναφέρονται στο Παράρτημα 3

²⁸ Ουζούνης Κ., «Οι εναλλακτικοί φορείς προχωρούν με “όπλο” τους τη μείωση του κόστους και τις νέες υπηρεσίες», Περιοδικό «Χρήμα-Files», Τεύχος 2, Μάιος 2002

Οργανισμού, ο οποίος αυξάνει τα έσοδά του από την ενοικίασή του στους ανταγωνιστές, που πρέπει να διαθέσουν σημαντικά κεφάλαια για να δημιουργήσουν ένα δίκτυο τέτοιου μεγέθους.²⁹ Πράγματι, με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, ο Κύκλος Εργασιών του Ομίλου ΟΤΕ κατά το 2007 ανήλθε στα € 6.319,8 εκατ. εμφανίζοντας αύξηση κατά 7,3% σε σχέση με το 2006. Αυτό αποδίδεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από τις ευρυζωνικές υπηρεσίες λόγω αύξησης των συνδέσεων, στην αύξηση της χρήση και της συνδρομητικής βάσης της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό καθώς και τις πωλήσεις τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού λόγω της συμβολής των μεγεθών της ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΒΕΕ. Τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους ανήλθαν κατά το 2007 σε € 662,6 εκατ. έναντι € 574,6 εκατ. το 2006 σημειώνοντας αύξηση κατά 15,3%. Είναι βασικό, όμως, για τον ΟΤΕ να μη θεωρεί δεδομένο ότι θα διατηρήσει το μερίδιο αγοράς που είχε, επειδή προϋπήρχε της απελευθέρωσης, αλλά θα πρέπει κάθε φορά να ακούει και να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των πελατών. Σε κάθε περίπτωση όμως, η εμπειρία του Οργανισμού από τον ανταγωνισμό της Cosmote στην κινητή τηλεφωνία, καθώς και οι επενδύσεις που έχει κάνει στη Σερβία, τη Ρουμανία και την Ιορδανία έχουν δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για εδραίωση της θέσης του στην απελευθερωμένη αγορά.³⁰

Τα νέα «πακέτα» υπηρεσιών και οι χαμηλότερες χρεώσεις αποτελούν μέρος της προσπάθειας του Οργανισμού να επιβιώσει στον αυξανόμενο ανταγωνισμό. Ο ΟΤΕ είναι ο μόνος πάροχος που διαθέτει σε όλους τους πελάτες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, όπως αφύπνιση, αναμονή, προσωπικό τηλεφωνητή, κλπ., όπου πολλές από αυτές είναι δωρεάν, καθώς επίσης και προϊόντα (χρονοκάρτα, τηλεκάρτα) με μεγάλη διείσδυση στην αγορά. Επιπλέον, από το 2003 εφαρμόζονται νέα τιμολόγια με χρέωση ανά δευτερόλεπτο και καθιέρωση τεσσάρων ζωνών χρέωσης (ημέρα, βράδυ, Σάββατο και Κυριακή). Τα οικονομικά προγράμματα «ΟΤΕπιλογές», «ΟΤΕπιχειρώ» και «ΟΤΕπιχειρώ Plus», προσφέρουν μειωμένες τιμές για όλες τις κλήσεις, τόσο σε ιδιώτες όσο και σε επιχειρηματίες. Ειδικότερα, με το πρόγραμμα ΟΤΕπιλογές ο ΟΤΕ προσφέρει τέσσερις ώρες δωρεάν χρόνο

²⁹ Περιοδικό «Χρήμα», Αφιέρωμα: «Τηλεπικοινωνίες: στενωπός τώρα, ανάπτυξη μετά», σελ. 75-80, Τεύχος 281, Οκτώβριος 2002

³⁰ Σούγκαρτ Ν., «Απελευθέρωση τώρα», 1-10-2000, Περιοδικό «RAM», τεύχος 140, σελ. 136-140

ομιλίας συνολικά για τις αστικές και υπεραστικές κλήσεις. Με τον τρόπο αυτό μειώνονται οι τιμές κατά 7% για τις αστικές κλήσεις και κατά 13% για τις υπεραστικές. Όσον αφορά στην ανάπτυξη και λειτουργία του δικτύου ADSL και τη σύνδεση στο Διαδίκτυο, ο ΟΤΕ μείωσε τα μηνιαία τέλη για όλους τους χρήστες, με τις μειώσεις να κυμαίνονται από 20% έως και 49%, ανάλογα τα πακέτα που προσφέρονται. Επίσης, δημιουργήθηκε το «Conn-X Talk», η πρώτη ADSL σύνδεση που εγκαθιστά ο πελάτης μόνος του και με την οποία μπορεί να συνδυάσει υψηλές ταχύτητες internet και απεριόριστες αστικές και υπεραστικές κλήσεις εντός δικτύου ΟΤΕ.

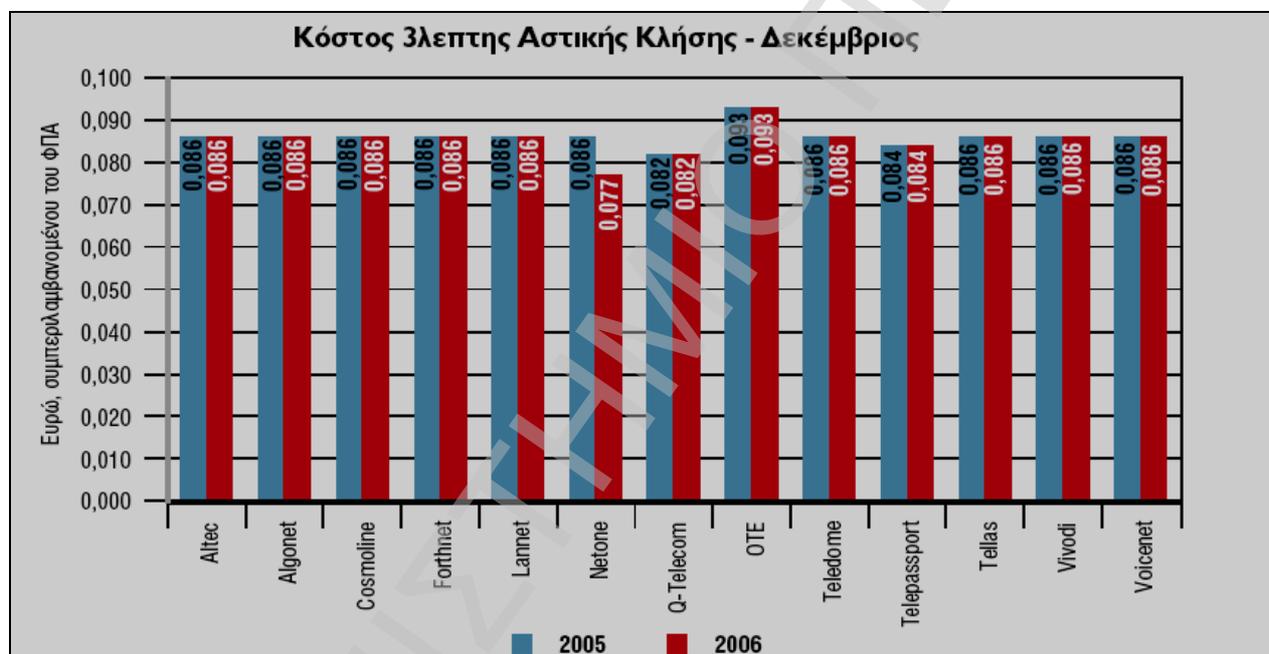
Οι υπόλοιποι εναλλακτικοί φορείς ακολουθούν την ίδια τακτική προκειμένου να αυξήσουν και οι ίδιοι την πελατεία τους. Η Tellas, που ανήκει πλέον στον όμιλο Wind, είναι ο κυρίαρχος εναλλακτικός πάροχος, με το μεγαλύτερο κύκλο εργασιών (118 εκατ.€) το 2007. Η υπηρεσία «Tellas Zisto DSL», αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πακέτο που περιλαμβάνει γραμμή ADSL με ταχύτητα πρόσβασης 12Mbps και σταθερή τηλεφωνία χωρίς πάγιο ΟΤΕ με κόστος 22,90€ το μήνα. Η συγκεκριμένη κίνηση εκφράζει την επιθετική πολιτική που ακολουθεί η εταιρία έναντι στον ΟΤΕ και στις άλλες ανταγωνίστριες εταιρίες.

Παρόμοια πακέτα προσφορών για υπηρεσίες Διαδικτύου σε μειωμένες τιμές και προγράμματα πραγματοποίησης κλήσεων με χαμηλές χρεώσεις και δωρεάν χρόνους ομιλίας, προσφέρονται σχεδόν από όλους τους εναλλακτικούς παρόχους, με χαρακτηριστικά παραδείγματα την Vodafone, την Forthnet, την TelePassport, την Vivodi Telecom, τη Teledom, την Altec Telecoms και τη Lannet, οποία δέχεται συνεχή πίεση από τη στρατηγική, κυρίως του ΟΤΕ, χαμηλής τιμολογιακής πολιτικής. Ειδικότερα, η Lannet, προκειμένου να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της και να αυξήσει την πελατεία της, έχει προβεί σε ενέργειες όπως αναδιοργάνωση του δικτύου πωλήσεων, προετοιμασία διαφημιστικής καμπάνιας, γρήγορη διείσδυση στο Διαδίκτυο και δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών³¹. Η Vodafone με το πακέτο Vodafone Double Play Plus προσφέρει χωρίς πάγιο ΟΤΕ απεριόριστη πρόσβαση στο Διαδίκτυο μέσω σύνδεσης ADSL με ταχύτητα έως 24Mbps, 1000 δωρεάν λεπτά ομιλίας προς εθνικές και διεθνείς κλήσεις,

³¹ Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα: «Τηλεπικοινωνίες: ενόψει ραγδαίων αλλαγών», Μάιος 2005, Περιοδικό «Χρήμα», τεύχος 310, σελ. 41-45

καθώς και 200 δωρεάν λεπτά ομιλίας προς κινητά Vodafone. Η Forthnet, τέλος, λειτουργεί ήδη δίκτυο 60 καταστημάτων, γεγονός που έχει αυξήσει της πωλήσεις της εταιρίας. Το αποτέλεσμα όλων αυτών των ανταγωνιστικών κινήσεων είναι να χάσει ο ΟΤΕ περίπου 335.000 συνδρομητές, οι οποίοι έχουν επιλέξει να «μετακομίσουν» σε άλλο δίκτυο με τη διαδικασία της αποδεσμοποίησης του τοπικού βρόχου.³²

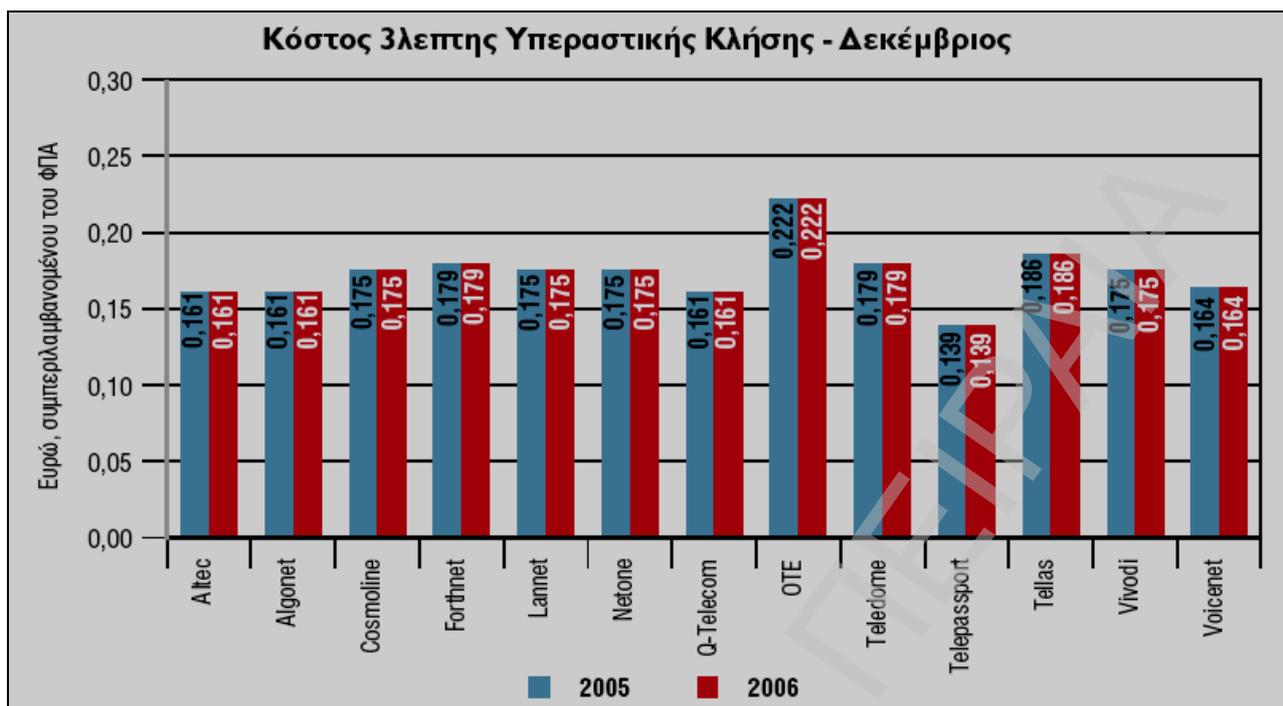
Τα διαγράμματα που ακολουθούν απεικονίζουν τις τιμολογιακές πολιτικές των παρόχων σταθερής τηλεφωνίας για διαφορετικά είδη κλήσεων διάρκεια 3 και 10 λεπτών, που βασίζονται στα βασικά προγράμματα κάθε παρόχου, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη εκπτώτικα προγράμματα.

Διάγραμμα 4-1: Κόστος αστικής κλήσης

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

³² Ζαχάρου Σ., «Πόλεμος με τους «μικρούς ΟΤΕ», εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», ένθετο business stories, σελ.10

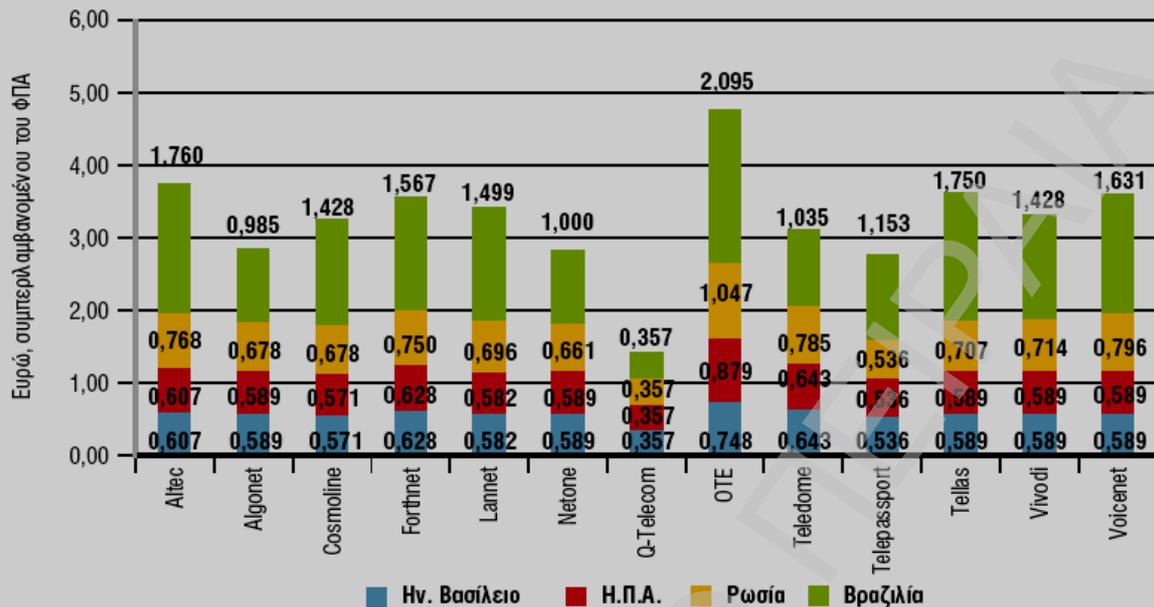

Διάγραμμα 4-2: Κόστος υπεραστικής κλήσης

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Το διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζει το κόστος μίας διεθνούς κλήσης τριών λεπτών προς σταθερό τηλέφωνο για το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και τη Βραζιλία. Υπάρχουν διάφορες ζώνες χρέωσης ανά πάροχο χωρίς όμως να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην επιλογή των χωρών που συνθέτουν τις ζώνες κάθε παρόχου.

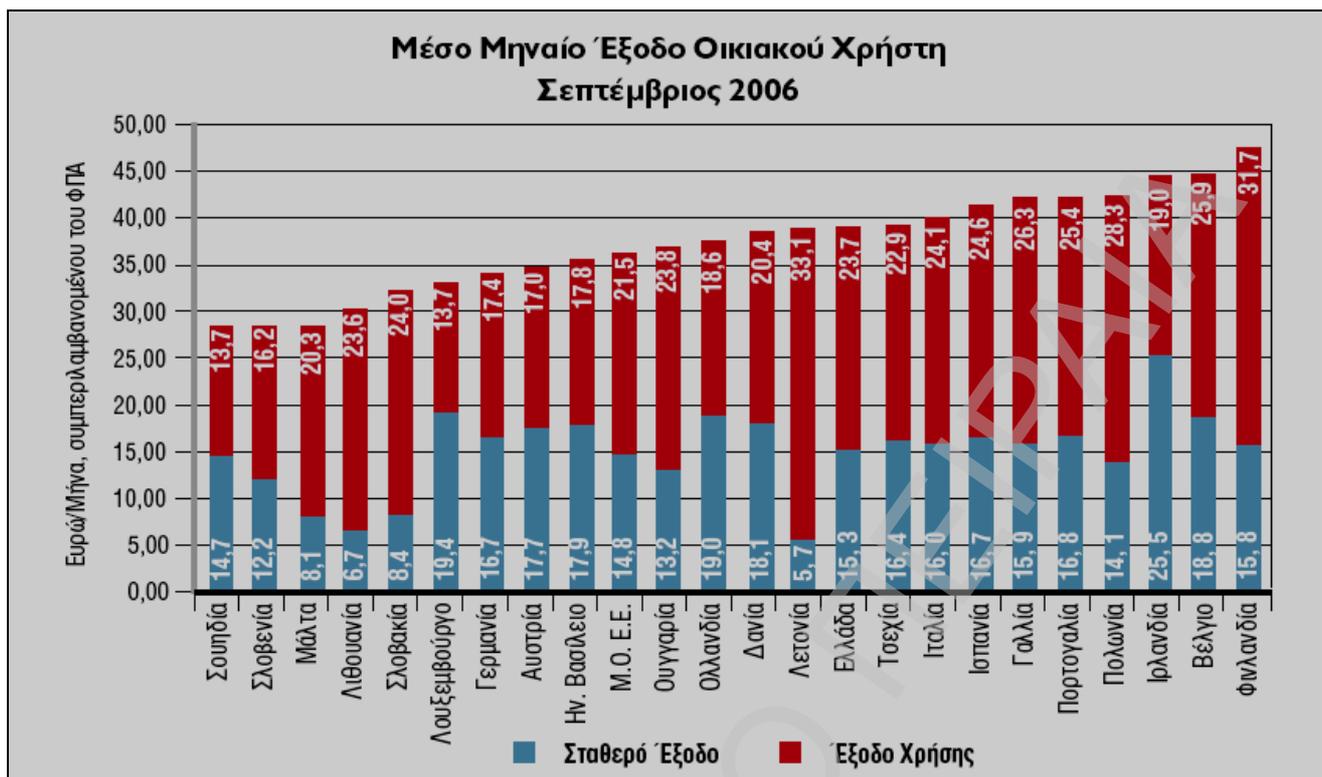
**Κόστος 3λεπτης Διεθνούς Κλήσης από Σταθερό Τηλέφωνο προς Επιλεγμένους Προορισμούς
Ώρες Αιχμής - Δεκέμβριος 2006**

**Διάγραμμα 4-3: Κόστος 3-λεπτης διεθνούς κλήσης από σταθερό
τηλέφωνο προς επιλεγμένους προορισμούς**

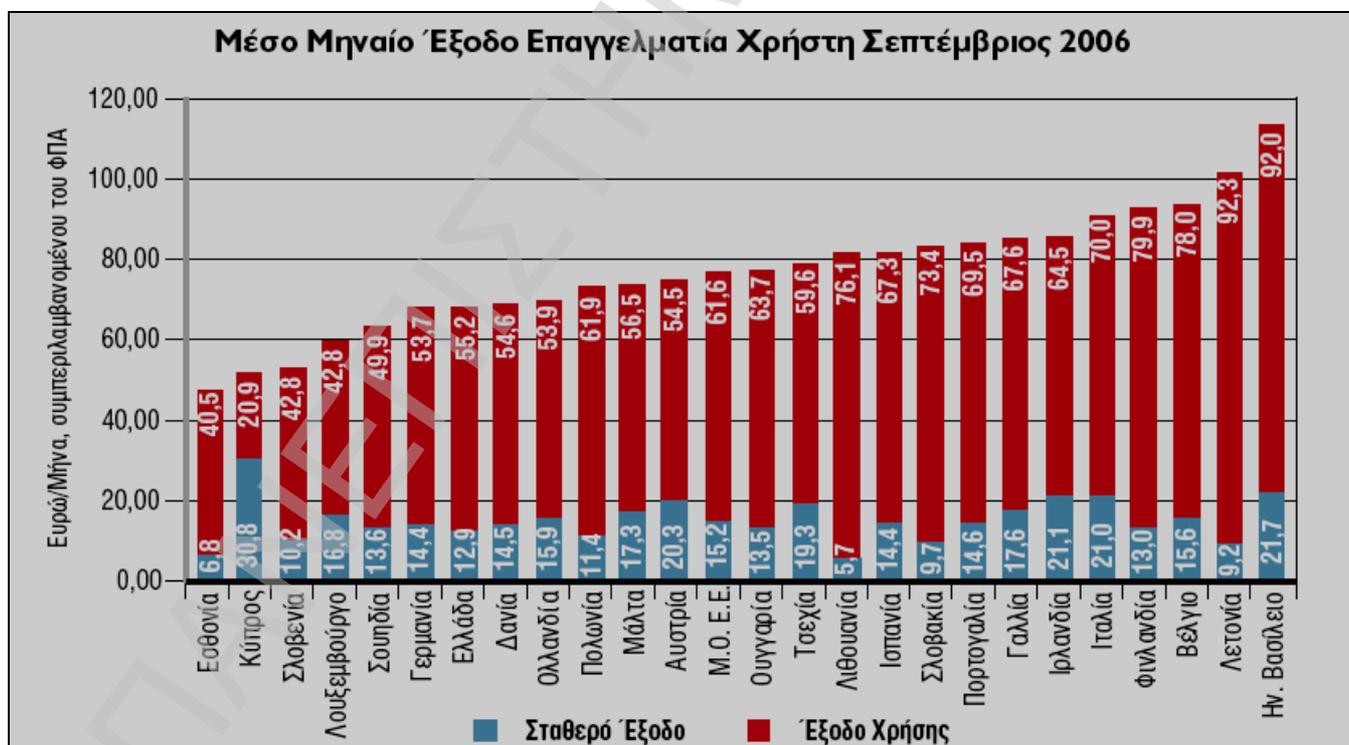
Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

Οι μεταβολές στα τιμολόγια της σταθερής τηλεφωνίας έχουν ως αποτέλεσμα να μειωθεί το μέσο μηνιαίο έξοδο τόσο για τον οικιακό όσο και για τον επαγγελματία χρήστη. Στα διαγράμματα που ακολουθούν, το σταθερό έξοδο περιλαμβάνει το πάγιο και το τέλος εγκατάστασης μίας νέας σύνδεσης. Το έξοδο χρήσης περιλαμβάνει το μεταβλητό έξοδο, τις εθνικές κλήσεις δηλαδή που πραγματοποιήθηκαν σε σταθερό και κινητό τηλέφωνο και τις διεθνείς κλήσεις. Στα παρακάτω διαγράμματα, η Ελλάδα υπερβαίνει τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο για τον οικιακό χρήστη, ενώ όσον αφορά το μέσο μηνιαίο έξοδο για τον επαγγελματία χρήστη, η Ελλάδα αποτελεί το 7^ο οικονομικότερο κράτος μέλος.

Διάγραμμα 4-4: Μέσο μηνιαίο έξοδο οικιακού χρήστη

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 4-5: Μέσο μηνιαίο έξοδο επαγγελματία χρήστη

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

4.4.2) Κινητή τηλεφωνία

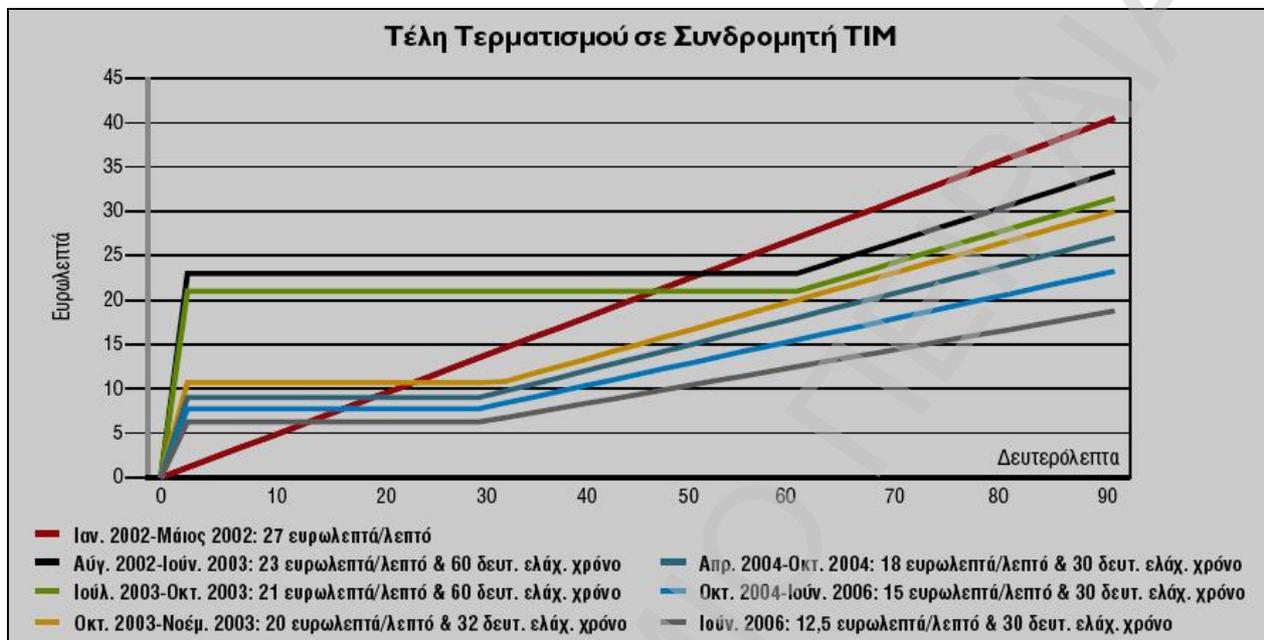
Σημαντικός ανταγωνιστής της σταθερής τηλεφωνίας αποτελεί η κινητή τηλεφωνία. Από το 1994 έως το 2003, οι τέσσερις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας, που δραστηριοποιούνται στον χώρο (Cosmote, Tim Hellas, Vodafone και Q-Telecom) πραγματοποίησαν σημαντικά κέρδη περίπου 1,8 δισ.€. Στη διάρκεια του 2004 οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας απέκτησαν συνολικά περισσότερους από 700.000 νέους πελάτες. Οι επενδύσεις για νέες υπηρεσίες και οι συνεργασίες των εταιρειών με άλλες τεχνολογίες, όπως την πληροφορική, θα οδηγήσουν την αγορά της κινητής τηλεφωνίας σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, καθιστώντας την ισχυρό ανταγωνιστή της σταθερής τηλεφωνίας.

Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας ανταγωνίζονται μεταξύ τους όσον αφορά στην τιμολογιακή πολιτική και την προώθηση νέων υπηρεσιών και προϊόντων, προκειμένου να προσελκύσουν νέα πελατεία και να αποκτήσουν κατά συνέπεια μεγαλύτερα μερίδια στην αγορά. Το 2003 η ΕΕΤΤ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της για την προώθηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, όρισε με σχετικές Αποφάσεις της³³ τους παρόχους Cosmote, Tim Hellas και Vodafone ως οργανισμούς με σημαντική ισχύ στις αγορές δημόσιων δικτύων και δημόσιων υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας. Η Cosmote και η Vodafone οφείλουν να προσφέρουν τέλη τερματισμού³⁴ προσανατολισμένα στο κόστος, ενώ η TIM οφείλει να προσφέρει τέλη τερματισμού σε εύλογη τιμή. Από τον Οκτώβριο του 2004 οι τέσσερις εταιρείες κινητής τηλεφωνίας που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μείωσαν τα τέλη τερματισμού από σταθερά δίκτυα προς τα δίκτυά τους. Σημειώνεται, ότι το διάστημα: «Αύγουστος 2002-Οκτώβριος 2004», τα τέλη τερματισμού από σταθερό προς κινητό μειώθηκαν σταδιακά κατά 37% για τη Cosmote, κατά 22% για την Q-Telecom, κατά 34,8% για την Tim Hellas και κατά 31% για την Vodafone. Οι μειώσεις αυτές αποφέρουν σημαντικά οφέλη στους καταναλωτές, εφόσον συνεπάγονται αντίστοιχες μειώσεις στα λιανικά τιμολόγια. Τον Αύγουστο του 2006 η ΕΕΤΤ στο πλαίσιο του ορισμού και της ανάλυσης των επιμέρους αγορών ηλεκτρονικών επικοινωνιών προέβη στη

³³ Απόφαση ΕΕΤΤ 275/72B/07.02.2003 και 278/65/14.3.2003

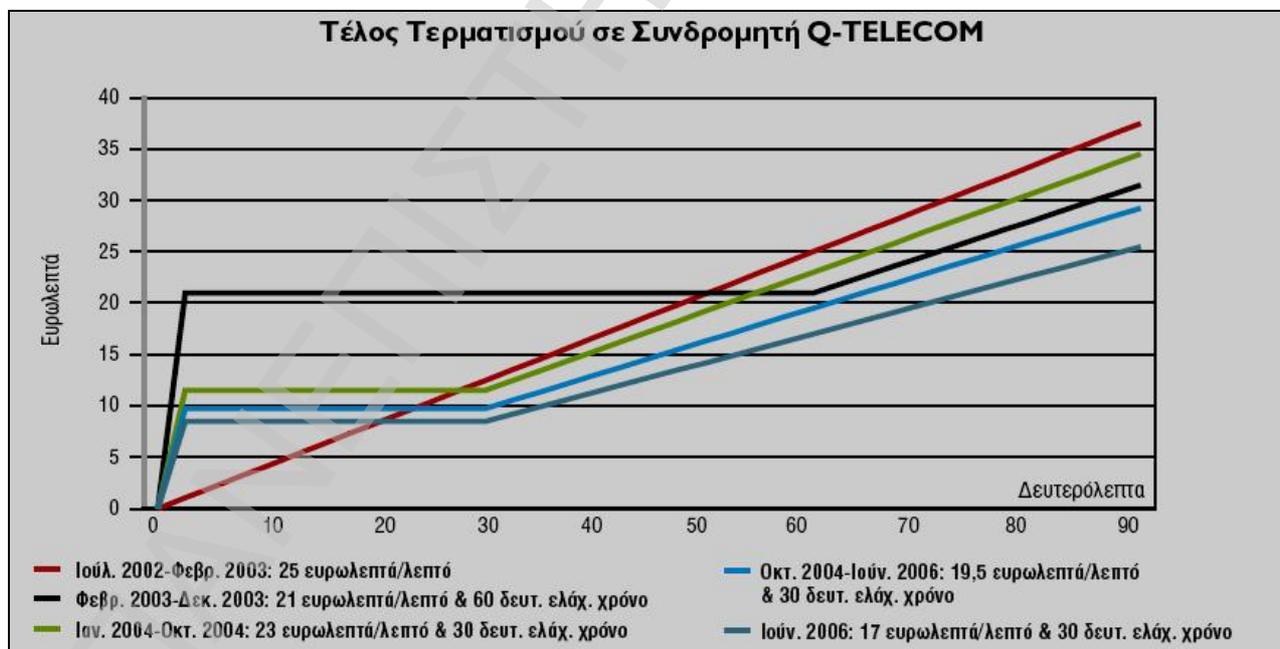
³⁴ Τα τέλη τερματισμού αναφέρονται στα τέλη που καταβάλλονται από έναν πάροχο σε άλλον πάροχο για τον τερματισμό κλήσεων από το δίκτυο του πρώτου παρόχου στο δίκτυο του δεύτερου

λήψη Απόφασης³⁵ για τη σταδιακή μείωση των τελών τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, με σκοπό τα τέλη αυτά να εξισωθούν με τα κόστη τερματισμού των κλήσεων στο κάθε δίκτυο. Η εξέλιξη των τελών αυτών από το 2001 έως το 2006 παρουσιάζεται αναλυτικά στα παρακάτω διαγράμματα.

Διάγραμμα 4-6: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή TIM

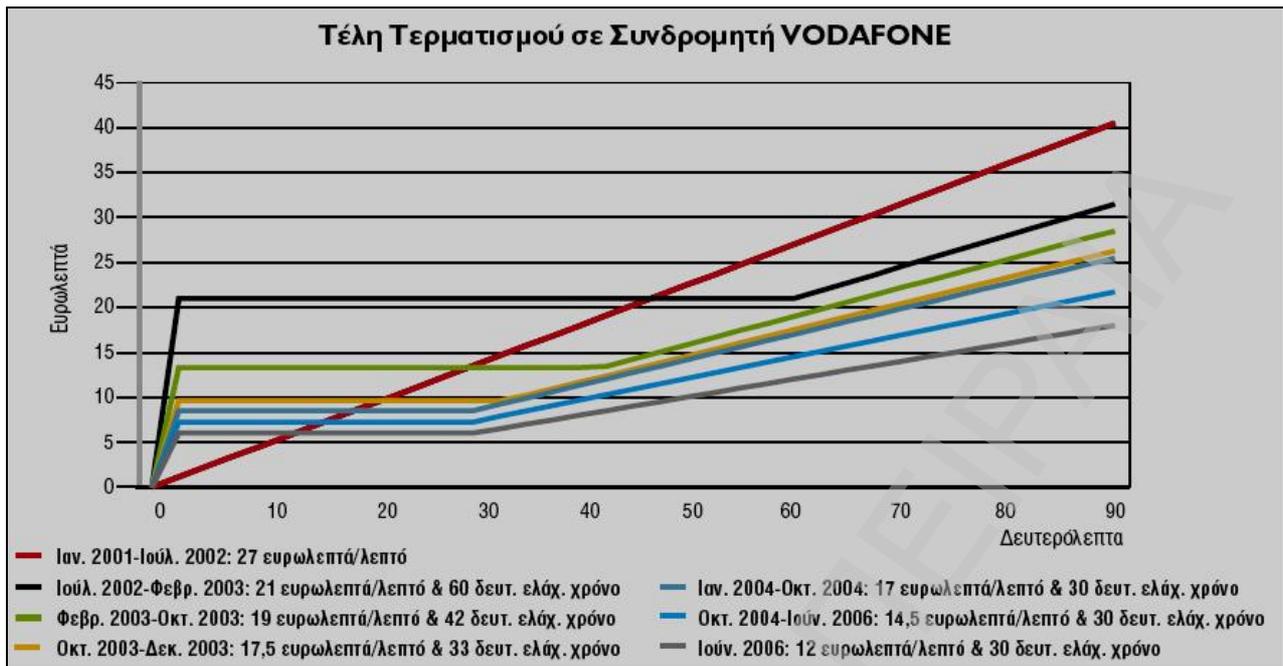
Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 4-7: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή Q-TELECOM

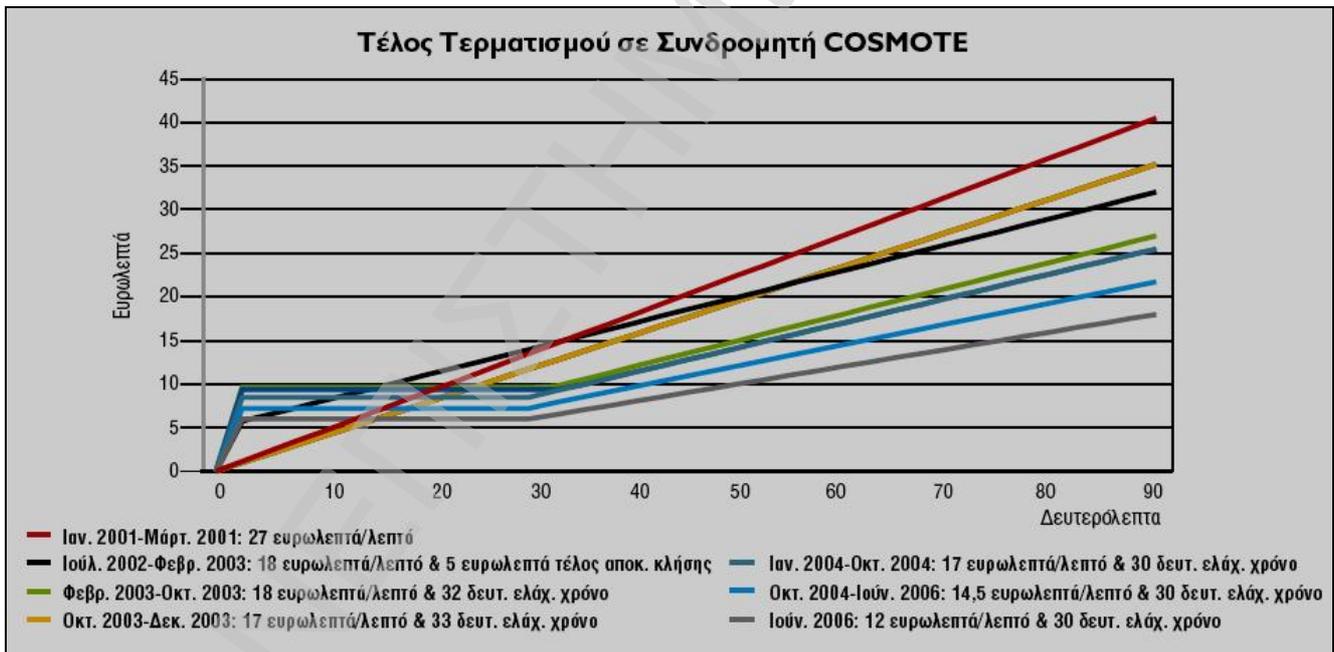
Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

³⁵ Απόφαση ΕΕΤΤ410/37/15-11-2006

Διάγραμμα 4-8: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή VODAFONE

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 4-9: Τέλη τερματισμού σε συνδρομητή COSMOTE

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Η μείωση των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα είχε ως άμεσο επακόλουθο την ουσιαστική μείωση των λιανικών τιμών των κλήσεων προς

κινητά δίκτυα, είτε αυτές προέρχονται από άλλα κινητά δίκτυα ή από σταθερά δίκτυα, μεγιστοποιώντας το όφελος του καταναλωτή.

Πίνακας 4-2: Μείωση τελών τερματισμού σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας

Τέλη Τερματισμού (Ευρωλεπτά/ λεπτό)				
	Vodafone	Cosmote	TIM	Q TELECOM
Ιανουάριος 2006	14,5 ελαχ. χρ. 30 δευτ.	14,5 ελαχ. χρ. 30 δευτ.	15,5 ελαχ. χρ. 30 δευτ.	19,5 ελαχ. χρ. 30 δευτ.
Ιούνιος 2006	12 ελαχ. χρ. 30 δευτ.	12 ελαχ. χρ. 30 δευτ.	12,5 ελαχ. χρ. 30 δευτ.	17 ελαχ. χρ. 30 δευτ.
Ιανουάριος 2007	11,74	11,74	12,59	
Ιούνιος 2007	10,67	10,71	11,71	

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων EETT 2006

Αναλυτικότερα, η πελατειακή βάση της Cosmote αναπτύχθηκε σημαντικά, ξεπερνώντας τους 15,5 εκατ. συνδρομητές στο τέλος του έτους 2007 (αύξηση 39,2% σε σχέση με το 2006), με την COSMOTE να επιτυγχάνει πολύ νωρίτερα του αναμενόμενου το στόχο των 15 εκατομμυρίων πελατών που είχε θέσει για το 2009, κυρίως λόγω της σημαντικής συνεισφοράς της ΓΕΡΜΑΝΟΣ τόσο στην Ελλάδα όσο και στις αγορές του εξωτερικού. Στόχος της εταιρείας αποτελεί η διατήρηση της ηγετικής θέσης που κατέχει στην αγορά και η επιβίωση από τον ανταγωνισμό που επικρατεί ανάμεσα στις εταιρείες. Για το λόγο αυτό, η εταιρεία παράλληλα με τα διάφορα πακέτα χρόνου ομιλίας, με χαμηλές τιμές, που προσφέρει στους πελάτες της ανάλογα με τις ανάγκες τους, δημιούργησε και διαθέτει την υπηρεσία i-mode³⁶. Η Cosmote είναι η μοναδική εταιρεία στην Ελλάδα που διαθέτει αποκλειστικά τις υπηρεσίες i-mode σε όλους τους συνδρομητές συμβολαίου και καρτοκινητής, σε τιμές αρκούντως προσιτές. Το i-mode, που δεν είναι άλλο από το internet μέσω κινητού προσφέρει, υψηλές ταχύτητες, μεγάλο φάσμα υπηρεσιών και περιεχομένου, καθώς και νέες, εξελιγμένες συσκευές σε αποκλειστικότητα από την Cosmote. Οι νέες, μειωμένες χρεώσεις και τα καινούργια πακέτα δωρεάν όγκου χρήσης του i-mode ενισχύουν την περαιτέρω ανάπτυξη των υπηρεσιών δεδομένων. Επίσης, από το Φεβρουάριο του 2007, η COSMOTE ξεκίνησε πρώτη στην ελληνική αγορά την εμπορική διάθεση πακέτων

³⁶ Αφιέρωμα «Κινητή τηλεφωνία: Οι νέες τεχνολογίες καθορίζουν τον ανταγωνισμό»,σελ. 87-88, Περιοδικό «Χρήμα»

ευρυζωνικών υπηρεσιών σταθερού Internet (ADSL), σε συνδυασμό με υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Το 2007 ήταν η χρονιά που η Εταιρία, ανταποκρινόμενη στην αύξηση της ζήτησης πρόσβασης στο διαδίκτυο μέσω κινητού δικτύου σε πολύ υψηλές ταχύτητες, επέκτεινε σε όλη τη χώρα τη διαθεσιμότητα των αντίστοιχων προϊόντων και υπηρεσιών τεχνολογίας HSPA μέσω του δικτύου 3G σε ταχύτητες που φτάνουν μέχρι και τα 7,2 Mbps και αναβάθμισε τα προγράμματα δεδομένων DATA PACK και τις υπηρεσίες Wireless Internet προσφέροντας περισσότερα προνόμια στους συνδρομητές της.

Παρομοίως, οι υπόλοιπες εταιρείες ακολουθούν την ίδια τακτική, προσφέροντας οικονομικές λύσεις ώστε να προσελκύσουν νέους πελάτες. Η Vodafone κατέχει το δεύτερο μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά (34,7%) με τις πωλήσεις της να ανέρχονται το 2004 στα 1.683 εκ.€. Τα οικογενειακά προγράμματα Vodafone 500 και 720, καθώς επίσης και το εταιρικό πακέτο Blackberry αποτελούν παραδείγματα παροχής οικονομικών και ευέλικτων λύσεων σε οικογένειες και επιχειρηματικούς πελάτες αντίστοιχα. Η Tim Hellas, με μερίδιο αγοράς 20,6%, επένδυσε σημαντικά κεφάλαια για την επέκταση του δικτύου της και τη βελτίωση της κάλυψης στην Ελλάδα. Τέλος, η Q-Telecom, το Δεκέμβριο του 2004 παρουσίαζε το χαμηλότερο μερίδιο στην αγορά (7,2%). Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2005 οι νέες συνδέσεις ανήλθαν σε 72.800, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορούσε σε πελάτες καρτοκινητής τηλεφωνίας³⁷. Η απλοποίηση της διαδικασίας για τους κατόχους καρτοκινητής τηλεφωνίας που επιθυμούν να μεταφέρουν τον αριθμό τους στο δίκτυό της, αποτελεί μία από τις πολιτικές προσέλκυσης νέων πελατών.

4.4.3) Λιανική αγορά

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να γίνει μία σύντομη αναφορά στη λιανική αγορά, η οποία παρουσιάζει επίσης έντονο ανταγωνισμό. Η ανάπτυξη της κινητής τηλεφωνίας και η αναπτυσσόμενη αγορά των νέων τεχνολογιών οδήγησαν στη δημιουργία δικτύων λιανικής. Η συγκεκριμένη αγορά ελέγχεται

³⁷ Κούτρα Π., Αφιέρωμα «Κινητή τηλεφωνία: Ανταμείβει καταναλωτές και επενδυτές», Ιούνιος 2005, Περιοδικό «Χρήμα», τεύχος 311, σελ. 40-41

κυρίως από τους παρόχους υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας αλλά και από μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων, με πιο γνωστές τον Γερμανό και το Πλαίσιο.

Η Tim (σημερινή Wind) ήταν ο πρώτος πάροχος κινητής τηλεφωνίας που δημιούργησε το δικό του, ανεξάρτητο δίκτυο πώλησης προϊόντων και υπηρεσιών. Στη συνέχεια ακολούθησαν και οι άλλες εταιρείες κινητής τηλεφωνίας, αποσπώντας σημαντικά μερίδια. Σήμερα, υπάρχουν στο λιανικό εμπόριο 412 καταστήματα της Vodafone, 400 καταστήματα της Wind και 400 καταστήματα του ΟΤΕ.

Σημαντικό ρόλο, όμως, στην αγορά λιανικής διαδραματίζουν και οι αλυσίδες καταστημάτων υψηλής τεχνολογίας. Η αλυσίδα Γερμανός είναι η μόνη ανεξάρτητη αλυσίδα καταστημάτων, που κατάφερε να «σπάσει» το μονοπώλιο της αποκλειστικής αντιπροσώπευσης των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας. Στην Ελλάδα υπάρχουν περισσότερα από 374 καταστήματα Γερμανός, αποκτώντας μερίδιο 40% περίπου στην αγορά. Τελευταία παρατηρείται επίσης, η είσοδος και δραστηριοποίηση αλυσίδων, όπως η Fnac και η Public που δεν εστιάζονται μόνο στην τεχνολογία, αλλά και στη μουσική (CDs), την εικόνα (DVDs) και το βιβλίο. Είναι γεγονός πως με την είσοδό τους εντάθηκε ο πόλεμος των αλυσίδων, ο οποίος μετατράπηκε σταδιακά σε μάχη των εντυπώσεων και των προσφορών.

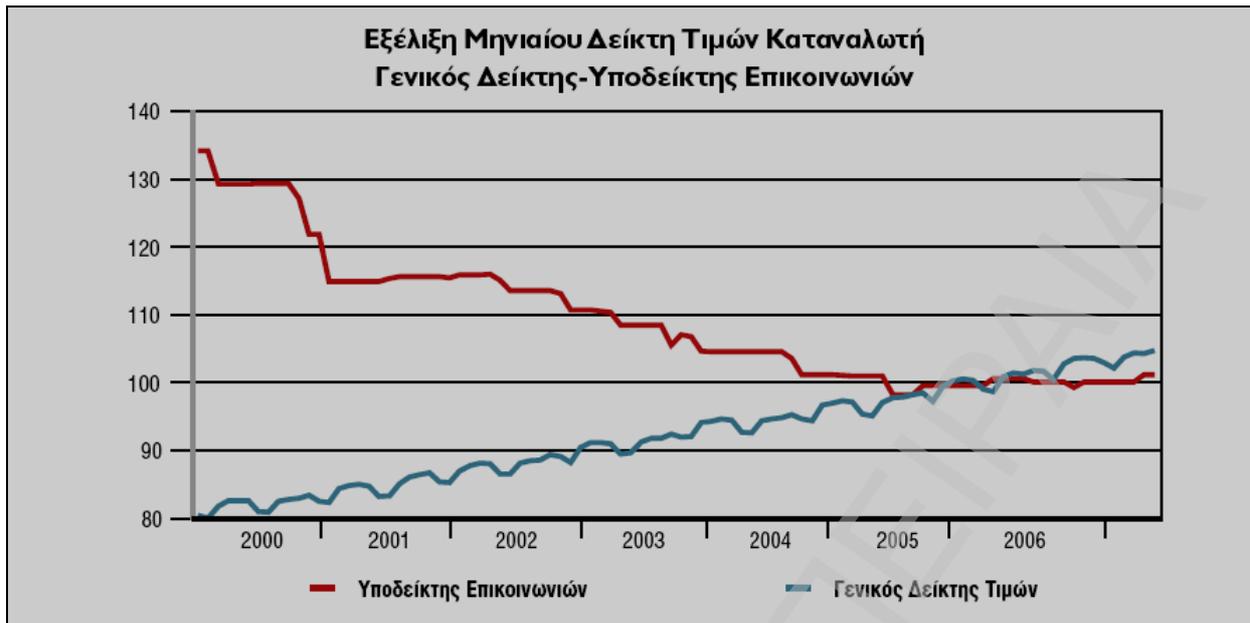
Οι μειώσεις που πραγματοποιούνται στο κόστος των κλήσεων σταθερής και κινητής τηλεφωνίας στα πλαίσια του ανταγωνισμού και γενιότερα η εξέλιξη στο κόστος των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, καθώς και τα οφέλη που προκύπτουν για τους καταναλωτές, αντικατοπτρίζονται στην εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (όπως απεικονίζεται στα διαγράμματα 4-8 και 4-9). Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του γενικού επιπέδου των τιμών των προϊόντων και υπηρεσιών. Ο δείκτης αυτός αποτελείται από επιμέρους δείκτες, τους υποδείκτες, οι οποίοι μετρούν το επίπεδο τιμών συγκεκριμένων κατηγοριών προϊόντων. Ένας τέτοιος δείκτης αποτελεί και ο Υποδείκτης Επικοινωνιών, ο οποίος αφορά σε ποσοστό 99% δαπάνες για τηλεφωνικές υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας.

Εντούτοις, εκτός από τα οφέλη είναι πιθανό να παρατηρηθούν και ορισμένα αρνητικά φαινόμενα. Μία περίπτωση είναι αυτή όπου οι νεοεισερχόμενες εταιρείες στοχεύουν σε πιο κερδοφόρα τμήματα της αγοράς και εισέρχονται στην αγορά με υψηλές τιμές ώστε να αποκομίσουν γρήγορα

κέρδη με τα οποία είτε θα αναπτύξουν νέες τεχνολογίες είτε θα προβούν σε επενδύσεις υποδομών και ποιοτικών αναβαθμίσεων. Με αυτό τον τρόπο όμως κινδυνεύει η βιωσιμότητα των υπόλοιπων εταιρειών, οι οποίες έχουν επίσης ανάγκη τα κερδοφόρα τμήματα της αγοράς, ώστε να διευρύνουν τον κύκλο εργασιών τους για την επίτευξη των απαραίτητων οικονομιών κλίμακας.

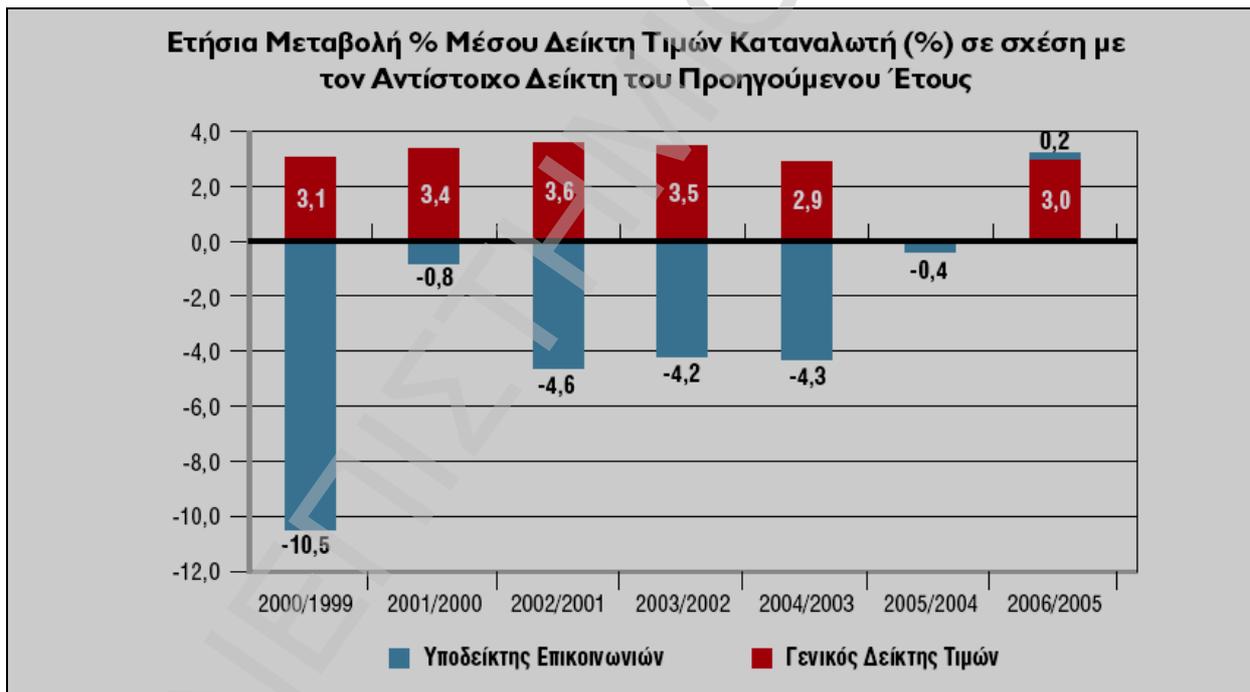
Μία άλλη περίπτωση αναποτελεσματικού ανταγωνισμού αποτελεί η εκτεταμένη είσοδος νέων εταιρειών στην αγορά. Η είσοδος μεγάλου αριθμού εταιρειών στην αγορά συνεπάγεται την αδυναμία επίτευξης μεγάλων επιπέδων παραγωγής που να εκμεταλλεύονται τις οικονομίες κλίμακας και κατά συνέπεια να μειώνουν το οριακό κόστος. Έτσι, ενώ το όφελος του καταναλωτή από την πτώση τιμών αυξάνεται, το όφελος του παραγωγού παραμένει στάσιμο ή πολλές φορές μειώνεται.

Ο ανταγωνισμός προϋποθέτει από τις εταιρείες να αντιλαμβάνονται έγκαιρα και να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στην αγορά. Θα πρέπει να έχουν την ικανότητα να πετύχουν υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας και να βελτιστοποιήσουν την προστιθέμενη αξία των υπηρεσιών τους. Προκειμένου να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα, απαιτείται επίσης η δημιουργία ευέλικτου και δυναμικού περιβάλλοντος μέσα στην εταιρεία, γεγονός που συνδέεται στενά με την κινητοποίηση των εργαζομένων, δίνοντάς τους τα κατάλληλα κίνητρα και επιτρέποντας την ανάληψη πρωτοβουλιών.

Διάγραμμα 4-10: Εξέλιξη μηνιαίου δείκτη τιμών καταναλωτή

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2006

Διάγραμμα 4-11: Ετήσια μεταβολή μέσου δείκτη τιμών καταναλωτή (%) σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του προηγούμενου έτους

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην ελληνική τηλεπικοινωνιακή αγορά

Ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών έχει υποστεί ριζικό μετασχηματισμό τα τελευταία πέντε χρόνια. Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υποδομών έχει συμβάλει στην ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και στην καθιέρωσή τους ως τον πλέον δυναμικό κλάδο στην αγορά. Σε αυτό βέβαια έχουν συμβάλει επίσης τόσο η σύγκλιση των τεχνολογιών όσο και ο ανταγωνισμός που δημιούργησαν οι νέες υπηρεσίες και έδωσαν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επεκταθούν περισσότερο.

Η ανάπτυξη του κλάδου των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής επιδρά σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα προσφέροντας σημαντικά οφέλη. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και κυρίως η ανάπτυξη και η διάδοση των ευρυζωνικών δικτύων και υπηρεσιών προσφέρουν πολλές δυνατότητες στους πολίτες.

Μέσω της «λειτουργίας» του ανταγωνισμού έκαναν την εμφάνισή τους νέοι τηλεπικοινωνιακοί φορείς και πάροχοι υπηρεσιών. Η εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων στην παραγωγή είχε ως αποτέλεσμα, όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 4, να μειωθεί το κόστος προσφοράς των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και κατά συνέπεια να αυξηθεί η προσφορά τους, να μειωθούν οι τιμές και παράλληλα να βελτιωθεί η ποιότητά τους. Επιπλέον, αυξήθηκε και η ζήτηση των υπηρεσιών αυτών με εντυπωσιακούς ρυθμούς. Η κατάσταση αυτή άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται και λειτουργούν οι ελληνικές επιχειρήσεις.

Σε γενικές γραμμές, οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες σε συνδυασμό με τις τεχνολογίες πληροφορίας αυξάνουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα και δημιουργούν νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη, την ευημερία και την ποιότητα ζωής. Επιπλέον βελτιώνονται οι υπηρεσίες, δημιουργούνται νέες επιχειρήσεις, καθώς επίσης και νέοι τρόποι εργασίας. Η αγορά των τηλεπικοινωνιών λειτουργεί ως μοχλός ανάπτυξης για πολλούς άλλους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας με αύξηση της παραγωγικότητας, των επενδύσεων και της απασχόλησης.

5.1) Οικονομική ανάπτυξη, παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις τηλεπικοινωνίες πρωτοστατούν στην ανάπτυξη τεχνολογιών και υπηρεσιών προς όφελος όλων των επιχειρήσεων ανεξαρτήτως του μεγέθους τους ή του κλάδου στον οποίο ανήκουν. Παρέχουν υποδομές υψηλής ποιότητας, νέα προϊόντα και υπηρεσίες συμβάλλοντας έτσι στην προσέλευση ιδιωτικών αλλά και ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Συγκεκριμένα, η εξέλιξη των μεθόδων επικοινωνίας και η ευρεία διείσδυση του διαδικτύου, λόγω της ευκολίας στη χρήση του και του χαμηλού κόστους πρόσβασης, έχουν ως αποτέλεσμα την υιοθέτησή του από τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Το διαδίκτυο δεν αποτελεί πλέον απλά ένα κανάλι επικοινωνίας και ένα μέσο συναλλαγών αλλά συμβάλλει στη δημιουργία μίας «ηλεκτρονικής οικονομίας», που έχει επικρατήσει με τον όρο «νέα οικονομία» και η οποία αναπτύσσεται γρήγορα και προσφέρει νέες ευκαιρίες και θέσεις εργασίας. Ο όρος «νέα οικονομία» περιγράφει τη μεταρρύθμιση των οικονομικών δραστηριοτήτων καθώς οι ψηφιακές τεχνολογίες καθιστούν την πρόσβαση, την επεξεργασία και την αποθήκευση των πληροφοριών φθηνότερη και ευκολότερη. Το γεγονός αυτό αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι αγορές και οδηγεί στην αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων και στη δημιουργία πλούτου από την εκμετάλλευση των διαθέσιμων πληροφοριών.¹

Χαρακτηριστική εφαρμογή της χρήσης του διαδικτύου που συμβάλλει στη δημιουργία της ηλεκτρονικής οικονομίας αποτελεί το ηλεκτρονικό εμπόριο. Πρόκειται για την αγοραπωλησία αγαθών, πληροφοριών και υπηρεσιών καθώς και για τη διεκπεραίωση εμπορικών λειτουργιών και συναλλαγών μέσα από δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι επιχειρήσεις, οι προμηθευτές και οι καταναλωτές έρχονται σε επαφή μεταξύ τους χωρίς τη χρήση μεσαζόντων. Σημείο πώλησης των προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών είναι ένας δικτυακός

¹ Περιοδικό «Eurostohos», Αφιέρωμα : «Τηλεπικοινωνίες» Ιούλιος 2001, τεύχος 26, σελ.54

τόπος (web site) που αποτελεί το ηλεκτρονικό κατάστημα του παραγωγού ή παρόχου προϊόντων και υπηρεσιών αντίστοιχα. Η αγορά δεν έχει πλέον γεωγραφικούς περιορισμούς και η επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων καθίσταται φθηνότερη. Σε γενικές γραμμές, τα οφέλη που προκύπτουν για την επιχείρηση και τους καταναλωτές είναι η ευελιξία στην παροχή υπηρεσιών, η παροχή και λήψη εξειδικευμένων, ποιοτικά βελτιωμένων υπηρεσιών, η ελαχιστοποίηση των μεσαζόντων και κατά συνέπεια η άμεση κάλυψη των αναγκών, η μείωση του κόστους παραγωγής και των τιμών, ο μικρότερος χρόνος εκτέλεσης των συναλλαγών και η δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών. Οι επιχειρήσεις προκειμένου να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες αυτές πρέπει να αναθεωρήσουν τις δραστηριότητές τους και να προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον.²

Ένα άλλο θέμα στο οποίο επιδρά η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς είναι και η ανάπτυξη των επενδύσεων. Οι αποδόσεις των επενδύσεων σε επικοινωνιακά συστήματα κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα. Το γεγονός αυτό ωθεί τις επιχειρήσεις να χρηματοδοτούν επενδυτικά προγράμματα για την ανάπτυξη δικτύων και τηλεπικοινωνιακών υποδομών γενικότερα. Οι επενδύσεις στον τηλεπικοινωνιακό τομέα θεωρούνται κρίσιμες για την ανάπτυξη της χώρας αλλά και για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε μία παγκόσμια οικονομία που βασίζεται στη διακίνηση της πληροφορίας και τη σύγχρονη τεχνολογία. Οι συνολικές επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2007 εκτιμάται ότι έχουν υπερβεί τα 50 δις ευρώ. Οι κατεστημένοι φορείς σταθερών επικοινωνιών επένδυσαν ποσοστό περίπου 13,5% των εσόδων τους το 2007.³

Η επιτυχία των επενδύσεων αυτών όμως εξαρτάται από διάφορους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όπως ο υπολογισμός του πραγματικού κόστους της επένδυσης, η διερεύνηση των χαρακτηριστικών της αγοράς, ο προσδιορισμός των κινδύνων της επένδυσης και η διευκρίνιση των πηγών της χρηματοδότησης. Απαιτείται λοιπόν σωστός σχεδιασμός και δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος που θα δώσει κίνητρα σε νέες εταιρείες να εισέλθουν στην αγορά. Οι επενδύσεις από μόνες τους δεν αρκούν

² Αδαμόπουλος Δ., «Τηλεματική, Διαδίκτυα και Κοινωνία», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2002, σελ. 235-239

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το 2007», COM(2008) 153

για να εξασφαλιστεί οικονομική ανάπτυξη, παρόλα αυτά όμως η έλλειψη επενδύσεων εμποδίζει την πρόοδο και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας.

Σε κάθε περίπτωση, η τεχνολογική εξέλιξη και ανάπτυξη των υποδομών δεν αρκούν από μόνες τους για να οδηγήσουν σε οικονομική ανάπτυξη. Απαιτείται να ληφθούν υπόψη και άλλες παράμετροι όπως η ανάπτυξη του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού (εξειδίκευση και εκπαίδευση), η δημιουργία ενός σταθερού θεσμικού πλαισίου, αναδιάρθρωση της οικονομίας και ο σωστός συγχρονισμός όλων αυτών που προϋποθέτει τον κατάλληλο σχεδιασμό και την υλοποίηση μεθοδικών κινήσεων.

5.2) Απασχόληση

Η απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και κατά συνέπεια την αύξηση της απασχόλησης. Τις θέσεις αυτές καταλαμβάνουν άτομα υψηλών ειδικοτήτων και δεξιοτήτων ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον των τηλεπικοινωνιών. Οι νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας έχουν αυξήσει κυρίως την απασχόληση στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών, όπου απαιτούνται άτομα με περισσότερη τεχνογνωσία και δεξιότητες.

Από την άλλη πλευρά όμως, σημειώνεται μείωση της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα και στα άτομα με χαμηλή εξειδίκευση. Εργαζόμενοι με δεξιότητες που δε ζητούνται πλέον καθώς και όσοι εργάζονται σε τομείς που φθίνουν κάτω από την πίεση του έντονου ανταγωνισμού και των αλλαγών που επιφέρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις, κινδυνεύουν να μείνουν χωρίς εργασία. Κάθε χρόνο ένα σημαντικό ποσοστό θέσεων εργασίας καταργούνται και δημιουργούνται νέες, σε καινούργιες εταιρείες, όπου απαιτούνται ειδικευμένα προσόντα. Όλο και πιο συχνά ζητούνται ειδικά επαγγελματικά προσόντα που κατά κανόνα απαιτούν την εξοικείωση με νέες τεχνολογίες.⁴

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι οι επιπτώσεις δεν είναι ομοιόμορφες σε όλες τις κατηγορίες εργαζομένων. Οι συνέπειες των νέων τεχνολογιών είναι ανάλογες του είδους και του επιπέδου εκπαίδευσης του κάθε ατόμου. Οι νέες

⁴ Χατζηδάκης Κ., «Για μια ανθρώπινη κοινωνία των πληροφοριών» www.hri.org/Samizdat/97-11-05.dir/art10.htm

τεχνολογίες ενισχύουν κυρίως την απασχόληση σε τομείς που χαρακτηρίζονται ως πρωτοπόροι εποχής. Επαγγέλματα, για παράδειγμα που παρουσιάζουν οφέλη είναι αυτά του ηλεκτρολόγου μηχανικού, του ηλεκτρονικού μηχανικού, των σχεδιαστών και αναλυτών συστημάτων, των προγραμματιστών, των μηχανικών λογισμικού και δικτύων, των πωλητών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών καθώς και επαγγέλματα σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο. Από την άλλη μεριά, τα επαγγέλματα που φθίνουν είναι εκείνα του δακτυλογράφου, των γραμματέων και των ενδιάμεσων μεταξύ πελάτη και υπηρεσιών ως φορέων πληροφορίας.

Με τη βοήθεια των εξελιγμένων επικοινωνιακών συστημάτων, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως προαναφέρθηκε⁵, μπορούν να πετύχουν σημαντικά μερίδια στην αγορά αιφνιδιάζοντας τους καταξιωμένους στο χώρο. Έτσι, λειτουργούν ως πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας αφού μπορούν να απορροφούν αποτελεσματικότερα προσωπικό λόγω του μεγέθους τους, που τους επιτρέπει ευέλικτες κινήσεις.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας αποτελεί μία μόνο πτυχή της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών. Εξίσου σημαντική επίδραση των ανεπτυγμένων τηλεπικοινωνιακών δικτύων σε συνδυασμό με τη σύγχρονη πληροφορική τεχνολογία αποτελεί η δημιουργία μιας νέας μορφής εργασίας, η τηλε-εργασία. Η τηλε-εργασία παρέχει τη δυνατότητα σε πολλά άτομα να εργαστούν μακριά από τον παραδοσιακό χώρο εργασίας τους με τη βοήθεια ενός υπολογιστή και μιας τηλεφωνικής σύνδεσης. Οι πιο γνωστές μορφές τηλε-εργασίας είναι η εργασία από το σπίτι, η κινητή τηλε-εργασία (για επαγγέλματα με υψηλή κινητικότητα εργαζομένων), η εργασία σε δορυφορικά κέντρα (για απομακρυσμένες εγκαταστάσεις τις οποίες μοιράζονται εργαζόμενοι που ανήκουν στην ίδια εταιρεία), οι τηλε-υπηρεσίες (λειτουργίες της εταιρείας που υλοποιούνται από εξωτερικούς συνεργάτες) και η μερική τηλε-εργασία (όταν ο υπάλληλος εργάζεται εν μέρει στο γραφείο και εν μέρει στο σπίτι).⁶

Η τηλε-εργασία δίνει τη δυνατότητα στους εργαζόμενους να καταναίμουν το χρόνο τους αποδοτικά, εξισορροπώντας ανάμεσα στις

⁵ Βλ. κεφάλαιο 5.1 της εργασίας αυτής: οικονομική ανάπτυξη, παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα

⁶ Ουζούνης Κ., «Απλά ένα νέο τηλέφωνο ή μια ολόκληρη επιχειρηματική επανάσταση;», Περιοδικό «Χρήμα- Files», τεύχος 1, Οκτώβριος 2001

επαγγελματικές και στις προσωπικές υποχρεώσεις τους. Δημιουργούνται ίσες ευκαιρίες για εργαζόμενους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (π.χ. άτομα με κινητικές δυσκολίες) καθώς και νέες θέσεις εργασίας για τους κατοίκους της περιφέρειας. Από την πλευρά των επιχειρήσεων, η τηλε-εργασία αυξάνει την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα, βελτιώνει την εργασιακή απασχόληση και ενισχύει την αποτελεσματικότητα και την ευελιξία. Περιορίζονται τα λειτουργικά έξοδα που σχετίζονται με τη συντήρηση των εγκαταστάσεων ή και τη μετακίνηση των εργαζομένων και βελτιώνεται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πελάτες.⁷

Συνοψίζοντας, μπορεί να σημειωθεί ότι η αγορά εργασίας είναι αρκετά ευέλικτη και προσφέρονται πολλές δυνατότητες μετακίνησης των εργαζομένων μεταξύ των κλάδων. Επιπλέον, έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες συνθήκες για την ομαλή μετάβαση στη νέα κατάσταση, όπου οι λιγότερο ειδικευμένοι υποκαθίστανται από άλλους με περισσότερα προσόντα και ικανότητες. Απαιτείται λοιπόν να υιοθετηθεί το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο και να δημιουργηθούν ευκαιρίες για συνεχή εκπαίδευση και απόκτηση νέων ικανοτήτων. Είναι δύσκολο πάντως να απομονωθούν οι συνέπειες των νέων τεχνολογιών σε ένα θέμα όπως η απασχόληση όπου συμπεριλαμβάνονται οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί παράγοντες.

5.3) Συγχωνεύσεις και εξαγορές

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς σε συνδυασμό με τη σύγκλιση στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των μέσων ενημέρωσης είχαν ως αποτέλεσμα την αλλαγή της διάρθρωσης της αγοράς κυρίως των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και της πληροφορικής λόγω των νέων επιχειρηματικών μοντέλων που προκύπτουν. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα κύμα εθνικών ή και υπερεθνικών συγχωνεύσεων και συμμαχιών μεταξύ τηλεπικοινωνιακών εταιρειών και εταιρειών ή ομίλων άλλων κλάδων.

Το φαινόμενο της «σύγκλισης» έχει ωθήσει τις εταιρείες στην αναζήτηση νέων αγορών. Το αντικείμενο των τηλεπικοινωνιακών εταιρειών

⁷ Αδαμόπουλος Δ., «Τηλεματική, Διαδίκτυα και Κοινωνία», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2002, σελ. 226-230

συγκλίνει πλέον με αυτό των εταιρειών μέσω ενημέρωσης, πληροφορικής και παρόχων πληροφοριών. Οι αγορές, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες επαναπροσδιορίζονται κάτω από το νέο τηλεπικοινωνιακό μοντέλο, που δεν είναι άλλο από ένα ενοποιημένο σύστημα μετάδοσης φωνής, δεδομένων, βίντεο μέσα από δημόσια ή ιδιωτικά δίκτυα με τη βοήθεια των τελικών συσκευών των χρηστών. Προκύπτουν λοιπόν νέες αγορές που ωθούν τις εταιρείες να τοποθετηθούν ανταγωνιστικά στο χώρο.

Μέσω των συγχωνεύσεων και των εξαγορών δίνεται η δυνατότητα σε πολλές τηλεπικοινωνιακές εταιρείες να δραστηριοποιηθούν πέρα από τη βασική τους υποδομή χρησιμοποιώντας εναλλακτικές τεχνολογίες, όπως καλωδιακά και δορυφορικά μέσα, καθώς και τεχνολογίες πληροφορικής. Με αυτό τον τρόπο διεισδύουν σε νέες αγορές, αυξάνοντας τα μερίδιά τους ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες για μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών, βελτιωμένη ποιότητα και καλύτερη τιμολόγηση. Η διείσδυση σε νέες αγορές είναι ιδιαίτερα δύσκολη λόγω της έλλειψης προηγούμενης παρουσίας στο χώρο και επαρκών πληροφοριών για τις ανάγκες των πελατών, τις τοπικές συνθήκες και τους κυβερνητικούς κανονισμούς. Για αυτό το λόγο, η συμμαχία με μία άλλη εταιρεία παρέχει μία ήδη εδραιωμένη παρουσία και αρκετή εμπειρία για τις συνθήκες που επικρατούν στο χώρο.

Η ύπαρξη πολλών εταιρειών στην αγορά, ιδιαίτερα στο χώρο της σταθερής τηλεφωνίας, δεν έχει αφήσει πολλά περιθώρια ανάπτυξης στην αγορά. Οι μικρές κυρίως εταιρείες θεώρησαν σκόπιμο να εκχωρήσουν μέρος των δραστηριοτήτων τους σε μεγαλύτερες εταιρείες προκειμένου να επιβιώσουν. Πολλές εταιρείες που αντιμετωπίζουν κρίση, συγκεντρώνονται σε μεγαλύτερα σχήματα ή εξαγοράζονται από μεγαλύτερες εταιρείες που ενδιαφέρονται για τη συγκεκριμένη αγορά.⁸

Ένας άλλος λόγος που οδήγησε τις εταιρείες να προβούν σε συγχωνεύσεις και εξαγορές είναι οι αλλαγές στις ανάγκες των πελατών. Οι πελάτες πλέον έχουν περισσότερες απαιτήσεις για πολλαπλές υπηρεσίες «φωνής» και «δεδομένων» εντός και εκτός της χώρας. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει τις τηλεπικοινωνιακές εταιρείες σε στρατηγικές κινήσεις και

⁸Κομινάκης Σ., «Οι τηλεπικοινωνίες στο επίκεντρο του διεθνούς επενδυτικού ενδιαφέροντος», 7-02-2006, Εφημερίδα «Η Καθημερινή»

επενδύσεις σε άλλες εταιρείες στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, που έχουν ήδη τις κατάλληλες υποδομές. Με τον τρόπο αυτό επεκτείνονται σε νέες αγορές, αυξάνοντας τα μερίδιά τους και ικανοποιώντας όλο και περισσότερους πελάτες.⁹

Στην ελληνική αγορά έχουν πραγματοποιηθεί πολλές εξαγορές και συγχωνεύσεις με εταιρείες τόσο του εσωτερικού όσο και τους εξωτερικού. Η εταιρεία Tellas ιδρύθηκε ως κοινοπραξία της ΔΕΗ και της ιταλικής εταιρείας Wind, με σκοπό να συνδυάσει το κύρος και την υποδομή της ΔΕΗ με την πολύτιμη εμπειρία και τεχνογνωσία της Wind, η οποία κατέχει ισχυρή θέση στην παροχή σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και internet στην Ευρώπη. Η εταιρεία κινητής τηλεφωνίας Cosmote δραστηριοποιείται πλέον και σε αγορές της Ευρώπης εφόσον εξαγόρασε την Cosmo Bulgaria Mobile EAD (GloBul) και την Cosmofon AD Skorje από τον ΟΤΕ στην τιμή των 490 εκατ. ευρώ. Η Tim Hellas μεταβιβάστηκε σε ποσοστό 80,8% στις εταιρίες επιχειρηματικών συμμετοχών (Venture Capital) Apax Partners και Texas Pacific Group, οι οποίες προχώρησαν και στην εξαγορά της Q-Telecom από την Info-Quest. Η εταιρεία Intracom εξαγόρασε την Hellas on line από την EFG Eurobank και το 23% της Forthnet από τις Μινωικές Γραμμές με στόχο να εισχωρήσει δυναμικά στην αγορά των ευρυζωνικών υπηρεσιών. Ύστερα από «πόλεμο» όμως με την ισλανδικών συμφερόντων εταιρία επιχειρηματικών συμμετοχών Novator, στις αρχές του 2006 η Intracom προχώρησε σε αποεπένδυση του συνόλου των μετοχών της FORTHnet που είχε στην κατοχή της.¹⁰ Η αιγυπτιακή εταιρεία Orascom, τέλος, η οποία κατέχει ισχυρή θέση στην τηλεπικοινωνιακή αγορά της Μ. Ανατολής και της Αφρικής, αποτελεί έμμεσα μέτοχο της Tellas (έχει εξαγοράσει την ιταλική Wind, η οποία έχει το 50% της Tellas) και με την εξαγορά της Tim το 2007, η οποία μετονομάστηκε σε Wind, προτίθεται να δημιουργήσει έναν τηλεπικοινωνιακό κολοσσό μεταξύ Ιταλίας, Ελλάδας και Αιγύπτου, ενώ δεν αποκλείει και νέες εξαγορές στην Ευρώπη.¹¹

Οι εταιρείες που έχουν προβεί σε τέτοιου είδους συνενώσεις έχουν αποκομίσει αρκετά οφέλη. Από τη συγχώνευση δύο ή περισσότερων

⁹ Παπαδάκης Β., «Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία», εκδ. Μπένου, Αθήνα 1999, σελ. 344-350

¹⁰ Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα «Τηλεπικοινωνίες: ένας κλάδος γεμάτος deals», Περιοδικό «Χρήμα», τεύχος 321, Μαΐος 2006, <http://www.hrima.gr/default.asp?cid=66>

¹¹ <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11379&subid=2&pubid=105231>

επιχειρήσεων έχει προκύψει μία νέα επιχείρηση, μεγαλύτερου μεγέθους με ισχυρή θέση στην αγορά. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται εξοικονόμηση κόστους και εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας, που προέρχονται από τον επιμερισμό του σταθερού κόστους σε περισσότερες μονάδες παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών. Επιπλέον, η νέα εταιρεία έχει τη δυνατότητα να παρέχει νέα εξειδικευμένα προϊόντα εφόσον οι εμπλεκόμενες εταιρείες συνδυάζουν τους πόρους και τις ικανότητές τους.

Από την άλλη πλευρά όμως, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου η συγχώνευση μεταξύ των εταιρειών δεν αποδίδει τα αναμενόμενα. Αρκετές φορές η αποτυχία οφείλεται στη λανθασμένη αξιολόγηση της επιχείρησης που εξαγοράζεται και των αποτελεσμάτων που αναμένονται από τη μελλοντική συμμαχία. Επίσης, πολλές φορές προκύπτουν προβλήματα από τις σημαντικές διαφορές που παρουσιάζονται στην κουλτούρα και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εμπλεκόμενων εταιρειών. Έχει παρατηρηθεί ότι στην αρχή οι συγχωνεύσεις στηρίζονται σε αισιόδοξες ή ίσως και υπερβολικές υποθέσεις. Στη συνέχεια όμως εμφανίζονται προβλήματα που αρχικά είχαν υποτιμηθεί, ηθελημένα ή αθέλητα, από τις διοικήσεις των συμβαλλόμενων εταιρειών και προκαλούν αρνητικές συνέπειες στους μετόχους αλλά και στα οικονομικά αποτελέσματα των εταιρειών.¹²

Στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον, οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις φαίνεται να ανταποκρίνονται στην τάση της αγοράς για δημιουργία ισχυρών εταιρειών και ομίλων ικανών να ανταπεξέλθουν στις σύγχρονες συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και στον έντονο ανταγωνισμό. Σε κάθε περίπτωση όμως, προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα, που ίσως οδηγήσουν στη διάλυση της συγχώνευσης, κρίνεται σκόπιμο οι εταιρείες να λάβουν σοβαρά υπόψη τις ανάγκες και τους στόχους που έχουν θέσει και θέλουν να πραγματοποιήσουν, αξιολογώντας προσεκτικά τα αδύνατα και δυνατά σημεία τους, καθώς και εκείνα του εξωτερικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων και των ανταγωνιστών τους.

¹² Παπαδάκης Β., «Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία», εκδ. Μπένου, Αθήνα 1999, σελ. 351-361

5.4) Νέες υπηρεσίες και ποιότητα ζωής

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και κατά συνέπεια η ανάπτυξη του ανταγωνισμού έχουν ως αποτέλεσμα την πρόσβαση σε μία μεγάλη ποικιλία ποιοτικών και εξελιγμένων υπηρεσιών και εφαρμογών. Πρόκειται για εφαρμογές και υπηρεσίες που πρωτοστατούν στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται όλες οι τηλε-υπηρεσίες, καθώς και ένα μεγάλο σύνολο υπηρεσιών που σχετίζονται με την παροχή πληροφοριών, ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων αλλά και εμπορικών συναλλαγών.

Η κοινωνία των πληροφοριών, που αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, διευρύνεται και μεταλλάσσεται σε Κοινωνία της Ψηφιακής Επικοινωνίας και Γνώσης, η οποία συμβάλλει στην απόκτηση γνώσεων, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών. Στην κοινωνία αυτή οι νέες υπηρεσίες παροχής και προβολής των ψηφιακών αγαθών ταξινομούνται, ανάλογα με το περιεχόμενο που περιέχουν, στις παρακάτω κατηγορίες¹³:

Υπηρεσίες ψυχαγωγίας

- Βίντεο κατ' αίτηση (video on demand): Ο χρήστης επιλέγει το πρόγραμμα που θα παρακολουθήσει και την ώρα προβολής του, έχοντας αμφίδρομη επικοινωνία με τον πάροχο της υπηρεσίας.
- Θεματικά κανάλια (Thematic channels): Υπηρεσίες συνδρομητικής τηλεόρασης με συγκεκριμένο πυρήνα προγραμμάτων (αθλητικά, ταινίες, μουσική).
- Πληρωμή ανά επιλογή (pay-per-view): Ο χρήστης επιλέγει το πρόγραμμα που θα παρακολουθήσει και χρεώνεται αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη προβολή.
- Αλληλεπιδραστικά παιχνίδια: Ο χρήστης συμμετέχει από την κατοικία του σε πραγματικό χρόνο σε τηλεπαιχνίδια μέσω της τηλεόρασης.

Υπηρεσίες εκπαίδευσης

- Τηλε – εκπαίδευση: Πρόκειται για την εκπαίδευση από απόσταση με τη βοήθεια βίντεο ή ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι μαθητές παρακολουθούν προγράμματα εκπαίδευσης που συνδυάζουν ήχο και

¹³ Γκαντζιάς Γ., Καμαρας Δ., «Ψηφιακή επικοινωνία»,σελ. 64-70, Zeno Publishers, 2000

εικόνα, έχοντας απευθείας επικοινωνία με τον «απομακρυσμένο» συνομιλητή τους. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες που βρίσκονται σε απομακρυσμένες πηγές.

Υπηρεσίες ενημέρωσης - επικοινωνίας

- Φωνητική τηλεφωνία μέσω Διαδικτύου: Οι τηλεπικοινωνιακοί φορείς παρέχουν στους συνδρομητές τους τηλεφωνικές υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου. Η μετάδοση δεδομένων δε γίνεται μέσω των συμβατικών δικτύων μεταγωγής κυκλώματος, αλλά με την τεχνολογία μεταγωγής πακέτου και με τη βοήθεια του πρωτοκόλλου IP.
- Κινητές επικοινωνίες με μετάδοση πολυμέσων: Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα μέσω συσκευών κινητής τηλεφωνίας να μεταδίδει εικόνα και βίντεο και να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες στο Διαδίκτυο.
- Εκπομπή καναλιών και ηλεκτρονικές εκδόσεις βιβλίων ή εφημερίδων μέσω Διαδικτύου: Οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί εκπέμπουν το πρόγραμμά τους στο Διαδίκτυο, ενώ ο χρήστης έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε βιβλία και εφημερίδες.

Υπηρεσίες συναλλαγών

- Ηλεκτρονικό εμπόριο: Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα μέσω του Διαδικτύου να έχει πρόσβαση στα προϊόντα μίας εταιρείας και να πραγματοποιεί αγορές.
- Home-Banking: Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα πραγματοποίησης τραπεζικών ή άλλων αντίστοιχων συναλλαγών κατευθείαν από το σπίτι ή από το χώρο εργασίας.
- Τηλε-εργασία: Ο εργαζόμενος μπορεί να πραγματοποιεί σε πραγματικό χρόνο (on line) όλες τις συναλλαγές με την επιχείρησή του και τους πελάτες ή συνεργάτες του μακριά από τον τόπο εργασίας. Σύμφωνα με ορισμένες προβλέψεις, το 2007, το ένα πέμπτο των ταξιδιών με σκοπό την εργασία θα αντικατασταθεί από την τηλεδιάσκεψη.
- Τηλείατρική: Ο όρος αυτό περιλαμβάνει τη δυνατότητα ενός γιατρού να επικοινωνεί από μακριά με τον ασθενή του, να τον εξετάζει μέσω εικόνας (όπου αυτό είναι εφικτό), και να του παρέχει ιατρική συνταγή. Ο ασθενής έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί πολλούς γιατρούς και να έχει πρόσβαση σε ποικίλες ιατρικές πληροφορίες.

Ειδικότερα, η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών και της τεχνολογίας της πληροφορικής έχει φέρει στο προσκήνιο νέες υπηρεσίες, που στηρίζονται κυρίως στην ασύρματη πρόσβαση και στη μετάδοση φωνής μέσω του Διαδικτύου (Voice over IP-VoIP).¹⁴ Η υπηρεσία Voice over IP χρησιμοποιεί το πρωτόκολλο του Διαδικτύου προκειμένου να μεταφέρει τηλεφωνικές συνομιλίες, μετατρέποντας τη φωνή σε δεδομένα. Η συχνότητα που απαιτείται για τη μετάδοση δεδομένων είναι πολύ μικρότερη από εκείνη των τηλεπικοινωνιακών δικτύων με αποτέλεσμα οι κλήσεις μέσω του Διαδικτύου να είναι αρκετά φθηνές. Η τηλεφωνία μέσω internet αντιπροσωπεύει τη σύγκλιση των συσκευών που χρησιμοποιούνται στο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο έτσι ώστε όλες οι υπηρεσίες – ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, βίντεο, τηλεφωνία, fax, μεταφορά δεδομένων, κλπ- να διεξάγονται μέσω μίας μόνο συσκευής και μίας δικτυακής υποδομής. Με τη χρήση απλών προγραμμάτων, όπως το skype, οι τηλεφωνικές κλήσεις μεταξύ υπολογιστών πραγματοποιούνται εύκολα και φθηνά (0,017€/λεπτό). Πολλές ελληνικές εταιρείες, ιδίως οι μικρομεσαίες, έχουν αρχίσει να επενδύουν στη Voice over IP, καθώς επωφελούνται από την ευελιξία και τα χαμηλά τηλεπικοινωνιακά κόστη που προσφέρει η υπηρεσία αυτή, παράγοντες αρκετά σημαντικοί για την επιβίωσή τους και την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ανταγωνισμού. Εταιρείες που μέχρι τώρα παρείχαν σύνδεση internet προσφέρουν ταυτόχρονα και τηλεφωνία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Vivodi, η οποία υλοποιεί δικό της ευρυζωνικό δίκτυο πανελλαδικά, και η Hellas On Line.¹⁵

Στις μέρες μας παρατηρείται πολύ συχνά η απαίτηση για γρήγορη και άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες και δεδομένα, επομένως δημιουργείται ανάγκη για προϊόντα και υπηρεσίες που παρέχουν ασύρματη μεταφορά δεδομένων. Η ασύρματη επικοινωνία εμφανίζεται καθημερινά σε περισσότερα προϊόντα, από τα κινητά τηλέφωνα και τους υπολογιστές παλάμης έως τους εκτυπωτές και άλλες περιφερειακές συσκευές. Εξέλιξη της ασύρματης μεταφοράς και λήψης δεδομένων αποτελεί η ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Wi-Fi). Καθώς δε χρειάζονται καλώδια, το wi-fi προσφέρει ελευθερία κυρίως στους εργαζόμενους που κινούνται εκτός γραφείου και

¹⁴ Βλ. ιστοσελίδα www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html, «Voice over IP: Μετάδοση φωνής μέσω του Internet» και «Η ραγδαία ανάπτυξη της τηλεφωνίας VoIP»

¹⁵ www.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_345160_12/03/2006_176750

έχουν ανάγκη από γρήγορη και ασφαλή πρόσβαση στο Διαδίκτυο προκειμένου να στείλουν και να λάβουν δεδομένα. Η δυνατότητα αυτή αυξάνει την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα των εργαζομένων. Η εγκατάσταση ενός ασύρματου δικτύου και η ανάπτυξη της συγκεκριμένης υποδομής γίνεται σε σύντομο χρονικό διάστημα και δεν απαιτείται υψηλό κόστος εγκατάστασης και υποδομών. Το γεγονός αυτό δίνει την ευκαιρία στις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν τη συγκεκριμένη τεχνολογία και να αναπτυχθούν περισσότερο¹⁶.

Πολλοί επιχειρηματικοί κλάδοι επωφελούνται επενδύοντας στην ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες προσφέρουν τη δυνατότητα στους πελάτες τους να εργαστούν ή να ψυχαγωγηθούν μέσω του Διαδικτύου σε οποιοδήποτε χώρο του ξενοδοχείου. Το γεγονός αυτό ωφελεί τόσο τους πελάτες όσο και τα συγκεκριμένα ξενοδοχεία, που διαφοροποιούνται από τον ανταγωνισμό και αυξάνουν τα έσοδά τους. Επιπλέον, το Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών έχει εγκαταστήσει ασύρματο δίκτυο επιτρέποντας σε πολλούς επιβάτες να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την πτήση τους, αλλά και σε άλλες υπηρεσίες εξυπηρέτησης. Η ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο έχει κάνει την εμφάνισή της επίσης και σε καφετέριες, με πιο γνωστή την αλυσίδα Starbucks. Οι πελάτες της συγκεκριμένης αλυσίδας καταστημάτων έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν, ενώ βρίσκονται σε δημόσιο χώρο ή απλά να ψυχαγωγηθούν. Οι εκθεσιακοί χώροι, τέλος, μέσω της ασύρματης δικτύωσης που διαθέτουν, επιτρέπουν στους επαγγελματίες να προβούν σε σημαντικές συνεργασίες αλλά και να πληροφορηθούν σχετικά με την έκθεση που πραγματοποιείται κάθε φορά. Παράδειγμα αποτελεί η λειτουργία “internet café” με ασύρματη δικτύωση στην έκθεση Comdex.

Καθημερινά ολοένα και περισσότερες εταιρείες χρησιμοποιούν τόσο την τηλεφωνία μέσω του Διαδικτύου όσο και την ασύρματη πρόσβαση (wi-fi/VoIP). Σταδιακά γίνονται προσπάθειες ώστε να συνδυαστούν αυτές οι τεχνολογίες και να παρέχεται τηλεφωνία μέσα από ασύρματα δίκτυα. Η υπηρεσία αυτή διατίθεται, ήδη, στην Ευρώπη και παράλληλα εμφανίζονται νέες συσκευές που στηρίζουν την ασύρματη πρόσβαση. Η αγορά διευρύνεται

¹⁶ www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html, «Wi-Fi: η ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο»

ακόμη περισσότερο και οι εταιρείες αποκτούν πολλά οφέλη όπως περισσότερη ευελιξία από την επιλογή δικτύου και μειωμένα κόστη. Πολλές εταιρείες έχουν παρουσιάσει τηλέφωνα και συσκευές wi-fi/VoIP, που απευθύνονται κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με στόχο την υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας, δίνοντας κυρίως έμφαση στην ευκολία της εγκατάστασης και στο χαμηλό κόστος¹⁷.

Οι υπηρεσίες που παρουσιάστηκαν παραπάνω καθώς και οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών δίνουν τη δυνατότητα μίας πιο αποδοτικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών και των πολιτών, μέσω αυτοματοποιημένων κυρίως διαδικασιών. Παρέχονται πλέον στους πολίτες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, σε σύντομο χρονικό διάστημα και με μειωμένο κόστος. Στις δημόσιες υπηρεσίες λειτουργούν πληροφοριακά συστήματα και βάσεις δεδομένων, τα οποία βελτιώνουν τις διοικητικές λειτουργίες και συνεπώς τις υπηρεσίες που προσφέρονται στους πολίτες και στις επιχειρήσεις. Οι δημόσιες υπηρεσίες επικοινωνούν τόσο μεταξύ τους όσο και με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις μέσω ενός ενιαίου τεχνικού αλλά και λειτουργικού περιβάλλοντος. Σε αυτό έχει συμβάλει βέβαια η αύξηση της χρήσης του Διαδικτύου καθώς και η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Πληροφορίες σχετικές με το Δημόσιο τομέα παρέχονται σε ψηφιακή μορφή και έχει εξασφαλιστεί πλήρως η ηλεκτρονική πρόσβαση των πολιτών.

Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα πλέον να συναλλάσσονται τηλεφωνικά ή ηλεκτρονικά με τις υπηρεσίες του δημοσίου αποφεύγοντας την ταλαιπωρία από τους γραφειοκρατικούς και αναποτελεσματικούς μηχανισμούς. Καλώντας τετραψήφιους αριθμούς μπορούν να υποβάλλουν τηλεφωνικά τις αιτήσεις τους για μία σειρά πιστοποιητικών (ληξιαρχικές πράξεις, πιστοποιητικά φορολογικής ενημερότητας, κλπ) με ελάχιστη οικονομική επιβάρυνση. Στους παραδοσιακούς τρόπους συναλλαγής (φυσική παρουσία, αλληλογραφία, τηλέφωνο) προστίθενται και η ηλεκτρονική επικοινωνία μέσω του Διαδικτύου, όπου παρέχονται υπηρεσίες πληροφόρησης και συναλλαγών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι υπηρεσίες TAXISnet (www.taxisnet.gr) για τη φορολογική εξυπηρέτηση των πολιτών και των

¹⁷ Γερ. Ζώτος, Αφιέρωμα «Όλα αλλάζουν στις τηλεπικοινωνίες», ό.π., σελ. 16

επιχειρήσεων, όπου μεταξύ των άλλων περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων ΦΠΑ και φόρου εισοδήματος, την ηλεκτρονική έκδοση πιστοποιητικών και ηλεκτρονική πληροφόρηση για θέματα σχετικά με τη φορολογία. Συνέπεια, τέλος, της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης των πολιτών από διάφορες υπηρεσίες είναι και η δυνατότητα δημιουργίας των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών στα οποία οι πολίτες δύνανται να εξυπηρετηθούν άμεσα, αποφεύγοντας χρονοβόρες μετακινήσεις.¹⁸

Όσον αφορά στον τομέα της εκπαίδευσης, η διαρκώς αυξανόμενη πρόσβαση στις νέες εφαρμογές και υπηρεσίες έχει δημιουργήσει την ανάγκη τόσο για τον εκσυγχρονισμό του περιεχομένου και των διαδικασιών εκπαίδευσης όσο και για τη συνεχή κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού. Το εκπαιδευτικό σύστημα στην τριτοβάθμια κυρίως, αλλά και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επαναπροσδιορίστηκε, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Οι νέες τεχνολογίες πολυμέσων και του Διαδικτύου χρησιμοποιούνται προκειμένου να βελτιώσουν την ποιότητα της μάθησης και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε πόρους και υπηρεσίες. Το Διαδίκτυο γενικότερα δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε απεριόριστες πηγές πληροφοριών και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση μέσω internet ή τηλε-εκπαίδευση, συμβάλλει στη δια βίου κατάρτιση δίνοντας τη δυνατότητα στους πολίτες, εργαζόμενους και μη, να προσαρμόζουν τα προσόντα και τις δεξιότητές τους στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της τηλε-εκπαίδευσης. Σε πολλά πανεπιστήμια της χώρας επίσης υπάρχουν ειδικά εξοπλισμένες αίθουσες όπου πραγματοποιούνται τηλεσυνεδριάσεις με άλλα πανεπιστήμια τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.

Ένα σύστημα τηλε-εκπαίδευσης περιλαμβάνει διάφορες υπηρεσίες πολυμέσων (π.χ. τηλεεικονοδιάσκεψη) που επιτρέπουν τη μετάδοση και διαχείριση πληροφοριών με ευέλικτο και οικονομικό τρόπο. Μέσω της τηλε-εκπαίδευσης πολλά πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά κέντρα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν σεμινάρια και μαθήματα από απόσταση, αντικαθιστώντας τις παραδοσιακές διαδικασίες μάθησης. Με αυτό τον τρόπο

¹⁸ «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας» Στρατηγική και δράσεις 2002, ό.π.

δίνεται η ευκαιρία επιμόρφωσης και κατάρτισης σε άτομα που είτε εργάζονται είτε μένουν σε απομακρυσμένες περιοχές. Επιπλέον, μειώνεται ο χρόνος και το κόστος μάθησης, επιτυγχάνεται ατομικότητα και ο έλεγχος της μάθησης καθίσταται περισσότερο αποτελεσματικός.¹⁹

Οι νέες τεχνολογίες τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής και γενικότερα τα ευρυζωνικά δίκτυα και οι υποδομές συμβάλλουν επίσης, στην παροχή βελτιωμένων ποιοτικά υπηρεσιών υγείας. Όλοι οι πολίτες έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, στα πλαίσια ενός αποκεντρωμένου συστήματος, όπου η ιατρική εξειδίκευση και εμπειρία είναι διαθέσιμη σε όλους. Η εισαγωγή πληροφοριακών συστημάτων και η πρόσβαση των νοσοκομείων στην εξελιγμένη τηλεπικοινωνιακή υποδομή συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών υγείας, σε ότι αφορά στη διάγνωση και στη θεραπεία. Τα πληροφοριακά συστήματα υποστηρίζουν τις διοικητικές υπηρεσίες και τις κλινικές αποφάσεις καθώς και τη διαχείριση του συστήματος φροντίδας υγείας σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη εξυπηρέτηση των ασθενών.

Αποτέλεσμα των εξελιγμένων τεχνολογιών και της σύγκλισης των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής αποτελεί η ανάπτυξη της τηλε-ιατρικής. Πρόκειται για μία εφαρμογή της τηλεματικής που στόχο έχει τη διευκόλυνση παροχής υπηρεσιών υγείας. Μέσω της τηλε-ιατρικής επιτυγχάνεται η παροχή ιατρικής γνώσης από απόσταση με τη μορφή διάγνωσης ή ιατρικών συμβουλών, η τηλεχειρουργική με τη διάδοση εξειδικευμένων χειρουργικών τεχνικών και γνώσεων, καθώς και η πραγματοποίηση τηλεεικονοδιασκέψεων μεταξύ δύο ή περισσότερων γιατρών, που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές. Η τηλε-ιατρική μπορεί να προσφέρει μεγάλη ποικιλία εφαρμογών σε άτομα αστικών ή αγροτικών περιοχών και νησιών και συμβάλλει στην παραμονή ιατρικού προσωπικού σε απομονωμένες περιοχές, εξασφαλίζοντας συνεχή εκπαίδευση και συνεργασία από απόσταση. Στην Ελλάδα, η τηλε-ιατρική δεν εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα να παραμένουν τα προβλήματα που δημιουργούνται από την γεωγραφική ανομοιομορφία της χώρας. Η ανάπτυξη της τηλε-ιατρικής πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε να

¹⁹ Αδαμόπουλος Δ., «Τηλεματική, Διαδίκτυα και Κοινωνία», ό.π., σελ.216-221

διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα και η αξιοπιστία των τηλε-ιατρικών υπηρεσιών.²⁰

Συμπερασματικά, η εξέλιξη των νέων τεχνολογιών τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής, η ευρεία διάδοσή τους και η ενσωμάτωσή τους σε όλες σχεδόν τις διαστάσεις της καθημερινής ζωής των πολιτών και των επιχειρήσεων παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική δραστηριότητα, την παραγωγή πλούτου και τη διαμόρφωση της ποιότητας ζωής. Η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και υποδομών είναι στρατηγικής σημασίας, αφού μπορεί να δώσει σημαντική ώθηση στις οικονομικές δραστηριότητες αλλά και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Η υστέρηση στην ανάπτυξη τέτοιων υποδομών και υπηρεσιών οδηγεί τη χώρα σε δυσμενέστερη θέση στην παγκόσμια ανταγωνιστική οικονομία.

²⁰ Αδαμόπουλος Δ., «Τηλεματική, Διαδίκτυα και Κοινωνία», ό.π., σελ. 222-225

ΕΠΙΛΟΓΟΣ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εν κατακλείδι, τα τελευταία χρόνια, ο χώρος των τηλεπικοινωνιών έχει υποστεί σημαντικότερες αλλαγές ως απόρροια της απελευθέρωσής του σε όλους τους επιμέρους τομείς. Οι αλλαγές αυτές επηρέασαν τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων και τις στρατηγικές επιλογές τους, αλλά και τον τρόπο ζωής των πολιτών.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2001 η ελληνική αγορά λειτουργεί υπό καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης και ελεύθερου ανταγωνισμού και στη σταθερή τηλεφωνία. Η σύγκλιση των υπηρεσιών των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των μέσων ενημέρωσης διέυρνε την αγορά και συντέλεσε στη δημιουργία πληθώρας νέων υπηρεσιών και τεχνολογιών. Η τάση που επικρατεί είναι οι εταιρείες να αποσύρονται από την παραδοσιακή τηλεφωνία και τις παραδοσιακές καλωδιακές υπηρεσίες και να εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στις ασύρματες, κινητές και δορυφορικές υπηρεσίες. Έτσι, ενώ πριν την απελευθέρωση η φωνητική τηλεφωνία κατείχε το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής κίνησης, σήμερα η αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών αποτελείται από υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, που συνδυάζουν φωνή και εικόνα.

Η πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσω των ευρυζωνικών δικτύων (ADSL) είναι εξαιρετικά διαδεδομένη και κυριαρχεί σε όλους σχεδόν τους τομείς της σύγχρονης κοινωνίας, ενώ υπηρεσίες όπως VoIP, wi-fi και τηλε-υπηρεσίες θεωρούνται σίγουρες επενδύσεις. Οι νέες τεχνολογίες των επικοινωνιών και της πληροφορικής εξελίσσονται ραγδαία, προσφέροντας σημαντικά οφέλη τόσο στους πολίτες όσο και στις επιχειρήσεις.

Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς άλλαξε δραστικά το τοπίο μετατρέποντάς το σε ένα δυναμικό, ανταγωνιστικό περιβάλλον. Η κατάργηση των μονοπωλιακών χαρακτηριστικών της αγοράς είχε ως αποτέλεσμα την είσοδο νέων εταιρειών, οι οποίες ακολουθώντας τις κατάλληλες στρατηγικές αναπτύχθηκαν και απέσπασαν σημαντικά μερίδια αγοράς. Ο ανταγωνισμός που δημιουργήθηκε στην αγορά των τηλεπικοινωνιών λειτούργησε θετικά για τους καταναλωτές, λόγω κυρίως της

μείωσης των τιμών και της αυξημένης ποικιλίας των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Η επιτυχής μετάβαση από το μονοπωλιακό καθεστώς στο καθεστώς ανταγωνιστικής αγοράς και κατά συνέπεια η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς δε θα είχαν επιτευχθεί χωρίς την κατάλληλη ρυθμιστική παρέμβαση. Το κανονιστικό πλαίσιο περιλαμβάνει διατάξεις που αναφέρονται σε θέματα σχετικά με την οργάνωση των τηλεπικοινωνιών, την εποπτεία τους, την αδειοδότηση, τα δίκτυα (παροχή ανοικτού δικτύου, διασύνδεση και πρόσβαση στον τοπικό βρόχο), τους σπάνιους πόρους (αριθμοί και φάσμα), τον τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό και την καθολική υπηρεσία. Η ενθάρρυνση της ανταγωνιστικής αγοράς έτσι ώστε να εξασφαλιστούν αξιόπιστες υπηρεσίες, καλής ποιότητας και σε καλές τιμές αποτέλεσε επίσης αντικείμενο του νομοθετικού πλαισίου.

Το νέο κοινοτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες ενισχύει σημαντικά την αγορά και συμβάλλει στην ανάπτυξή της. Όσον αφορά στην ελληνική νομοθεσία, ο Ν. 3421/2006 αποτελεί σταθμό στην πορεία προσαρμογής προς το κοινοτικό πλαίσιο, καθώς ενσωματώνει στην ελληνική νομοθεσία τις σχετικές ευρωπαϊκές οδηγίες. Ο νόμος αυτός σε συνδυασμό με τον Ν.3587/2007 διαμορφώνουν κώδικα δεοντολογίας σύμφωνα με τον οποίο διασφαλίζεται η προστασία των καταναλωτών, που σε τελική ανάλυση επιβαρύνεται από τις δυσλειτουργίες του συστήματος παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Το αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο έχει συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών κάτω από συνθήκες υγιούς και ελεύθερου ανταγωνισμού. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία των επικοινωνιών και της πληροφορικής και η ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων έχουν προσφέρει απεριόριστες ευκαιρίες. Η απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών οδήγησε στην επιχειρηματική τόνωση της οικονομίας γενικότερα, με αύξηση της παραγωγικότητας, της απασχόλησης και των επενδύσεων. Οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις μεταξύ των εταιρειών έχουν ως αποτέλεσμα την εξυγίανση της οικονομίας στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών και τη δημιουργία ομίλων που διευρύνουν τις δραστηριότητές τους και ισχυροποιούν τη θέση τους στην αγορά.

Από τα στοιχεία που προκύπτουν όμως από την ελληνική αλλά και την ευρωπαϊκή αγορά, ο αριθμός των εταιριών που ουσιαστικά ελέγχουν την αγορά είναι πολύ μικρός, με αποτέλεσμα οι εταιρίες αυτές να συνασπίζονται σε καρτέλ και να επιβάλλουν μονοπωλιακές τιμές. Ένα άλλο φαινόμενο που παρουσιάστηκε επίσης στην απελευθερωμένη αγορά είναι η ύπαρξη ενός κατεστημένου φορέα επικοινωνιών, που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο κομμάτι της αγοράς επικοινωνιών της χώρας του. Συχνά, το βασικό δίκτυο επικοινωνίας ανήκει στο κατεστημένο φορέα, κάτι που σε συνδυασμό με την θέληση του κράτους να προσελκύσει νέες επενδύσεις στις τηλεπικοινωνίες, οδήγησε σε μεγάλα προβλήματα και άλυτες διενέξεις ανάμεσα στο κατεστημένο φορέα και στις νέες επιχειρήσεις που θέλουν να εισέλθουν στην αγορά επικοινωνιών. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι το γεγονός ότι η καταναλωτική πίστη δέχεται πλήγματα καθώς η αντιμετώπισή τους τις περισσότερες φορές χειροτερεύει αντί να βελτιώνεται.

Συμπερασματικά λοιπόν, η απελευθέρωση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών έφερε σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές αλλά και πολλές προκλήσεις. Σε κάθε περίπτωση το νομικό πλαίσιο θα πρέπει να είναι επαρκές και να τηρείται αυστηρά. Οι καταναλωτές θα πρέπει να ενημερώνονται συνεχώς για τα νέα δεδομένα, και όπου κρίνεται απαραίτητο, θα πρέπει οι συναρμόδιες αρχές να συνεργάζονται για την ομαλότερη λειτουργία της αγοράς. Μία πρόταση που μπορεί ίσως να ωφελήσει τους καταναλωτές, ικανοποιώντας την σύγχρονη ανάγκη τους για επικοινωνία, είναι η συγκρότηση ενός ενιαίου κρατικού φορέα επικοινωνιών που θα συγκεντρώνει τα μέσα επικοινωνιών. Έτσι, με τον έλεγχο των μέσων επικοινωνίας και των βασικών μέσων παραγωγής, και με την ανάπτυξή τους κάτω από κεντρικό σχεδιασμό, μπορούν να επιτευχθούν στόχοι όπως, φθηνή, εύκολη και ταχεία πρόσβαση στις τηλεπικοινωνίες για όλους, προτεραιότητα σε χρήσιμες εφαρμογές και προστασία της έρευνας και των πνευματικών δικαιωμάτων. Βασικός στόχος για την επιτυχία της απελευθέρωσης πρέπει να είναι οι ανάγκες των καταναλωτών και του κράτους και όχι η ικανοποίηση του κεφαλαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βιβλία

- Αδαμόπουλος Δ., «Τηλεματική, Διαδίκτυα και Κοινωνία», Τόμος Α Τηλεματική, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2002
- Βουρδουμπάς Τ., Συνοδινός Χ. «Απελευθέρωση ανταγωνισμού τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και εξοπλισμού εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» Νομικό Βήμα, τόμος 44 ,1996
- Γιακουμάκης Μ., «Ανταγωνισμός, πολιτική ανταγωνισμού και ρύθμιση αγορών- προβλήματα εφαρμογής και εξελίξεις σε Ευρώπη και Ελλάδα», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 13.12.2005
- Γκαντζιάς Γ., Καμαρας Δ., «Ψηφιακή επικοινωνία», Zeno Publishers 2000
- Μπαμπινιώτης Γ., «Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας», Κέντρο λεξικολογίας Ε.Π.Ε., Αθήνα 1998
- Ξηρός Θ., Εμίρη Θ., «Το νομικό πλαίσιο των τηλεπικοινωνιών», εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2003
- Παπαδάκης Β., «Στρατηγική των επιχειρήσεων. Ελληνική και διεθνής εμπειρία», εκδ. Μπένου, Αθήνα 1999
- Σπαθόπουλος Φ. και Φραγκάκης Ν., «Το ρυθμιστικό πλαίσιο του τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, Κοινοτικές και Εθνικές Ρυθμίσεις στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιών», εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1998
- Χαραλάμπης Δ., Βιδάλης Τ., Κανελλοπούλου Ε., Παπανικολάου Κ., Πραπίδη Χ., Στεφάνου Δ., Τάκης Α., «Τηλεπικοινωνίες στην κοινωνία της πληροφορίας», εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2003
- J.Proakis, M.Salehi, «Συστήματα Τηλεπικοινωνιών», Μετάφραση Καρούμπαλος Κ., Ζέρβας Ε., Καραμπογιάς Σ., Σαγκριώτης Ε., έκδοση του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2002

- Jean Walrand, «Δίκτυα επικοινωνιών», Μετάφραση: Αναγνώστου Μ., εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα 1997
- Κιντής, Ανδρέας Α., «2004, Η ελληνική οικονομία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα», Ιονική Τράπεζα, Αθήνα 1995

Περιοδικά

- Σταματούδη Ε., «Αφιέρωμα στις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες: Κοινοτικό Κανονιστικό Πλαίσιο για τα Δίκτυα και τις Υπηρεσίες Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών με έμφαση στην Οδηγία Πλαίσιο 2002/21/ΕΚ», Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΔΙΜΕΕ), Ιούλιος-Σεπτέμβριος 3/2004, Έτος 1^ο, αρ. τεύχους 3
- Ηγουμενίδη Τέτα, «Τηλεπικοινωνίες-ο ανταγωνισμός στη σταθερή τηλεφωνία», Περιοδικό «Eurostohos», Τεύχος 34, Απρίλιος 2002
- Περιοδικό «Χρήμα», Αφιέρωμα: «Τηλεπικοινωνίες: στενωπό τώρα, ανάπτυξη μετά», Τεύχος 281, Οκτώβριος 2002
- Περιοδικό «Χρήμα», Αφιέρωμα «Κινητή τηλεφωνία: Οι νέες τεχνολογίες καθορίζουν τον ανταγωνισμό», Τεύχος 300, Ιούνιος 2004
- Περιοδικό «Χρήμα», «Τηλεπικοινωνίες: Με οδηγό τον ΟΤΕ», Τεύχος 303, Οκτώβριος 2004
- Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα: «Σταθερή τηλεφωνία: Διαλέξτε το πακέτο που συμφέρει», Περιοδικό «Χρήμα», Τεύχος 310, Μάιος 2005
- Κούτρα Π., Αφιέρωμα «Κινητή τηλεφωνία: Ανταμείβει καταναλωτές και επενδυτές», Περιοδικό «Χρήμα», Τεύχος 311, Ιούνιος 2005
- Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα: «Τηλεπικοινωνίες: Ενόψει ραγδαίων αλλαγών», Περιοδικό «Χρήμα», Τεύχος 314, Οκτώβριος 2005
- Ουζούνης Κ., «Απλά ένα νέο τηλέφωνο ή μια ολόκληρη επιχειρηματική επανάσταση;», Περιοδικό «Χρήμα- Files», Τεύχος 1, Οκτώβριος 2001
- Ουζούνης Κ., «Οι εναλλακτικοί φορείς προχωρούν με “όπλο” τους τη μείωση του κόστους και τις νέες υπηρεσίες» και «Σταθερή τηλεφωνία: αλλαγή τοπίου», Περιοδικό «Χρήμα-Files», Τεύχος 2, Μάιος 2002
- Περιοδικό «Eurostohos», Αφιέρωμα : «Τηλεπικοινωνίες», Τεύχος 26, Ιούλιος 2001
- Κομινάκης Σ., «Οι τηλεπικοινωνίες στο επίκεντρο του διεθνούς επενδυτικού ενδιαφέροντος», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», 7.2.2006

- Ζοπουνίδης Κ.- Σχοινιωτάκης Ν., «Ισχυρή και το 2006 η τάση εξαγορών – συγχωνεύσεων», Εφημερίδα «Η Ναυτεμπορική», 25.1.2006
- Κοντοκόλιας Χ., «Τρία νέα χαρακτηριστικά στην εγχώρια αγορά αλυσίδων λιανικής», Εφημερίδα «Η Ναυτεμπορική», 4.1.2006
- Μπουλούκος Π., Γερ. Ζώτος, «Οι τηλεπικοινωνίες στην εποχή της απελευθέρωσης», Περιοδικό «Οικονομικός Ταχυδρόμος», φ.48, 30.11.2002
- Γερ. Ζώτος, Αφιέρωμα «Όλα αλλάζουν στις τηλεπικοινωνίες», Εφημερίδα «Το Βήμα», 16.10.2005
- Ζαχάρου Σ., «Πόλεμος με τους «μικρούς ΟΤΕ», Εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», ένθετο business stories

Ανακοινώσεις Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, “Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση”, COM(2005) 229 τελικό, Βρυξέλλες 1.6.2005
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ευρώπη κατά το 2004», Βρυξέλλες, 2.12.2004 COM(2004) 759 τελικό
- Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Συνδέσεις υψηλών ταχυτήτων στην Ευρώπη: πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών», COM(2004) 61 τελικό
- Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κανονιστικές ρυθμίσεις και αγορές στις Ευρωπαϊκές ηλεκτρονικές επικοινωνίες», COM(2006) 68
- Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Έκθεση προόδου για την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών το2007», COM(2008)

153

Ημερίδες, Πρακτικά και Δελτία τύπου ΕΕΤΤ

- Πρακτικά ΕΕΤ 1996, Ημερίδα: «Τηλεπικοινωνιακά Δίκτυα Δεδομένων»
- Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤΤ 2004 και 2006

- Ενημερωτικό δελτίο της ΕΕΤΤ, «Επικοινωνίες εν τάχει», Επίσημη έκδοση της ΕΕΤΤ, Τεύχος 6, Μάρτιος 2005
- Ημερίδα της ΕΕΤΤ, «Τηλεπικοινωνίες: 3 χρόνια απελευθέρωσης», 9-12-2003
- Ημερίδα της ΕΕΤΤ, «Από τις τηλεπικοινωνίες στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες», Αθήνα 28.3.2005
- Δελτίο Τύπου ΕΕΤΤ, «Πλήρης η απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών τον 1^ο χρόνο μετά την εφαρμογή του Ν.2867. Καθοριστικό ο ρόλος της ΕΕΤΤ.» Μαρούσι, 30.5.2002
- Δελτίο τύπου της ΕΕΤΤ, «Τηλεπικοινωνίες για όλους- Καθολική υπηρεσία», Μαρούσι, 22.7.2002
- Δελτίο τύπου της ΕΕΤΤ, «Η πορεία της απελευθέρωσης και τα οφέλη για τον καταναλωτή», Μαρούσι, 1.8.2002
- Δελτίο Τύπου ΕΕΤΤ, «Οι καταναλωτές αξιοποιούν τα οφέλη της απελευθέρωσης», Μαρούσι, 17.2.2003
- ΕΕΤΤ «Η ελληνική αγορά τηλεπικοινωνιών», Μάρτιος 2005

Άλλες πηγές

- «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της πληροφορίας», Στρατηγική και δράσεις, 2002 (επικαιροποίηση με πρόσφατες δράσεις του κειμένου στρατηγικής που εγκρίθηκε το 1999 από το Υπουργικό Συμβούλιο)
- Κώδικας νομικού βήματος, εκδ. Δικηγορικός σύλλογος Αθηνών, Τόμος 53, Τεύχος 1, Ιανουάριος 2005
- Ενημερωτικό δελτίο ΤΕΕ, Βραχαλής Γ., Δεμερτζής Α., Έρευνα: τηλεπικοινωνίες, «Η απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις», Τεύχος 2123, 23.10.2000
- «Οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στην Ελλάδα», ICAP A.E., Eurocom Expertise A.E., Οκτώβριος 1998

Ξένη

Άρθρα

- Martin Cave, Robert W. Crandall, “Telecommunications Liberalization on Two Sides of the Atlantic”, AEI-Brookings Joint Center for Regulatory Studies, Washington, D.C., 2001
- Sylvia Chan-Olmsted and Mark A. Jamison, “Rivalry Through Alliances: Competitive Strategy In the Global Telecommunications Market”, January 2001
- A. Hax and D.L. Wilde, “The delta model: Adaptive management for a changing world”, *Sloan Management Review*, 1999, 40(2)
- Dr. Yun Zhao, International Journal of Communications Law and Policy, “Further liberalization of telecommunications services in the framework of the WTO in the 21st century”, Issue 8, 2003/2004
- Alden Abbot, Gordon Brady, European Journal of Law and Economics, “The liberalization of the telecommunications sector: a rent-seeking perspective”, 8 1999
- Robert Queck, The Journal of policy, regulation and strategy for telecommunications information and media, “The future of national telecommunications regulatory authorities”, vol.2, no.3, June 2000
- Leonard Waverman, Esen Sirel, The Journal of economic perspectives, “European telecommunications markets on the verge of full liberalization, Vol. 11, No. 4, Autumn 1997
- Edward M. Lenert, Journal of communication, “A communication theory perspective on telecommunications policy”, Autumn 1998
- David P. Young, “The relationship between electronic and face-to-face communication and its implication for alternative workplace strategies”, Facilities, Vol. 13, No. 6, May 1995, MCB University Press, ISSN 0263-2772
- Daniel Berhin, Frédéric Godart, Maya Jollés and Paul Nihoul, “Sector-specific regulation in European electronic communications – meant to disappear?”, INFO, Vol. 7 No. 1 2005, Emerald Group Publishing Limited, ISSN 1463-6697

Άλλες πηγές

- Green Paper on The Development of the Common market for Telecommunications Services and Equipment, Brussels COM(87) 290, final 30.7.87
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, “Green Paper on the convergence of the telecommunications, media and information technology sectors, and the implications for regulation”, COM(97) 623 τελικό, Βρυξέλλες, 3.12.1997
- “Status Report on European Union Telecommunications Policy”, European Commission
- European Commission, White Paper on 'Growth, Competitiveness and Employment', COM(93) 700, 05.12.1993
- Παράρτημα 10^{ης} Έκθεσης της Επιτροπής (COM(2004) 759), SEC(2004)1535 VOLUME I

Πηγές Internet

- www.eett.gr/gr_pages/index2n.htm
Δελτίο τύπου ΕΕΤΤ, «Έρευνα καταναλωτών: Η παροχή υπηρεσιών Ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα», 6.10.2005
- www.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_345160_12/03/2006_176750
«Φθηνό τηλέφωνο μέσω Ίντερνετ»
- www.europa.eu.int/comm/publications/booklets/move/36/index_el.htm
Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Τύπου και Επικοινωνίας «Προς την Ευρώπη της γνώσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η κοινωνία της πληροφορίας», Οκτώβριος 2002
- http://europa.eu.int/pol/infso/overview_el.htm
«Επισκόπηση των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κοινωνία της πληροφόρησης.», Δεκέμβριος 2004
- www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html
«Voice over IP: Μετάδοση φωνής μέσω του Internet»
«Η ραγδαία ανάπτυξη της τηλεφωνίας VoIP»
- www.in.gr/articles

Περιοδικό «RAM», Κουρκουτάς Γ., «Γραμμές επικοινωνίας: Ενσύρματη επικοινωνία», «Γραμμές επικοινωνίας: Ασύρματη επικοινωνία», Τεύχος 140, 1.10.2000

Περιοδικό «RAM», Σούγκαρτ Ν., «Απελευθέρωση τώρα», Τεύχος 140, 1.10.2000

- <http://ta-nea.dolnet.gr>
Εφημερίδα «Τα Νέα» on line, «Αριθμός τηλεφώνου...ταυτότητα», Αρ. Φύλλου 16785, 7.7.2000, Κωδικός άρθρου: A16785N521
- www.papaki.panteion.gr/teuxos14/ote.htm
Θεοδώρου Β., «Οι 13 “μικροί ΟΤΕ”», Οκτώβριος 2001
- www.inegsee.gr/enimerwsi-37-doc1.htm
Καπετανάς Δ., «Νέο θεσμικό πλαίσιο τηλεπικοινωνιών»
- www.inegsee.gr/enimerwsi-37-doc2.htm
Καπετανάς Δ., «Βασικές Κατευθύνσεις του νέου θεσμικού πλαισίου»
- www.hri.org/Samizdat/97-11-05.dir/art10.htm
Περιοδικό «Samizdat», Χατζηδάκης Κ., «Για μια ανθρώπινη κοινωνία των πληροφοριών»
- www.broad-band.gr
Ομάδα εργασίας, Επιστημονική επιτροπή, «Ευρυζωνική πρόσβαση στην Κοινωνία της Πληροφορίας», 9.2002
- www.ciscoexpo.gr/2003/
Διημερίδα για τη διαδικτύωση και τις τηλεπικοινωνίες, 18-19.11.2003, Ιωαννίδης Γ., «Η ελληνική αγορά internet και η εξέλιξή της στις ευρυζωνικές υπηρεσίες», 19.11.2003
- <http://www.statbank.gr/sbstudies.asp>
Κινητά τηλέφωνα (8.12.2004), Έρευνα της STAT BANK: «350 εκατομμύρια ευρώ για κινητά το 2004»
- <http://www.emeraldinsight.com/1463-6697.htm>
Jordi Gual, “Regulation and the development of electronic communications in Europe”, info 4, 3.2002
- <http://www.hrima.gr/default.asp?cid=66>
Αποστόλου Μ., Αφιέρωμα «Τηλεπικοινωνίες: ένας κλάδος γεμάτος deals», Περιοδικό «Χρήμα», τεύχος 321, Μάιος 2006

- <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11379&subid=2&pubid=105231>
Έθνος on line, Όμιλος – κολοσσός στις τηλεπικοινωνίες, ρεπορτάζ:
Λιλιοπούλου Μ.
- <http://broadband.cti.gr/download/strathgikh.pdf>
«Η Ελλάδα στην Κοινωνία της πληροφορίας», Στρατηγική και δράσεις,
2002, (επικαιροποίηση με πρόσφατες δράσεις του κειμένου
στρατηγικής που εγκρίθηκε το 1999 από το Υπουργικό Συμβούλιο)
- www.de.aueb.gr/uploadfiles/Giakoumakis.pdf
Γιακουμάκης Μ., «Ανταγωνισμός, πολιτική ανταγωνισμού και ρύθμιση
αγορών- προβλήματα εφαρμογής και εξελίξεις σε Ευρώπη και Ελλάδα»,
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 13.12.2005

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Άδεια:	η άδεια με την οποία οι επιχειρήσεις επιτρέπεται να παρέχουν τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες ή/και να εγκαθιστούν ή/και να λειτουργούν ή/και να εκμεταλλεύονται δίκτυα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών
Απλή μεταπώληση Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών :	η απλή προώθηση για εμπορικούς λόγους και η μεταπώληση σε τελικούς χρήστες τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, οι οποίες παρέχονται από νομίμως λειτουργούντες τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς
Αποδεσμευμένη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο:	η φυσική και λογική σύνδεση στον τοπικό βρόχο ενός τηλεπικοινωνιακού οργανισμού που επιτρέπει τη μερική ή πλήρη χρήση του διαθέσιμου – μέσω του χαλκού φάσματος αυτού από άλλο τηλεπικοινωνιακό οργανισμό
Γενική άδεια:	κάθε άδεια που δεν είναι ειδική
Δημόσιες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες:	οι τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό
Δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο:	το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο που χρησιμοποιείται, εν όλω ή εν μέρει, για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών κοινό
Διασύνδεση:	η φυσική και λογική σύνδεση τηλεπικοινωνιακών δικτύων που χρησιμοποιούνται από τον ίδιο ή διαφορετικό οργανισμό, προκειμένου να παρέχεται στους χρήστες ενός

	<p>τηλεπικοινωνιακού οργανισμού η δυνατότητα να επικοινωνούν με χρήστες του ίδιου ή άλλου τηλεπικοινωνιακού οργανισμού ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, που παρέχονται από άλλο οργανισμό. Οι υπηρεσίες μπορούν να παρέχονται από τα ενεχόμενα μέρη ή από τρίτους που έχουν πρόσβαση στο δίκτυο</p>
<p>Δίκτυο καλωδιακής τηλεόρασης:</p>	<p>κάθε επίγεια υποδομή με την οποία είναι δυνατή η διαβίβαση ή διανομή ραδιοηλεκτρονικών σημάτων στο κοινό, υπό την επιφύλαξη των ειδικών κανόνων που εκάστοτε ισχύουν για τη διανομή οπτικοακουστικών προγραμμάτων που προορίζονται για το κοινό, καθώς και για το περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών</p>
<p>Εθνική ρυθμιστική αρχή:</p>	<p>η εθνική επιτροπή τηλεπικοινωνιών και ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)</p>
<p>Ειδική άδεια:</p>	<p>η άδεια που προβλέπεται από το άρθρο 6 του παρόντος</p>
<p>Επιλογή φορέα:</p>	<p>η δυνατότητα που παρέχεται στους συνδρομητές ενός τηλεπικοινωνιακού οργανισμού να επιλέγουν, κατά περίπτωση και με την πληκτρολόγηση ειδικού χαρακτηριστικού προθέματος, διαφορετικό φορέα για τη διεκπεραίωση τηλεφωνικών κλήσεων</p>
<p>Ιδιωτικό δίκτυο:</p>	<p>κάθε καλωδιακό δίκτυο που έχει εξολοκλήρου εγκατασταθεί και λειτουργεί αποκλειστικά εντός της αυτής ιδιοκτησίας ή συνιδιοκτησίας και μέσω του οποίου παρέχονται τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες για ιδιωτική χρήση. Οι υπηρεσίες αυτές δε διατίθενται για εμπορική εκμετάλλευση και εξυπηρετούν αποκλειστικά τις ίδιες ανάγκες φυσικών ή νομικών προσώπων τα οποία εγκαθιστούν, λειτουργούν, διαχειρίζονται και χρησιμοποιούν εν λόγω δίκτυο</p>

Καθολική υπηρεσία:	προκαθορισμένο ελάχιστο σύνολο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας, που προσφέρεται σε όλους τους χρήστες, ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης σε προσιτή τιμή, κατά τις διατάξεις του άρθρου 8 παρ. 5 του παρόντος
Κινητή και προσωπική επικοινωνία:	η δυνατότητα ραδιοεπικοινωνίας με κινητό χρήστη μέσω της χρησιμοποίησης συστημάτων υποδομής κινητού δικτύου, ανεξαρτήτως σύνδεσής της με το δημόσιο τερματικό δίκτυο, χωρίς τη χρήση δορυφόρου
Κοινόχρηστο τηλέφωνο:	τηλέφωνο κοινής χρήσης, με το οποίο παρέχονται τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες έναντι αμοιβής που καταβάλλεται άμεσα (π.χ. με τη ρίψη κερμάτων, τη χρήση πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών, προπληρωμένων τηλεφωνικών καρτών κλπ.)
Μισθωμένες γραμμές:	τα τηλεπικοινωνιακά μέσα – διευκολύνσεις που παρέχονται στο πλαίσιο της δημιουργίας, ανάπτυξης και εκμετάλλευσης του δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου, τα οποία παρέχουν χωρητικότητα διαφανούς μετάδοσης μεταξύ τερματικών σημείων του δικτύου και δεν παρέχουν δυνατότητα μεταγωγής κατ' επιλογή (λειτουργίες μεταγωγής που μπορεί να ελέγχει ο χρήστης ως μέρος της παροχής μισθωμένης γραμμής)
Ουσιώδεις απαιτήσεις:	οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα, βάσει των οποίων η εγκατάσταση ή/και λειτουργία των τηλεπικοινωνιακών δικτύων ή/και η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μπορούν να επιτραπούν υπό προϋποθέσεις. Οι λόγοι αυτοί μπορεί να είναι μόνο: α) η ασφάλεια της λειτουργίας του δικτύου, β) η διατήρηση της ακεραιότητάς του, κατ' εξαίρεση δε, και εφόσον απαιτείται, η διαλειτουργικότητα των

	<p>υπηρεσιών, γ) η προστασία δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, του απορρήτου των πληροφοριών και της προστασίας ιδιωτικής ζωής, δ) η προστασία του περιβάλλοντος, πολεοδομικοί και χωροταξικοί λόγοι και ε) η αποτελεσματική χρήση του φάσματος των συχνοτήτων και η αποφυγή βλαπτικής παρεμβολής μεταξύ ραδιοηλεκτρονικών συστημάτων και άλλων διαστημικών ή επίγειων τεχνικών συστημάτων</p>
<p>Παροχή ανοικτού δικτύου:</p>	<p>η ελεύθερη και αποτελεσματική πρόσβαση στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και τις δημόσιες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, κατά τις διατάξεις της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας και η αποτελεσματική χρήση των εν λόγω δικτύων και υπηρεσιών</p>
<p>Πάροχος τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών:</p>	<p>η τηλεπικοινωνιακή επιχείρηση που παρέχει τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες διαθέσιμες στο κοινό</p>
<p>Περιαγωγή:</p>	<p>υπηρεσία που παρέχει τη δυνατότητα σε συνδρομητές να χρησιμοποιούν δίκτυο άλλο από αυτό του οποίου είναι συνδρομητές</p>
<p>Προεπιλογή φορέα:</p>	<p>η δυνατότητα που παρέχεται στους συνδρομητές ενός τηλεπικοινωνιακού οργανισμού να επιλέγουν σε πάγια βάση ότι ή μία περισσότερες κατηγορίες τηλεφωνικών θα διεκπεραιώνονται από άλλο προεπιλεγμένο φορέα στη βάση ειδικής προς τούτο συμφωνίας με το φορέα αυτόν, χωρίς να απαιτείται για το σκοπό αυτό η πληκτρολόγηση ειδικού χαρακτηριστικού προθέματος ή κωδικού</p>
<p>Πρότυπο:</p>	<p>η τεχνική προδιαγραφή που έχει θεσπιστεί από αναγνωρισμένο οργανισμό τυποποίησης,</p>

	πέραν εκείνων που πρέπει υποχρεωτικά δια νόμου να τηρούνται
Ραδιοεξοπλισμός:	προϊόν, ή σχετικό στοιχείο του, το οποίο δύναται να αποκαταστήσει επικοινωνία μέσω εκπομπής ή/και λήψης ραδιοκυμάτων, χρησιμοποιώντας φάσμα που έχει παραχωρηθεί σε επίγειες ή/και δορυφορικές ραδιοεπικοινωνίες
Σπάνιοι πόροι:	το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων, οι θέσεις στη γεωστατική τροχιά και οι αριθμοί από το εθνικό σχέδιο αριθμοδότησης
Τερματικός εξοπλισμός:	κάθε εξοπλισμός που προορίζεται να συνδεθεί άμεσα ή έμμεσα με τερματικό σημείο του δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου με σκοπό τη μετάδοση, επεξεργασία ή τη λήψη δεδομένων
Τερματικό σημείο:	το φυσικό σημείο πρόσβασης του χρήστη στο δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο που αποτελεί και το όριο του δικτύου
Τηλεπικοινωνιακό δίκτυο:	σύστημα μετάδοσης και, κατά περίπτωση, εξοπλισμοί μεταγωγής και άλλα μέσα μεταφοράς σημάτων μεταξύ καθορισμένων τερματικών σημείων με τη χρήση καλωδίου, ραδιοσυχνοτήτων, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου
Τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες:	οι υπηρεσίες που συνίστανται, εν όλω ή εν μέρει, στη δρομολόγηση, επεξεργασία ή/και μετάδοση σημάτων σε τηλεπικοινωνιακά δίκτυα
Τηλεπικοινωνιακός οργανισμός:	η τηλεπικοινωνιακή επιχείρηση που εγκαθιστά, λειτουργεί, διαχειρίζεται ή/και εκμεταλλεύεται δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και ενδεχομένως παρέχει και τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες

Τοπικός βρόχος:	η ενσύρματη σύνδεση από χαλκό μεταξύ του τερματικού σημείου και του τοπικού κέντρου μεταγωγής του τηλεπικοινωνιακού οργανισμού
Φορητότητα αριθμού κλήσης:	η δυνατότητα των τελικών χρηστών να διατηρούν τον ή τους γεωγραφικούς ή μη αριθμούς κλήσης τους όταν αλλάζουν φορέα παροχής υπηρεσίας, τοποθεσία ή τύπο υπηρεσίας
Φωνητική τηλεφωνία:	η μετάδοση ομιλίας σε πραγματικό χρόνο μέσω δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων. Υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας παρέχονται όταν κάθε χρήστης τερματικού εξοπλισμού συνδεδεμένου σε σταθερό τερματικό σημείο του δικτύου μπορεί να επικοινωνεί με άλλο χρήστη τερματικού εξοπλισμού συνδεδεμένου σε άλλο τερματικό σημείο του ίδιου ή άλλου δικτύου
Χρήστης:	κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί ή ζητά να χρησιμοποιήσει δημόσιες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες

Πηγή: Ν. 2867/2000 σχετικά με την «οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις», άρθρο 2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	
Παροχή γραμμών μετάδοσης σταθερού δικτύου:	Παροχή γραμμών μετάδοσης σταθερού δικτύου (μισθωμένων γραμμών) στο κοινό, μέσω εν όλω ή εν μέρει δικτυακής υποδομής, της οποίας ο δηλών έχει την κυριότητα ή/και διαχείριση.
Εκμίσθωση χωρητικότητας:	Εκμίσθωση χωρητικότητας στο κοινό, μέσω εν όλω ή εν μέρει δικτυακής υποδομής, της οποίας ο δηλών έχει την κυριότητα ή/και διαχείριση. Παροχή ιδεατού ιδιωτικού δικτύου στο κοινό, μέσω εν όλω ή εν μέρει δικτυακής υποδομής, της οποίας ο δηλών έχει την κυριότητα ή/και διαχείριση.
Υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων:	Μετάδοση δεδομένων με μεταγωγή πακέτου Μετάδοση δεδομένων με μεταγωγή κυκλώματος Υπηρεσία τηλετύπου (telex)
Υπηρεσίες δεδομένων προστιθέμενης αξίας:	Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο Ηλεκτρονική ανταλλαγή παραστατικών (στοιχείων)/ electronic data interchange (EDI) Υπηρεσία τηλεομοιοτυπίας προστιθέμενης αξίας Λογιστικές υπηρεσίες/ ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων Υπηρεσίες τηλεελέγχου Τηλεκειμενογραφία (teletex) Υπηρεσίες εικονογραφίας (videography) Υπηρεσίες τηλεγραφής (telewriting) Υπηρεσίες τηλεπεξεργασίας (teleprocessing) Υπηρεσίες τηλεγραφίας (telegraphy) Υπηρεσίες τηλεμετρίας (telemetry)
Ολοκληρωμένες υπηρεσίες	Εικονοδιάσκεψη (videoconference) Επιχειρηματική τηλεόραση (business-TV)

προστιθέμενης αξίας:	Εικονοτηλεφωνία (view phone)
Υπηρεσίες διαχείρισης δικτύου:	<p>Λειτουργία δικτύου για Κλειστές Ομάδες Χρηστών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής γενικών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της μεταγωγής φωνής</p> <p>Λειτουργία δικτύου για Κλειστές Ομάδες Χρηστών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής γενικών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, χωρίς μεταγωγής φωνής</p> <p>Παροχή πυλών (gateways) μεταξύ δικτύων διαφόρων φορέων</p> <p>Υπηρεσίες πρόσβασης δικτύου π.χ. σε δίκτυα φορέων ταχυδρομικών θυρίδων, παρόχων online, υπηρεσιών πληροφόρησης ή/και παρόχων υπηρεσιών Διαδικτύου</p> <p>Υπηρεσίες υποστήριξης δικτύου</p> <p>Υπηρεσίες νοήμονος δικτύου (Intelligent Network-IN)</p> <p>Υπηρεσίες αυτόματης επανάκλησης (call-back)</p>
Υπηρεσίες Διαδικτύου:	Παροχή υπηρεσιών Διαδικτύου
Τεχνική παροχή ευρυεκπομπής (broadcasting):	<p>Μετάδοση ηχητικών ή/και τηλεοπτικών σημάτων μεταξύ εγκαταστάσεων επιχειρήσεων ευρυεκπομπής</p> <p>Αναμετάδοση σημάτων ευρυεκπομπής</p> <p>Διανομή σημάτων ευρυεκπομπής – μέσω επίγειων αναμεταδοτών μέσω καλωδιακών δικτύων</p>
Τεχνική παροχή υπηρεσιών πολυμέσων:	Παροχή υπηρεσιών πολυμέσων
Υπηρεσίες φωνής:	<p>Υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας για το κοινό, μέσω εν όλω ή εν μέρει δικτυακής υποδομής, της οποίας ο δηλών έχει την κυριότητα ή/και διαχείριση</p> <p>Υπηρεσίες φωνής που παρέχονται μέσω Διαδικτύου</p>
Υπηρεσίες φωνής προστιθέμενης	<p>Φωνητική ταχυδρομική θυρίδα</p> <p>Τηλεηχοπληροφόρηση (Audiotex)</p>

αξίας:	Υπηρεσίες ηχο-διάσκεψης (Audioconference)
Δημόσιοι τηλεπικοινωνιακοί σταθμοί:	Παροχή δημόσιων τηλεφώνων για το κοινό Λοιποί τηλεπικοινωνιακοί σταθμοί
Άλλες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες	

ΚΙΝΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΡΑΔΙΟΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	
Κινητές υπηρεσίες φωνής:	Μετάδοση φωνής για το κοινό Τηλεομοιοτυπία και μετάδοση δεδομένων SMS (Short Message Service) Υπηρεσίες ταχυδρομικής θυρίδας (Mail Box Services)
Υπηρεσίες ραδιοκλήσεων:	Μονοκατευθυντική μετάδοση ειδήσεων (ήχος, σχέδιο ή/και κείμενο)
Υπηρεσίες ραδιοεπικοινωνιών κλειστών ομάδων χρηστών:	Μετάδοση φωνής και δεδομένων για περιορισμένες ομάδες χρηστών
Κινητές ραδιουπηρεσίες δεδομένων:	Μετάδοση δεδομένων με μεταγωγή πακέτου
Τηλεφωνικές υπηρεσίες πτήσεων:	Μετάδοση φωνής, δεδομένων και τηλεομοιοτυπίας
Άλλες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες	

ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	
Παροχή δορυφορικών γραμμών μετάδοσης:	Παροχή δορυφορικών γραμμών μετάδοσης στο κοινό, μέσω εν όλω ή εν μέρει δικτυακής υποδομής, της οποίας ο δηλών έχει την κυριότητα ή/και διαχείριση
Γενικές δορυφορικές υπηρεσίες:	Υπηρεσίες διανομής (Ευρυεκπομπής – Broadcasting) Επιχειρηματική τηλεόραση (business-TV) Δορυφορική συλλογή ειδήσεων (Satellite News Gathering) Υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων Εικονοδιάσκεψη (videoconference)
Κινητές δορυφορικές υπηρεσίες:	Διαχείριση στόλου/ υπηρεσίες ευρείας θέσης (fleet management/ position – finding services) Τηλεφωνικές υπηρεσίες Υπηρεσίες δεδομένων
Δορυφορικές υπηρεσίες ευρυεκπομπής:	Μετάδοση ήχου και τηλεοπτικών σημάτων μεταξύ σταθμών ευρυεκπομπής Μετάδοση σημάτων ευρυεκπομπής Διανομή σημάτων ευρυεκπομπής
Άλλες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες	

Πηγή: ΕΕΤΤ Έκθεση πεπραγμένων 2004

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΔΕΙΕΣ

Εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση σταθερού δικτύου και παροχή φωνητικής τηλεφωνίας		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
COSMOTE	Λ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 44, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 617 7777/ 210 617 7384
EUROPROM TELECOMMUNICATIONS Α.Ε.	Λ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 209, 15124 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 614 1106/ 210 809 7620
FORTHNET Α.Ε.	ΑΤΘΙΔΩΝ 4, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 955 9000/ 210 955 9444
INFO QUEST Α.Ε.Β.Ε.	ΑΛ.ΠΑΝΤΟΥ 25-27, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 950 4672/ 210 950 4530
INTRACONNECT S.A.	ΒΟΥΤΣΑ 12, 14231 ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ	210 285 5830/ 210 285 5839
MEDITERRANEAN BROADBAND ACCESS S.A.	ΑΤΘΙΔΩΝ 4, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 955 9050/ 210 955 9055
TIM HELLAS	Λ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 66, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 615 8000/ 210 610 9957
VIVODI TELECOMMUNICATIONS Α.Ε.	ΔΕΡΙΓΝΥ 29-31 & ΕΛΠΙΔΟΣ 18, 10434 ΑΘΗΝΑ	210 889 3700/ 210 889 3701
VODAFONE S.A.	ΤΖΑΒΕΛΑ 1-3, 15231 ΧΑΛΑΝΔΡΙ	210 616 0000/ 210 616 0001
LAN-NET Α.Ε.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 1 & ΚΗΦΙΣΟΥ, 12132 ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	210 616 7000/ 210 616 7100
ΟΤΕ	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 99, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 611 1000/ 210 611 7456
ΤΕΛΛΑΣ Α.Ε. ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ 1Α & 3, 15123 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 811 3411/ 210 811 3459

Εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση σταθερού δικτύου		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
MEDITERRANEAN NAUTILUS GREECE S.A.	ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ & ΚΥΠΡΟΥ 2, 15127 ΜΕΛΙΣΣΙΑ	210 810 2633/ 210 803 0555
ΑΤΤΙΚΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	ΛΟΥΪΖΗΣ ΡΙΑΝΚΟΥΡ 78Α, 11523 ΑΘΗΝΑ	210 687 3800/ 210 685 2490

Παροχή υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
ACN A.E.	ΠΑΤΜΟΥ 14, 15123 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 687 2900/ 210 687 2901
COSM/LINE	ΑΓ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 47, 15124 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 812 6000/ 210 812 6100
E CALL A.E.	ΖΗΝΩΝΟΣ 30, 10437 ΑΘΗΝΑ	210 520 3314
INTERCONNECT Ε.Π.Ε.	ΜΙΝΩΟΣ 10-16, 11743 Ν.ΚΟΣΜΟΣ	210 929 6741-2
NET ONE A.E.	ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ 2, 15451 Ν.ΨΥΧΙΚΟ	210 678 1300/ 210 678 1390
NEWSPHONE	ΘΗΣΕΩΣ 280, 17675 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 947 2222/ 210 947 2223
RG COMMUNICATIONS	ΒΕΡΑΤΖΕΡΟΥ 34, 10432 ΑΘΗΝΑ	210 899 6516/ 210 899 6519
VOICENET	ΠΛ.ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ 5, 11635 ΠΑΓΚΡΑΤΙ	210 757 3100/ 210 757 3111
TELEDOME A.E.B.E.	ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ 10 & ΔΟΪΡΑΝΗΣ, 17672 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 956 9277/ 210 956 3882
TELEPASSPORT (HELLAS) S.A.	ΠΑΤΗΣΙΩΝ 81 7 ΧΕΪΔΕΝ 8, 10403 ΑΘΗΝΑ	210 820 9000/ 210 820 9009
WEB COMMUNICATIONS	ΜΟΥΤΑΛΑΣΑΚΗ 64, 14234 Ν.ΙΩΝΙΑ	210 272 0006/ 210 271 4008
ΑΛΓΟΝΕΤ Α.Ε.	Λ.ΣΥΓΓΡΟΥ 206, 17121 Ν.ΣΜΥΡΝΗ	210 931 0282/ 210 935 2873
ΚΟΛΟΥΜΠΙΑ ΤΗΛΕΚΟΜ Α.Ε.	Δ.ΜΑΡΓΑΡΗ 22, 11525 ΑΘΗΝΑ	210 677 9610

Εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση κινητών δικτύων 2^{ης} γενιάς και παροχή υπηρεσιών 2^{ης} γενιάς		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
COSMOTE	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 44, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 617 7777/ 210 617 7384
INFO QUEST A.E.B.E.	ΑΛ.ΠΑΝΤΟΥ 25-27, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 950 4672/ 210 950 4530
TIM HELLAS	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 66, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 615 8000/ 210 610 9957
VODAFONE S.A.	ΤΖΑΒΕΛΑ 1-3, 15125 ΧΑΛΑΝΔΡΙ	210 616 0000/ 210 616 0001

Εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση κινητών δικτύων 3^{ης} γενιάς και παροχή υπηρεσιών 3^{ης} γενιάς		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
COSMOTE	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 44, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 617 7777/ 210 617 7384
TIM HELLAS	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 66,15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 615 8000/ 210 610 9957
VODAFONE S.A.	ΤΖΑΒΕΛΑ 1-3, 15125 ΧΑΛΑΝΔΡΙ	210 616 0000/ 210 616 0001

Παροχή υπηρεσιών ασύρματων δικτύων (W-LAN)		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
COSMOTE	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 44, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 617 7777/ 210 617 7384
FORTHNET A.E.	ΑΤΘΙΔΩΝ 4, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 955 9000/ 210 955 9444
ΟΤΕΝΕΤ	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 56 & ΔΕΛΦΩΝ, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 615 1600/ 210 615 1700
VODAFONE S.A.	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 44, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 616 0000/ 210 616 0001
ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΕΡΟΛΙΜΑΝΑΣ ΑΘΗΝΩΝ	ΚΤΙΡΙΟ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, 19019 ΣΠΑΤΑ	210 353 6415
ΟΤΕ	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 99, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 611 1000/ 210 611 7456

Εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση κινητών δικτύων TETRA και παροχή υπηρεσιών TETRA		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
ΟΤΕ	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 99, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 611 1000/ 210 611 7456

Εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση δορυφορικού δικτύου και παροχή υπηρεσιών δορυφορικών επικοινωνιών		
Επωνυμία	Διεύθυνση	Τηλέφωνο
ALPHA ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΝΘΕΣΙΣ Α.Ε. (Α.Δ.Σ.)	ΠΕΙΡΑΙΩΣ 201, 11853 ΑΘΗΝΑ	210 489 7459/ 210 489 7411
ΑΝΤΕΝΝΑ ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ S.A.	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 10-12, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 688 6400/ 210 689 2113
COM-TO-NET Α.Ε.	ΑΙΓΙΔΩΝ 13 & ΣΕΝΕΚΑ, 14564 Ν.ΚΗΦΙΣΙΑ	210 624 9600/ 210 625 3761
FORTHNET Α.Ε.	ΑΤΘΙΔΩΝ 4, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ	210 955 9000/ 210 955 9444
KB IMPULS HELLAS Α.Ε.	Λ.ΑΜΦΙΘΕΑΣ 109, 17563 Π.ΦΑΛΗΡΟ	210 988 1430/ 210 985 4736
NEURON	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 280,15232 ΧΑΛΑΝΔΡΙ	211 120 3000/ 211 120 3005
SYNED	ΟΔΟΣ ΜΑΝΗΣ, 15123 ΚΑΝΤΖΑ	210 660 2212/ 210 604 6111
TWIN PEAK	ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 11, 17341 ΑΓ.ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	210 933 7785/ 210 937 3276
TELESPAZIO S.P.A.	VIA TIBURTINA 965, 156 ROMA	+39 06 40791/+ 39 06 4079372
UNITEL HELLAS S.A.	ΣΕΒΑΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ 152, 11526 ΑΘΗΝΑ	210 950 4780/ 210 950 4781
ΟΤΕ	Λ.ΚΗΦΙΣΙΑΣ 99, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ	210 611 1000/ 210 611 7456

Επιπλέον, η ΕΕΤΤ έχει καταχωρήσει 266 γενικές άδειες. Τόσο οι ειδικές άδειες που παρουσιάστηκαν παραπάνω όσο και οι γενικές άδειες αναφέρονται στην έκθεση πεπραγμένων 2004 της ΕΕΤΤ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

I. Ελληνικό νομοθετικό – Κανονιστικό Πλαίσιο

Νόμοι

- Ν.2246/94, «Οργάνωση και λειτουργία του τομέα των τηλεπικοινωνιών», ΦΕΚ 172/Α/20.10.1994
- Ν.2867/2000, «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 273/Α/19.12.2000, (κατάργηση του Ν.2246/94)
- Ν.2257/94, «Για την οργάνωση και λειτουργία του ΟΤΕ», ΦΕΚ 197/Α/23.11.1994
- Ν.2374/96, «Εισαγωγή μετοχών του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Της Ελλάδος Α.Ε. (ΟΤΕ) στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 32/Α/29.02.1996

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

- ΠΔ 212, «Περί εναρμόνισης της Ελληνικής Νομοθεσίας προς την Οδηγία 1994/46/ΕΚ», ΦΕΚ 166/Α/25.8.1997
- ΠΔ 181, «Προσαρμογή στην Οδηγία 1998/10/ΕΚ για την εφαρμογή της Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΡ) στη φωνητική τηλεφωνία και για την Καθολική Υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον», ΦΕΚ 170/Α/20.8.1999
- ΠΔ 165, «Για την τροποποίηση του Ν.2246/1994, όπως εκάστοτε ισχύει, σε συμμόρφωση α) προς την Οδηγία 1997/33/ΕΚ για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών, προκειμένου να διασφαλιστεί Καθολική Υπηρεσία (ΚΥ) και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών Παροχής Ανοικτού Δικτύου (ΟΝΡ) και β) προς την Οδηγία 1998/61/ΕΚ “Περί τροποποίησης της Οδηγίας 1997/33/ΕΚ”», ΦΕΚ 159/Α/04.8.1999
- ΠΔ 157, «Χορήγηση Γενικών και Ειδικών Αδειών στον Τομέα των Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών, σε Προσαρμογή προς την Οδηγία 1997/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» ΦΕΚ 153/Α/29.7.1999
- ΠΔ 343, «Προσαρμογή στην Οδηγία 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7^{ης} Μαρτίου 2002, σχετικά με την

πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους» ΦΕΚ Α 284 22.11.2002

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- ΥΑ 44, «Συγκρότηση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών», ΦΕΚ 29/Β/19.01.1995
- ΥΑ 59, «διορισμός μελών και ορισμός αντιπροέδρων στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)», ΦΕΚ 92/Β/10.02.1999
- ΥΑ 629/12.11.2004, «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Κινητών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών» ΦΕΚ 87/Β/26.01.2005
- ΥΑ 630/12.11.2004, «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Σταθερών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών» ΦΕΚ 87/Β/26.01.2005
- ΥΑ 631/12.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου κατά την Παροχή Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών μέσω Ασύρματων Δικτύων» ΦΕΚ 87/Β/26.01.2005
- ΥΑ 632/14.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου στις Διαδικτυακές Επικοινωνίες και τις συναφείς Υπηρεσίες και Εφαρμογές» ΦΕΚ 88/Β/26.01.2005
- ΥΑ 633/14.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Διαδικτυακών Υποδομών» ΦΕΚ 88/Β/26.01.2005
- ΥΑ 634/14.11.2004 «Κανονισμός για τη Διασφάλιση Απορρήτου Εφαρμογών και Χρήστη Διαδικτύου» ΦΕΚ 88/Β/26.01.2005

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΤΤ (κατ' εξουσιοδότηση του Ν.2867/2000)

- Απόφαση 207/3/2001 της ΕΕΤΤ, «Κανονισμός Γενικών Αδειών», ΦΕΚ 195/Β/01.3.2001
- Απόφαση 207/2/2001 της ΕΕΤΤ, «Κανονισμός Ειδικών Αδειών», ΦΕΚ 195/Β/01.3.2001
- Απόφαση 218/38/2001 της ΕΕΤΤ, «Τροποποίηση των Αποφάσεων της ΕΕΤΤ 207/2/02.02.2001 'Κανονισμός Ειδικών Αδειών' και 207/3/02.02.2001 'Κανονισμός Γενικών Αδειών'» ΦΕΚ 689/Β/01.6.2001

- Απόφαση 206/2/2001 της ΕΕΤΤ, «Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών» ΦΕΚ 127/Β/08.2.2001
- Απόφαση 207/6/2001 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Αριθμών του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης για τις Υπηρεσίες Τηλεφωνίας και Κινητών και Προσωπικών Επικοινωνιών» ΦΕΚ 1597/Β/16.02.2001
- Απόφαση 210/02/2001 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Εκχώρησης Μεμονωμένων Ραδιοσυχνοτήτων ή Ζωνών Ραδιοσυχνοτήτων, υπό Καθεστώς Ειδικής Άδειας, για Παροχή Δημόσιων Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών» ΦΕΚ 285/Β/19.3.2001
- Απόφαση 240/13/2001 της ΕΕΤΤ «Ορισμός Υπόχρεων Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 23/Β/16.01.2002
- Απόφαση 264/140/2002 της ΕΕΤΤ «Ορισμός Υπόχρεων Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 789/Β/24.10.2002
- Απόφαση 244/124/2002 της ΕΕΤΤ, της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2002 «Κανονιστικές Διατάξεις περί Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 188/Β/20.02.2002
- Απόφαση 255/83/2002 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός του περιεχομένου της Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 874/Β/12.7.2002
- Απόφαση 261/143/2002 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Αρχών Κοστολόγησης και Τιμολόγησης Καθολικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 1208/Β/18.9.2002
- Απόφαση 254/70/2002 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός Εισαγωγής της Προεπιλογής Φορέα στην Ελληνική Αγορά», ΦΕΚ 773/Β/21.6.2002
- Απόφαση 217/29/2001 της ΕΕΤΤ, «Προσφορά αναφοράς αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος Α.Ε. (ΟΤΕ), Μέρος 1^ο: Πλήρως αδεσμοποίητη πρόσβαση», ΦΕΚ 751/Β/15.6.2001
- Απόφαση 238/95/2001 της ΕΕΤΤ, «Προσφορά αναφοράς αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος Α.Ε. (ΟΤΕ), Μέρος 2^ο: Μεριζόμενη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο», ΦΕΚ 1781/Β/31.12.2001
- Απόφαση 268/73/2002 της ΕΕΤΤ «Κανονισμός διαχείρισης και εκχώρησης ονομάτων χώρου με κατάληξη .gr», ΦΕΚ 1617/Β/31.12.2004, όπως τροποποιήθηκε με την Απόφαση της ΕΕΤΤ 310/16/2004, ΦΕΚ 559/Β/02.4.2004

- Απόφαση ΕΕΤΤ 390/3/2006 «Κανονισμός Γενικών Αδειών», ΦΕΚ 748/Β/2006

II. Κανονιστικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Οδηγία 1988/301/ΕΟΚ της Επιτροπής της 16.5.1988 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές τηλεπικοινωνιακών τερματικών
- Οδηγία 2002/77/ΕΚ της Επιτροπής της 16.9.2002 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ L 249 της 17.9.2002. Αντικατέστησε τις Οδηγίες :
 - i. 90/388/ΕΟΚ της Επιτροπής της 28.6.1990 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ΕΕ L 192 της 24.7.1990
 - ii. 94/46/ΕΚ της Επιτροπής της 13.10.1994 για τροποποίηση των Οδηγιών 88/301/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες, ΕΕ L 268 της 19.10.1994
 - iii. 95/51/ΕΚ της Επιτροπής της 18.10.1995 για τροποποίηση της Οδηγίας 90/388/ΕΟΚ ως προς την κατάργηση των περιορισμών στη χρήση των καλωδιακών τηλεοπτικών δικτύων για την παροχή ήδη ελευθερωμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ΕΕ L 256 της 26.10.1995
 - iv. 96/2/ΕΚ της Επιτροπής της 16.1.1996, για τροποποίηση της Οδηγίας 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά τις κινητές και προσωπικές επικοινωνίες, ΕΕ L 020 της 26.1.1996
 - v. 96/19/ΕΚ της Επιτροπής της 13.3.1996 για τροποποίηση της Οδηγίας 90/388/ΕΟΚ όσον αφορά το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό, ΕΕ L 074 της 22.3.1996
 - vi. 99/64ΕΚ της Επιτροπής της 23.6.1999 για τροποποίηση της Οδηγίας 90/388/ΕΟΚ προκειμένου να εξασφαλιστεί ο νομικός διαχωρισμός της παροχής δικτύων τηλεπικοινωνιών από την παροχή δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης που ανήκουν στον ίδιο φορέα, ΕΕ L 175 της 10.7.1999
- Οδηγία 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7.3.2002 σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (Οδηγία για την πρόσβαση), ΕΕ L 108 της 24.4.2002. Αντικατέστησε τις Οδηγίες :

- i. 92/44/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5.6.1992 σχετικά με την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου στις μισθωμένες γραμμές, ΕΕ L 165 της 19.6.1992
- ii. 97/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6.10.1997 για την τροποποίηση των Οδηγιών 90/387/ΕΟΚ και 92/44/ΕΟΚ με σκοπό την προσαρμογή τους στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του τηλεπικοινωνιακού τομέα, ΕΕ L 295 της 29.10.1997
- iii. 95/47/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24.10.1995 σχετικά με τη χρήση προτύπων για τη μετάδοση τηλεοπτικού σήματος, ΕΕ L 281 της 23.11.1995
- iv. 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30.6.1997 για τη διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλιστεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, ΕΕ L 199 της 26.7.1997
- v. 98/61/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24.9.1998 για την τροποποίηση της 97/33/ΕΚ σε ό,τι αφορά τη φορητότητα των αριθμών και την προεπιλογή φορέα, ΕΕ L 268 της 3.10.1998
- Οδηγία 2002/20/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7.3.2002 σχετικά με την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ L 108 της 24.4.2002. Αντικατέστησε τις Οδηγίες :
 - i. 97/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10.4.1997 σχετικά με το κοινό πλαίσιο γενικών και ειδικών αδειών στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ΕΕ L 117 της 7.5.1997
 - ii. 87/372/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25.6.1987 σχετικά με τις ζώνες συχνότητας που θα διατεθούν για τη συντονισμένη εγκατάσταση πανευρωπαϊκών ψηφιακών κυψελωτών δημόσιων επίγειων κινητών επικοινωνιών στην Κοινότητα, ΕΕ L 196 της 17.7.1987
 - iii. 90/544/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9.10.1990 σχετικά με τις ζώνες που ορίζονται για τη συντονισμένη εγκατάσταση του πανευρωπαϊκού επίγειου δημόσιου συστήματος ραδιοτηλεειδοποίησης στην Κοινότητα, ΕΕ L 310 της 9.11.1990
 - iv. 91/287/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3.6.1991 σχετικά με τη ζώνη συχνοτήτων που πρέπει να οριστεί για τη συντονισμένη εγκατάσταση

ψηφιακών ευρωπαϊκών ασύρματων τηλεπικοινωνιών (DECT) στην Κοινότητα, ΕΕ L 144 της 8.6.1991

- Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7.3.2002 σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (Οδηγία Πλαίσιο), ΕΕ L 108 της 24.4.2002. Αντικατέστησε τις Οδηγίες :
 - i. 90/387/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28.6.1990 για τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision- ONP), ΕΕ L 192 της 24.7.1990
 - ii. 97/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6.10.1997 για την τροποποίηση των Οδηγιών 90/387/ΕΟΚ και 92/44/ΕΟΚ με σκοπό την προσαρμογή τους στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του τηλεπικοινωνιακού τομέα, ΕΕ L 295 της 29.10.1997
- Οδηγία 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7.3.2002 σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (Οδηγία Καθολικής Υπηρεσίας), ΕΕ L 108 της 24.4.2002 . Αντικατέστησε τις Οδηγίες :
 - i. 98/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26.2.1998 για την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου (ONP) στη φωνητική τηλεφωνία και με την καθολική υπηρεσία για τις τηλεπικοινωνίες σε ανταγωνιστικό περιβάλλον, ΕΕ L 101 της 1.4.1998
 - ii. 97/33/ΕΚ, ό.π.
 - iii. 98/61ΕΚ, ό.π.
- Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26.2.1998 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ L 201 της 31.7.2002. Αντικατέστησε την Οδηγία :
 - i. 97/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15.12.1997 περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα, ΕΕ L 024 της 30.1.1998

- Απόφαση 676/2002/ΕΚ σχετικά με ένα Κανονιστικό Πλαίσιο για την πολιτική του ραδιοφάσματος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Απόφαση ραδιοφάσματος), ΕΕ L 108 της 24.4.2002
- Κανονισμός 2887/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18.12.2000 σχετικά με την Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο, ΕΕ L 336 της 30.12.2000

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ